eugène sue

«Vicontele se văzu pierdut.

O hotărîre subită și disperată îi veni în minte. Nu se mai lupta cu tatăl său și spuse cu tot atîta hotărîre cît și resemnare:

— Ai dreptate, tată... dă-mi arma. Destul oprobriu pe numele meu, viața care mă așteaptă e groaznică, nu mai merită să mă zbat pentru ea. Dă-mi arma. Vei vedea dacă sînt sau nu laș.

Și întinse mîna spre revolver.

— Dar cel puțin o vorbă, o singură vorbă de îmbărbătare, de milă, la despărțire, adăugă Florestan.

Și buzele sale tremurătoare, paloarea, chipul sau răvășit trădau emoția cumplită a acestei clipe supreme.

„Dar dacă e totuși fiul meu? gîndi contele îngrozit, șovăind să-i întindă pistolul. Dacă e fiul meu cu atît mai puțin trebuie să preget în fața acestui sacrificiu!"

O trosnitură puternică și ușa biroului cedă.

— Tată, vor intra... Oh! Îmi dau acum seama că moartea e o binefacere. Mulțumesc. Mulțumesc... dar cel puțin dă-mi mîna și iartă-mă!...

Cu toată asprimea lui contele nu se putu opri de a tresări și de a spune cu vocea sugrumată:

— Te iert.

— Tată... ușa se deschide... du-te la ei... cel puțin să nu te bănuiască... Și apoi, dacă ajung aici, mă vor împiedica să sfîrșesc... Adio...

Pașii mai multor persoane se auziră din încăperea alăturată.

Florestan își propti pistolul în dreptul inimii.

Lovitura porni în clipa în care contele, ca să nu asiste la acel oribil spectacol, își întoarse capul și ieși repede din salon, ale cărui draperii se închiseră în urma lui.

La zgomotul detunăturii, la vederea contelui, palid și cu privirea rătăcită, comisarul se opri brusc în pragul ușii, făcînd semn agenților lui să nu înainteze...»

MISTERELE PARISULUI, vol. III
(cap. *Percheziția*)

biblioteca bpt pentru toți

Vol. I – IV lei 20

editura pentru literatură

483

eugène sue

biblioteca bpt pentru toți

biblioteca bpt pentru toți

eugène sue

misterele parisului

★★★

Clubul cărții digitale 2024

Ilustrația copertei : *Dumitru Ionescu*

eugène sue

misterele parisului

ROMAN

★ ★ ★

EDIȚIE PRESCURTATĂ

TRADUCERE DE I. PELTZ

1968

EDITURA PENTRU LITERATURĂ

Partea a cincea

SFATURI

Rudolf și Clemence discutau între ei în timp ce domnul d'Harville citea pentru a doua oară scrisoarea Sarei.

Chipul marchizului rămase liniștit, numai o ușoară mișcare convulsivă făcea să-i tremure mîna, cînd, după o clipă de ezitare băgă biletul în buzunarul vestei.

— Cu riscul de a părea nepoliticos, spuse el surîzînd lui Rudolf, vă voi cere îngăduința, monseniore, să mă duc să răspund la această scrisoare... mai importantă decît mi s-a părut la început.

— Te mai văd astă-seară ?

— Nu cred să am această cinste, monseniore. Sper că altețea-voastră mă va scuza.

— Ce om inaccesibil ! exclamă vesel Rudolf. Nu vreți să încercați, doamnă, să-l rețineți ?

— Nu mă-ncumet să risc ceea ce altețа-voastră n-a izbutit.

— Serios vorbind, dragă Albert, reîntoarce-te de îndată ce vei fi răspuns la această scrisoare... dacă nu, făgăduiește-mi să-mi acorzi cîteva clipe într-o dimineață... Am o mie de lucruri să-ți spun.

— Alteța-voastră mă covîrșește, spuse marchizul înclinîndu-se adînc și se retrase, lăsînd-o pe Clémence în societatea prințului.

— Soțul dumneavoastră este preocupat, constată Rudolf, surîsul lui mi s-a părut forțat...

— Cînd a sosit alteța-voastră, domnul d'Harville era pradă unei tulburări lăuntrice și i-a fost greu să se stăpînească.

— Poate că am fost inoportun ?

— Nu, monseniore. M-ați cruțat de sfîrșitul unei discuții penibile.

— Cum așa ?

— I-am împărtășit marchizului noua mea atitudine pe care-am hotărît să o adopt față de el, făgăduindu-i sprijin și alinare.

— Cît de fericit trebuie să se fi simțit !

— La început a fost chiar, ca și mine, deoarece lacrimile lui mi-au stîrnit o emoție cu totul nouă... Pînă atunci, credeam că mă răzbun, tratîndu-l cu imputări și sarcasm. Tristă răzbunare ! Durerea mea era după aceea cu atît mai mare... Pe cînd mai adineauri... ce deosebire ! L-am întrebat pe soțul meu dacă iese în oraș ; mi-a răspuns, mîhnit, că va petrece seara singur, cum i se întîmpla adeseori. Cînd i-am propus să rămîn cu el... dacă ați fi văzut uimirea lui, monseniore ! Cum i s-a luminat fața, de obicei atît de posomorîtă ! Ah ! Aveați perfectă dreptate, nimic nu-i mai înălțător decît să prilejuiești asemenea bucurii neașteptate !

— Dar cum se face că aceste dovezi de bunătate din partea dumneavoastră au avut ca urmare discuția penibilă de care vorbeați ?

— Oh ! monseniore, răspunse Clémence roșind, speranțele ce-i insuflasem și pe care le-aș fi putut împlini... domnul d'Harville le-a interpretat ca pe

niște făgăduieli de dragoste, ceea ce voiam să evit, fiindcă știam prea bine că nu le voi putea niciodată satisface.

— Înțeleg... vă iubește atît de mult...

— Pe cît de mișcată am fost la început de recunoștința lui... pe atît m-am simțit de înfiorată, speriată chiar, de îndată ce limbajul lui a devenit pătimaș... În sfîrșit, cînd, în exaltarea lui, și-a lipit buzele de mîna mea... m-a cuprins un frig de moarte, neputîndu-mi ascunde groaza... A fost o lovitură dureroasă, cînd a trebuit să-i dezvălui aversiunea de neînvins ce-mi stîrnea dragostea lui... Îmi pare rău... dar cel puțin domnul d'Harville va ști și va fi convins pentru totdeauna că, deși m-am reapropiat de el, nu se poate aștepta de la mine la altceva decît la cea mai devotată prietenie.

— Îl plîng... dar nu vă pot dojeni ; există susceptibilități, cum am zice, sfinte... Bietul Albert, atît de bun, atît de leal ! cu inima atît de vitează, cu sufletul atît de arzător ! Dacă ai ști cît de mult m-a preocupat tristețea care îl mistuia, cu toate că nu-i cunoșteam cauza... Să lăsăm ca timpul și rațiunea să rezolve totul... Va recunoaște, treptat, valoarea afecțiunii pe care i-o oferiți și se va resemna, cum s-a resemnat și pînă acum, deși n-a avut parte de alinarea ce i-o acordați...

— Și de care nu va fi lipsit niciodată, vă asigur, monseniore...

— Să trecem acum la alte nenorociri. V-am făgăduit o acțiune caritabilă, avînd toată atracția unui roman în desfășurare. Am venit să-mi țin făgăduiala.

— Atît de repede, monseniore ? Ce fericire !

— Ah ! Ce bine-am fost inspirat cînd am închiriat acea biată cameră în strada Templului, des-

nişte făgăduieli de dragoste, ceea ce voiam să evit, fiindcă ştiam prea bine că nu le voi putea niciodată satisface.

— Înţeleg... vă iubeşte atît de mult...

— Pe cît de mişcată am fost la început de recunoştinţa lui... pe atît m-am simţit de înfiorată, speriată chiar, de îndată ce limbajul lui a devenit pătimaş... În sfîrşit, cînd, în exaltarea lui, şi-a lipit buzele de mîna mea... m-a cuprins un frig de moarte, neputîndu-mi ascunde groaza... A fost o lovitură dureroasă, cînd a trebuit să-i dezvălui aversiunea de neînvins ce-mi stîrnea dragostea lui... Îmi pare rău... dar cel puţin domnul d'Harville va şti şi va fi convins pentru totdeauna că, deşi m-am reapropiat de el, nu se poate aştepta de la mine la altceva decît la cea mai devotată prietenie.

— Îl plîng... dar nu vă pot dojeni ; există susceptibilităţi, cum am zice, sfinte... Bietul Albert, atît de bun, atît de leal ! cu inima atît de vitează, cu sufletul atît de arzător ! Dacă ai şti cît de mult m-a preocupat tristeţea care îl mistuia, cu toate că nu-i cunoşteam cauza... Să lăsăm ca timpul şi raţiunea să rezolve totul... Va recunoaşte, treptat, valoarea afecţiunii pe care i-o oferiţi şi se va resemna, cum s-a resemnat şi pînă acum, deşi n-a avut parte de alinarea ce i-o acordaţi...

— Şi de care nu va fi lipsit niciodată, vă asigur, monseniore...

— Să trecem acum la alte nenorociri. V-am făgăduit o acţiune caritabilă, avînd toată atracţia unui roman în desfăşurare. Am venit să-mi ţin făgăduiala.

— Atît de repede, monseniore ? Ce fericire !

— Ah ! Ce bine-am fost inspirat cînd am închiriat acea biată cameră în strada Templului, des-

Clubul cărţii digitale 2

pre care v-am vorbit... Nici nu vă puteți închipui ce am găsit acolo, ce de întîmplări senzaționale și interesante... În primul rînd protejații dumneavoastră de la mansardă se bucură de fericirea ce le-ați făgăduit. Vor mai avea însă de suferit și alte încercări dureroase, dar n-aș vrea să vă întristez... Veți afla cîndva ce suferințe cumplite se pot abate asupra unei singure familii...

— Cîtă recunoștință trebuie să vă poarte !

— Ei pe dumneavoastră vă binecuvîntează...

— I-ați ajutat în numele meu, monseniore !

— Pentru ca ofranda să fie mai discretă... De altfel, n-am făcut decît să îndeplinesc rugămintea dumneavoastră.

— Oh ! Le voi spune adevărul... să știe ce vă datorează.

— Să nu faceți asta ! Știți că am închiriat o cameră în casa aceea — temeți-vă de noi josnicii anonime din partea dușmanilor dumneavoastră... sau ai mei... Și apoi, bieții Morel, sînt acum la adăpost de lipsuri... Să ne gîndim la cazul de care v-am vorbit. O biată doamnă și fiica ei, odinioară înstărite, sînt astăzi, — în urma unei jefuiri infame — reduse la cea mai groaznică mizerie.

— Nenorocitele !... și unde locuiesc ele, monseniore ?

— Nu știu.

— Dar cum ați aflat de soarta lor ?

— Ieri m-am dus la „Le Temple“... Cred că nu știți ce e „Le Temple“, doamnă marchiză.

— Nu, monseniore...

— E un bazar foarte interesant. Mă duceam deci să fac niște cumpărături, însoțit de vecina mea de la al patrulea...

— Vecina dumneavoastră ?...

— Oare nu am o cameră în strada Templului ?

— Uitasem, monseniore...

— Această vecină e o lucrătoare drăguță, pe care o cheamă Rigolette, e o fire veselă și n-a avut niciodată un amant...

— Ce virtute, pentru o grizetă !

— Dar nu neapărat datorită virtuții este cuminte, ci, după cum spune ea, fiindcă n-are răgazul să fie amorezată. Asta i-ar răpi prea mult timp, deoarece trebuie să muncească douăsprezece pînă la cincisprezece ore pe zi ca să cîștige un franc și douăzeci și cinci, din care să trăiască !...

— Poate trăi cu atît de puțin ?

— O să vă miraţi ! își mai permite luxul de a hrăni două păsărele care mănîncă mai mult decît dînsa ; camera ei e foarte curățică și îmbrăcămintea din cele mai cochete.

— Să trăiești cu un franc și douăzeci și cinci pe zi ! E un miracol !

— O, e un adevărat miracol de rînduială, de muncă, de economie și de filozofie practică, vă asigur ; așa că v-o recomand, — după cum spune, e o foarte îndemînatecă croitoreasă... În orice caz, nu veți fi obligată să purtați rochiile pe care vi le-ar lucra...

— Chiar de mîine îi voi trimite de lucru... Biată fată ! Să trăiești cu atît de puțini bani, cînd pe noi, bogații, cele mai mici capricii ne costă de o sută de ori atît !

— Ne-am înțeles deci : vă veți interesa de mica mea protejată ; dar să revenim la cele două nenorocite. Mă duceam așadar la „Le Temple“ cu domnișoarea Rigolette, pentru cîteva cumpărături destinate bieților oameni de la mansardă, cînd, căutînd la întîmplare într-un birou vechi, de vînzare, găsesc ciorna scrisorii unei femei care se plîngea către un prieten că sînt în mizerie, ea și

fiica ei, datorită necinstei cuiva la care avea bani depuși. L-am întrebat pe negustor de unde provenea masa de scris. Făcea parte din modestul mobilier pe care o femeie, încă tînără, i-l vînduse, găsindu-se, desigur, la ultimele ei resurse... Această femeie și fiica ei, îmi spunea negustorul, păreau să fie niște doamne care-și suportau cu demnitate sărăcia.

— Și nu știți unde locuiesc ele, monseniore?

— Din păcate nu... pînă acum cel puțin... dar am dat ordin domnului de Graün să încerce să le descopere și, de va fi nevoie, să se adreseze prefecturii de poliție. E probabil că, lipsite de altă posibilitate, mama și fiica au căutat adăpost în vreo casă mizeră cu odăi mobilate. Dacă e așa, putem avea nădejde, deoarece patronii acestor case înregistrează în fiecare seară pe străinii care sosesc acolo în cursul zilei.

— Ce ciudat concurs de împrejurări! exclamă doamna d'Harville, mirată. Cît e de pasionant!

— Dar asta încă nu e tot... Într-un colț al scrisorii uitate în vechiul birou, se puteau citi cuvintele: *„Se va scrie doamnei de Lucenay"*.

— Ce șansă! Poate vom afla ceva prin ducesă, strigă doamna d'Harville. Apoi continuă cu un suspin: Dar necunoscînd numele acestei femei, cum o vom putea indica doamnei de Lucenay?

— Va trebui să o întrebăm dacă nu cumva cunoaște o văduvă tînără încă, cu înfățișare distinsă, a cărei fiică, în vîrstă de șaisprezece sau șaptesprezece ani se numește Claire... Mi-amintesc numele.

— Numele fiicei mele! E un motiv mai mult să ne interesăm de aceste nenorocite.

— Uitasem să vă spun că fratele acestei văduve s-a sinucis acum cîteva luni.

— Dacă doamna de Lucenay, reluă marchiza după un moment de gîndire, cunoaşte această familie, asemenea informaţii vor fi suficiente pentru a o pune pe drumul bun ; în acest caz, însăşi trista moarte a acestui nefericit, trebuie să o fi impresionat pe ducesă. Doamne ! Cît sînt de nerăbdătoare să mă duc să o văd ! Îi voi scrie astăseară ca să fiu sigură că o pot întîlni mîine dimineaţă. Cine pot fi oare aceste femei ? Din cîte ştiţi despre ele, monseniore, ele par să aparţină societăţii alese... Şi să se vadă căzute pradă unui asemenea dezastru !... Ah ! Pentru ele mizeria trebuie să fie de două ori mai groaznică.

— Şi asta, datorită necinstei unui notar, un ticălos fără seamăn, despre care ştiu că a mai făcut alte nelegiuiri — un anume Jacques Ferrand.

— Notarul soţului meu ! exclamă Clémence, notarul mamei mele vitrege ! Dar cred că vă înşelaţi, monseniore, căci el e socotit a fi omul cel mai cinstit din lume.

— Am dovezi contrarii. Dar vă rog să nu vorbiţi nimănui despre îndoielile sau, mai bine zis, convingerile mele cu privire la acest mizerabil ; e pe cît de abil, pe atît de criminal şi, pentru a-l demasca, am nevoie ca el să se mai creadă la adăpost de orice surprize. Da, el e acela care le-a jefuit pe aceste nenorocite, negînd un depozit care, după toate aparenţele, i-a fost încredinţat de către fratele văduvei.

— Şi aceşti bani ?

— Erau tot ce mai aveau.

— Oh ! Iată una din acele crime...

— Din acele crime, exclamă Rudolf, care nu au justificare : nici nevoia, nici patima... Adeseori foamea împinge la furt, răzbunarea la asasinat... Dar acest notar atît de bogat, acest om în-

vestit de societate cu o aureolă aproape sacră, cu un prestigiu care impune și îndeamnă la încredere... acest om e împins la crimă de o cupiditate rece și implacabilă. Ucigașul nu te omoară cu încetul, uzînd de toate chinurile disperării și ale mizeriei în care te cufundă... Pentru un om ca acest Ferrand, banul orfanului, gologanii săracului agonisiți cu atîta trudă... nimic nu e sfînt ! Îi încredințezi aur, îl ispitește... Dintr-un om bogat și fericit, *bunul plac* al acestui om face un cerșetor și un deznădăjduit !... Prin privațiuni și muncă, ți-ai asigurat pîinea și un adăpost pentru bătrînețe. *Bunul plac* al acestui om răpește bătrîneții tale pîinea și adăpostul. Dar asta nu e totul. Dacă văduva de care vorbim se prăpădește de durere și mizerie, fiica ei tînără și frumoasă, fără sprijin, fără mijloace, învățată cu belșugul, fiind inaptă, prin educația ei, să-și cîștige existența, are de ales între necinste și foame ! Dacă își pierde controlul și cade victimă, iat-o pierdută, înjosită, dezonorată ! Prin mișelia lui Jacques Ferrand va fi deci cauza morții mamei și a decăderii fiicei !... A ucis trupul uneia și sufletul celeilalte ; și asta, o repet, nu printr-o lovitură, ca oricare criminal, ci treptat, cu o cruzime deliberată.

Clémence nu-l auzise pînă atunci pe Rudolf vorbind cu atîta indignare și amărăciune. Îl asculta în tăcere, izbită de aceste vorbe de o tristă elocință, desigur apăsătoare, dar care dezvăluiau o ură cumplită contra nedreptății.

— Iertați-mă, doamnă, reluă Rudolf după cîteva clipe de tăcere, dar nu mi-am putut înfrîna indignarea gîndindu-mă la groaznicele nenorociri care s-ar putea abate asupra viitoarelor dumitale protejate... Ah ! Credeți-mă, nu se exagerează nici-

Clubul cărții digitale 2

odată urmările care aduc după sine ruina și mizeria.

— O ! Dimpotrivă, monseniore, vă mulțumesc că prin asemenea cuvinte ați sporit, dacă mai este posibil, duioasa milă ce-mi inspiră această mamă nefericită. Vai ! Cît trebuie să sufere gîndindu-se mai ales la fiica ei... E groaznic... Dar le vom salva, le vom asigura viitorul, nu e așa, monseniore ? Mulțumesc lui Dumnezeu că sînt bogată, nu atît cît aș dori acum, cînd întrevăd un nou rost al bogăției ; dar, dacă e nevoie, mă voi adresa domnului d'Harville, îl voi face atît de fericit, că nu-mi va refuza nici unul din noile mele capricii, și prevăd că voi avea mai multe de acest fel. Protejatele noastre au demnitate, mi-ați spus, monseniore, le iubesc deci și mai mult. În nenoroc, a fi demn înseamnă totdeauna că ai un suflet ales... Voi găsi mijlocul de a le salva, fără ca ele să-și dea seama că ajutorul le vine în numele carității... Va fi greu... cu atît mai bine ! O, mi-am și făcut un plan, veți vedea, monseniore... veți vedea că nu-mi lipsește nici îndemînarea și nici subtilitatea.

— Întrevăd de pe acum combinațiile cele mai machiavelice, răspunse Rudolf surîzînd.

— Dar trebuie mai întîi să le descoperim. Mi se pare un veac pînă mîine ! După ce voi pleca de la doamna de Lucenay, mă voi duce la vechea lor locuință, voi întreba vecinii, mă voi convinge cu propriii mei ochi, voi cere relații de la toată lumea. Mă voi compromite, dacă va fi nevoie ! Voi fi atît de mîndră să obțin prin mine însămi și numai prin mine rezultatul pe care îl doresc... O ! Voi izbîndi !... Întîmplarea aceasta e atît de înduioșătoare !... Bietele femei ! Îmi pare că îmi suscită și mai mult interesul cînd mă gîndesc la fetița mea.

odată urmările care aduc după sine ruina și mizeria.

— O ! Dimpotrivă, monseniore, vă mulțumesc că prin asemenea cuvinte ați sporit, dacă mai este posibil, duioasa milă ce-mi inspiră această mamă nefericită. Vai ! Cît trebuie să sufere gîndindu-se mai ales la fiica ei... E groaznic... Dar le vom salva, le vom asigura viitorul, nu e așa, monseniore ? Mulțumesc lui Dumnezeu că sînt bogată, nu atît cît aș dori acum, cînd întrevăd un nou rost al bogăției ; dar, dacă e nevoie, mă voi adresa domnului d'Harville, îl voi face atît de fericit, că nu-mi va refuza nici unul din noile mele capricii, și prevăd că voi avea mai multe de acest fel. Protejatele noastre au demnitate, mi-ați spus, monseniore, le iubesc deci și mai mult. În nenoroc, a fi demn înseamnă totdeauna că ai un suflet ales... Voi găsi mijlocul de a le salva, fără ca ele să-și dea seama că ajutorul le vine în numele carității... Va fi greu... cu atît mai bine ! O, mi-am și făcut un plan, veți vedea, monseniore... veți vedea că nu-mi lipsește nici îndemînarea și nici subtilitatea.

— Întrevăd de pe acum combinațiile cele mai machiavelice, răspunse Rudolf surîzînd.

— Dar trebuie mai întîi să le descoperim. Mi se pare un veac pînă mîine ! După ce voi pleca de la doamna de Lucenay, mă voi duce la vechea lor locuință, voi întreba vecinii, mă voi convinge cu propriii mei ochi, voi cere relații de la toată lumea. Mă voi compromite, dacă va fi nevoie ! Voi fi atît de mîndră să obțin prin mine însămi și numai prin mine rezultatul pe care îl doresc... O ! Voi izbîndi !... Întîmplarea aceasta e atît de înduioșătoare !... Bietele femei ! Îmi pare că îmi suscită și mai mult interesul cînd mă gîndesc la fetița mea.

Rudolf, mișcat de acest elan de generozitate, surîdea cu melancolie văzînd-o pe această femeie de douăzeci de ani, atît de frumoasă, atît de iubitoare, încercînd să uite prin nobile preocupări, nenorocirile care o izbiseră în căsnicie.

Ochii Clémencei căpătaseră o strălucire vie, fața îi era ușor îmbujorată, gesturile însuflețite, iar vorbele dădeau un nou farmec înfățișării ei atrăgătoare.

CAPCANA

Doamna d'Harville își dădu seama că Rudolf o contempla în tăcere. Roși, își plecă ochii, apoi ridicîndu-i, confuză și plină de farmec, zise :

— Rîdeți de exaltarea mea, monseniore ! Sînt nerăbdătoare să cunosc acele bucurii alese care îmi vor înfrumuseța viața, pînă acum tristă și inutilă. Desigur, nu e soarta pe care am visat-o... Doream un simțămînt adînc, o fericire, cea mai covîrșitoare din toate... pe care nu-mi este dat să le cunosc vreodată. Deși încă tînără, trebuie să renunț... adăugă Clémence, înăbușindu-și un suspin.

Apoi continuă :

— Dar, în sfîrșit, mulțumită dumneavoastră, salvatorul meu, numai mulțumită dumneavoastră, mi-am creat alte preocupări : caritatea va înlocui dragostea. Dar, monseniore, ce comoară de bunătate e ascunsă și în sufletul dumneavoastră... De unde ați luat atîta generozitate ?

— Am suferit mult și sufăr încă... iată de ce descopăr taina atîtor dureri !

— Dumneavoastră, monseniore, și dumneavoastră suferiți ?

— Da, s-ar spune că, pentru a fi în măsură să iau parte la nenorocirile altora, soarta a vrut să le încerc pe toate : prieten, am fost dezamăgit în prietenia mea ; amant, am fost trădat de prima femeie pe care am iubit-o cu oarba dăruire a tinereții ; ca soț, am fost înșelat de soția mea ; ca fiu, am suferit pentru tatăl meu ; ca tată, soarta a lovit în copilul meu.

— Nu știam că marea ducesă v-a lăsat un copil.

— Nu, dar înainte de a mă căsători cu dînsa, am avut o fetiță care a murit încă de mică... Ei bine ! Oricît de ciudat v-ar părea, pierderea acestei copile, pe care abia am văzut-o, constituie durerea întregii mele vieți. Cu cît îmbătrînesc, cu atît această suferință e mai chinuitoare ! Cu fiecare an ce trece, amărăciunea devine mai mare. S-ar zice că ea crește odată cu vîrsta pe care trebuia s-o împlinească fiica mea. Acum ar fi avut șaptesprezece ani.

— Și mama ei mai trăiește ? întrebă Clémence după o clipă de șovăire.

— O ! să nu-mi vorbiți de ea, exclamă Rudolf, ale cărui trăsături se întunecară, amintindu-și de Sarah. Mama ei e o ființă nedemnă, un suflet înrăit în egoism și ambiție. Cîteodată mă întreb dacă nu e mai bine că fata mea a murit, decît să fi rămas pe mîinile unei asemenea mame.

Clémence simți un fel de mulțumire auzindu-l pe Rudolf vorbind astfel.

— O ! Înțeleg acum, strigă ea, de ce o regretați atît pe fiica dumneavoastră !

— Ah, cît aș fi iubit-o ! Și apoi, mi se pare că la noi, în familiile domnitoare, în dragostea ce o avem pentru un fiu, subsistă un fel de interes de

rasă, și de nume, cu substrat politic. Dar o fată ! O fată o iubești pentru ea însăși, numai pentru ea. Numai prin faptul că ai cunoscut, vai ! omenirea sub aspectele ei cele mai sinistre, ce desfătare este să contempli un suflet curat și candid, să respiri parfumul lui virginal, să-i urmărești cu o afecțiune plină de neliniște, emoțiile puerile. Mama cea mai exaltată, oricît de mîndră ar fi de fiica ei, nu cunoaște aceste frenezii, căci se aseamănă prea mult cu fata ei ca s-o prețuiască și să guste aceste delicii ; o mamă ar prefera însușirile bărbătești ale unui fiu viteaz și cutezător. Oare nu găsiți că, în dragostea unei mame pentru fiul ei, în dragostea unui tată pentru fiica lui, rezidă un sentiment pentru o ființă slabă care totdeauna are nevoie de sprijin ? Fiul proteguiește pe mamă, tatăl pe fiică.

— Ah ! Cît e de adevărat, monseniore !

— Dar, vai, la ce folosesc aceste neasemuite bucurii, cînd nu ți-e dat să le cunoști ? reluă cu amărăciune Rudolf.

Clémence nu-și putu reține o lacrimă, atît de adînc și de sfîșietor sunau spusele lui Rudolf.

După o clipă de tăcere, aproape stînjenit de emoția căreia i se lăsase pradă, Rudolf se adresă, cu un surîs trist, doamnei d'Harville :

— Iertați-mă, doamnă, părerile de rău și amintirile m-au copleșit fără voia mea. Mă veți scuza, nu-i așa ?

— Ah ! Monseniore, fiți convins că împărtășesc suferințele dumneavoastră. Nu am dreptate ? Nu le-ați împărtășit oare și pe ale mele ? Din păcate consolările ce vi le pot oferi sînt zadarnice...

— Nu, nu,... vă rog să mă credeți că interesul dumneavoastră îmi este prețios și salutar ; e aproape o mîngîiere să poți vorbi cuiva de suferin-

ţele tale... şi nu le-aş fi relevat, dacă felul discuţiei noastre n-ar fi deşteptat în mine amintiri dureroase. E o slăbiciune, dar nu pot auzi vorbindu-se de un copil, fără a mă gîndi la cel pe care l-am pierdut...

— Aceste preocupări sînt atît de firești ! Iată, monseniore, de cînd ne-am văzut ultima oară, am însoţit în vizitele ei, la închisori, pe una din prietenele mele, care patronează opera de binefacere a tinerelor deţinute de la Saint-Lazare ; acest aşezămînt găzduieşte elemente destul de vinovate. Dacă n-aşi fi fost mamă, le-aş fi judecat, fără îndoială, cu şi mai mare severitate... dar aşa, simt pentru ele o milă dureroasă, gîndindu-mă că n-ar fi ajuns acolo dacă n-ar fi fost părăsite şi lăsate pradă mizeriei încă din vîrsta copilăriei... Nu ştiu de ce, după aceste reflexii, pare că-mi iubesc şi mai mult copila...

— Curaj, spuse Rudolf, cu un surîs melancolic. Convorbirea noastră de acum m-a liniştit pe deplin în ceea ce mă priveşte... O cale salvatoare vă este deschisă. Urmînd-o, veţi trece, fără a şovăi, prin aceşti ani de încercări atît de primejdioase pentru femei şi mai ales pentru o femeie atît de înzestrată cum sînteţi. Meritul dumneavoastră va fi mare... Veţi mai avea de luptat, de suferit... pentru că sînteţi foarte tînără, dar veţi ieşi întărită gîndindu-vă la binele pe care îl veţi fi făcut... la cel pe care îl mai aveţi de făcut.

Doamna d'Harville izbucni în lacrimi.

— Dar nu-mi veţi refuza sfaturile dumneavoastră, ele nu-mi vor lipsi niciodată, nu e aşa, monseniore ?

— De aproape sau de departe, vă voi purta cel mai viu interes... Mereu, cît îmi va sta în putinţă, voi contribui la fericirea dumneavoastră şi a omu-

Clubul cărţii digitale 2

lui căruia i-am închinat cea mai statornică prietenie.

— O ! Mulțumesc pentru această făgăduință, monseniore, răspunse Clémence, ștergîndu-și lacrimile. Fără sprijinul dumneavoastră generos, o simt, puterile m-ar părăsi... dar credeți-mă... v-o jur aici, că-mi voi face cu mult curaj datoria.

La aceste vorbe, o ușă ascunsă după draperie, se deschise brusc.

Clémence scoase un țipăt ; Rudolf tresări.

Domnul d'Harville apăru, palid, emoționat, profund înduioșat, cu ochii umeziți de lacrimi.

După ce uimirea se risipi, marchizul se adresă lui Rudolf, întinzîndu-i scrisoarea Sarei :

— Monseniore... iată scrisoarea infamă pe care am primit-o în fața dumneavoastră... După ce o citiți, vă rog să o ardeți.

Clémence se uită înmărmurită la soțul ei.

— Oh ! Ce infamie ! strigă Rudolf indignat.

— Ei bine, monseniore... există ceva și mai las decît această mișelie anonimă... E felul cum m-am purtat !

— Ce vrei să spui ?

— Adineauri, în loc să vă arăt această scrisoare pe față, cu sinceritate, v-am ascuns-o și am simulat că sînt liniștit, pe cînd gelozia, turbarea, disperarea, îmi cuprinseseră sufletul... Dar asta nu e destul... Știți ce am făcut, monseniore ? M-am ascuns rușinos în dosul acestei uși, ca să vă spionez... Da, am fost destul de mizerabil ca să mă îndoiesc de lealitatea, de cinstea dumneavoastră... Oh ! Autorul acestei scrisori știa cui a trimis-o... Știa cît de zdruncinată e mintea mea... Ei bine ! Spuneți-mi, deoarece nu am pierdut nici un cuvînt din convorbirea dumneavoastră, deoarece știu acum ce vă atrăgea în strada Templului... după ce am fost

atît de josnic, de bănuitor, dînd crezare acestei oribile calomnii și deci făcîndu-mă complicele ei... oare nu trebuie să vă cer, în genunchi, iertare și milă ?... E ceea ce fac, monseniore... e ceea ce fac, Clémence, acum că nu nădăjduiesc decît în generozitatea voastră.

— Eh, Doamne, dragă Albert, ce aș avea să-ți iert ? răspunse Rudolf, întinzînd marchizului amîndouă mîinile, cu cea mai spontană cordialitate. Acum cunoști tainele noastre — ale mele și ale doamnei d'Harville : sînt încîntat și te voi putea dojeni în voie. Iată-mă dar, fără voie, confidentul dumitale și, ceea ce e mai bine, iată-te și confidentul doamnei d'Harville, căci acum știi tot ce poți aștepta de la această inimă aleasă.

— Și dumneata, Clémence, spuse mîhnit domnul d'Harville soției lui, o să mă ierți și de astă dată ?

— Da, cu condiția să mă ajuți să-ți redau fericirea...

Și îi întinse mîna pe care marchizul o strînse cu emoție.

— Dragă Albert, exclamă Rudolf, dușmanii noștri sînt nepriceputi ! Mulțumită lor iată-ne mai apropiați decît oricînd. Niciodată n-ai prețuit-o mai cu temei pe doamna d'Harville ca acum, niciodată nu ți-a fost ea mai devotată. Recunoaște că ne-am răzbunat cu prisosință împotriva invidioșilor și răilor. Tot e ceva, pînă se va ivi ceva mai bun... fiindcă ghicesc de unde a plecat lovitura și n-am obiceiul să îngădui răul ce se face prietenilor mei. Dar asta mă privește. Adio, doamnă, iată uneltirea noastră dată pe față, nu vei mai fi singură în acțiunea de ajutorare a protejaților dumneavoastră. Fiți liniștită, vom pune curînd la cale

atît de josnic, de bănuitor, dînd crezare acestei oribile calomnii și deci făcîndu-mă complicele ei... oare nu trebuie să vă cer, în genunchi, iertare și milă ?... E ceea ce fac, monseniore... e ceea ce fac, Clémence, acum că nu nădăjduiesc decît în generozitatea voastră.

— Eh, Doamne, dragă Albert, ce aș avea să-ți iert ? răspunse Rudolf, întinzînd marchizului amîndouă mîinile, cu cea mai spontană cordialitate. Acum cunoști tainele noastre — ale mele și ale doamnei d'Harville : sînt încîntat și te voi putea dojeni în voie. Iată-mă dar, fără voie, confidentul dumitale și, ceea ce e mai bine, iată-te și confidentul doamnei d'Harville, căci acum știi tot ce poți aștepta de la această inimă aleasă.

— Și dumneata, Clémence, spuse mîhnit domnul d'Harville soției lui, o să mă ierți și de astă dată ?

— Da, cu condiția să mă ajuți să-ți redau fericirea...

Și îi întinse mîna pe care marchizul o strînse cu emoție.

— Dragă Albert, exclamă Rudolf, dușmanii noștri sînt nepriceputi ! Mulțumită lor iată-ne mai apropiați decît oricînd. Niciodată n-ai prețuit-o mai cu temei pe doamna d'Harville ca acum, niciodată nu ți-a fost ea mai devotată. Recunoaște că ne-am răzbunat cu prisosință împotriva invidioșilor și răilor. Tot e ceva, pînă se va ivi ceva mai bun... fiindcă ghicesc de unde a plecat lovitura și n-am obiceiul să îngădui răul ce se face prietenilor mei. Dar asta mă privește. Adio, doamnă, iată uneltirea noastră dată pe față, nu vei mai fi singură în acțiunea de ajutorare a protejaților dumneavoastră. Fiți liniștită, vom pune curînd la cale

o nouă acțiune misterioasă, și marchizul va trebui să fie prea abil ca s-o descopere.

După ce-l întovărăși pe Rudolf pînă la trăsură, ca să-i mulțumească încă o dată, marchizul intră în casă fără să mai treacă pe la Clémence.

REFLECȚII

Ar fi greu de descris simțămintele năvalnice și puternice care-l agitau pe domnul d'Harville cînd rămase singur.

Recunoștea, bucuros, infama netemeinicie a învinuirii adusă lui Rudolf și Clémencei ; dar era totodată convins că trebuie să renunțe la speranța de a fi iubit de soție. Cu cît, în conversația ei cu Rudolf, se arătase Clémence mai resemnată, curajoasă și hotărîtă să-i ajute pe cei în suferință, cu atît marchizul se învinuia mai amar că, dintr-un egoism vinovat, o legase pe această nefericită femeie de soarta lui.

Departe de a se fi liniștit prin cele auzite, d'Harville căzu într-o stare de tristețe, într-o descurajare de nedescris.

Opulența are dezavantajul că îndeamnă la trîndăvie, că nimic nu o mai interesează, nimic nu o pune la adăpost de resentimente dureroase. Nefiind nevoită să se preocupe de problemele viitorului sau de muncile de fiecare zi, ea rămîne în întregime prada marilor mîhniri morale.

Putîndu-și procura tot ce se poate avea cu prețul aurului, ea dorește sau regretă cu o pasiune fără seamăn, ceea ce numai aurul singur nu-i poate

da. Durerea domnului d'Harville era cumplită, deoarece, la urma urmei, nu voia decît ce era drept și legal : posesiunea, dacă nu dragostea soției sale. Or, față de refuzurile neînduplecate ale Clémencei, se întreba dacă litera legii nu conținea o amară ironie : „Femeia aparține soțului ei".

La ce putere, la ce instanță să recurgă pentru a învinge această răceală, această aversiune care-i schimba viața într-un chin fără margini, deoarece nu trebuia, nu putea și nu voia s-o iubească decît pe soția lui ?

Trebuie recunoscut că, în această privință, ca și în altele ale vieții conjugale, simpla împotrivire a bărbatului sau a soției se substituie hotărîrii, fără apel, fără sancțiune posibilă, voinții suverane a legii.

După aceste izbucniri de furie zadarnică, urma cîteodată o tristă descurajare.

Viitorul îi apărea apăsător, întunecat, înghețat.

Presimțea că această mîhnire avea să provoace înmulțirea crizelor groaznicei lui boli.

— Oh ! exclamă el înduioșat și dezolat totodată, greșeala mea, — e greșeala mea ! Biata femeie, nenorocita de ea ! Am amăgit-o... am amăgit-o în mod nedemn. Ea are dreptul... ba chiar trebuie să mă urască... și, totuși, adineauri chiar, nu mi-a manifestat ea cel mai tandru interes ? Dar în loc să mă mulțumesc cu atît, o patimă nebună mi-a luat mințile, am devenit drăgăstos, i-am vorbit de iubirea mea și cînd buzele mele i-au atins mîna, ea s-a cutremurat de dezgust. Chiar dacă m-aș mai fi îndoit de repulsia ce i-o inspir, cele mărturisite prințului nu mi-ar mai fi lăsat nici o iluzie. Oh ! ce groaznic ! groaznic ! Dar cu ce drept i-a încre-

dinţat ea această cumplită taină ? E o trădare nedemnă. Cu ce drept ? Vai ! Cu dreptul pe care victimele îl au să se plîngă de călăul lor. Biata copilă, atît de tînără, atît de iubitoare, tot ce a găsit mai crud de spus despre existenţa oribilă ce i-am impus-o... a fost că nu aceasta era soarta pe care a visat-o şi că e prea tînără ca să renunţe la dragoste. O cunosc pe Clémence... făgăduiala ce mi-a făcut-o, pe care a făcut-o şi prinţului, şi-o va ţine de acum înainte : va fi pentru mine cea mai duioasă dintre surori. Ei bine !... Nu e situaţia mea totuşi demnă de invidiat ?... În locul raporturilor reci şi silite de pînă acum, vor urma, între noi, relaţii afectuoase şi sincere, pe cîtă vreme ea ar putea să mă trateze şi de aci încolo cu dispreţ, fără să-mi fie îngăduit să mă plîng. Ei bine, mă voi mulţumi cu ceea ce-mi oferă. Nu este şi acesta un fel de a fi fericit ? Prea fericit ! Oh ! Cît sînt de slab, cît de laş ! Nu este ea soţia mea ? Cu totul a mea ? Legea nu-mi dă oare drepturi asupra ei ? Soţia mea se opune... Ei bine ! Am dreptul să...

Se opri cu un rîs sardonic.

— Oh ! Da, cu forţa ! Nu-i aşa ? Am s-o iau cu violenţă !... Altă mîrşăvie ! Dar ce altceva pot face ? Căci o iubesc ! O iubesc ca un nebun... nu o iubesc decît pe ea... Nu o vreau decît pe ea... Vreau dragostea ei şi nu iubirea ocrotitoare a unei surori. Ah ! Pînă la urmă va trebui să-i fie milă de mine... E atît de bună, va vedea cît sînt de nenorocit ! Dar nu, nu, niciodată ! Există motive de înstrăinare peste care o femeie nu poate trece. Dezgustul... da... dezgustul, înţelegi tu ? Dezgustul ! Asta trebuie să-ţi intre în cap : groaznica ta infir-

mitate îi provoacă oroare, pricepi ? strigă domnul d'Harville într-un acces de dureroasă exaltare.

După o clipă de tăcere sălbatică, urmă :

— Acest denunț anonim care învinuia pe prinț și pe soția mea, este tot opera unei mîini dușmane ; și, mai adineauri, înainte de a-i fi auzit, i-aș fi putut bănui. O ! Gelozia nu se poate vindeca niciodată ! Și totuși nu trebuie să mă amăgesc. Dacă prințul, care mă iubește ca și cel mai scump, cel mai generos prieten, o îndeamnă pe Clémence să-și pună mintea și inima în slujba unor acțiuni de binefacere, dacă îi oferă sfaturile, sprijinul lui, înseamnă că dînsa are nevoie de sfaturi, de sprijin. În definitiv, atît de frumoasă, atît de tînără, atît de răsfățată, fără o dragoste care să o susțină, aproape absolvită de greșelile ei prin ale mele care sînt cumplite, nu s-ar putea să cadă în păcat ? Alt chin ! Cît am suferit, Doamne, cînd am crezut-o vinovată... Ce groaznică agonie ! Dar nu, această temere e nedreaptă ! Clémence a jurat că nu-și va uita îndatoririle... Și se va ține de vorbă... Dar cu cîte jertfe, Doamne ! Cu cîte jertfe ! Adineauri, cînd revenise la mine cu vorbe atît de drăgăstoase, cît rău mi-a făcut surîsul ei trist, resemnat ! Cît de mult trebuie să o fi costat această reîntoarcere la călăul ei ! Biata femeie ! Cît de frumoasă și de înduioșătoare era ! Pentru prima oară am simțit o remușcare sfîșietoare, fiindcă pînă atunci, prin răceala ei trufașă, se răzbunase îndeajuns. Oh ! Nenorocitul, nenorocitul de mine !

După o noapte de nesomn și de gînduri amare, agitația domnului d'Harville se potoli dintr-o dată ca prin minune.

Aștepta cu nerăbdare să se facă ziuă.

De cum se iviră zorii, domnul d'Harville sună după fecior.

Bătrînul Joseph, intrînd în camera stăpînului său, îl auzi, spre marea lui mirare, fredonînd un cîntec vînătoresc, semn rar, dar sigur, de bună dispoziție, a domnului d'Harville.

— Ah ! Domnule marchiz, făcu devotatul servitor înduioșat, ce glas frumos aveți... păcat că nu cîntați mai des !

— Adevărat, domnule Joseph ? Am chiar o voce frumoasă ? întrebă rîzînd domnul d'Harville.

— Dacă domnul marchiz ar avea o voce răgușită ca a unui huhurez, sau ca a unei hîrîitori mie tot mi s-ar părea că are un glas frumos.

— Taci, lingușitorule !

— Doamne ! Cînd cîntați, domnule marchiz, e semn că sînteți mulțumit... Și atunci vocea dumneavoastră îmi pare cea mai plăcută muzică din lume...

— În acest caz, bătrîne Joseph, ciulește-ți urechile tale lungi.

— Ce vreți să spuneți ?

— Vei putea auzi în fiecare zi această fermecătoare muzică, de care pari atît de dornic.

— Veți fi fericit în fiecare zi, domnule marchiz !? strigă servitorul, împreunîndu-și mîinile uimit și radios totodată.

— În fiecare zi, bătrînul meu Joseph, fericit în fiecare zi. Da, adio necazuri, adio mîhnire. Ție îți pot spune asta, numai ție, singurul și discretul confident al suferințelor mele... Sînt în culmea fericirii... Soția mea e un înger de bunătate... mi-a cerut

iertare că, în trecut s-a ţinut departe de mine, atribuindu-mi, îţi poţi închipui ?... Gelozia !...

— Geloziei ?

— Da, bănuieli absurde, stîrnite de scrisori anonime...

— Ce ticăloşie... !

— Înţelegi... femeile au atîta amor-propriu... Nu a lipsit mult ca să ne despărţim, dar, din fericire, aseară mi-a spus sincer tot ce avea pe suflet. Mi-am recunoscut greşeala. Să-ţi descriu încîntarea ei, mi-e peste putinţă, căci mă iubeşte, o, mă iubeşte ! Răceala ei faţă de mine era tot atît de apăsătoare pentru ea cît şi pentru mine... În sfîrşit, cruda neînţelegere dintre noi a luat sfîrşit... Imaginează-ţi bucuria mea... !

— Să fie adevărat ? exclamă Joseph cu ochii plini de lacrimi. Să fie deci adevărat, domnule marchiz ? Iată-vă pentru totdeauna fericit, deoarece nu vă lipsea decît dragostea doamnei marchize... sau, mai bine zis, singura dumneavoastră suferinţă era pricinuită de nepăsarea doamnei marchize... după cum îmi spuneaţi...

— Cui altuia i-o puteam spune, dragul meu Joseph ? Nu deţineai tu un secret şi mai trist ? Dar să nu mai vorbim de tristeţe. Ziua de azi e prea frumoasă... Ai observat poate că am plîns ?... Pentru că, vezi tu, fericirea mă copleşea... Mă aşteptam atît de puţin la ea !... Cît sînt de slab, nu-i aşa ?

— Haide... haide... domnule marchiz, puteţi plînge de bucurie, că destul aţi plîns de durere. Dar şi eu ! iată... nu fac ca dumneavoastră ? Binecuvîntate lacrimi ! Nu le-aş da pentru zece ani din viaţa mea... N-am decît o singură teamă, că nu mă voi putea opri să mă arunc la picioarele doamnei marchize, de cum o voi vedea...

iertare că, în trecut s-a ţinut departe de mine, atribuindu-mi, îţi poţi închipui ?... Gelozia !...

— Geloziei ?

— Da, bănuieli absurde, stîrnite de scrisori anonime...

— Ce ticăloşie... !

— Înţelegi... femeile au atîta amor-propriu... Nu a lipsit mult ca să ne despărţim, dar, din fericire, aseară mi-a spus sincer tot ce avea pe suflet. Mi-am recunoscut greşeala. Să-ţi descriu încîntarea ei, mi-e peste putinţă, căci mă iubeşte, o, mă iubeşte ! Răceala ei faţă de mine era tot atît de apăsătoare pentru ea cît şi pentru mine... În sfîrşit, cruda neînţelegere dintre noi a luat sfîrşit... Imaginează-ţi bucuria mea... !

— Să fie adevărat ? exclamă Joseph cu ochii plini de lacrimi. Să fie deci adevărat, domnule marchiz ? Iată-vă pentru totdeauna fericit, deoarece nu vă lipsea decît dragostea doamnei marchize... sau, mai bine zis, singura dumneavoastră suferinţă era pricinuită de nepăsarea doamnei marchize... după cum îmi spuneaţi...

— Cui altuia i-o puteam spune, dragul meu Joseph ? Nu deţineai tu un secret şi mai trist ? Dar să nu mai vorbim de tristeţe. Ziua de azi e prea frumoasă... Ai observat poate că am plîns ?... Pentru că, vezi tu, fericirea mă copleşea... Mă aşteptam atît de puţin la ea !... Cît sînt de slab, nu-i aşa ?

— Haide... haide... domnule marchiz, puteţi plînge de bucurie, că destul aţi plîns de durere. Dar şi eu ! iată... nu fac ca dumneavoastră ? Binecuvîntate lacrimi ! Nu le-aş da pentru zece ani din viaţa mea... N-am decît o singură teamă, că nu mă voi putea opri să mă arunc la picioarele doamnei marchize, de cum o voi vedea...

— Nebun bătrîn, eşti tot atît de fără judecată ca şi stăpînul tău. Acum am şi eu o teamă...

— Care ? Dumnezeule !

— Că n-o să dureze... sînt prea fericit... Ce-mi mai lipseşte ?

— Nimic, nimic, domnule marchiz absolut nimic...

— Tocmai de aceea. Mă tem de aceste fericiri atît de totale, atît de desăvîrşite...

— Vai ! Dacă nu e decît asta, domnule marchiz, dar nu, nu îndrăznesc...

— Te ascult... Ei bine, cred că temerile tale sînt deşarte... Frenezia pe care fericirea a iscat-o în mine e atît de vie, atît de adîncă, încît sînt aproape sigur că mă voi vindeca !

— Cum aşa ?

— Nu mi-a spus oare doctorul de o mie de ori că o violentă zguduire morală ar fi suficientă pentru a provoca sau vindeca această cumplită boală ?... De ce n-ar fi în stare emoţiile fericite să ne salveze ?

— Dacă sînteţi convins de asta, domnule marchiz, aşa va fi... aşa este... Sînteţi vindecat ! Dar ce zi binecuvîntată e cea de azi ? Ah ! După cum spuneţi, doamna e un înger căzut din cer şi aproape încep să mă tem şi eu, domnule marchiz. E poate prea multă fericire pentru o singură zi, dar mă gîndesc... dacă pentru a vă linişti n-aveţi nevoie decît de un mic necaz, mulţumită Domnului, am ce vă trebuie.

— Cum aşa ?

— Unul din prietenii dumneavoastră a primit, iată cum se nimereşte, a primit o lovitură de spadă, foarte puţin gravă, ce e drept, dar destul ca să vă indispună, să arunce, cum doriţi, o mică umbră pe această frumoasă zi. E adevărat că în privinţa asta,

ar fi fost de dorit o lovitură de spadă mai serioasă, dar să ne mulțumim cu ceea ce avem.

— Vrei să taci odată ? Și de cine e vorba ?

— De domnul duce de Lucenay.

— E rănit ?

— O zgîrietură la braț. Domnul duce a trecut ieri să vă vadă și a spus că va reveni acum de dimineață, să bea cu dumneavoastră o ceașcă de ceai...

— Bietul Lucenay ! Și de ce nu mi-ai spus ?...

— Aseară nu l-am putut vedea pe domnul marchiz.

După o clipă de gîndire, domnul d'Harville reluă :

— Ai dreptate, această mică plictiseală va satisface desigur gelozia destinului... Dar mi-a venit o idee : doresc să improvizez pentru azi un dejun între bărbați, toți prieteni de ai domnului de Lucenay, ca să sărbătorim sfîrșitul fericit al duelului. Neașteptîndu-se la această sindrofie, ducele va fi încîntat.

— Perfect, domnule marchiz ! Trăiască veselia ! Să recîștigăm timpul pierdut... Cîte tacîmuri, ca să dau instrucțiunile necesare intendentului ?

— Șase persoane, în mica sufragerie de iarnă.

— Și invitațiile ?

— O să le scriu eu. Un servitor de la grajd să încalece și să le ducă numaidecît : e încă devreme și va găsi pe toată lumea acasă. Sună !

Joseph sună.

Domnul d'Harville intră în birou și redactă următoarea scrisoare fără altă variantă decît numele invitatului :

„Dragul meu... prezenta e o circulară ; e vorba de ceva improvizat. Lucenay vine să ia dejunul cu mine acum, de dimineață. Se așteaptă să fim numai noi doi. Fă-i plăcuta surpriză și vino să te ală-

Clubul cărții digitale 2

turi mie și cîtorva din prietenii lui, pe care i-am prevenit. La amiază, neapărat.

A. d'Harville"

Un servitor intră.

— Trimite un om călare, să ducă imediat aceste scrisori, porunci domnul d'Harville.

Apoi către Joseph :

— Scrie adresele ! *„Domnului viconte de Saint-Rémy"*... (Lucenay și dînsul sînt inseparabili, își zise domnul d'Harville.) *„Domnul de Montville"*... unul din tovarășii de călătorie ai ducelui ; *„Lord Douglas"*... fidelul său partener la whist ; *„Baronului de Sézannes"*... prietenul lui din copilărie... Ai scris ?

— Da, domnule marchiz.

— Expediază scrisorile și să nu pierzi un minut, adăugă domnul d'Harville. Ah ! Philippe, roagă pe domnul Doublet să vină pînă la mine.

Philippe ieși.

— Ei bine, ce ai ? îl întrebă domnul d'Harville pe Joseph care îl privea încremenit.

— Nu-mi cred ochilor, domnule marchiz, niciodată nu v-am văzut atît de bine dispus, atît de vesel. Și apoi dumneavoastră, care de obicei sînteți palid, acum v-ați îmbujorat... ochii dumneavoastră scînteiază...

— Prietene, dragă Joseph, fericirea și numai ea... Dar stai niţel ! trebuie să mă ajuți într-un complot... să te informezi la domnișoara Julieta, una din jupînesele doamnei d'Harville, aceea care se ocupă cu diamantele ei...

— Da, domnule marchiz, domnișoara Julieta are această sarcină. I-am ajutat acum opt zile să le cureţe.

— Întreab-o de numele și adresa bijutierului stăpînei sale... dar spune-i să nu sufle o vorbă marchizei despre asta !...

— Aha !... înțeleg, domnule marchiz... o surpriză...

— Du-te repede. Iată-l pe domnul Doublet.

Într-adevăr, intendentul intra în momentul în care Joseph ieșea.

— Sînt la ordinele domnului marchiz.

— Dragă domnule Doublet, o să te sperii, îi spuse domnul d'Harville rîzînd, o să te fac să strigi după ajutor.

— Pe mine, domnule marchiz ?

— Pe dumneata.

— Voi face tot ce-mi va fi posibil ca să-l mulțumesc pe domnul marchiz.

— Voi cheltui mulți bani, domnule Doublet, foarte mulți.

— N-are nici o importanță, căci mulțumită Domnului, avem de unde.

— De multă vreme am în cap un proiect de construcție : m-am gîndit să adaug o galerie spre grădină, în aripa dreaptă a casei. După ce am șovăit cîtva timp în fața acestei nebunii despre care nu ți-am vorbit pînă acum, m-am hotărît... Să chemi chiar azi pe arhitectul meu, să discute cu mine planurile... Ei bine, domnule Doublet, nu te sperii de această cheltuială ?

— Pot afirma domnului marchiz că nu mă plîng prea mult...

— Această galerie va fi destinată serbărilor. Vreau să se ridice ca prin minune ; dar aceste minuni fiind foarte costisitoare, va trebui să vindem poate cincisprezece sau douăzeci de mii de livre rente ca să fim în măsură să acoperim cheltuielile,

căci doresc ca lucrările să înceapă cît mai neîntîrziat.

— Și e foarte rezonabil, ca să vă puteți folosi cît de curînd de ele. Mi-am zis din totdeauna : nu-i lipsește nimic domnului marchiz decît un capriciu oarecare... acela de a construi ; căci prezintă avantajul că tot ce se clădește rămîne. Cît despre bani, domnul marchiz să nu se îngrijoreze. Mulțumim lui Dumnezeu, puteți, dacă vă face plăcere, să vă îngăduiți fantezia acestei galerii.

Joseph reveni.

— Iată, domnule marchiz, adresa bijutierului : se numește domnul Baudoin.

— Dragă domnule Doublet, te vei duce la acest bijutier și-i vei spune să-mi aducă aici, într-un ceas, un colier de diamante, în valoare de vreo două mii de ludovici. Femeile n-au niciodată destule giuvaericale, mai ales azi, cînd își împodobesc cu ele rochiile... Te vei înțelege cu bijutierul pentru plată.

— Da, domnule marchiz, nu mă plîng de această lovitură. Cu diamantele e ca și cu clădirile, ele rămîn ; și apoi o asemenea surpriză va face o mare bucurie doamnei marchize, fără a socoti plăcerea ce o veți simți dumneavoastră înșivă. Cum am avut cinstea să o spun acum cîteva zile, nu se află în toată lumea o existență mai frumoasă ca aceea a domnului marchiz.

— Acest neprețuit Doublet ! răspunse domnul d'Harville surîzînd, felicitările lui vin cum nu se poate mai la timp...

— Este singurul lor merit, domnule marchiz, mai ales că pornesc din fundul inimii. Mă duc repede la bijutier, adăugă domnul Doublet și ieși.

De îndată ce se văzu singur, domnul d'Harville începu să umble de colo-colo prin cabinetul lui de lucru, cu mîinile încrucișate pe piept, cu privirea

fixă, gînditoare. Expresia feței i se schimbă dintr-o dată, nu mai arăta acea mulțumire care înșelase pe intendent și pe bătrînul servitor, ci trăda o hotărîre liniștită, posomorîtă, rece.

După ce umblase așa cîtăva vreme, se așeză anevoie, ca apăsat de povara suferințelor lui ; își sprijini coatele de birou și-și ascunse fața în palme. După o clipă, se ridică brusc, își șterse o lacrimă ce-i umezise pleoapa înroșită și rosti cu un efort :

— Haide... curaj... haide !

Scrise apoi cîtorva persoane despre lucruri fără însemnătate, dar în aceste scrisori dădea sau amîna diferite întîlniri pe cîteva zile mai tîrziu.

Marchizul își termină corespondența în clipa cînd Joseph intra. Acesta era atît de vesel, încît se uitase pe sine și fredona la rîndul său.

— Domnule Joseph, ai o voce foarte frumoasă, îi spuse stăpînul surîzînd.

— N-are importanță, domnule marchiz, nu țin la asta ; dar simt că în mine cîntă ceva atît de tare, încît trebuie să audă și alții...

— Să pui scrisorile astea la cutie.

— Da, domnule marchiz ; dar unde veți primi acum pe domnii aceștia ?

— Aici, în biroul meu ; vor fuma după dejun și mirosul de tutun nu va ajunge pînă la doamna d'Harville.

În clipa aceea se auzi zgomotul unei trăsuri în curtea casei.

— E doamna marchiză care pleacă, a cerut să i se pregătească trăsura foarte de dimineață, preciză Joseph.

— Aleargă și roag-o să binevoiască a trece pe la mine înainte de a pleca.

— Prea bine, domnule marchiz.

fixă, gînditoare. Expresia feței i se schimbă dintr-o dată, nu mai arăta acea mulțumire care înșelase pe intendent și pe bătrînul servitor, ci trăda o hotărîre liniștită, posomorîtă, rece.

După ce umblase așa cîtăva vreme, se așeză anevoie, ca apăsat de povara suferințelor lui ; își sprijini coatele de birou și-și ascunse fața în palme. După o clipă, se ridică brusc, își șterse o lacrimă ce-i umezise pleoapa înroșită și rosti cu un efort :

— Haide... curaj... haide !

Scrise apoi cîtorva persoane despre lucruri fără însemnătate, dar în aceste scrisori dădea sau amîna diferite întîlniri pe cîteva zile mai tîrziu.

Marchizul își termină corespondența în clipa cînd Joseph intra. Acesta era atît de vesel, încît se uitase pe sine și fredona la rîndul său.

— Domnule Joseph, ai o voce foarte frumoasă, îi spuse stăpînul surîzînd.

— N-are importanță, domnule marchiz, nu țin la asta ; dar simt că în mine cîntă ceva atît de tare, încît trebuie să audă și alții...

— Să pui scrisorile astea la cutie.

— Da, domnule marchiz ; dar unde veți primi acum pe domnii aceștia ?

— Aici, în biroul meu ; vor fuma după dejun și mirosul de tutun nu va ajunge pînă la doamna d'Harville.

În clipa aceea se auzi zgomotul unei trăsuri în curtea casei.

— E doamna marchiză care pleacă, a cerut să i se pregătească trăsura foarte de dimineață, preciză Joseph.

— Aleargă și roag-o să binevoiască a trece pe la mine înainte de a pleca.

— Prea bine, domnule marchiz.

Abia plecase servitorul, că domnul d'Harville se apropie de oglindă și se privi atent.

— Da, da, zise el cu voce sugrumată, asta e... fața îmbujorată, privirea scînteietoare... Bucurie sau friguri... n-are importanță... totul e ca lumea să se înșele. Să nu uităm acum surîsul pe buze. Sînt atîtea feluri de surîsuri ! Dar cine ar putea deosebi pe cele false de cele adevărate ? Cine ar putea pătrunde sub această mască amăgitoare și să spună : acest surîs ascunde o deznădejde adîncă, sub această veselie aparentă mocnește un gînd de moarte ? Cine ar putea ghici asta ? Nimeni... din fericire... nimeni. Nimeni ? Oh ! ba da... amorul, el nu s-ar înșela ; instinctul l-ar preveni. Dar aud pașii soției mele.... soția mea ! Haide, joacă-ți rolul, comediant sinistru !

Clémence intră în biroul domnului d'Harville.

— Bună ziua, Albert, dragul meu frate, îi spuse ea cu un ton plin de blîndețe și dragoste, întinzîndu-i mîna.

Apoi, observînd expresia surîzătoare a soțului ei, continuă :

— Dar ce ai, scumpe prietene ? Pari radios.

— Fiindcă în clipa cînd ai intrat, scumpă surioară, mă gîndeam la dumneata... Mai mult decît atît : eram sub impresia unei minunate hotărîri...

— Asta nu mă miră...

— Ceea ce s-a petrecut ieri, admirabila dumitale generozitate, nobila purtare a prințului, toate astea mi-au dat de gîndit și m-am convertit la ideile dumitale, dar definitiv, regretînd pornirile mele de răzvrătire de ieri... pe care le vei ierta, cel puțin din dorința de a plăcea, nu e așa ? adăugă el surîzînd. Și nu mi-ai fi iertat, sînt sigur, că am renunțat prea ușor la dragostea dumitale.

Clubul cărții digitale 2

— Ce limbaj ! Ce fericită transformare ! exclamă doamna d'Harville. Ah ! Eram foarte sigură că, adresîndu-mă inimii, raţiunii dumitale, mă vei înţelege. Acum nu mai am nici o îndoială în ce priveşte viitorul.

— Nici eu, Clémence, te asigur. Da, de cînd cu hotărîrea mea de azi noapte, acest viitor, care îmi părea tulbure şi întunecat, s-a luminat, s-a simplificat în chip miraculos.

— Nimic mai firesc, amicul meu, acum ne îndreptăm spre acelaşi ţel, sprijiniţi frăţeşte unul de altul. La sfîrşitul drumului nostru, ne vom regăsi aşa cum sîntem azi. Acest simţămînt va fi cît se poate de statornic. În sfîrşit, vreau să fii fericit şi vei fi, căci aşa mi-am pus în gînd, adăugă Clémence ducînd un deget la frunte.

Apoi, cu o expresie drăgălaşă, coborîndu-şi mîna la inimă, urmă :

— Nu, am greşit, acest gînd bun va veghea mereu aici... pentru dumneata... ca şi pentru mine ; şi vei vedea, domnule frate al meu, ce înseamnă îndărătnicia unei inimi plină de devotament.

— Scumpa mea Clémence ! răspunse domnul d'Harville cu o emoţie abia stăpînită.

Apoi, după un moment de tăcere, adăugă vesel :

— Te-am rugat să treci pe la mine înainte de a ieşi în oraş, ca să-ţi spun că nu voi putea lua ceaiul cu dumneata azi dimineaţă. Am poftit mai multe persoane la dejun, e ceva improvizat, pentru a sărbători sfîrşitul fericit al duelului bietului Lucenay care, de altfel, a fost foarte uşor rănit de adversarul lui.

— Ce ciudată coincidenţă ! răspunse doamna d'Harville, căci dumneata nu cunoşti toate ambiţiile mele : acum mă străduiesc să fiu primită în „Societatea de ocrotire a tinerelor deţinute".

— Într-adevăr, nu mai ai astîmpăr, spuse domnul d'Harville surîzînd ; căci, cu toată silința ce-și impunea, se dădu puțin pe față — așa că nu te voi mai vedea... azi ? se grăbi el să adauge.

— Te superi că plec atît de dimineață ? îl întrebă cu vioiciune Clémence, mirată de accentul vocii sale. Dacă dorești, pot amîna vizita mea la doamna de Lucenay.

Marchizul fusese cît pe-aci să se trădeze, așa că reluă pe un ton din cele mai afectuoase :

— Da, iubita mea surioară, sînt tot atît de necăjit că pleci, pe cît voi fi de nerăbdător să te văd înapoindu-te. Iată slăbiciuni de care nu mă voi dezbăra niciodată.

— Și ai face bine, prietene, căci altminteri aș fi dezolată.

Un sunet de clopoțel, anunțînd o vizită, răsună în toată casa.

— Iată, desigur, unul din invitații dumitale ; te las. Ia spune-mi, ce faci diseară ? Dacă n-ai nici un program, te-aș ruga să mă însoțești la Opera italiană ; poate că acum muzica îți va plăcea mai mult ca de obicei.

— Sînt, cu cea mai mare plăcere, la ordinele dumitale.

— Ieși cumva curînd ? Te mai văd înainte de cină ?

— Nu mă duc nicăieri... mă vei găsi... aici.

— Atunci, cînd mă înapoiez, voi veni să mă interesez dacă dejunul vostru, între bărbați, a fost amuzant.

— Adio, Clémence.

— Adio, dragul meu.. pe curînd. Îți dau toată libertatea și vă doresc să faceți mii de nebunii... Să fiți foarte veseli !

Şi, după ce strînse călduros mîna soţului, Clémence ieşi pe uşă, cu o clipă înainte ca domnul de Lucenay să intre pe alta.

— Îmi urează o mie de nebunii... Îmi cere să fiu vesel... În acest cuvînt de adio, în acest ultim strigăt al sufletului meu în agonie, în acest salut de despărţire supremă şi veşnică, ea a înţeles... pe curînd... Şi a plecat liniştită, surîzătoare... Asta face cinste talentului meu de a mă preface... Doamne, nu mă socoteam un atît de bun actor... Dar iată-l pe Lucenay...

DEJUN ÎNTRE BĂRBAŢI

Domnul de Lucenay intră la domnul d'Harville.

Rana ducelui era atît de uşoară, încît nu-şi mai purta braţul în eşarfă ; înfăţişarea lui zeflemistă şi trufaşă, agitaţia permanentă şi mania lui de a sîcîi oamenii erau neschimbate.

Cu toate ciudăţeniile şi glumele lui de prost gust, cu nasul lui neobişnuit de mare, care îi dădea o înfăţişare aproape grotescă, domnul de Lucenay nu era, am mai spus-o, un tip vulgar, graţie unui fel de demnitate înnăscută şi unei insolenţe cutezătoare care nu-l părăseau niciodată.

— Cît de indiferent trebuie să mă consideri în ce te priveşte, dragul meu Henri ! spuse domnul d'Harville, întinzîndu-i mîna. Dar abia azi dimineaţă am aflat de neplăcuta dumitale aventură.

— Neplăcută... haida de, marchize !... Mi-am făcut cheful, cum se spune. Niciodată n-am rîs atît! ... Acest excelent domn Robert avea aerul atît de marţial, ca nu cumva să se spună că-i

curge nasul... De fapt, dumneata nici nu știi care a fost cauza duelului! Acum cîteva seri, la ambasada X, l-am întrebat, în fața soției dumitale și a contesei Mac Grégor, dacă-i mai curge nasul. *Inde irae*, adică de aici a pornit supărarea, căci, între noi vorbind, nu detest această infirmitate. Dar n-are importanță. Înțelege... să ți se spună așa ceva în fața unor femei frumoase... e de nesuportat.

— Ce nebunie! Așa ți-e firea! Dar cine e acest domn Robert?

— Pe cinstea mea, nu știu nimic, dar absolut nimic; e un domn pe care l-am cunoscut cîndva, la băi, trecea prin fața noastră în grădina de iarnă a ambasadei și l-am interpelat ca să-i fac această glumă proastă; a răspuns a treia zi, dîndu-mi, cavalerește, o ușoară lovitură de spadă! — iată raporturile dintre noi. Dar să nu mai vorbim de asemenea nerozii. Te rog să-mi dai o ceașcă de ceai.

Zicînd acestea, domnul de Lucenay se întinse pe sofa, după care băgă vîrful bastonului între perete și rama unui tablou agățat deasupra capului său și începu să zgîlțîie cadrul.

— Te așteptam, dragă Henri, și ți-am pregătit o surpriză, zise domnul d'Harville.

— Nu mai spune! Și anume ce? exclamă domnul de Lucenay, imprimînd tabloului o oscilație îngrijorătoare.

— Vei sfîrși prin a scoate tabloul din cui și-ți va cădea în cap...

— Drace! Ai dreptate! Ai un ochi de vultur!... Dar surpriza dumitale, — ci spune-mi-o odată!

— Am rugat pe cîțiva prieteni să ia dejunul cu noi.

— Perfect! Pentru ideea asta, marchize, bravo! Bravissimo, superbravissimo! strigă domnul de Lucenay cît îl ținea gura, lovind tare cu bastonul pernele sofalei. Și pe cine vom avea? Saint Rémy? Nu, e la țară de cîteva zile. Ce dracu poate să manevreze la țară, în plină iarnă?

— Ești sigur că nu e la Paris?

— Foarte sigur. Îi scrisesen să-mi fie martor. Era plecat și m-am adresat lordului Douglas și lui Sézannes...

— Se potrivește de minune, prînzesc și ei cu noi.

— Bravo! Bravo! Bravo! începu să țipe din nou domnul de Lucenay.

Apoi răsucindu-se și trîntindu-se pe sofa, însoți, de data asta, strigătele lui sălbatice cu zvîrcoliri ca ale unui pește prins în plasă, care ar înnebuni pe un luntraș.

Performanțele acrobatice ale domnului de Lucenay fură întrerupte de sosirea domnului de Saint-Rémy.

— N-a fost nevoie să mă întreb dacă domnul de Lucenay e aici, căci l-am auzit din stradă.

— Cum, dumneata ești, frumosule zeu al pădurii, țăran ce ești, ursuzule! strigă ducele surprins, ridicîndu-se brusc. Te credeam la țară.

— M-am înapoiat de ieri. Am primit adineauri invitația lui d'Harville și iată-mă foarte încîntat de această plăcută surpriză.

Și domnul de Saint-Rémy întinse mîna domnului de Lucenay, apoi marchizului.

— Și-ți sînt recunoscător de promptitudinea dumitale, dragă Saint-Rémy. Nu e firesc? Prietenii lui Lucenay nu trebuie oare să se bucure de sfîrșitul fericit al acestui duel care, la urma urmei, ar fi putut avea urmări supărătoare?

Clubul cărții digitale 2

— Perfect! Pentru ideea asta, marchize, bravo! Bravissimo, superbravissimo! strigă domnul de Lucenay cît îl ţinea gura, lovind tare cu bastonul pernele sofalei. Şi pe cine vom avea? Saint Rémy? Nu, e la ţară de cîteva zile. Ce dracu poate să manevreze la ţară, în plină iarnă?

— Eşti sigur că nu e la Paris?

— Foarte sigur. Îi scrisesen să-mi fie martor. Era plecat şi m-am adresat lordului Douglas şi lui Sézannes...

— Se potriveşte de minune, prînzesc şi ei cu noi.

— Bravo! Bravo! Bravo! începu să ţipe din nou domnul de Lucenay.

Apoi răsucindu-se şi trîntindu-se pe sofa, însoţi, de data asta, strigătele lui sălbatice cu zvîrcoliri ca ale unui peşte prins în plasă, care ar înnebuni pe un luntraş.

Performanţele acrobatice ale domnului de Lucenay fură întrerupte de sosirea domnului de Saint-Rémy.

— N-a fost nevoie să mă întreb dacă domnul de Lucenay e aici, căci l-am auzit din stradă.

— Cum, dumneata eşti, frumosule zeu al pădurii, ţăran ce eşti, ursuzule! strigă ducele surprins, ridicîndu-se brusc. Te credeam la ţară.

— M-am înapoiat de ieri. Am primit adineauri invitaţia lui d'Harville şi iată-mă foarte încîntat de această plăcută surpriză.

Şi domnul de Saint-Rémy întinse mîna domnului de Lucenay, apoi marchizului.

— Şi-ţi sînt recunoscător de promptitudinea dumitale, dragă Saint-Rémy. Nu e firesc? Prietenii lui Lucenay nu trebuie oare să se bucure de sfîrşitul fericit al acestui duel care, la urma urmei, ar fi putut avea urmări supărătoare?

— Dar, reluă stăruitor ducele, ce ai făcut la țară în plină iarnă, Saint-Rémy ? Sînt foarte curios.

— Indiscret mai e ! se adresă vicontele domnului d'Harville.

Apoi răspunse ducelui :

— Vreau să mă înțarc încetul cu încetul de Paris, fiindcă trebuie să-l părăsesc curînd...

— Ah ! Da, acest vis frumos de a te vedea numit la legațiunea Franței din Gerolstein... Lasă-ne în pace cu năzbîtiile astea diplomatice ! Nu te vei duce niciodată acolo, soția mea o spune și toată lumea o repetă...

— Te asigur că doamna de Lucenay se înșeală ca, de altfel, toată lumea.

— Ți-a spus, în fața mea, că e o nebunie...

— Am făcut atîtea în viața mea !

— Nebunii mondene și fermecătoare, de acord, cum s-ar spune : să te ruinezi risipind ca Sardanapal, înțeleg ; dar să te înmormîntezi într-o curte de categoria asta... la Gerolstein !... halal carieră !... Asta nu mai e o nebunie, e o prostie și ești prea deștept ca să faci prostii.

— Ia seama, dragă Lucenay, vorbind de rău această Curte germană, te pui rău cu d'Harville, prietenul intim al marelui duce domnitor care, de altfel, m-a primit ieri cu cea mai mare bunăvoință la ambasada X, unde i-am fost prezentat.

— Dragă Henri, interveni d'Harville, dacă ai cunoaște pe marele duce cum îl cunosc eu, ai înțelege de ce lui Saint-Rémy nu-i displace să stea cîtva timp la Gerolstein.

— Te cred, marchize, deși se spune cu mîndrie că marele duce al dumitale este un original ; dar asta nu înseamnă că un Adonis ca Saint Rémy,

crema societății, poate trăi și în altă parte decît la Paris, unde e prețuit în toată splendoarea lui.

Ceilalți invitați ai domnului d'Harville sosiseră cînd Joseph intră și șopti cîteva vorbe stăpînului.

— Domnilor, îmi îngăduiți ?... întrebă marchizul. E bijutierul soției mele, care mi-aduce niște diamante, să aleg cîteva pentru ea... o surpriză. Cunoști asta, Lucenay, nu-i așa ? Noi sîntem doar soți de modă veche...

— Ei, drace ! Dacă e vorba de surpriză, strigă ducele, soția mi-a făcut ieri una... și mai frumoasă !

— Vreun dar ?

— Mi-a cerut... o sută de mii de franci...

— Și cum ești foarte galant, i-ai dat desigur...

— I-am dat cu împrumut !... Am luat o ipotecă asupra moșiei ei de la Arnouville... Socotelile exacte mențin bunele relații... dar ce importanță are ? Să dai cu împrumut, în două ceasuri, o sută de mii de franci cuiva care are nevoie urgentă e un gest frumos și rar... nu e așa, risipitorule, dumneata care ești specialist în împrumuturi ?... spuse Lucenay rîzînd adresîndu-se lui Saint-Rémy, fără să bănuiască tîlcul involuntar al vorbelor sale.

Cu toată prestanța lui, vicontele roși la început, apoi răspunse liniștit :

— O sută de mii de franci este o sumă enormă... Cum poate avea o femeie nevoie de o sută de mii de franci ?... Înțeleg, noi bărbații, da.

— Nu știu ce vrea să facă soția mea cu banii ăștia. De altfel nu mă interesează. Poate restanțele de plată pentru toalete... furnizori nerăbdători ce reclamă plata. Asta o privește, și apoi, înțelegi, dragă Saint-Rémy, din moment ce i-am împrumutat banii, ar fi fost neelegant s-o întreb ce face cu ei.

— Zău, Saint-Rémy, îl rugă domnul d'Harville, dumneata, care eşti un om de gust, mă vei ajuta să aleg podoaba pentru soţia mea. Sfatul ce-mi vei da, îmi va determina alegerea, hotărîrile dumitale sînt suverane în materie de modă...

Sosi şi bijutierul cu mai multe cutiuţe de giuvaeruri într-un geamantan de piele.

— Iată-l pe domnul Baudoin ! exclamă domnul de Lucenay.

— Respectele mele, domnule duce !

— Sînt sigur că o ruinezi pe nevastă-mea cu momelile dumitale diabolice şi amăgitoare, spuse domnul de Lucenay.

— Doamna ducesă s-a mulţumit în iarna asta, doar să-i montez diamantele, răspunse Baudoin oarecum stînjenit, şi cum veneam tocmai la domnul marchiz, le-am dus doamnei ducese pe ale ei.

Vicontele de Saint-Rémy ştia că doamna de Lucenay, ca să-i vină în ajutor, schimbase pietrele ei veritabile cu altele false, şi fu neplăcut surprins de această coincidenţă... totuşi continuă cu tupeu :

— Ce curioşi sînt soţii ! Să nu mai răspunzi, domnule Baudoin.

— Curioşi ! nu, zise ducele, soţia mea plăteşte... îşi poate satisface toate capriciile... e mai bogată decît mine...

În timpul acestei discuţii, domnul Baudoin etalase pe birou mai multe coliere minunate de rubine şi diamante.

— Ce strălucire !... Şi ce minunat sînt şlefuite ! spuse lordul Douglas.

— Vai, domnule, răspunse bijutierul, foloseam la aceste lucrări pe unul din cei mai pricepuţi şlefuitori din Paris. Din nenorocire a înnebunit şi niciodată nu voi mai găsi un meşter atît de

priceput. Mijlocitoarea, care se ocupa de clienţii mei, mi-a spus că probabil mizeria l-a făcut să-şi piardă minţile.

— Mizeria !... şi dumneata încredinţezi diamante unor oameni în mizerie !

— Desigur, domnule, şi niciodată nu s-a întîmplat ca un şlefuitor să fure cel mai mic lucru, deşi au o existenţă grea şi mizeră.

— Cît costă colierul acesta ? întrebă domnul d'Harville.

— Domnul marchiz îşi va da seama că pietrele au nişte ape splendide, o formă minunată şi sînt toate aproape de aceeaşi mărime.

— Iată formule retorice dintre cele mai ameninţătoare pentru punga clientului, zise rîzînd domnul de Saint-Rémy ; să te aştepţi, dragul meu d'Harville, la un preţ exorbitant.

— Haide, domnule Baudoin, spune cinstit, ultimul dumitale cuvînt, interveni domnul d'Harville.

— N-aş vrea să mă tocmesc cu domnul marchiz... Ultimul preţ este de patruzeci şi două mii de franci.

— Domnilor, să-l admirăm pe domnul d'Harville cu toată discreţia, strigă ducele de Lucenay, noi, ăştia înşuraţi... Să faci soţiei tale o surpriză de patruzeci şi două de mii de franci !... Drace ! Nu trebuie să difuzăm ştirea asta, ar fi un exemplu rău pentru fiecare dintre noi.

— Rîdeţi cît vă place, domnilor, zise vesel marchizul. Sînt îndrăgostit de soţia mea, nu o ascund ; dimpotrivă, mă laud cu asta !

— E evident, reluă domnul de Saint-Rémy, un asemenea dar spune mai mult decît toate protestele din lume.

— Aș lua acest colier, se adresă domnul d'Harville lui Saint-Rémy, numai dacă montura aceasta de email negru ți se pare de bun gust.

— Cred că scoate în evidență și mai mult scînteierea pietrelor și le încadrează minunat !

— M-am hotărît pentru acest colier, zise domnul d'Harville. Vei face, domnule Baudoin, socotelile cu domnul Doublet, omul meu de afaceri.

— Domnul Doublet mi-a comunicat acest lucru, domnule marchiz, răspunse bijutierul.

Și plecă după ce repusese în geamantan, fără să le mai numere (atît de mare îi era încrederea), feluritele pietre ce le adusese și pe care domnul de Saint-Rémy le admirase și le cercetase cu multă atenție în timpul acestei discuții.

Domnul d'Harville dînd colierul lui Joseph care aștepta ordinele lui, îi spuse încet :

— Domnișoara Julieta să pună cu grijă aceste diamante la un loc cu cele ale stăpînei ei, fără ca soția mea să simtă ceva, pentru ca surpriza să fie și mai mare.

În clipa aceea, majordomul anunță că masa e servită. Musafirii marchizului trecură în sala de mîncare și se așezară la masă.

— Știi, dragă d'Harville, spuse domnul de Lucenay, că această casă e una din cele mai elegante și mai bine împărțite din Paris ?

— E destul de confortabilă, într-adevăr, dar ar avea nevoie de mai mult spațiu... planul meu e să adaug o galerie în grădină. Doamna d'Harville dorește să dea cîteva baluri mari și saloanele noastre nu sînt destul de încăpătoare. Apoi găsesc că sînt foarte neplăcute acele petreceri care invadează apartamentele în care locuiești de obicei. Din timp în timp te evacuează cu totul din ele.

— Sînt de părerea lui d'Harville, spuse domnul de Saint-Rémy. Nimic mai meschin, mai vulgar decît mutatul mobilelor de dragul balurilor sau concertelor.., Ca să poţi da petreceri cu adevărat frumoase, fără a fi stingherit, trebuie să le rezervi un spaţiu deosebit ; şi apoi sălile vaste şi somptuoase, destinate unui mare bal, trebuie să aibă un caracter cu totul aparte decît acela al saloanelor obişnuite ; între aceste două genuri e aceeaşi deosebire ca între tablouri : fresca monumentală şi pictura de şevalet.

— Are dreptate, răspunse domnul d'Harville, ce păcat, domnilor, că Saint-Rémy n-are un venit anual de un milion sau de un million şi jumătate ! Ce de splendori ne-ar face să admirăm.

— Pentru că avem fericirea să ne bucurăm de un guvern reprezentativ, spuse ducele de Lucenay, ţara n-ar trebui oare să voteze un milion pe an lui Saint-Rémy şi să-l însărcineze să reprezinte, la Paris, gustul şi eleganţa franceză, care ar da tonul eleganţei întregii Europe... sau chiar a lumii ?

— Aprobat ! strigară toţi în cor.

— Şi s-ar realiza acest milion pe an din impozitele aplicate acelor cămătari cu averi imense, care vor fi constrînşi şi convinşi să trăiască întocmai ca nişte zgîrie-brînză, adăugă domnul de Lucenay.

— Şi ca atare, reluă domnul d'Harville, condamnaţi să suporte luxul altora, în loc să se bucure dînşii de el.

— Şi unde mai puneţi că această funcţie de mare preţ, sau mai bine zis aceea de mare maestru al eleganţei, reluă ducele, încredinţată lui

— Sînt de părerea lui d'Harville, spuse domnul de Saint-Rémy. Nimic mai meschin, mai vulgar decît mutatul mobilelor de dragul balurilor sau concertelor.., Ca să poţi da petreceri cu adevărat frumoase, fără a fi stingherit, trebuie să le rezervi un spaţiu deosebit ; şi apoi sălile vaste şi somptuoase, destinate unui mare bal, trebuie să aibă un caracter cu totul aparte decît acela al saloanelor obişnuite ; între aceste două genuri e aceeaşi deosebire ca între tablouri : fresca monumentală şi pictura de şevalet.

— Are dreptate, răspunse domnul d'Harville, ce păcat, domnilor, că Saint-Rémy n-are un venit anual de un milion sau de un million şi jumătate ! Ce de splendori ne-ar face să admirăm.

— Pentru că avem fericirea să ne bucurăm de un guvern reprezentativ, spuse ducele de Lucenay, ţara n-ar trebui oare să voteze un milion pe an lui Saint-Rémy şi să-l însărcineze să reprezinte, la Paris, gustul şi eleganţa franceză, care ar da tonul eleganţei întregii Europe... sau chiar a lumii ?

— Aprobat ! strigară toţi în cor.

— Şi s-ar realiza acest milion pe an din impozitele aplicate acelor cămătari cu averi imense, care vor fi constrînşi şi convinşi să trăiască întocmai ca nişte zgîrie-brînză, adăugă domnul de Lucenay.

— Şi ca atare, reluă domnul d'Harville, condamnaţi să suporte luxul altora, în loc să se bucure dînşii de el.

— Şi unde mai puneţi că această funcţie de mare preţ, sau mai bine zis aceea de mare maestru al eleganţei, reluă ducele, încredinţată lui

Saint-Rémy, ar avea, prin imitație, o influență salutară asupra bunului gust general.

— Ar crea un tip cu care toată lumea ar voi să semene.

— E limpede...

— Și încercînd să-l copieze, gustul s-ar rafina.

— În timpul Renașterii, gustul devenise extrem de ales, fiindcă se modela după cel atît de distins al aristocrației.

— După întorsătura gravă pe care o ia discuția, reluă vesel domnul d'Harville, văd că nu mai poate fi vorba decît de a adresa o petiție Camerei deputaților pentru înființarea funcției de mare maestru al eleganței franceze. Și cum deputații, fără excepție, au reputația unor oameni cu idei înaintate, artistice și grandioase, legea va fi votată cu aclamații.

— Dar pînă la publicarea decretului care va consacra de drept supremația pe care Saint-Rémy o va exercita de fapt, urmă domnul d'Harville, îi voi cere sfaturi pentru galeria pe care doresc s-o construiesc, căci am fost cucerit de sugestiile lui cu privire la fastul serbărilor.

— Modestele mele lumini sînt la dispoziția dumitale, d'Harville.

— Și cînd vom inaugura aceste minunății, dragul meu ?

— Anul viitor, presupun, căci vreau să încep imediat lucrările.

— Ce om de inițiativă ești !

— Mai am și alte proiecte, vă asigur... Plănuiesc o transformare totală la Val-Richer.

— Moșia dumitale din Burgundia ?

— Da, sînt multe lucruri admirabile de făcut acolo, dacă Dumnezeu îmi va dărui zile...

— Sărmane bătrîn!

— Oare n-ai cumpărat de curînd o proprietate lîngă Val-Richer, ca să te mai extinzi?

— Da, o afacere bună la care am fost sfătuit de notarul meu.

— Și cine este acest nepreţuit notar, care propune afaceri atît de bune?

— Domnul Jacques Ferrand.

La auzul acestui nume, cu o tresărire ușoară, Saint-Rémy își încruntă fruntea.

— E într-adevăr un om atît de corect pe cît se spune? întrebă el cu aparentă nepăsare pe domnul d'Harville, care-și aminti subit ceea ce Rudolf povestise Clémenceï cu privire la notar.

— Jacques Ferrand? Ce întrebare! dar este un om de o probitate clasică, interveni domnul de Lucenay.

— Pe cît de respectat pe atît de respectabil.

— Și foarte pios... ceea ce nu strică.

— Foarte avar, ceea ce e o garanţie pentru clienţii lui.

— În sfîrșit, e unul din notarii de viţă veche, care te întreabă drept cine îl iei, cînd îi ceri o chitanţă pentru banii ce-i încredinţezi.

— Dacă n-ar fi decît asta și încă i-aș da pe mînă toată averea mea.

— Dar de unde dracu i-au venit lui Saint-Rémy îndoielile astea cu privire la un om de o corectitudine proverbială?

— Nu mă fac decît ecoul unor zvonuri confuze... de altfel n-am nici un motiv să pun la îndoială cinstea acestui as al notarilor... Dar ca să revenim la planurile dumitale, d'Harville, ce vrei să clădești la Val-Richer? Se spune că ai un castel minunat.

— Vei fi consultat, fii liniștit, dragul meu Saint-Rémy și poate că mai curînd decît te gîndești, fiindcă îmi fac o plăcere din aceste lucruri; mi se pare că nimic nu e mai interesant decît să-ți eșalonezi preocupările pentru anii următori... În momentul de față proiectul nostru... peste un an altul... Pentru mai tîrziu faci noi planuri... Adaugă la toate astea o soție fermecătoare pe care o adori, care împărtășește cu tine toate gusturile, planurile tale și vă asigur că viața se scurge pe nesimțite.

— O cred, Doamne, vezi bine! E un adevărat rai pe pămînt.

— Ei, și acum domnilor, continuă d'Harville, odată dejunul terminat, dacă vreți să fumați un trabuc în biroul meu, veți găsi acolo dintre cele mai bune.

Se sculară de la masă, și reintrară în cabinetul marchizului, ce dădea spre camera lui de culcare a cărei ușă era deschisă. Am mai spus-o că singura podoabă a acelei încăperi erau două panoplii cu arme foarte prețioase.

Domnul de Lucenay, după ce aprinse o havană, îl urmă pe marchiz în camera lui.

— După cum vezi, mai sînt încă amator de arme, îi spuse domnul d'Harville.

— Iată, într-adevăr, niște minunate puști englezești și franțuzești; crede-mă, n-aș ști pe care s-o prefer... Douglas! strigă domnul de Lucenay, vino să vezi dacă puștile astea nu pot rivaliza cu cele mai bune carabine ale dumitale.

Lordul Douglas, Saint-Rémy și alți doi comeseni, intrară în camera marchizului să examineze armele. Domnul d'Harville luă un pistol pentru duelat, îi ridică cocoșul și spuse rîzînd:

— Iată, domnilor, remediul tuturor suferințelor... spleenului... plictiselii...

Și, în glumă, își apropie țeava de buze.

— Pe legea mea! Eu prefer un alt leac, răspunse Saint-Rémy; ăsta nu e bun decît în cazurile disperate.

— Da, dar e atît de prompt, spuse domnul d'Harville! Ţac!! și s-a făcut; e mai rapid decît voința... E într-adevăr o minune.

— Ia seama, d'Harville, aceste glume sînt totdeauna primejdioase. O nenorocire se poate întîmpla mai repede decît crezi! strigă domnul de Lucenay, văzînd pe marchiz că-și apropie din nou pistolul de gură.

— Ce dracu, prietene, crezi oare că dacă ar fi încărcat m-aș preta la acest joc?

— Fără îndoială, dar este totuși o imprudență.

— Iată domnilor, cum se procedează: introduci ușor țeava între dinți... și atunci...

— Doamne, cît ești de prost, d'Harville, cînd te încăpățînezi s-o dovedești! replică domnul de Lucenay ridicînd din umeri.

— Apropii degetul de trăgaci... continuă domnul d'Harville.

— Ce copilăros e... ce copilăros e... la vîrsta lui!

— O mică apăsare pe trăgaci, reluă marchizul, și te duci drept în rai.

Cu aceste vorbe, glontele porni.

Domnul d'Harville își zburase creierii.

Renunțăm să descriem înmărmurirea, spaima comesenilor domnului d'Harville.

A doua zi se putea citi într-un jurnal:

„Ieri, o întîmplare pe cît de neprevăzută pe atît de regretabilă a îndurerat tot cartierul Saint-Ger-

main. Una din acele imprudențe care în fiecare an provoacă accidente atît de funeste a fost cauza unei groaznice nenorociri. Iată faptele așa cum s-au petrecut și de a căror autenticitate ne facem chezași:

Domnul marchiz d'Harville, în vîrstă de numai 26 ani, posesorul unei averi imense, cunoscut pentru bunătatea inimii lui, căsătorit de cîțiva ani cu o femeie pe care o idolatriza, poftise la dejun cîțiva prieteni. După ce s-au ridicat de la masă, au trecut în odaia de culcare a domnului d'Harville, unde se găseau mai multe arme de preț. Arătînd cîteva pușți invitaților săi, domnul d'Harville luă un pistol pe care îl credea neîncărcat și și-l apropie, în glumă, de buze. Fără cea mai mică bănuială apăsă pe trăgaci... glontele porni!... și nefericitul tînăr căzu mort, cu capul oribil zdrobit! Să ne imaginăm consternarea prietenilor domnului d'Harville, cărora, cu cîteva clipe înainte, plin de tinerețe și de optimism, le împărtășea planurile lui de viitor. În sfîrșit, ca și cum toate împrejurările acestei tragice întîmplări urmau s-o facă prin contrast și mai cumplită, chiar în dimineața aceea domnul d'Harville, vrînd să facă o surpriză soției sale, îi cumpărase o bijuterie de mare valoare... Și iată că, într-un moment în care poate niciodată viața nu i se păruse mai surîzătoare și mai frumoasă, cade victimă unui îngrozitor accident...

Înaintea unei asemenea nenorociri, orice comentarii sînt de prisos, și nu poți rămîne decît zdrobit în fața hotărîrilor de nepătruns ale Providenței".

Am citat din acest jurnal, pentru a consemna astfel convingerea generală, care atribuia moartea soțului Clémencei unei imprudențe fatale și regretabile.

Mai e nevoie să spunem că domnul d'Harville a dus singur, în mormînt, taina misterioasă a morții lui voite... ?

Da, voită, calculată și premeditată cu atîta sînge rece și cu atîta generozitate pentru Clémence, ca dînsa să nu poată nutri cea mai mică bănuială cu privire la adevărata cauză a acestei sinucideri.

Astfel, planurile pe care le împărtășise domnul d'Harville intendentului și prietenilor săi, confidențele despre fericirea lui făcute bătrînului servitor, surpriza pe care chiar în dimineața aceea o pregătise soției sale, acestea erau tot atîtea trucuri destinate credulității tuturor. Moartea lui nu putea fi și nu era atribuită decît imprudenței. Cît despre gestul lui, o disperare fără leac i-l dictase.

Arătîndu-se față de el atît de afectuoasă, atît de duioasă, pe cît fusese odinioară de rece și de trufașă, revenind acum la el cu atîta abnegație, Clémence redeșteptase în sufletul soțului ei remușcări amare.

Văzînd-o atît de tragic resemnată la o viață întreagă fără dragoste, alături de un om atins de o boală incurabilă și îngrozitoare, convins că, după gravitatea vorbelor ei, Clémence nu ar fi putut învinge niciodată repulsia ce i-o inspira dînsul, domnul d'Harville fusese cuprins de o milă adîncă pentru soția lui și de un profund dezgust de viață și de el însuși.

În paroxismul durerii lui, își zisese :

„Nu iubesc și nu pot iubi decît o singură femeie pe lume : pe soția mea. Purtarea ei plină de bunătate și noblețe ar mări și mai mult patima mea nebună — dacă ar fi cu putință să fie mai intensă. Și această femeie, care e a mea, nu-mi poate aparține niciodată... E în dreptul ei să mă disprețuiască, să mă urască... Printr-o înșelătorie infamă

am legat-o, fecioară fiind, de soarta mea îngrijorătoare... Mă simt vinovat... Ce pot face pentru ea acum ? Să o liberez de cătușele odioase pe care egoismul meu i le-a impus. Numai moartea mea poate rupe aceste legături... deci trebuie să mă omor."

Iată de ce domnul d'Harville a săvîrșit acest mare și dureros sacrificiu.

Dacă divorțul ar fi fost posibil, oare acest nenorocit s-ar fi sinucis ?

Nu !

Ar fi putut repara în parte răul pe care îl făcuse, redînd soției sale libertatea, ceea ce i-ar fi îngăduit să-și găsească fericirea într-o altă căsătorie.

Neînduplecata literă a legii face ca unele greșeli să fie ireparabile sau, ca în cazul de față, să nu îngăduie să le remediezi decît printr-o nouă crimă.

SAINT-LAZARE

Ne facem o datorie din a preveni pe cei mai impresionabili dintre cititorii noștri că închisoarea Saint-Lazare, destinată hoațelor și prostituatelor, e zilnic vizitată de mai multe doamne ale căror mărinimie, nume și situație socială impun respectul tuturor.

Aceste femei, crescute în mijlocul strălucirilor bogăției, aceste femei socotite pe bună dreptate ca făcînd parte din cea mai aleasă societate, vin în fiecare săptămînă să-și petreacă multe ceasuri printre nenorocitele de la Saint-Lazare, pîndind în aceste suflete degradate cea mai mică înclinare

spre bine, cea mai ușoară părere de rău pentru trecutul vinovat; ele îmbărbătează elementele recuperabile, încurajează căința și prin puterea magiei cuvintelor: *datorie, onoare, virtute,* scot cîteodată din mocirlă pe unele din aceste ființe părăsite, ticăloșite, disprețuite.

Deprinse cu delicatețea, cu manierele alese ale societății suspuse, aceste femei curajoase părăsesc castelul lor strămoșesc, ating cu buzele fruntea neîntinată a fiicelor lor candide ca îngerii din cer, și se duc în închisori întunecoase să întîmpine nesimțirea grosolană sau limbajul deșănțat al acestor hoațe sau prostituate.

Credincioase chemării lor de înaltă moralitate, ele coboară curajos în această cloacă, își pun mîna pe toate aceste inimi cangrenate și, dacă din bătaia lor răzbate sentimentul pur al virtuții, sau o vagă nădejde de salvare, ele luptă și smulg de la pieire irevocabilă, sufletul bolnav în a cărui vindecare au crezut.

Neștiind nimic de teribila dramă ce se petrecea la ea acasă, doamna d'Harville, după ce o vizitase pe doamna de Lucenay în legătură cu cele două nenorocite pe care lăcomia notarului Jacques Ferrand le redusese la mizerie, se dusese la închisoare.

Neputînd fi însoțită în acea zi de doamna de Blinval, una din persoanele care patronau instituția tinerelor deținute de la Saint-Lazare. Clémence venise singură. Fu primită călduros de către director și de cîteva doamne inspectoare, care se recunoșteau după rochiile negre și o panglică albastră cu un medalion de argint pe care îl purtau la gît. Una din aceste inspectoare, femeie în vîrstă, cu chipul grav și duios, rămase singură cu doamna d'Harville într-un salon alături de grefă.

Doamna Armand poseda, la modul superlativ, intuiția pătrunzătoare a caracterului prizonierelor. Vorbele și aprecierile ei aveau în instituție o autoritate considerabilă.

Doamna Armand se adresă Clémencei :

— Pentru că doamna marchiză a binevoit să mă însărcineze să-i indic pe aceea din deținutele noastre care, prin purtarea ei bună și printr-o căință sinceră, ar putea suscita interesul domniei sale, cred că pot să-i recomand o nefericită pe care o socot mai mult lipsită de noroc decît vinovată ; căci nu cred că mă înșel afirmînd că nu e prea tîrziu s-o salvăm pe această fată, o biată copilă de șaisprezece sau cel mult șaptesprezece ani.

— Dar ce a făcut ca să fie închisă ?

— A fost găsită seara, pe Champs-Elysées. Cum este oprit fetelor de teapa ei, sub amenințarea pedepselor foarte grele, de a umbla fie ziua, fie noaptea prin anumite locuri publice, și cum Champs-Elysées se numără printre aceste locuri interzise, a fost arestată.

— Și vi se pare că merită să ne ocupăm de ea ?

— N-am văzut niciodată trăsături mai pure, mai candide. Închipuiți-vă, doamnă marchiză, un chip de fecioară. Dar ceea ce dă înfățișării ei o expresie și mai modestă este că a venit aici îmbrăcată ca o țărancă din împrejurimile Parisului.

— Deci e o fată de la țară ?

— Nu, doamnă marchiză. Inspectorii au recunoscut-o ; ea locuia într-o casă oribilă din cartierul rău famat Cité, de unde lipsea de vreo două-trei luni, dar fiindcă nu ceruse radierea din condicele poliției, rămăsese supusă controlului excepțional care a trimis-o aici.

— Dar poate că a părăsit Parisul ca să încerce să se reabiliteze ?

— Așa cred și eu, doamnă, și asta m-a făcut să mă ocup de ea. Am întrebat-o despre trecutul ei, am întrebat-o dacă venea de la țară, spunîndu-i să aibă nădejde, în cazul că, după cum credeam, ar vrea să revie pe drumul cel bun.

— Ce a răspuns ?

— Ridicîndu-și ochii ei mari, albaștri, melancolici și plini de lacrimi mi-a spus cu un accent de blîndețe angelică : „Vă mulțumesc, doamnă, pentru bunătatea dumneavoastră, dar nu vă pot spune nimic despre trecutul meu. Am fost arestată. Eram vinovată, nu mă plîng." „Dar de unde vii ? Unde ai stat de cînd ai plecat de la tavernă ? Dacă te-ai dus la țară să cauți o existență cinstită, spune-ne-o, dovedește-ne-o, și vom scrie domnului prefect ca să obținem eliberarea dumitale. Vei fi ștearsă din condicele poliției și vei fi ajutată în bunele dumitale intenții". „Vă implor, doamnă, nu mă întrebați, nu vă voi putea răspunde", a adăugat ea. „Ieșind de aici vrei să te reîntorci în casa aceea groaznică ?" „Vai ! Niciodată !" a strigat ea. „Dar atunci ce te vei face ?" „Numai Dumnezeu știe", răspunse ea, lăsîndu-și capul în jos.

— E foarte ciudat... Cum se exprimă ?

— În termeni aleși, doamnă marchiză. Ținuta ei e timidă și respectuoasă, dar fără șlugărnicie ; aș spune mai mult : cu toată blîndețea nespusă a vocii și privirilor ei, are cîteodată în vorba, în atitudinea ei, un fel de tristețe mîndră care mă uimește. Dacă n-ar aparține acestei clase decăzute, aș înclina să cred că această mîndrie oglindește un suflet conștient de noblețea să.

— Dar e un adevărat roman ! exclamă Clémence, intrigată la culme și găsind, după cum îi spusese și domnul Rudolf, că nimic nu e mai atrăgător decît a face bine. Și care sînt raporturile ei

cu celelalte prizoniere ? Dacă e înzestrată cu acea înălțime sufletească pe care i-o bănuiți, ea trebuie să sufere mult în mijlocul acestor ființe depravate.

— Doamne, Dumnezeule... pentru mine care-mi dau seama de multe prin atribuțiile mele și din obișnuință, totul la această fată mă surprinde, doamnă marchiză. Nu e aici decît de trei zile și exercită de pe acum un fel de influență binefăcătoare asupra celorlalte deținute.

— În atît de scurtă vreme ?

— Ele au pentru dînsa nu numai afecțiune, dar chiar și respect.

— Cum ! Aceste nenorocite ?...

— Au cîteodată un instinct de o ciudată gingășie în a recunoaște, a ghici chiar calitățile alese ale celorlalte. Numai că ele urăsc cîteodată ființele a căror superioritate sînt obligate să o recunoască.

— Și n-o urăsc pe această biată fată ?

— Nicidecum, doamnă : nici una nu o cunoștea înainte de a veni aici. Au fost mai întîi izbite de frumusețea ei ; trăsăturile ei, deși de o rară puritate, sînt, oarecum, adumbrite de o paloare și o tristețe bolnăvicioasă, acest chip melancolic și blînd le-a stîrnit mai multă curiozitate decît gelozie. Apoi e foarte tăcută — altă pricină de mirare pentru aceste creaturi care încearcă să se ameţească prin larmă, vorbărie și neastîmpăr. În schimb, deși demnă și rezervată, ea s-a arătat miloasă, ceea ce a împiedicat pe tovarășele ei să fie jignite de răceala sa. Dar mai e ceva. De o lună se află aici o ființă pe care nu o putem îmblînzi, supranumită Lupoaica, într-atît este de violentă, îndrăzneață și bestială. E o fată de douăzeci de ani, înaltă, băieţoasă, cu o față destul de drăguță, dar aspră. Sîntem adesea nevoite să o băgăm la carceră, ca s-o mai domolim. Alaltăieri ieșea tocmai

din celulă, enervată de pedeapsa ce i se aplicase; era ora mesei; biată fată (de care vă vorbisem mai înainte), nu mînca; se adresă, cu tristeţe, camaradelor ei: „Cine vrea pîinea mea?“ „Eu“, spuse cea dintîi Lupoaica. „Eu“, interveni o făptură aproape pocită, poreclită Mont-Saint-Jean, care era subiectul de rîs şi, cîteodată, cu toată împotrivirea noastră, calul de bătaie al celorlalte deţinute, deşi e însărcinată în cîteva luni. Fata dădu pîinea ei acesteia din urmă, spre marea supărere a Lupoaicei. „Eu ţi-am cerut întîi porţia“, strigă ea furioasă. „E adevărat, dar această biată femeie e însărcinată, are mai multă nevoie decît dumneata“, răspunse fata. Totuşi Lupoaica smulse pîinea din mîinile celeilalte şi începu să vocifereze, ameninţînd-o cu cuţitul. Fiind foarte rea şi temută, nimeni nu îndrăzni să ia parte bietei Guriste, deşi toate deţinutele îi dădeau dreptate în sinea lor.

— Cum aţi spus că o cheamă, doamnă?

— Gurista... E un nume sau mai bine zis o poreclă sub care a fost înscrisă aici protejata mea şi care sper va fi în curînd şi a dumneavoastră, doamnă marchiză. Mai toate au astfel de nume de împrumut.

— Ce nume ciudat...

— Înseamnă, în graiul lor josnic, cîntăreaţă; se spune că această fată are o voce foarte frumoasă şi nu m-aş mira, deoarece glasul ei are accente fermecătoare...

— Şi cum a scăpat de acea mizerabilă Lupoaică?

— Îndîrjită şi mai rău de calmul Guristei, s-a repezit la dînsa cu înjurături şi cu cuţitul ridicat; toate deţinutele au început să ţipe... Numai Gurista, privind-o fără teamă pe această periculoasă

creatură, îi surîse cu amărăciune, spunîndu-i cu vocea ei suavă : „O, ucide-mă, ucide-mă, asta vreau... dar nu mă face să sufăr prea mult!“ Aceste vorbe fură rostite cu o simplitate atît de sfîșietoare, că aproape toate deținutele avură lacrimi în ochi.

— Te cred, spuse doamna d'Harville, adînc impresionată.

— Cele mai cumplite caractere, reluă inspectoarea, au din fericire, cîteodată, clipe de remușcare. Auzind aceste vorbe pline de resemnare, Lupoaica tulburată pînă în fundul sufletului, după cum a povestit ea însăși mai tîrziu, aruncă cuțitul pe jos, îl călcă în picioare și strigă : „Am greșit amenințîndu-te, căci sînt mai puternică decît tine ; nu ți-a fost frică de cuțitul meu, ești curajoasă... Îmi plac oamenii curajoși, așa că de acum înainte dacă cineva ar vrea să-ți facă rău, eu te voi apăra...“

— Ce fire ciudată !

— Exemplul Lupoaicei mări și mai mult prestigiul Guristei și acum, lucru nemaiîntîlnit, aproape nici una dintre prizoniere nu o mai tutuiește ; cele mai multe o respectă și se oferă să-i facă toate micile servicii pe care și le pot face deținutele între ele. Le-am întrebat pe cîteva din același dormitor cu dînsa, ca să aflu pricina considerației pe care i-o arată. „E ceva care ne depășește, mi-au răspuns, se vede că nu e o ființă ca noi astelalte.“ „Dar cine v-a spus ?“ „Nu ne-a spus nimeni, dar asta se vede.“ „Dar totuși după ce ?“ „După o mie de lucruri. Mai întîi ieri înainte de a se culca, s-a așezat în genunchi și și-a făcut rugăciunea : ca să poată să se roage, cum a spus Lupoaica, desigur că are dreptul să o facă.“

— Ce curioasă constatare !

— Aceste nenorocite n-au nici un simțământ religios și totuși nu și-ar îngădui niciodată să rostească vreo vorbă nelegiuită sau păgînă ; veți vedea, doamnă, în toate sălile noastre, un fel de altare, pe care statuia Sfintei Fecioare este înconjurată de daruri și podoabe făcute de ele. În fiecare duminică aprind nenumărate lumînări, rostindu-și cîte o dorință. Acele care se duc la capelă se poartă admirabil, dar, în genere, vederea locurilor sfinte le impune respect și teamă. Ca să revenim la Gurista noastră : tovarășele ei îmi mai spuneau : „Se vede bine că nu e ca noi, după firea ei blîndă, după tristețea ei, după felul cum vorbește..." „Și apoi, reluă Lupoaica, de față la această discuție, e limpede că nu e din ale noastre, pentru că azi de dimineață, în dormitor, fără să știm de ce, ne era rușine să ne îmbrăcăm în fața ei..."

— Ce ciudată sfială, în mijlocul unei atari degradări ! exclamă doamna d'Harville.

— Da, doamnă, în fața bărbaților și între ele, nu mai știu ce e rușinea și totuși sînt foarte stingherite să fie văzute pe jumătate dezbrăcate de către noi sau de către persoanele miloase care, ca dumneavoastră, doamnă marchiză, vizitează închisorile. Astfel, acest adînc instinct de pudoare pe care Dumnezeu l-a sădit în noi, mai apare chiar la aceste creaturi, la vederea singurelor ființe pe care le pot respecta.

— E, cel puțin, reconfortant să regăsești cîteva sentimente curate, mai puternice decît corupția.

— Fără îndoială că aceste femei sînt capabile de devotamente, care, folosite cum se cuvine, ar da roade foarte bune... Mai există un simțământ sfînt la aceste ființe care nu respectă nimic, nu se tem de nimic : e maternitatea. Ele se mîndresc cu ea, se bucură de ea, nu se află niciodată mame mai

bune ; nimic nu e prea greu ca să-şi poată păstra copilul lîngă ele ; îşi impun cele mai grele jertfe ca să-l crească, fiindcă — după cum spun ele — această mică făptură este singura care nu le dispreţuieşte.

— Au deci conştiinţa decăderii lor ?

— Nimeni nu le dispreţuieşte mai mult decît se dispreţuiesc ele. La unele, a căror căinţă e cinstită, această tară a viciului rămîne neştearsă în ochii lor, chiar cînd ajung într-o situaţie mai bună. Altele înnebunesc, într-atît abjecţiunea lor iniţială devine o idee fixă şi neînduplecată. Aşa că, doamnă, nu m-aş mira ca durerea profundă a Guristei să fie o remuşcare de felul acesta.

— Dacă e aşa, într-adevăr, ce supliciu pentru ea ! O remuşcare ce nu poate fi alinată cu nimic !

— Din fericire, doamnă, spre cinstea speciei umane, aceste remuşcări sînt mai frecvente decît am crede : conştiinţa răzbunătoare nu adoarme niciodată cu totul, sau mai bine, lucru curios, s-ar zice că sufletul veghează cînd trupul e adormit : e o constatare pe care am făcut-o din nou în noaptea trecută, cu privire la protejata mea.

— La Guristă ?

— Da, doamnă.

— Şi cum asta ?

— Adesea, cînd deţinutele dorm, mă duc să fac un rond prin dormitoare. Nu vă puteţi închipui cît de schimbate sînt fizionomiile acestor femei cînd dorm. Multe dintre ele pe care le-am văzut în cursul zilei nepăsătoare, ironice, obraznice, îndrăzneţe, par complet schimbate, cînd somnul şterge de pe trăsăturile lor orice exagerare de cinism, fiindcă viciul, vai ! are şi el mîndria lui. Oh, doamnă, ce triste revelaţii apar atunci pe feţele acestea abătute, posomorîte, întunecate ! Cîte tre-

săriri ! Cîte suspine dureroase ! Smulse fără voie de visuri izvorîte dintr-o neiertătoare realitate !... Vă vorbeam adineauri, doamnă, de acea fată supranumită Lupoaica, creatură neînfrînată și de neînfrînat. Să fie cam cincisprezece zile de cînd m-a insultat cu brutalitate în fața tuturor deținutelor. Am ridicat din umeri, dar nepăsarea mea i-a întețit furia... Atunci, ca să mă răzbune, desigur, s-a gîndit să scornească nu știu ce infame ocări la adresa mamei mele... pe care o văzuse de mai multe ori venind aici să mă viziteze...

— Vai ! Ce oroare !

— Mărturisesc că oricît de stupidă era ofensa, mi-a făcut rău... Lupoaica și-a dat seama, își atinsese scopul. În noaptea aceea, către miezul nopții, m-am dus să inspectez dormitoarele ; am ajuns lîngă patul Lupoaicei, care urma să fie încarcerată a doua zi de dimineață. Am fost izbită de expresia blîndă a chipului ei, în comparație cu încruntarea și obrăznicia pe care o afișa de obicei ; trăsăturile ei păreau că imploră, erau pline de tristețe și obidă, buzele întredeschise, răsuflarea grea, și un lucru ce mi se păru de necrezut, imposibil, două lacrimi, două lacrimi grele se prelingeau din ochii acestei femei cu caracter atît de dur ! O priveam de cîteva minute în tăcere, cînd o auzii îngăimînd aceste cuvinte : „Iertare !... Iertare ! Mama doamnei..." Am ascultat mai atentă, iar tot ce am putut prinde din șoaptele aproape de neînțeles, fu numele meu : „Doamna Armand..." spus printre suspine.

— Se căia în timpul somnului că o insultase pe mama dumitale.

— Așa am crezut și eu, și asta m-a făcut mai puțin severă. Fără îndoială, în mijlocul tovară-

ţelor ei, vrusese — printr-o vanitate prostească — să-şi exagereze grosolănia înnăscută ; poate însă că o rămăşiţă de omenie o făcea să se căiască în timpul somnului

— Şi a doua zi, a arătat vreo părere de rău de purtarea ei din ajun ?

— Nici una, a fost ca totdeauna, grosolană, sălbatică şi furioasă. Vă asigur însă, doamnă, că nimic nu stîrneşte mai mult mila decît aceste constatări de care vă vorbesc. Îmi închipui, poate e o iluzie, că în timpul somnului aceste nenorocite devin mai bune, sau mai degrabă redevin ceea ce sînt, cu toate cusururile lor, e drept, dar cîteodată şi cu unele porniri cinstite, nedisimulate de cinismul viciului. În concluzie, ajung să cred că aceste fiinţe sînt mai puţin rele decît vor să pară. Acţionînd deci cu această convingere, am obţinut adesea rezultate imposibil de realizat, dacă aş fi pierdut orice nădejde în ele.

Doamna d'Harville nu-şi putea ascunde surprinderea de a constata atîta bun simţ, atîta sănătoasă judecată, milă, simţăminte umanitare, pe cît de superioare, pe atît de practice, la o simplă inspectoare de femei pierdute.

— Vă trebuie, doamnă, mult curaj, zise Clémence, după cîteva clipe de tăcere — o mare tărie de caracter ca să nu dai înapoi de la o misiune ingrată care oferă aşa de puţine satisfacţii.

— Nu, vă asigur, ceea ce fac, altele o fac cu rezultate şi mai bune, cu mai multă pricepere decît mine... Una din inspectoarele altui sector din Saint-Lazare, unde se află femeile învinuite de diferite crime, ar stîrni şi mai mult interesul dumneavoastră. Îmi povestea azi de dimineaţă despre

sosirea unei fete învinuită de infanticid. Nicicînd n-am auzit ceva mai sfîșietor... Tatăl acestei nenorocite, un cinstit meșteșugar șlefuitor, a înnebunit aflînd de dezonoarea fiicei lui. Se pare că mizeria acestei întregi familii, care locuia într-o mansardă groaznică din strada Templului era indescriptibilă.

— Strada Templului ! exclamă doamna d'Harville uimită la culme. Care e numele acestui meșteșugar ?

— Pe fata lui o cheamă Luiza Morel...

— Asta e !...

— Era în serviciul unui om respectabil, domnul Jacques Ferrand, notar.

— Această sărmană familie mi-a fost recomandată, zise Clémence, roșind ; dar nu mă așteptam să fie lovită de o nouă nenorocire, atît de groaznică... Și Luiza Morel ?...

— Susține că e nevinovată ! Ea jură că copilul ei era mort... și, așa cum vorbește, face impresia că spune adevărul. Deoarece vă interesați de familia ei, doamnă marchiză, dacă ați fi atît de bună să primiți să o vedeți, această dovadă de mărinimie i-ar alina disperarea, despre care se spune că e nemărginită.

— Desigur că o voi vedea. Voi avea aci două protejate în loc de una : Luiza Morel și Gurista... căci tot ce-mi spuneți despre această biată fată, mă întristează profund... Dar ce se poate face pentru a-i obține eliberarea ? În urmă o voi plasa, mă voi ocupa de viitorul ei.

— Cu legăturile dumneoavoastră, doamnă marchiză, vă va fi ușor s-o scoateți din închisoare de la o zi la alta ; asta depinde de voința domnului prefect de poliție... Recomandarea unei persoane de vază ar fi hotărîtoare pentru el. Dar ne-am cam de-

părtat de Guristă. Şi în această privinţă trebuie să vă mărturisesc că nu m-ar mira ca sentimentului profund dureros al primei decăderi, să i se adauge o altă suferinţă, nu mai puţin mistuitoare.

— Ce vreţi să spuneţi, doamnă ?

— Poate că mă înşel... dar nu m-ar mira ca această fată, ieşită prin nu ştiu ce fel de împrejurare din degradarea în care căzuse la început, să fi simţit... să simtă poate şi acum o dragoste cinstită... care să fie fericirea şi totodată chinul ei...

— Şi ce vă face să credeţi asta ?

— Ieri seară, în timpul cînd inspectam dormitoarele, m-am apropiat de patul Guristei. Ea dormea adînc... Priveam de cîteva clipe, înduioşată, această faţă angelică ; deodată, pe şoptite, cu un accent respectuos, trist şi înflăcărat, a pronunţat un nume : şi dumneavoastră, doamnă, vă pot încredinţa taina... acest nume era *Rudolf*.

— Rudolf ! exclamă doamna d'Harville, gîndindu-se la prinţ.

Apoi, socotind că alteţa-sa marele duce de Gerolstein nu putea avea nici o legătură cu acest Rudolf al bietei Guriste, se adresă inspectoarei care părea mirată de exclamaţia Clémencei :

— Numele m-a surprins, doamnă, deoarece, printr-o coincidenţă bizară, una din rudele mele poartă acest nume ; dar tot ce-mi spui de Guristă, mă interesează din ce în ce mai mult... N-aş putea s-o văd astăzi... chiar acum ?

— Ba da, doamnă, dacă doriţi, mă duc s-o caut... Aş putea să mă informez şi de Luiza Morel, care e în altă secţie a închisorii.

— V-aş fi foarte recunoscătoare, răspunse doamna d'Harville, care rămase singură.

Orologiul închisorii Saint Lazare bătea orele două.

La sunetul unui clopot vestind pauza, prizonierele dădură buzna afară cu zgomot, pe o ușă grea cu ferestruică, ce li se deschise. Aceste femei, îmbrăcate la fel, purtau basmale negre și rochii lungi, groase, din stofă de lînă albastră, strînse la mijloc printr-o cingătoare cu cataramă de fier. Erau acolo două sute de prostituate, condamnate pentru contravenții la ordonanțele speciale care le trasează anumite restricții și le pun în afara legii comune.

La prima vedere, aspectul lor n-avea nimic deosebit; dar observîndu-le mai atent, descopereai pe toate aceste chipuri stigmatul aproape de neșters al viciului și mai ales abrutizarea care decurge din ignoranță și mizerie.

Cînd întreținutele se repeziră alergînd și țipînd în curtea închisorii, îți puteai ușor da seama că nu erau atît de zgomotoase numai de bucurie că au ieșit din ateliere. După ce năvăliră pe singura ușă care ducea în curte, această gloată se răzleți făcînd cerc în jurul unei ființe diforme pe care o acoperiră cu huiduieli.

Era o femeie scundă, de treizeci și șase pînă la patruzeci de ani, pocită, cocoșată, cu gîtul înfundat între umerii strîmbi. I se smulsese basmaua; părul ei de un blond sau mai bine zis de un galben șters, ciufulit și încîlcit, cu vițe cenușii, îi cădea pe fruntea îngustă și teșită. Era îmbrăcată într-o rochie groasă, albastră, ca și celelalte prizoniere, și ținea sub brațul drept un pachet mic învelit într-o batistă în carouri, ordinară, găurită.

Ea încerca să se apere cu cotul stîng de loviturile ce i se dădeau.

Nimic mai grotesc ca trăsăturile acestei nenorocite : avea o mutră ridicolă şi hidoasă, alungită în chip de bot, zbîrcită, tăbăcită, nespălată, de o culoare pămîntie, cu două nări şi doi ochi mici, roşii, înguşti şi fără gene ; era cînd mînioasă, cînd umilită ; ba ocăra, ba implora ; dar femeile mai mult rîdeau de văicărelile decît de ameninţările ei.

Această femeie era distracţia deţinutelor.

Un lucru ar fi trebuit să o scutească de aceste maltratări : era însărcinată.

Dar urîţenia, prostia şi obiceiul de a fi privită ca un obiect sortit amuzamentelor tuturor, făceau ca persecutoarele ei să fie necruţătoare, cu tot respectul pe care, în genere, îl aveau pentru maternitate.

Printre duşmancele cele mai înverşunate ale lui Mont-Saint-Jean (era numele ei de cal de bătaie), se număra şi Lupoaica.

Aceasta era o fată înaltă, de vreo douăzeci de ani, sprintenă, cu înfăţişare bărbătească şi cu trăsături destul de regulate ; părul ei aspru şi negru, bătea în roşu, faţa cu vinişoare roşii, un puf brun îi umbrea buzele cărnoase, sprîncenele îi erau castanii, dese şi aspre şi se îmbinau deasupra unor ochi gălbui ; un fel de violenţă, de sălbăticie, de bestialitate reieşea din toată fizionomia acestei femei, un rînjet permanent, buza ei superioară răsfrîntă în timpul acceselor de furie, scoteau la iveală nişte dinţi albi şi rari, de unde-i venea şi porecla de Lupoaica.

Totuşi, pe această faţă se citea mai curînd îndrăzneală şi obrăznicie, decît cruzime ; cu un cuvînt, puteai deduce că e mai mult vicioasă decît rea şi că această femeie mai este aptă de unele

porniri cinstite, după cum povestise inspectoarea doamnei d'Harville.

— Doamne, Doamne, dar ce v-am făcut, striga Mont-Saint-Jean, zbătîndu-se în mijlocul tovarăşelor sale. De ce vă îndîrjiţi împotriva mea ?...

— Pentru că ne face plăcere.

— Pentru că nu eşti bună decît ca să fii chinuită...

— Asta ţi-e soarta.

— Priveşte-te... vei vedea că n-ai dreptul să te plîngi...

— Dar ştiţi bine că nu plîng decît la urmă... sufăr cît pot.

— Ei bine, te lăsăm în pace dacă ne spui de ce te cheamă Mont-Saint-Jean.

— Da, da, povesteşte-ne.

— Dar v-am spus de o mie de ori, e numele unui fost soldat pe care l-am iubit pe vremuri, şi pe care îl chema aşa pentru că fusese rănit în bătălia de la Mont-Saint-Jean... Am păstrat numele ăsta... Acum sînteţi mulţumite ? Cît timp o să mă puneţi să repet mereu tot asta ?

— Dacă-ţi semăna, drăguţ mai era soldatul ăsta !

— O fi fost vreun invalid...

— O rămăşiţă de om...

— Cîţi ochi de sticlă avea ?

— Şi nas de tinichea ?

— Desigur că-i lipseau două picioare, două braţe şi pe lîngă asta, era surd şi orb... ca să te fi vrut...

— Sînt urîtă, un adevărat monstru, o ştiu. Batjocoriţi-mă, poftim. Mi-e tot una, dar nu mă bateţi, nu cer decît asta...

— Ce ai în batista aia veche ? întrebă Lupoaica.

— Da !... da !... Ce are acolo ?

— Să ne arate !

— Să vedem ! Să vedem !

— O nu, vă rog mult ! strigă nenorocita, strîngînd cu toată puterea în mîini bocceluța.

— Să i-o luăm !

— Da, smulge-i-o, Lupoaico !

— Doamne, cît sînteți de rele... !

— Ce-ai acolo ?

— Ei bine ! Cîteva boarfe pentru copilul meu... le cos din cîrpe vechi care nu mai trebuiesc nimănui. N-are ce să vă supere, nu-i așa ?

— Oh, cămășuța copilului lui Mont-Saint-Jean ! Să mori de rîs !

— Să vedem !

— Cămășuța... cămășuța... !

— I-a luat măsura după cățelul gardienei... cu siguranță...

— Prindeți, prindeți rufăria ! strigă Lupoaica, smulgînd legătura din mîinile lui Mont-Saint-Jean.

Batista aproape zdrențuită, se rupea, resturi de rufe de diferite culori și bucăți vechi de pînză pe jumătate croite se împrăștiară în curte și fură călcate în picioare de deținutele care își întețiseră huiduielile și hohotele de rîs.

— Ce de boarfe !

— S-ar zice că sînt din fundul unui coș de peticar.

— Numai mostre de zdrențe vechi !

— Ce bazar !

— Și ca să coși toate astea...

— Mai multă ață decît pînză !

— Astea o să fie broderii...

— Ține, ia-ți acum zdrențele... Mont-Saint-Jean !

— Cum poate fi cineva atît de rău, Doamne... atît de rău ! striga biata făptură alergînd ici și

colo după cîrpele pe care se căznea să le adune, cu toate ghionturile ce le căpăta.

— N-am făcut rău nimănui, adăugă ea plîngînd, m-am oferit să le fac toate serviciile, numai să mă lase în pace, să le dau jumătate din porţia mea, deşi mi-e tare foame, ei bine, totul a fost de pomană ? Doamne, ce să fac ca să am linişte ?... Nu le e milă de o biată femeie însărcinată ! Trebuie să fii mai sălbatic decît fiarele... M-am chinuit atît pînă să strîng resturile astea de pînză... Din ce vreţi să fac rufăria copilului meu, cînd n-am cu ce s-o cumpăr ? Pe cine păgubesc dacă adun ceea ce nimănui nu-i mai foloseşte ?

Deodată Mont-Saint-Jean strigă cu o nuanţă de nădejde :

— Ah ! Pentru că ai venit, Guristo... sînt salvată... ia-mi apărarea... pe tine o să te asculte, sînt sigură, pentru că eşti tot atît de iubită, pe cît sînt eu de urîtă.

Gurista, sosind ultima, intra tocmai atunci în curte. Floarea-Mariei era îmbrăcată în rochie albastră şi basma neagră, ca toate deţinutele, dar chiar în acest costum grosolan era fermecătoare. Totuşi, de cînd cu răpirea de la ferma din Bouqueval, trăsăturile îi păreau cu totul schimbate : paloarea ei, odinioară uşor îmbujorată, era acum mată ca alabastrul ; pînă şi expresia chipului era alta, şi oglindea un fel de demnitate tristă. Floarea-Mariei simţea că acceptînd cu bărbăţie jertfele dureroase ale ispăşirii, era de parcă ar atinge culmile reabilitării.

— Spune-le să le fie milă de mine, Guristo, reluă Mont-Saint-Jean, implorînd-o pe fată, uite cum tăvălesc prin curte tot ce am adunat eu cu atîta trudă ca să înjgheb rufăria copilului meu... Ce plăcere le poate face asta ?

Floarea-Mariei nu scoase o vorbă, ci începu să adune, una cîte una, toate cîrpele de sub picioarele deținutelor.

O prizonieră ținea intenționat sub galentul ei un fel de pieptar de pînză groasă, cenușie. Floarea-Mariei ridică spre această femeie privirea-i blîndă și spuse cu vocea caldă :

— Te rog, lasă-mă să ridic pieptarul, în numele acestei biete femei care plînge...

Deținuta își retrase piciorul.

Pieptarul fu salvat, precum și toate celelalte zdrențe pe care Gurista le aduna una cîte una. Mai rămăsese o mică scufiță pe care și-o disputau rîzînd două deținute. Floarea-Mariei le spuse :

— Fiți atît de bune și dați-i scufița...

— Ei aș !... e o scufiță pentru o marionetă. E cusută dintr-o bucată de stofă cenușie cu aplicații de barchet verde și negru și cu o căptușeală de pînză de saltea. Această descriere a scufiței fu primită cu huiduieli și cu rîsete nesfîrșite.

— Rîdeți de ea, dar dați-mi-o, se rugă Mont-Saint-Jean, și mai ales n-o tăvăliți prin apă ca pe celelalte... Iartă-mă că te-am făcut să te murdărești, Guristo, adăugă cu recunoștință Mont-Saint-Jean.

— Dă-mi mie scufița aia de paiață, interveni Lupoaica, punînd mîna pe bonețică și fluturînd-o prin aer ca pe un trofeu.

— Te rog mult, dă-mi-o, spuse Gurista.

— Nu, fiindcă o să i-o dai lui Mont-Saint-Jean.

— Desigur !

— Ah ! Că și merită osteneală... o asemenea zdreanță !

— Pentru că Mont-Saint-Jean n-are decît zdrențe cu care să-și îmbrace copilul, ar trebui

să-ți fie milă de ea, Lupoaico ! răspunse întristată Floarea-Mariei, întinzînd mîna spre scufiță.

— Nu ți-o dau ! se împotrivi brutal Lupoaica ; ce, trebuie să-ți cedăm mereu pentru că ești cea mai slabă ?... Mergi prea departe, la urma urmei...

— Ce merit ar mai avea cedînd, dacă aș fi eu cea mai puternică ? răspunse Gurista cu un surîs plin de gingășie.

— Nu, nu, vrei iar să mă îmbrobodești cu glasul tău mieros... Nu ți-o dau !

— Haide, Lupoaico, nu fii rea...

— Lasă-mă în pace, m-ai plictisit...

— Te rog !...

— Ascultă, nu mă scoate din răbdări... Am spus nu, e nu ! strigă Lupoaica înfuriată.

— Fie-ți milă de ea, uită-te cum plînge !

— Ce-mi pasă mie de asta ?... Cu atît mai rău pentru ea ! Ea e calul nostru de bătaie...

— Foarte bine... Foarte bine ! Nu trebuie să-i dăm zdrențele, murmurau deținutele, îndemnate de pilda Lupoaicei. Cu atît mai rău pentru Mont-Saint-Jean... !

— Aveți dreptate, cu atît mai rău pentru ea, spuse Floarea-Mariei cu amărăciune, e calul vostru de bătaie... trebuie să se resemneze... Gemetele ei vă înveselesc, lacrimile ei vă fac să rîdeți.. doar trebuie să vă petreceți și voi vremea cu ceva ! Chiar dacă ați ucide-o, tot n-ar avea nimic de spus... Ai dreptate, Lupoaico, așa e drept !... Această biată femeie nu face rău nimănui, nu poate să se apere, e singură în fața tuturor... o covîrșiți... asta e faptă vitejească și foarte dreaptă !

— Deci noi sîntem niște lașe ? strigă Lupoaica, furată de violența caracterului ei, neputînd îngădui nici o contrazicere. Sîntem niște lașe, ai ? reluă ea din ce în ce mai îndîrjită.

Murmure amenințătoare contra Guristei începură să se facă auzite. Deținutele, jignite, se apropiară și o înconjurară, vociferînd, revoltîndu-se împotriva ascendentului pe care pînă atunci fata îl avusese asupra lor.

— Ne face lașe !

— Cu ce drept ne face ea morală ?

— Dar ce, parcă e mai ceva decît noi ?

— Ne-am purtat prea bine cu ea.

— Și acum își ia nasul la purtare .

— Dacă ne place să ne batem joc de Mont-Saint-Jean, ce-i pasă ei ?

— Dacă e așa, o să fii bătută și mai rău decît înainte, auzi tu, Mont-Saint-Jean ?

— Uite, ține o arvună, zise una dîndu-i un pumn.

— Și dacă te mai amesteci în ce nu te privește, Guristo, o să pățești și tu la fel.

— Da, da !

— N-am isprăvit ! strigă Lupoaica. Trebuie ca Gurista să ne ceară iertare pentru că ne-a făcut lașe !... Așa... dacă ne-am lua după ea, ar ajunge să ne calce în picioare. Sîntem și noi niște proaste, că nu ne-am dat seama de asta !

— Să ne ceară iertare !

— În genunchi !

— În amîndoi genunchii !

— Altminteri o s-o tratăm ca pe Mont-Saint-Jean, protejata ei.

— În genunchi ! În genunchi !

— Aha ! Sîntem niște lașe !

— Mai spune o dată, hai !

Floarea-Mariei nu luă în seamă aceste țipete furioase, aștepta să treacă furtuna, apoi, cînd crezu că va fi auzită, îi răspunse Lupoaicei, care continua să repete :

— Îndrăznește să mai spui o dată că sîntem lașe !

— Voi ? Nu, nu, această biată Mont-Saint-Jean e lașă, fiindcă i-ați rupt hainele, ați bătut-o, ați tîrît-o în noroi... Ea e o lașă. Nu vedeți cum plînge, cum tremură privindu-vă ? Încă o dată, ea e lașă, fiindcă se teme de voi !

Dacă Floarea-Mariei ar fi vorbit de dreptate, de datorie, pentru a înfrînge îndîrjirea stupidă și brutală a deținutelor împotriva lui Mont-Saint-Jean, n-ar fi fost ascultată. Le-a impresionat, adresîndu-se acelui simțămînt de generozitate naturală care nu se stinge niciodată nici chiar în lumea cea mai coruptă.

Lupoaica și camaradele ei mai bombăneau, dar se simțeau, se recunoșteau lașe.

Floarea-Mariei nu vru să exploateze această primă izbîndă și continuă :

— Calul vostru de bătaie nu merită milă, spuneți ; dar, Dumnezeule, copilul merită ! Credeți că el nu simte loviturile pe care i le dați maică-si ? Cînd dînsa cere milă, o face pentru copil, nu pentru ea ! Cînd cere să-i dați puțină pîine, dacă vă prisosește, fiindcă îi e mai foame ca de obicei, n-o face pentru ea, ci pentru copil ! Cînd vă imploră cu lacrimi în ochi să-i lăsați aceste boarfe, strînse cu atîta trudă, nu vă roagă pentru ea, ci pentru copil ! Această scufiță din petice și bucăți din pînză de saltea, de care vă bateți joc, e caraghioasă, poate, totuși, pe mine, numai văzînd-o, mă face să plîng ; bateți-vă joc de mine și de Mont-Saint-Jean, dacă vă e poftă, dar nu de un biet copil nevinovat !

Deținutele nu mai rîdeau. Lupoaica privea chiar cu înduioșare scufița pe care o ținea încă în mînă.

— Doamne, reluă Floarea-Mariei ștergîndu-și ochii cu dosul mîinii ei albe și gingașe, știu că nu

sînteţi rele... O chinuiţi pe Mont-Saint-Jean din lipsă de distracţie, nu din cruzime. Dar nu uitaţi de copil. Dacă l-ar ţine în braţe, ar apăra-o împotriva voastră. Nu numai că n-aţi lovi-o de teamă să nu vătămaţi copilul, dar dacă i-ar fi frig, i-aţi da maică-si tot ce-aţi putea ca să-l acoperiţi, nu-i aşa, Lupoaico ?

— Aşa e... Un copil, cine n-ar avea milă de el ?

— E atît de firesc...

— Dacă i-ar fi foame, nu v-aţi lua pîinea de la gură pentru el ? Nu-i aşa, Lupoaico ?

— Da, şi din toată inima... nu sînt mai rea decît oricare alta.

— Nici noi...

— Un biet copil nevinovat !

— Pe cine l-ar lăsa inima să-i facă rău ?

— Ar trebui să fii un monstru !

— Fără inimă !

— Fiare sălbatice !

— Bine, vă spuneam că nu sînteţi rele, reluă Floarea-Mariei, sînteţi bune, greşeala voastră este că nu vă gîndiţi că Mont-Saint-Jean, în loc să-şi aibă copilul în braţe, ca să vă înduioşeze... îl are în pîntece... asta-i tot !

— Asta-i tot ! reluă Lupoaica cu aprindere. Nu, nu e totul. Ai dreptate, Guristo, am fost laşe... şi tu ai fost curajoasă că ne-ai spus-o verde-n faţă !

Deodată, Lupoaica, impulsivă şi exaltată în tot ce făcea, luă scufiţa pe care o avea în mînă, făcu din ea un fel de pungă, scotoci în buzunar, scoase un franc, îl aruncă în scufiţă şi strigă arătînd-o celorlalte :

— Am pus un franc ca să cumpărăm rufărie copilului lui Mont-Saint-Jean. O să croim şi o să coasem noi totul, aşa că lucrul nu va costa nimic...

— Da... da... Aşa e !... să contribuim toate !

— Bună idee !
— Biata femeie !...
— E urîtă ca dracu !... Dar e mamă, ca orișicare alta...
— Gurista avea dreptate : îți vine să-ți verși toate lacrimile din tine văzînd aceste zdrențe amărîte...
— Eu dau cincizeci de centime.
— Eu un franc și jumătate.
— Eu un franc.
— Eu douăzeci de centime, atîta am.
— Eu n-am nimic... dar îmi vînd porția mea de mîine ca să dau și eu ceva. Cine mi-o cumpără ?
— Eu, spuse Lupoaica, pun cincizeci de centime pentru tine... Dar o să-ți păstrezi porția și Mont-Saint-Jean o să aibă un trusou de prințesă.
Să redăm surprinderea, bucuria lui Mont-Saint-Jean, ar fi peste putință ; chipul ei urît și caraghios, înecat în lacrimi, părea aproape înduioșător.
Floarea-Mariei era și ea fericită, deși fusese nevoită să spună Lupoaicei, cînd aceasta îi întinsese scufița :
— Eu n-am bani... dar voi lucra cît o să vreți...
— Oh ! îngerașul meu, strigă Mont-Saint-Jean, căzînd în genunchi în fața Guristei și încercînd să-i sărute mîna, ce am făcut eu oare ca să fii atît de miloasă cu mine, și toate celelalte de asemenea ? E oare cu putință. Dumnezeule ? Rufărie pentru copilul meu, o rufărie adevărată și tot ce-i va trebui ? Cine ar fi crezut una ca asta ?
— Avem optzeci și opt de franci și treizeci și cinci de centime, zise Lupoaica, sfîrșind de numărat suma colectată, pe care o ascunse în scufiță.
— Cine va fi casiera, pînă vom folosi banii ? Să nu-i dăm lui Mont-Saint-Jean că e prea proastă.

— Să țină Gurista banii, strigară toate într-un glas.

— Dacă vreți să mă ascultați, interveni Floarea-Mariei, s-o rugăm pe inspectoare, doamna Armand, să ia în primire suma și să cumpere ce trebuie pentru copil și, poate, cine știe ? Doamna Armand va prețui fapta voastră bună și va cere să se scadă cîteva zile de pușcărie acelora care vor fi fost bine notate ! Ei bine, Lupoaico, adăugă Floarea-Mariei, luînd-o pe camarada ei de braț, nu ești mai mulțumită acum decît adineauri cînd aruncai în vînt bietele zdrențe ale lui Mont-Saint-Jean ?

Lupoaica nu răspunse.

În aceeași clipă doamna Armand veni s-o ia pe Floarea-Mariei, ca s-o prezinte doamnei d'Harville.

— Constat cu plăcere spuse inspectoarea că prezența Guristei în închisoare v-a purtat noroc, dumitale ca și celorlalte... știu că ai strîns bani pentru această biată Mont-Saint-Jean ; asta e o faptă bună... creștinească, Lupoaico. Se va ține seama de ea... Eram sigură că ești mai bună decît vrei să pari... Ca răsplată pentru fapta dumitale, cred că-ți pot făgădui că ți se vor reduce mult zilele de închisoare ce-ți mai rămîn de ispășit.

Și doamna Armand se depărtă, urmată de Floarea-Mariei.

PROTECTOAREA

După puțin, inspectoarea intră împreună cu Gurista în micul salon unde se afla Clémence. Obrazul fetei se înviorase puțin după convorbirea cu Lupoaica.

— Doamna marchiză, impresionată de bunele referinţe pe care i le-am dat despre dumneata, spuse doamna Armand Floarei-Maria, vrea să te vadă şi va binevoi, poate, să te scoată de aici înaintea expirării pedepsei dumitale.

— Vă mulţumesc, doamnă, răspunse cu timiditate Floarea-Mariei adresîndu-se doamnei Armand, care o lăsă singură cu marchiza.

Aceasta, izbită de candoarea trăsăturilor protejatei sale, de ţinuta ei plină de graţie şi de sfială, nu putea uita că Gurista pronunţase în timpul somnului numele lui Rudolf şi că inspectoarea credea că biata prizonieră era pradă unui amor puternic şi tăinuit.

Cu toate că era convinsă că nu putea fi vorba de marele duce Rudolf, Clémence recunoştea totuşi că, în ce priveşte frumuseţea, Gurista era demnă de dragostea unui prinţ.

La vederea protectoarei sale, a cărei fizionomie, după cum am arătat, exprima o nespusă bunătate, Floarea-Mariei se simţi imediat atrasă către ea.

— Copila mea, îi spuse Clémence, lăudînd mult blîndeţea caracterului şi purtarea dumitale exemplară, doamna Armand se plînge totuşi de puţina încredere pe care i-o arăţi.

Floarea-Mariei plecă fruntea fără să răspundă.

— Hainele de ţărancă cu care erai îmbrăcată cînd ai fost arestată, tăcerea dumitale cu privire la locul unde locuiai înainte de a fi adusă aici, dovedesc că ne ascunzi anumite împrejurări.

— Doamnă...

— Nu am nici un drept să-ţi cer să-mi acorzi încredere, biata mea copilă, n-aş vrea să-ţi pun unele întrebări stînjenitoare ; dar mi se spune că dacă aş cere eliberarea dumitale, aceasta mi-ar fi aprobată. Înainte de a întreprinde ceva, aş dori să

aflu ce ai de gînd să faci şi din ce vei trăi pe viitor. Odată liberată... ce planuri ai ? Dacă, aşa cum nu mă îndoiesc, eşti hotărîtă să urmezi făgaşul bun pe care ai apucat, să ai încredere în mine, fiindcă îţi voi da posibilitatea să-ţi cîştigi existenţa în mod onorabil...

Gurista fu mişcată pînă la lacrimi de grija ce i-o arăta doamna d'Harville.

După o clipă de şovăire, ea i se adresă :

— Vă arătaţi atît de binevoitoare şi generoasă faţă de mine, doamnă, încît ar trebui să rup poate tăcerea pe care am păstrat-o asupra trecutului meu... Un jurămînt m-a oprit s-o fac pînă acum.

— Un jurămînt ?

— Da, doamnă, am jurat să nu destăinuiesc justiţiei şi persoanelor care conduc această închisoare, prin ce împrejurări am fost adusă aici ; totuşi.. dacă aţi voi, doamnă, să-mi faceţi o promisiune...

— Care ?

— Aceea de a păstra acest secret ; aş putea, mulţumită dumneavoastră, doamnă, fără a-mi călca jurămîntul, să liniştesc persoanele respectabile, care desigur că sînt foarte îngrijorate de soarta mea.

— Bizuie-te pe tăcerea mea, nu voi destăinui decît ceea ce-mi îngădui.

— Oh ! Mulţumesc, doamnă ; mă temeam că tăcerea faţă de binefăcătorii mei să nu fie socotită drept nerecunoştinţă.

Glasul blînd al Floarei-Maria şi vocabularul ei aproape ales, făcură să crească şi mai mult uimirea doamnei d'Harville.

— Nu-ţi ascund, îi spuse ea, că ţinuta dumitale, vorbele dumitale, totul mă surprinde în cel mai

înalt grad. Cum oare, cu o asemenea educație îngrijită, ai putut...

— Cădea atît de jos, nu e așa, doamnă ? zise Gurista cu amărăciune. Pentru că, vai ! Această educație am primit-o abia de curînd. Datoresc această binefacere unui protector generos, căruia, ca și dumneavoastră, doamnă, fără să mă cunoască, fără măcar să aibă informațiile favorabile ce vi s-au dat asupra mea, i s-a făcut milă de mine...

— Și acest protector cine e ?

— Nu știu, doamnă.

— Nu știi ?

— Nu-l cunosc decît prin bunătatea lui fără margini ; mulțumită cerului m-am aflat în drumul lui.

— Și unde l-ai întîlnit ?

— Într-o noapte, în Cité, în cartierul rău famat, răspunse Gurista, coborînd privirea, un bărbat voia să mă bată ; acest binefăcător necunoscut m-a apărat cu mult curaj, și asta a fost prima mea întîlnire cu el.

— Era deci un om... din popor ?

— Cînd l-am văzut prima oară așa arătat, după port și vorbă... dar mai tîrziu...

— Mai tîrziu ?

— Felul cum mi-a vorbit, adîncul respect de care se bucura în fața persoanelor cărora m-a încredințat, totul mi-a dovedit că luase, pentru a nu fi recunoscut, înfățișarea unui om care frecventa asemenea cartiere.

— Dar în ce scop ?

— Nu știu...

— Cunoști numele acestui protector misterios ?

— Oh ! Da, doamnă, replică Gurista cu ardoare, mulțumesc Domnului că pot mereu să-l

binecuvîntez și să mă închin acestui nume... Salvatorul meu se numește domnul Rudolf...

Clémence roși.

— Și n-are alt nume? o întrebă ea repede pe Floarea-Mariei.

— Nu-l știu, doamnă... La ferma unde m-a trimis era cunoscut numai sub numele de domnul Rudolf.

— Și cam ce vîrstă are?

— E încă tînăr, doamnă...

— Și frumos?

— O! Da... frumos, nobil... ca inima lui.

Recunoștința, patima cu care Floarea-Mariei pronunțase aceste cuvinte, făcură o impresie dureroasă asupra doamnei d'Harville.

Un presentiment inexplicabil îi spunea că era vorba de prinț.

„Presupunerile inspectoarei erau întemeiate", gîndea Clémence... Gurista îl iubea pe Rudolf și numele lui era cel pe care îl rostise în timpul somnului... În ce stranii împrejurări o întîlnise prințul pe această nefericită copilă? De ce se dusese Rudolf travestit în cartierul rău famat?

Marchiza nu putea găsi răspuns la aceste întrebări. Își amintea numai de ceea ce îi povestise odinioară Sarah, minținд cu răutate și ponegrind pretinsele excentricități ale lui Rudolf, de amorurile lui ciudate... Nu era, ce-i drept, curios că scosese din mocirlă această ființă de o frumusețe răpitoare și de o inteligență neobișnuită?

Clémence avea sentimente nobile, dar era femeie și nutrea pentru Rudolf o dragoste adîncă deși era hotărîtă să păstreze acest secret în cel mai tainic ungher al inimii ei...

Fără a se gîndi că poate nu era vorba decît de una din acele fapte bune pe care prințul obișnuia

să le facă în mod discret, fără să-şi dea seama că poate confunda recunoştinţa cu dragostea, că, în sfîrşit, acest sentiment, oricît de afectuos era, putea fi ignorat de Rudolf, marchiza, într-o primă pornire de amărăciune şi de nedreptate, nu se putu opri să nu vadă în Guristă o rivală.

Mîndria ei se răzvrăti, simţind că roşeşte, că suferă fără voia ei, pentru o rivală atît de nedemnă de ea. Clémence reluă dar pe un ton sec, care contrasta izbitor cu afectuoasa bunăvoinţă de la început :

— Şi cum se face, domnişoară, că protectorul dumitale te lasă în puşcărie ? Cum ai ajuns aici ?

— Dumnezeul meu ! doamnă, răspunse cu sfială Floarea-Mariei, surprinsă de această bruscă schimbare de ton, oare v-am displăcut cu ceva ?

— În ce ai fi putut să-mi displaci ? întrebă cu trufie doamna d'Harville.

— Pentru că mi se pare, doamnă, că adineauri îmi vorbeaţi cu mai multă bunăvoinţă.

— Într-adevăr, domnişoară, nu trebuie oare să-mi cîntăresc fiecare cuvînt ?... Consimţind să mă ocup de dumneata, am dreptul, cred, să-ţi pun anumite întrebări...

De abia rostise aceste cuvinte, că marchizei îi păru rău din mai multe motive, de asprimea lor. În primul rînd, printr-o lăudabilă revenire a generozităţii ei înnăscute şi apoi, fiindcă îşi dădea seama că, tratîndu-şi cu severitate rivala, nu va mai afla nimic din ceea ce dorea să ştie.

Într-adevăr, chipul Guristei, la început deschis şi încrezător, exprima de astă dată teamă.

Ca şi mimoza, care la prima atingere îşi strînge foile gingaşe şi se închide într-însa, inima Floarei-Maria se strînse dureros.

Clémence reluă convorbirea cu prudență, ca să nu trezească bănuielile protejatei sale printr-o schimbare prea bruscă :

— Într-adevăr, îți repet că nu pot înțelege cum, vorbind atît de elogios de binefăcătorul dumitale, ai ajuns totuși aici. Cum oare, după ce ai revenit pe calea cea bună, să riști să fii arestată noaptea, pe un bulevard care-ți era interzis ? Toate acestea ți-o mărturisesc, îmi par extraordinare... Vorbești de un jurămînt de pe urma căruia ți-ai impus tăcerea... Dar chiar și jurămîntul ăsta mi se pare ciudat !...

— Am spus adevărul, doamnă.

— Sînt sigură... E destul să se uite cineva la dumneata, să te asculte vorbind, ca să te creadă incapabilă de minciună, dar ce e de neînțeles în situația dumitale, mărește, stîrnește și mai mult curiozitatea mea... Numai acestui fapt trebuie să atribui asprimea vorbelor mele de adineauri. Haide... recunosc, am greșit, fiindcă, deși n-am alt drept la confidențele dumitale decît via mea dorință de a te ajuta, te-ai oferit să-mi spui ceea ce n-ai spus nimănui și deci sînt foarte mișcată, crede-mă, sărmană copilă, de această dovadă a încrederii ce o ai în mine. Așa că îți făgăduiesc, păstrîndu-ți taina cu grijă, dacă mi-o încredințezi, că voi face ce-mi stă în putință să ating țelul pe care-l urmărești.

Mulțumită acestei „cîrpeli" destul de meșteșugite (să ni se ierte această grosolănie), doamna d'Harville recîștigă încrederea Guristei care, o clipă, se speriase.

Floarea-Mariei, în nevinovăția ei, se învinuia chiar că tălmăcise rău vorbele care o derutaseră.

— Iertați-mă, doamnă, răspunse ea, am greșit nespunîndu-vă de îndată ceea ce doreați să aflați,

dar mi-ați cerut numele binefăcătorului meu și n-am putut rezista fericirii de a vorbi de el...

— Foarte bine... Asta dovedește cît îi ești de recunoscătoare. Dar prin ce împrejurare i-ai părăsit pe oamenii de treabă cărora te încredințase el ? Ăsta e oare faptul care justifică jurămîntul despre care mi-ai vorbit ?

— Da, doamnă ! Dar mulțumită dumneavoastră cred că voi putea, ținîndu-mi cuvîntul dat, să-i liniștesc pe binefăcătorii mei în privința dispariției mele...

— Haide, biata mea copilă, te ascult.

— Acum vreo trei luni, domnul Rudolf mă conduse la o fermă la patru sau cinci leghe de aici...

— Te-a condus... chiar el ?

— Da, doamnă... M-a încredințat unei doamne pe cît de bună pe atît de venerabilă, pe care în curînd am iubit-o ca pe mama mea... Ea și preotul satului, mulțumită recomandării domnului Rudolf, s-au ocupat de educația mea...

— Și domnul Rudolf venea adeseori la fermă ?

— Nu, doamnă, a venit de trei ori cît am stat acolo

Clémence nu-și putu ascunde o tresărire de bucurie.

— Și cînd venea să te vadă, erai foarte fericită, nu-i așa ?

— Oh ! Da, doamnă ! Era pentru mine mai mult decît fericire, era un simțămînt de recunoștință, de respect, de admirație și chiar puțin de teamă...

— Teamă ?

— De la el pînă la mine... de la el pînă la ceilalți... distanța e atît de mare !...

— Dar ce rang are ?

— Nu știu dacă are vreun rang, doamnă.

— Totuşi vorbeşti de distanţa mare care este între el şi ceilalţi.

— Oh ! doamnă... ceea ce-l aşază mai presus de toată lumea e măreţia caracterului său... este nesfîrşita sa generozitate faţă de cei care suferă... este entuziasmul pe care îl insuflă tuturor... Pînă şi cei răi nu-i pot auzi numele fără să se cutremure... îl respectă pe cît se tem de el... Dar iertaţi-mă, doamnă, că vă vorbesc iar de el... trebuie să tac... V-aş da o imagine incompletă a aceluia pe care trebuie să te mărginești a-l adora în tăcere ca şi cum ai vrea să exprimi prin cuvinte bunătatea lui Dumnezeu.

— Această comparaţie...

— E poate o profanare, doamnă... Dar înseamnă oare să jigneşti pe Dumnezeu comparîndu-l cu acela care mi-a dat conştiinţa binelui şi răului, acela care m-a smuls din prăpastie... acela, în sfîrşit, căruia îi datorez o viaţă nouă ?

— Nu te dojenesc, copila mea, eu înţeleg toate nobilele tale exagerări. Dar cum de ai părăsit ferma în care te simţeai atît de fericită ?

— Vai !... n-a fost cu voia mea, doamnă !

— Cine te-a silit ?

— Într-o seară, sînt cîteva zile de-atunci, zise Floarea-Mariei, înfiorîndu-se încă la această amintire, mă duceam la casa parohială a satului, cînd, o femeie rea, care mă chinuise în copilărie şi un bărbat, complicele ei, care era ascuns cu dînsa într-un şanţ al drumului, s-au aruncat asupra mea şi, după ce mi-au pus un căluş, m-au dus cu ei într-o trăsură.

— În ce scop ?

— Nu ştiu, doamnă, cred că răpitorii mei au fost puşi la cale de nişte oameni puternici.

— Ce urmări a avut această răpire ?

— De-abia s-a pus în mişcare birja, că femeia rea, pe care o cheamă Cucuvaia, a strigat : „Am vitriol, am să-i frec obrazul Guristei ca s-o pocesc!".

— Ce oroare ! Copilă nenorocită... Şi cine te-a salvat din această primejdie ?

— Complicele acelei femei... un orb numit Învăţătorul.

— El ţi-a luat apărarea ?

— Da, doamnă, în această împrejurare şi încă într-o alta. De data asta lupta s-a dat între el şi Cucuvaia... Folosindu-se de puterea lui, Învăţătorul a silit-o să arunce pe geamul portierei sticla cu vitriol. Acesta e primul serviciu pe care mi l-a făcut, după ce a contribuit totuşi la răpirea mea... Noaptea era adîncă... După un ceas şi jumătate trăsura s-a oprit, cred, pe şoseaua mare care străbate cîmpul Saint-Denis ; un om călare aştepta acolo... „Ei bine, zise el, aţi pus mîna pe ea ?" „Da", răspunse Cucuvaia, care era furioasă că fusese împiedicată să mă desfigureze. „Dacă vreţi să vă scăpaţi de ea am un mijloc bun : o voi întinde pe pămînt şi voi trece cu roţile trăsurii peste capul ei... Se va crede că a fost zdrobită în urma unui accident."

— Dar e groaznic !

— Vai, doamnă, Cucuvaia era în stare să facă ceea ce spunea. Din fericire, omul călare i-a răspuns că nu trebuie să fiu vătămată, doar ţinută două luni închisă într-un loc de unde nu aş putea nici ieşi, nici scrie. Atunci Cucuvaia a propus să fiu dusă la un om numit Braţ-Roşu, patronul unei taverne de pe Champs-Elysées. Această tavernă avea mai multe odăi subterane : una din ele mi-ar putea sluji de închisoare, spunea Cucuvaia. Omul călare primi această propunere ; apoi mi-a făgăduit că după ce voi fi stat

două luni la Braţ-Roşu, îmi va fi asigurată o situaţie care mă va împiedica să-mi pară rău după ferma de la Bouqueval.

— Ce mister ciudat !

— Acest om i-a dat Cucuvelei nişte bani şi i-a spus că o să-i mai dea cînd voi fi scoasă de la Braţ-Roşu, şi plecă în galopul calului. Trăsura noastră îşi urmă drumul către Paris. Puţină vreme înainte de a ajunge la barieră, Învăţătorul spuse Cucuvelei : „Vrei s-o închizi pe Guristă într-una din pivniţele lui Braţ-Roşu ; ştii bine că fiind lîngă rîu, aceste pivniţe sînt inundate iarna !... Vrei deci s-o îneci ?“ „Da“, răspunse Cucuvaia.

— Dar, pentru Dumnezeu, ce i-ai făcut acestei femei oribile ?

— Nimic, doamnă... Încă din copilărie această femeie s-a îndîrjit împotriva mea... Învăţătorul i-a răspuns : „Nu vreau s-o îneci pe Guristă, nu se va duce la Braţ-Roşu“. Cucuvaia era tot atît de mirată ca şi mine cînd îl auzi pe omul acesta luîndu-mi apărarea. Atunci ea se înfurie groaznic şi se jură că mă va duce la Braţ-Roşu, împotriva voinţei Învăţătorului. „Te opresc să faci asta, a spus el, fiindcă o ţin de braţ pe Guristă ; nu-i voi da drumul şi te voi sugruma dacă te apropii de ea.“ „Dar ce vrei să faci cu ea ? a strigat Cucuvaia, trebuie doar să dispară pe două luni, fără să se ştie unde e !...“ „Există un mijloc, a răspuns Învăţătorul, o să mergem pe Champs-Elysées, o să oprim trăsura la o oarecare distanţă de un post de gardă, te vei duce la Braţ-Roşu, în taverna lui, e miez de noapte, o să-l găseşti, îl iei aici, el o s-o ducă pe Guristă la postul de poliţie, declarînd că e o prostituată din Cité şi că a găsit-o vagabondînd în jurul circiumii sale. Cum fetele de acest soi sînt condamnate la trei

luni închisoare dacă sînt surprinse pe Champs-Elysées și cum Gurista este încă înscrisă la poliție, va fi arestată și dusă la Saint-Lazare, unde va fi păzită și ascunsă tot atît de bine ca și în pivnița lui Braț-Roșu.“ „Dar, s-a împotrivit Cucuvaia, Gurista n-o să se lase arestată. Odată la postul de gardă, o să spună că am răpit-o și o să ne denunțe. Chiar dacă o să fie arestată, o să scrie protectorilor ei și totul o să fie dat pe față.“ „Nu, o să se ducă la închisoare de bunăvoie, a răspuns Învățătorul, și o să jure că nu ne denunță nimănui cît o să stea la Saint-Lazare și nici după aceea ; mi-e datoare asta pentru că am apărat-o să nu fie pocită de tine, Cucuvaie, și înecată în pivnița lui Braț-Roșu. Dar dacă, deși a jurat, o pune dracu să trăncănească, o să trecem ferma de la Bouqueval prin foc și sînge.“ Apoi, adresîndu-se mie, Învățătorul a adăugat : „Hotărăște-te, jură că ai să faci ce-ți cer, o să scapi cu două luni de pușcărie ; dacă nu, te dau pe mîna Cucuvelei care o să te ducă în pivnița lui Braț-Roșu, unde ai să mori înecată. Haide, hotărăște-te... Știu că dacă juri o să te ții de cuvînt.“

— Și ai jurat ?

— Vai, da, doamnă, atît mi-era de frică să nu fiu desfigurată sau înecată... asta mă îngrozea... O altă moarte mi s-ar fi părut mai puțin cumplită, poate că nici n-aș fi încercat să mă feresc de ea.

— Ce gînduri sinistre, la vîrsta dumitale ! spuse doamna d'Harville, uitîndu-se uimită la Guristă. Odată scăpată de aici și aflîndu-te din nou sub ocrotirea binefăcătorilor dumitale nu vei fi fericită ? Căința nu ți-ar ajuta să uiți trecutul ?

— Dar oare trecutul se poate uita ? Oare căința ucide memoria, doamnă ? exclamă Floarea-Ma-

riei pe un ton atît de disperat, încît Clémence tresări.

— Dar toate greşelile se răscumpără, nefericită copilă!

— Şi amintirea decăderii ruşinoase... doamnă, nu devine din ce în ce mai cumplită, pe măsură ce sufletul se purifică, pe măsură ce spiritul se înalţă? Vai! Cu cît urcă, cu atît prăpastia din care ai ieşit ţi se pare mai adîncă.

— Deci renunţi la orice nădejde în reabilitare, în iertare?

— Din partea celorlalţi... nu, doamnă. Bunătatea dumneavoastră îmi dovedeşte că remuşcările sincere dau dreptul la îngăduinţă.

— Deci vrei să rămîi singura neînduplecată faţă de dumneata însăţi?

— Alţii vor putea să se facă a nu şti, să ierte, să uite ce-am făcut... Eu însă nu...

— Şi cîteodată ai vrea să mori?

— Cîteodată! spuse Gurista, surîzînd cu amărăciune. Apoi, continuă după o clipă de tăcere: Cîteodată... da, doamnă.

— Totuşi te temeai să nu fii desfigurată de acea oribilă femeie; ţineai deci la frumuseţea dumitale, biată copilă! Asta dovedeşte că viaţa mai are farmec pentru dumneata. Curaj, deci, curaj!...

— Poate că e o slăbiciune să gîndeşti astfel, dar dacă aş fi frumoasă, cum o spuneţi, doamnă, aş vrea să mor frumoasă, rostind numele binefăcătorului meu...

Ochii doamnei d'Harville se umplură de lacrimi. Floarea-Mariei rostise aceste cuvinte din urmă cu atîta naturaleţe, chipul ei angelic, palid, abătut, surîsul ei dureros, erau atît de potrivite cu vorbele ei, că nimeni nu s-ar fi putut îndoi de adevărul funestei ei dorinţe.

Doamna d'Harville era înzestrată cu prea mult discernămînt, ca să nu simtă ce era inexorabil, fatal, în acest gînd al Guristei : „Nu voi uita niciodată ce-am fost...“ Obsesie care avea să o domine neîncetat, s-o chinuiască toată viața.

Clémence, rușinată că, preț de o clipă, înțelesese greșit generozitatea totdeauna dezinteresată a prințului, regretă că se lăsase tîrîtă de un simțămînt absurd de gelozie împotriva Guristei care își mărturisea cu o copilărească însuflețire, recunoștința față de protectorul ei.

Lucru curios, admirația pe care această sărmană prizonieră o resimțea în chip atît de viu pentru Rudolf, mărea poate și mai mult dragostea adîncă pe care Clémence va trebui să-i-o tăinuiască mereu.

Apoi, pentru a-și îndepărta aceste gînduri, continuă :

— Sper că pe viitor vei fi mai puțin aspră cu dumneata însăți. Dar să vorbim de jurămîntul acela : acum îmi dau seama de pricina tăcerii dumitale. N-ai vrut să-i denunți pe acești mizerabili !

— Cu toate că Învățătorul participase la răpirea mea, îmi luase de două ori apărarea... Mă temeam să nu par nerecunoscătoare față de el.

— Și i-ai ajutat în planurile lor, pe acești monștri ?

— Da, doamnă ! Eram atît de îngrozită... ! Cucuvaia s-a dus după Braț-Roșu ; el m-a predat apoi postului de gardă, spunînd că m-a găsit dînd tîrcoale în jurul cîrciumii sale. N-am negat. Am fost ridicată și m-au închis aici.

— Dar prietenii dumitale de la fermă trebuie să fie în prada unei îngrijorări groaznice !

— Vai, doamnă, în prima mea pornire de spaimă, nu m-am gîndit că jurămîntul mă oprea

să le dau de veste... Acum acest lucru mă îngrozește... Dar cred că nu-mi calc cuvîntul rugîndu-vă să-i scrieți doamnei Georges, la ferma Bouqueval, să nu-și facă griji în ce mă privește, fără însă a trăda locul unde mă aflu, fiindcă am făgăduit să nu-l dezvălui...

— Copila mea, aceste precauțiuni vor deveni inutile dacă, la recomandarea mea, vei fi grațiată. Mîine te vei întoarce la fermă, fără a-ți fi călcat cuvîntul. Mai tîrziu, te vei sfătui cu binefăcătorul dumitale, ca să știi în ce măsură ești legată de un jurămînt făcut sub amenințare.

— Credeți, doamnă... că mulțumită bunăvoinței dumneavoastră pot nădăjdui să ies curînd de aici ?

— Ești atît de demnă de interes, încît sînt sigură că voi izbîndi și nu mă îndoiesc că poimîine îi vei putea liniști pe binefăcătorii dumitale...

— Doamne, cum de-am meritat atîta bunăvoință din partea dumneavoastră ? În ce fel să vă mulțumesc ?

— Urmînd să te porți ca și pînă acum... Îmi pare rău că nu pot face nimic pentru soarta dumitale viitoare — e o sarcină plăcută pe care prietenii dumitale și-au asumat-o...

Doamna Armand se ivi pe neașteptate, cu un aer consternat :

— Doamnă marchiză, se adresă șoptind Clémencei, sînt întristată de vestea pe care trebuie să v-o aduc.

— Ce vreți să spuneți, doamnă ?

— Domnul duce de Lucenay e jos... vine de la dumneavoastră, doamnă.

— Dumnezeule, mă speriați, ce s-a-ntîmplat ?

— Nu știu, doamnă, domnul de Lucenay e însărcinat să vă dea o veste... pe cît de tristă pe atît

de neprevăzută... A aflat de la doamna ducesă, soția lui, că sînteți aici și a venit în mare grabă...

— O veste tristă ! își spuse doamna d'Harville.

Apoi deodată strigă cu un glas sfîșietor :

— Copilul meu... copilul meu... s-ar putea... Oh, vorbiți, vă implor !

— Nu știu, doamnă !

— Oh ! Fie-vă milă, milă, doamnă, duceți-mă la domnul de Lucenay ! strigă doamna d'Harville, ieșind, înnebunită, urmată de doamna Armand.

— Biată mamă ! spuse cu tristețe Gurista, urmărind-o pe Clémence cu privirea. Oh ! Nu ! e cu neputință !... Chiar în clipa cînd se arăta atît de binevoitoare față de mine, să primească o asemenea lovitură ! Nu, nu, încă o dată, nu e cu putință !

CECILY

Înainte de a-l face pe cititor să asiste la o discuție între doamna Séraphin și madam Pipelet, îi vom spune că Anastasia, fără să pună cîtuși de puțin la îndoială probitatea și pioșenia notarului, îl judeca totuși cu multă asprime pentru severitatea cu care se purtase față de Luiza Morel și de Germain. Bineînțeles că portăreasa o cuprindea și pe doamna Séraphin în această dezaprobare ; dar, politiciană abilă, doamna Pipelet, din motivele pe care le vom expune mai jos, își camufla resentimentele față de menajeră, primind-o cu cea mai mare cordialitate.

— Spune, te rog, începu doamna Séraphin, ce-i cu domnul Bradamanti (Polidori) ? I-am scris

aseară și n-am primit nici un răspuns ; am trecut azi dimineață să-l caut ; nimeni ; cred că la această oră o să am mai multă șansă.

Madam Pipelet făcu o mutră dezolată :

— Ah, dar știu că ai ghinion !

— Cum așa ?

— Domnul Bradamanti nu s-a înapoiat încă.

— Să înnebunești, nu alta !

— Da, e neplăcut, sărmană doamnă Séraphin !

— Și eu care am atîtea lucruri să-i spun !

— Parcă-i un făcut !

— Cu atît mai mult cu cît trebuia să născocesc tot felul de pretexte ca să pot veni încoace, căci dacă domnul Ferrand, care-i atît de evlavios, atît de scrupulos, ar ști că-l cunosc pe șarlatanul ăsta, îți închipui ce scenă mi-ar face !

— Ca Alfred al meu ! e atît de încrezător, atît de cinstit, încît se sperie din nimica toată.

— Și zici că nu știi cînd se întoarce domnul Bradamanti ?

— Și-a dat întîlnire cu cineva pentru la șase sau la șapte seara și m-a rugat să-i spun persoanei pe care o așteaptă să vină din nou dacă pînă atunci nu se înapoiază. Mai treci pe seară, îl găsești cu siguranță.

Și Anastasia adăugă în sinea ei : „Să n-ai nici o grijă ; peste o oră Bradamanti e în drum spre Normandia".

— Am să trec diseară, răspunse cam contrariată doamna Séraphin.

Apoi deodată :

— Mai aveam ceva să-ți spun, urmă ea. Știi ce s-a întîmplat cu nerușinata aia de Luiza pe care toată lumea o credea atît de cinstită ?

— Ah, nu-mi mai vorbi ! răspunse madam Pipelet ridicînd consternată ochii la cer. Ţi se face părul măciucă.

— Aşa că nu mai avem servitoare şi dacă auzi, din întîmplare, de vreo fată cuminte, pricepută, harnică şi cinstită, fii bună şi trimite-mi-o. Elementele bune sînt atît de greu de găsit încît trebuie să te pui pe căutat mult şi bine ca să dai de ele.

— Fii pe pace, doamnă Séraphin, de cum aflu ceva, îţi dau de ştire... Vezi că slujbele bune sînt tot atît de rare ca şi slujnicele bune.

După care Anastasia continuă tot în gînd : „Să aştepţi să-ţi trimit o nenorocită de fată, să moară de foame în şandramaua ta ! Auzi dumneata ! Să-i denunţi dintr-o lovitură şi pe biata Luiza şi pe sărmanul Germain !"

— Cred că nu-i nevoie să-ţi spun, reluă doamna Séraphin, cît de liniştită e casa noastră. E un noroc pentru o fată să slujească la noi şi a trebuit ca Luiza asta să fie soi rău înnăscut ca s-o ia pe drumuri rele, cu toate sfaturile bune şi sănătoase pe care i le dădea domnul Ferrand.

— Fără îndoială... Deci las' pe mine ; dacă aud vorbindu-se de o fată cum vă trebuie vouă, o trimit la dumneata.

— Şi încă un lucru, urmă menajera : domnul Ferrand ţine mult ca servitoarea să n-aibă familie, fiindcă, înţelegi, neavînd la cine se duce, îşi va vedea de treabă ; aşa că, dacă dai din întîmplare peste una ca asta, domnul notar ar prefera să fie orfană, fiindcă... mai întîi ar fi o faptă caritabilă şi apoi, ţi-am mai spus-o, singură şi fără neamuri, n-ar avea nici un pretext să iasă în oraş. Mizerabila de Luiza e o strașnică învăţătură pentru domnul... ce să mai vorbim, dragă madam Pipelet ?

Asta face și mai grea alegerea unei servitoare. Un asemenea scandal într-o casă cinstită ca a noastră... Ce oroare ! În sfîrșit, pe diseară și, cînd urc la șarlatan, mă opresc o clipă și la mama Burette.

— Pe diseară, doamnă Séraphin, că-l găsești singur pe domnul Bradamanti.

Și menajera se depărtă.

— Ce se tot încăpățînează asta să dea de Bradamanti ! își zise portăreasa. Ce-o fi vrînd de la dînsul ? Dar și el ce se mai încăpățînează să n-o vadă înainte de pleacă în Normandia ! Aveam o teamă cruntă că doamna Séraphin o să mai zăbovească, cu atît mai mult cu cît Bradamanti o așteaptă pe dama de aseară. N-am putut s-o văd la față, dar de astă dată am să-ncerc eu să-i deslușesc mutra... Dar asta ce-o mai fi vrînd de la Bradamanti ? O fi vreo boieroaică sau o femeie oarecare ? Dar ia stai... am eu o idee și încă una grozavă să-i aflu numele. O să încerc. Un moment : cine vine din alee ? Ah, e regele chiriașilor mei. Salut, domnule Rudolf.

Și madam Pipelet, luînd poziția de „drepți", duse mîna la perucă.

Era, într-adevăr, el. Nu știa încă de moartea lui d'Harville.

— Bună ziua, doamnă Pipelet, zise el intrînd. Domnișoara Rigolette e acasă ? Am ceva să-i spun.

— Ea ? Pisicuța asta e totdeauna acasă. De, munca de toate zilele, nu stă niciodată fără lucru...

— Dar nevestei lui Morel cum îi mai merge ? A mai prins nițel curaj ?

— Da, domnule Rudolf. Doamna, mulțumită dumitale sau protectorului pe care-l reprezinți, ea și copiii ei sînt mulțumiți acum. Se simt ca peștele-n apă. Au căldură, aer, paturi bune, hrană

îndestulătoare, o femeie care-i îngrijește, fără s-o mai pun la socoteală pe domnișoara Rigolette care, tot muncind ca o albină, nu-i pierde o clipă din ochi.-Apoi a venit, trimis de dumneata, un medic negru, s-o vadă pe nevasta lui Morel... Ha, ha, ha ! ia spune, domnule Rudolf, o fi doctor de cărbunari, oacheșul ăsta ? Le poate lua pulsul fără să le înnegrească degetele ? Dar ce importanță are culoarea ? Cică e tare priceput ca medic. I-a dat femeii niște picături care i-au făcut bine pe loc.

— Biata femeie ! Trebuie să fie tare abătută.

— Cred și eu, domnule Rudolf... Ce vrei ? Bărbatul la balamuc, Luiza în pușcărie... Vezi dumneata, Luiza asta i-a rupt inima. Pentru o familie cinstită, e îngrozitor... Și cînd te gîndești că adineauri mama Séraphin, menajera notarului, a fost pe aici și mi-a spus niște grozăvii pe seama fetei ! Și nu zici că a avut îndrăzneala să mă-ntrebe dacă nu știu o fată care s-o înlocuiască pe Luiza la hîrciogul ăla de notar ?... Zgîrciții dracului ! Închipuie-ți că vor de servitoare o orfană, dacă găsești așa ceva. Și știi de ce, domnule Rudolf ? Fiindcă o orfană nu are motiv să iasă în oraș și stă cuminte acasă. Dar asta așa, de ochii lumii. Adevărul e că vor s-o îmbrobodească pe biata fată, să slujească pe nimic, ca ea, neavînd cine s-o sfătuiască, să se mulțumească cu un blid de linte. Nu-i așa, domnule Rudolf ?

— Desigur... păi da !... răspunse acesta cu un aer preocupat.

Aflînd că doamna Séraphin caută o orfană ca s-o înlocuiască pe Luiza, Rudolf vedea în această împrejurare un eventual mijloc de a izbuti să-l pedepsească pe notar. În timp ce portăreasa vorbea, prințul își modifica puțin cîte puțin planul ce-l urzise pînă atunci în legătură cu Cecily,

unealta principală în acțiunea de pedepsire ce voia să o aplice călăului Luizei Morel.

— Doamnă Pipelet, se smulse el din gînduri, ai vrea să-mi faci un mare serviciu ?

— Dumnezeule mare, domnule Rudolf ! De-ar fi chiar să m-arunc în foc sau să-mi opăresc cu ulei fierbinte peruca, ori, dacă preferi, să mușc pe cineva, spune ce dorești... sînt cu totul a dumitale... afară de cazul că ar fi să-l trădez pe Alfred...

— Liniștește-te, doamnă Pipelet... iată despre ce e vorba : caut un loc pentru o orfană... e străină... n-a mai fost la Paris și aș vrea s-o angajeze domnul Ferrand...

— Am auzit bine ? Cum ? În șandramaua aceea, la zgîrcitul ăla bătrîn ?

— E o slujbă ca oricare alta... Dacă, totuși fata de care-ți vorbesc n-o să se simtă bine, o să plece de-acolo, dar cel puțin să aibă la început din ce trăi... și o s-o știu în siguranță.

— Mă rog, domnule Rudolf, te privește, eu te-am prevenit. Dacă socotești dumneata... Și apoi, chiar dacă e zgîrcit ca un cîine, îndărătnic ca un măgar, habotnic ca un țîrcovnic... e totuși cinstit ca nimeni altul... Plătește el prost, nu-i vorbă, dar cu bani peșin... Mîncarea e proastă... dar e în fiecare zi aceeași. În sfîrșit, e o casă în care te spetești muncind, în schimb te și plictisești de moarte, așa că o fată nu riscă să calce strîmb... Luiza a fost o întîmplare.

— Doamnă Pipelet, o să-ți încredințez un sec[illegible] pe cuvînt de onoare.

— Așa cum mă numesc Anastasie Pipelet, n[illegible] cută Galimard, precît e de adevărat că e un Dumnezeu în cer, și că Alfred poartă haine verzi, o să fiu mută ca un pește...

— Să nu-i spui nimic domnului Pipelet !...

— O jur pe capul lui chiar... Dacă-i vorba de ceva cinstit.

— Vai, doamnă Pipelet !

— Atunci știu cum să-l duc, n-o să afle nimic.

— Am încredere în dumneata. Ascultă deci : fata de care-ți spun a făcut o greșeală...

— Cunosc asta !... Dacă nu m-aș fi măritat la cincisprezece ani cu Alfred, făceam sute, mii de greșeli. Uite, așa cum mă vezi... eram drăcoasă rău, măi să fie ! Din fericire, Pipelet m-a potolit. Așa că dacă fata n-a făcut decît o singură greșeală... mai poate spera.

— Cred și eu. A fost servitoare în Germania, la o rudă de-a mea. Băiatul i-a fost complice, înțelegi dumneata...

— Cum dracu nu ! înțeleg de parcă aș fi eu cu greșeala.

— Mama a izgonit-o pe servitoare, dar tînărul a fost destul de ușuratic să plece din casa părintească și s-o aducă pe biata fată la Paris.

— Ce vrei ? Tinerii ăștia...

— După ce s-au lovit de pragul de sus, le-a venit mintea la cap, cu atît mai mult că și mîncaseră cei cîțiva bani. Tînărul mi s-a adresat mie, l-am ajutat să se întoarcă acasă, dar să lase fata aici, poate să-i găsesc un loc. Cum însă fata e ninoră și străină, e foarte greu să fie angajată. acă ai vrea să-i spui doamnei Séraphin că o rudă e-a dumitale, stabilită în Germania, ți-a recomandat fata, poate că notarul o primește. Aș fi de două ori satisfăcut. Cecily, nefiind decît o biată rătăcită, s-ar îndrepta într-o casă atît de severă ca a notarului... Din motivul ăsta mai ales, aș vrea s-o văd angajată la domnul Ferrand. Nu e nevoie

să spun că, adusă de dumneata .care eşti atît de respectabilă...

— Vai, domnule Rudolf...

— Atît de stimată...

— Vai, rege al chiriaşilor mei...

— Că, în fine, recomandată de dumneata, această fată va fi desigur primită de doamna Seraphin, pe cînd prezentată de mine...

— Se ştie !... Asta mi se potriveşte ca o mănuşă. S-o înfund pe Séraphinoaia ! Cu atît mai bine, am şi aşa pică pe ea. Am s-o fac să vadă stele în plină zi. O să-i spun că aveam o verişoară, o Galimard, în Germania, de nu ştiu cîtă vreme, că a murit şi ea şi bărbatu-su şi că fata lor, acum orfană, trebuie să-mi cadă pe cap de la o zi la alta.

— Perfect ! O vei conduce chiar dumneata pe Cecily la domnul Ferrand, fără a mai spune menajerei nimic în plus. Deoarece nu ţi-ai mai văzut de douăzeci de ani verişoara, nu ştii mai nimic despre fată.

— Dar dacă fata se bîlbîie numai în nemţeşte ?

— Vorbeşte perfect franceza. Dumneata n-ai decît s-o recomanzi cu multă stăruinţă doamnei Séraphin ; sau, mai bine, nu... că o să intre la bănuieli...

— Mie-mi spui ? De aceea nu mă las eu dusă cu muia.

— Aşa se întîmplă totdeauna... Nu-i spune deci decît că Cecily e orfană, străină, foarte tînără, foarte drăguţă, că ar fi pentru dumneata o grea povară, că de fapt, nu simţi nici un fel de atracţie către dînsa, mai ales că erai certată cu mama ei şi că *darul* care ţi l-a lăsat te lasă rece...

— Doamne, Dumnezeule, că dibaci mai eşti !... Noi doi am face o pereche cum nu s-a mai văzut.

Cînd mă gîndesc că dacă aveai vîrsta mea eram... dar, în sfîrșit, ce să mai vorbim ?

— Sst !... Dacă domnul Pipelet...

— Păi da, drăguțul de el, nu prea pricepe gluma. Cît despre fata cu pricina, fii pe pace... îmi pun capul că o fac pe Séraphinoaia să mi-o ceară ea să i-o dau.

— Dacă izbutești, dragă doamnă Pipelet, ai un sutar la mine. Nu-s bogat, dar...

— Îți rîzi de mine, domnule Rudolf ? Crezi că te servesc din interes ? Din prietenie curată, zău dacă te mint... Dar un sutar !

— Gîndește-te și dumneata, dacă fata ar rămîne fără slujbă, m-ar costa mult mai mult...

— Iau asta numai ca să-ți fac un serviciu, domnule Rudolf. Dar e lotul ăl mare pentru noi că ai venit în casa asta. Aș putea s-o strig în gura mare, ești regele chiriașilor... Dar ia stai ! O trăsură ! O fi damicela lui Bradamanti... A fost și ieri, n-am văzut-o bine... O să ies cu lanterna, să-i zăresc mutra. O să vezi cum *lucrez*... o să ai de ce rîde.

— Nu, nu, doamnă Pipelet, nu mă interesează nici numele, nici chipul acestei persoane, răspunse Rudolf refugiindu-se în fundul lojei.

— Hei, doamnă ! strigă Anastasia grăbindu-se să o întîmpine pe noua venită, unde mergi mata ?

— La domnul Bradamanti, răspunse cealaltă, vădit contrariată că e oprită din drum.

— Nu-i aici...

— Imposibil, am întîlnire cu dînsul.

— Nu-i aici...

— Te înșeli...

— Ba nu mă-nșel deloc ! se rosti portăreasa, manipulînd felinarul ca să vadă trăsăturile femeii. Domnul Bradamanti a ieșit cum te văd și cum mă

vezi, nu-i acasă... adică nu pentru toată lumea... Doar dacă întreabă de el o doamnă...

— Ei bine, eu sînt aia... mă plictisești... lasă-mă să trec !

— Numele dumneavoastră, doamnă ?... O să știu dacă sînteți cea pe care o așteaptă și despre care mi-a dat ordin să o las să intre. Dacă nu vă numiți cum a spus el, nu veți putea trece decît peste cadavrul meu.

— Ți-a spus cum mă cheamă ? exclamă femeia pe cît de mirată pe atît de neliniștită.

— Da, doamnă !

— Ce imprudență ! murmură tînăra femeie. Apoi, după o clipă de șovăire, răspunse cu glas coborît, de parcă s-ar fi temut că e auzită : Ei bine, mă numesc doamna d'Orbigny.

La acest nume Rudolf tresări.

Era mama vitregă a doamnei d'Harville.

În loc să rămînă în umbră, prințul avansă cîțiva pași și, la lumina lanternei, recunoscu ușor, după portretul făcut de marchiză, pe a doua soție a tatălui ei.

— Doamna d'Orbigny ? repetă portăreasa. Da, ăsta e numele ce mi l-a spus domnul Bradamanti. Puteți urca, doamnă.

Mama vitregă a doamnei d'Harville trecu repede prin fața lojei.

— Ei, ai văzut cum am dus-o pe cucoană ? Acum știu cum se numește. Dar ce ai, domnule Rudolf ? Ce te frămîntă ?

— Ziceai că doamna a fost și ieri să-l vadă pe Bradamanti ?

— Da, aseară și, după ce-a plecat, Bradamanti a ieșit și el, probabil să-și rețină un loc la diligența de azi. Știu asta, fiindcă s-a rugat să-i duc valiza în stație.

— Şi încotro pleacă ? Ai aflat ?

— În Normandia... pe şoseaua către Alençon.

Rudolf îşi aminti că moşia Aubiere, unde locuia domnul d'Orbigny, se află în Normandia. Nu mai încăpea îndoială, şarlatanul pleca într-acolo cu cine ştie ce intenţii sinistre.

— Plecarea asta o s-o cam încurce pe doamna Séraphin, reluă madam Pipelet. Umblă ca turbată după el. Cînd o să vină diseară, o să rămînă ca viţelul la poarta nouă. O să mă folosesc de prilej să-i vorbesc de protejata dumitale. Cum ai spus că-i zice ?... *Cicé ?*

— Cecily.

— Adică Cecilia fără *a* în coadă. Stai să-i scriu numele. Cici... Ceci... Cecily: bravo, l-am însemnat.

— Şi acum mă duc s-o văd pe domnişoara Rigolette, zise Rudolf portăresei.

Şi, adînc preocupat de vizita la Polidori a doamnei d'Orbigny, urcă încet treptele spre etajul patru.

Camera Rigolettei strălucea, ca de obicei, de curăţenie şi cochetărie. Totul era luminos şi îmbietor sub razele soarelui de iarnă care se strecurau printr-un ochi de geam.

Dar vai ! Cu toată aparenţa de veselie ce umplea încăperea, cei doi canari nu ciripeau, deoarece Rigolette, contrar obiceiului ei, nu cînta : cîteşitrei îşi uneau uneori glasul, dar de astă dată păsărelele zburau neliniştite în colivia lor.

Rigolette nu cînta, fiindcă, pentru întîia oară în viaţa ei, era abătută. Arunca din cînd în cînd o privire unei scrisori deschise aflată pe o măsuţă lîngă ea.

La început, tînărul François îi relata mîrşava intrigă pusă la cale de notar (cititorul cunoaşte doar

toate amănuntele). După ce descria starea disperată în care se afla, o ruga să strîngă lucrurile și hîrtiile din odaia ce o ocupase pînă fusese ridicat, continuînd :

„Ah ! crede-mă, domnișoară Rigolette, dacă îmi acorzi această favoare, această ultimă dovadă a afecțiunii dumitale va fi singura mea consolare în impasul grav în care mă aflu. Îți mai cer să-mi permiți să-ți scriu din cînd în cînd. Vai ! Sînt singur pe lume, nimeni nu se interesează de mine... Și totuși sînt un om cinstit, am conștiința împăcată, n-am făcut nimănui vreun rău... În sfîrșit, domnișoară Rigolette, dacă mă crezi, nu mă vei disprețui ci mă vei compătimi și te vei gîndi uneori la mine ca la un prieten sincer.“

Și încheia astfel :

„Trebuie să-mi întrerup scrisoarea ca să ți-o trimit împreună cu cheia odăii mele și cu un cuvînt pentru portar. Adio, adio, domnișoară Rigolette... nu mă respinge, ești singura mea speranță !

François Germain“

— Bună ziua, vecino, zise Rudolf intrînd. Te deranjez cumva ?

— Nu, vecine, dimpotrivă. Sînt bucuroasă că te văd, căci sînt tare necăjită.

— Da, într-adevăr, te găsesc palidă, parcă ai plîns.

— Cred și eu c-am plîns ! Am și de ce ! Bietul Germain ! Citește și dumneata.

Și Rigolette îi înmînă scrisoarea primită de la Germain, după care urmă, în timp ce Rudolf citea cu atenție :

— Mi-ai spus că te interesezi de dînsul. Rău om trebuie să mai fie și Ferrand ăsta de se înverșunează astfel împotriva tuturor. Mai întîi Luiza, acum Germain ! O, eu nu-s răutăcioasă, dar tare m-aș bucura să i se întîmple ceva notarului ! Să-l acuze pe un tînăr atît de cinstit cum e Germain că i-a furat cincisprezece mii de franci, el, probitatea în persoană ! Și apoi un băiat atît de liniștit, de blînd și de trist. Ah, domnule Rudolf, azi abia încep să văd că viața nu e chiar roză !

— Și ce-ai de gînd să faci, vecino ?

— Ce-am de gînd să fac ?... Păi tot ce-mi cere Germain. Să termin numai lucrul ăsta urgent și să-l duc chiar acum în strada Saint-Honoré, și dau fuga la Germain acasă. Apoi doamna Morel ar vrea să o vizitez pe Luiza la închisoare. Știu că nu e lucru ușor, dar o să-ncerc... Din păcate habar n-am cui să mă adresez...

— M-am gîndit eu la asta. Uite permisul.

— Ce noroc ! N-ai putea să-mi faci rost de unul și pentru Germain ?... S-ar bucura atît de mult !

— O să te ajut să-l vezi și pe Germain. Dar n-o să-ți fie frică să te duci la el, în temnița „Force" ?

— Bineînțeles că o să-mi bată inima tare de tot prima oară. Dar ce importanță are ? Cînd Germain era fericit, nu era oricînd gata să-mi facă toate gusturile, să mă ia la teatru sau la plimbare, să-mi citească serile tot felul de povești, să-mi ajute la udat florile și la ceruit podeaua odăii ? E drept că un biet șoricel ca mine nu poate face mare lucru, dar am să încerc să-l ajut pe cît îmi e în putere. Vezi, domnule Rudolf, un lucru mă face să disper ; neîncrederea lui. Să-și închipuie că eu l-aș disprețui ! Și de ce ? Avarul acela hapsîn îl acuză de furt ; ei și ? Știu că nu-i adevărat... Chiar dacă scrisoarea lui Germain n-ar dovedi-o, și eu tot nu

l-aș crede vinovat. E de-ajuns să-l vezi, să-l cunoști ca să te convingi că e incapabil de o faptă rea. Trebuie să fie cineva rău la suflet, ca domnul Ferrand, ca să spună asemenea minciuni pe socoteala lui Germain.

— Bravo, vecino! Îmi place indignarea dumitale. Acum, ascultă-mă; știu că ești discreția în persoană.

— O, dommule Rudolf, n-am obiceiul să pălăvrăgesc.

— Ei bine, să nu afle nimeni și nici chiar Germain: niște prieteni pe care el nu-i cunoaște, au grijă de dînsul.

— Adevărat? Asta i-ar da curaj dacă ar ști.

— Desigur, dar s-ar putea să scape o vorbă, în care caz Ferrand, prevenit, ar face, abil cum e, pe dracu-n patru și s-ar pune la adăpost. Ar fi un lucru supărător, căci nu e de-ajuns să se dovedească nevinovăția lui Germain, e nevoie să fie demascat și calomniatorul său.

— Te înțeleg, domnule Rudolf.

— La fel și cu Luiza. Ți-am adus permisul ca s-o rogi din partea mea să nu spună nimănui nimic din ce mi-a încredințat mie; știe ea ce înseamnă asta. Într-un cuvînt, să nu cumva să se plîngă acolo, în închisoare, de cruzimea stăpînului ei. Numai avocatului trimis de mine să nu-i ascundă nimic. Transmite-i, te rog, toate astea.

— Fii pe pace, vecine, am memorie bună. Dar cît ești de generos, dragă domnule Rudolf! Cum e cineva la ananghie, îi și sari în ajutor.

— Nu sînt decît un simplu comis-voiajor, dar tot hoinărind dintr-un loc într-altul, întîlnesc oameni de treabă care merită să fie ajutați, îl informez pe acel binefăcător care îmi acordă toată încrederea și intervine în sprijinul celor năpăstuiți.

Nimic mai simplu. Dar să lăsăm asta. Văd că eşti gata să ieşi în oraş şi n-ai pregătit nimic de mîncare.

— Nu mi-e deloc foame. Am băut dimineaţa o ceaşcă cu lapte, şi o să mai beau una seara, înainte de culcare, şi o să-mi fie prea de-ajuns.

— N-ai vrea, după ce te întorci de la Germain, să cinezi cu mine fără multă ceremonie ?

— Mulţumesc, vecine, dar astăzi sînt tare amărîtă. Altă dată, cu plăcere. Unde mai pui că aş pierde prea multă vreme. Gîndeşte-te şi dumneata : acum, mai puţin ca oricînd, îmi este îngăduit să lenevesc sau să-mi irosesc un singur sfert de ceas.

— Atunci renunţ la această plăcere... pentru azi.

— Uite, vecine, pachetul meu. Treci dumneata mai întîi, încui eu uşa. Vezi cum îl duci, să nu şifonezi pliurile.

Şi Rudolf coborî împreună cu Rigolette.

TESTAMENTUL

François Germain locuia în strada Saint-Denis nr. 11. Vom aminti cititorului, care a uitat desigur, că doamna Mathieu, mijlocitoarea cumpărărilor şi vînzărilor de diamante, despre care am vorbit în legătură cu Morel, şlefuitorul de pietre scumpe, era vecină cu Germain.

În cursul drumului lung din strada Templului pînă în strada Saint Honoré, unde locuia patroana croitoriei căreia Rigolette voia să-i ducă lucrul terminat, Rudolf fusese în măsură să preţuiască şi mai mult firea minunată a acestei fete. După cum

se întîmplă cu caracterele bune și devotate, fata nu avea conștiința gingășiei și purtărilor ei alese care i se păreau firești. I-ar fi fost foarte ușor lui Rudolf, generos cum era, să asigure existența și viitorul Rigolettei, dîndu-i posibilitatea să-i ajute pe Luiza și pe Germain, fără să-i mai pese că aceste vizite îi iroseau timpul consacrat lucrului, singurul ei mijloc de trai, dar prințul se temea să nu diminueze valoarea devotamentului Rigolettei, făcîndu-i-l prea ușor ; hotărît să răsplătească aceste rare și fermecătoare însușiri, pe care le descoperise într-însa, voia să o urmărească pînă la sfîrșitul acestei noi și interesante încercări.

E de la sine înțeles că, în cazul în care sănătatea acestei fete ar fi fost cît de puțin primejduită prin acest surplus de muncă ce și-l impusese cu mult curaj, consacrînd cîteva ore în fiecare săptămînă fiicei șlefuitorului și fiului Învățătorului, Rudolf ar fi venit numaidecît în ajutorul protejatei sale.

Studia cu tot atîta bucurie cît și cu emoție acest caracter atît de fericit din fire și atît de viteaz în fața durerii pe care fata o risipea prin izbucniri de veselie.

După o oră, birjarul înapoindu-se din strada Saint Honoré se opri în strada Saint Denis la nr. 11, în fața unei case cu înfățișare modestă.

Rudolf ajută Rigolettei să coboare ; aceasta intră la portar și îi comunică dorința lui Germain, fără să uite de bacșișul promis. Mulțumită firii lui bune, fiul Învățătorului era iubit de toată lumea. Portarul casei din strada Saint Denis fu consternat să afle că pierde un locatar atît de corect și de liniștit. Rigolette, cu o lumînare aprinsă, își ajunse însoțitorul, portarul urmînd să vină mai tîrziu pentru a primi ultimele ei dispoziții. Odaia lui

Germain se afla la al patrulea. Ajungînd în fața ușii, Rigolette îi spuse lui Rudolf, dîndu-i cheia :

— Iată, vecine... deschide dumneata, mie îmi tremură prea tare mîna... O să rîzi de mine, dar gîndindu-mă că bietul Germain nu se va mai întoarce niciodată, mi se pare că intru în odaia unui mort...

— Fii rezonabilă, dragă vecină, și să nu mai ai asemenea idei !

— Știu că greșesc, dar e peste puterile mele... și își șterse o lacrimă.

Fără a fi tot atît de mișcat, Rudolf încerca totuși o impresie penibilă pătrunzînd în modesta încăpere.

Cunoscînd perseverența cu care complicii Învățătorului urmăriseră și-l mai urmăreau poate încă pe Germain, își dădea seama cîte ceasuri triste petrecuse nefericitul în acea singurătate.

Rigolette puse lumînarea pe masă.

Nimic mai simplu ca mobilierul acestei camere de holtei, compus dintr-un pat, un scrin, un birou de nuc, patru scaune de răchită și o masă ; perdele de pînză albă împodobeau ferestrele și patul ; drept orice podoabă se vedea pe cămin o carafă de apă și un pahar.

După urmele lăsate pe patul care nu fusese desfăcut, se putea ghici că Germain se întinsese îmbrăcat pentru cîteva clipe în cursul nopții care precedase arestarea sa.

— Bietul băiat ! zise îndurerată Rigolette, cercetînd cu atenție interiorul odăii, se cunoaște că nu-i mai sînt vecină... Totul e la locul lui, dar nu e îngrijit, peste tot e praf, perdelele sînt afumate, geamurile murdare, podeaua nu-i ceruită... Ah ! ce deosebire ! În strada Templului nu era mai fru-

mos, dar era mai vesel, pentru că totul strălucea de curăţenie, ca la mine...

— Pentru că erai şi dumneata acolo, ca să-i dai sfaturi...

— Dar priveşte ! strigă Rigolette arătînd patul, nici nu s-a culcat noaptea trecută, atît era de îngrijorat ! Iată această batistă pe care a lăsat-o acolo, e toată udă de lacrimi. Se vede şi acum...

O luă în mînă, adăugînd :

— Germain a mai păstrat cravata de mătase portocalie pe care i-o dădusem cînd eram fericiţi ; eu voi păstra batista în amintirea nenorocirilor lui, sînt sigură că nu se va supăra...

— Dimpotrivă, va fi foarte fericit de această dovadă de afecţiune.

— Acum să ne gîndim la lucruri serioase : o să fac numaidecît o boccea cu rufele pe care le voi găsi în scrin ca să i le duc la închisoare ; mama Bouvard, pe care o voi trimite mîine aici se va ocupa de celelalte. Voi deschide întîi biroul, ca să iau banii şi hîrtiile, pe care Germain mă roagă să i le păstrez.

— Iată la ce mă gîndesc, zise Rudolf. Luiza Morel mi-a înmînat ieri o mie trei sute de franci în aur pe care i-i dăduse Germain ca să plătească datoria şlefuitorului, datorie achitată însă de mine ; deci am aceşti bani care sînt ai lui Germain ; fiindcă el i-a înapoiat notarului, ţi-i voi da, îi vei adăuga la ceilalţi şi îi vei păstra.

— Cum vei dori, domnule Rudolf. Totuşi n-aş vrea să am la mine o sumă atît de mare, sînt atîţia hoţi astăzi...acte da, hîrţoage cîte vrei, nu e nici o primejdie, dar bani... e periculos...

— Poate că ai dreptate, vecină, vrei să ţin eu această sumă ? Dacă Germain are nevoie de ceva,

să mă înştiinţezi imediat, îţi voi lăsa adresa mea şi-ţi voi trimite tot ce va cere.

— Bine, vecine, n-aş fi cutezat să-ţi cer acest serviciu. Aşa e mult mai bine. Îţi voi da şi ce va rezulta din vînzarea lucrurilor sale. Să vedem hîrtiile astea, spuse fata, deschizînd mai multe sertare. Ah ! Iată un plic mare. Dumnezeule ! Priveşte, domnule Rudolf, cît e de dureros ce scrie aici !

Şi citi cu emoţie în glas :

„În caz că voi muri de o moarte violentă, sau altfel, rog persoana care va deschide acest sertar să ducă hîrtiile găsite domnişoarei Rigolette, croitoreasă, str. Templului, nr. 17.“

— Oare pot deschide acest plic pecetluit ?

— Fără îndoială. Germain nu ţi-a scris că printre aceste hîrtii e şi o scrisoare care-ţi este adresată dumitale ?

Fata rupse sigiliul. Mai multe scrisori se aflau acolo. Una din ele avea drept indicaţie : *„Domnişoarei Rigolette“.*

„Domnişoară, cînd vei citi aceste rînduri, nu voi mai fi în viaţă... Dacă, după cum mă tem, voi muri de moarte violentă, căzînd într-o cursă asemănătoare aceleia din care am scăpat de curînd, cîteva amănunte adăugate aci sub titlul de : Însemnări asupra vieţii mele, *vă vor îndruma pe urmele ucigaşilor mei.“*

— Ah ! Domnule Rudolf, zise Rigolette întrerupîndu-se, nu mă mai mir de ce era aşa de trist ! Bietul Germain ! Mereu obsedat de asemenea gînduri !

— Da, a fost desigur foarte îndurerat, dar zilele lui cele mai grele au trecut... crede-mă.

— Vai ! O doresc atît de mult, domnule Rudolf ; dar totuși să fii în închisoare... învinuit de furt...

— Fii liniștită, îndată ce nevinovăția lui va fi dovedită, în loc să recadă în singurătate, va regăsi prieteni. Pe dumneata în primul rînd, apoi o mamă iubitoare de care a fost despărțit din copilărie.

— Mama lui ! ? Mai trăiește ?

— Da... Ea îl crede pierdut. Închipuie-ți bucuria ei cînd îl va revedea, dar scăpat de nedemna învinuire ce i s-a adus ! Aveam deci dreptate să-ți spun că zilele lui cele mai rele au trecut. Să nu-i vorbești de mama lui. Îți încredințez această taină, deoarece te interesezi în chip atît de afectuos de Germain ; vreau să nu-ți împovărez devotamentul adăugîndu-i griji prea apăsătoare cu privire la viitorul lui.

— Îți mulțumesc, domnule Rudolf, puteți fi liniștit, voi păstra taina dumitale...

Și Rigolette continuă să citească scrisoarea lui Germain :

— *Dacă vei vrea, domnișoară, să arunci o privire asupra acestor însemnări, vei vedea că toată viața am fost foarte nenorocit... în afară de timpul petrecut lîngă dumneata... Ceea ce n-aș fi îndrăznit să-ți spun niciodată, vei găsi scris într-un fel de* memento *intitulat :* Singurele mele zile fericite.

În fiecare seară, cînd plecam de la dumneata, depănam mîngîietoarele gînduri insuflate de afecțiunea dumitale și care, singure, îndulceau amărăciunile vieții mele. Ceea ce pentru dumneata era prietenie, pentru mine era dragoste. Ți-am ascuns astfel că te iubeam, pînă în această clipă cînd nu mai sînt pentru dumneata decît o tristă amintire.

Soarta mea era atît de nefericită încît nu ţi-aş fi vorbit niciodată de acest sentiment care, deşi cinstit şi adînc, ţi-ar fi adus nenorocire.

Îmi rămîne o ultimă dorinţă şi sper că vei binevoi să o îndeplineşti.

Mi-am dat seama cu ce curaj neasemuit munceşti şi de cîtă chibzuială şi înţelepciune ai nevoie ca să trăieşti din modestul salariu pe care îl cîştigi cu atîta greutate : adesea, fără să ţi-o spun, am tremurat la gîndul că o boală provocată de prea multă muncă ar putea să te pună într-o situaţie cumplită. Mi-e foarte plăcut să mă gîndesc că ţi-aş putea înlătura o mare parte din zbucium şi poate din... mizeriile pe care, din fericire, nepăsătoarea dumitale tinereţe nu le prevede.“

— Ce vrea să spună, domnule Rudolf ? întrebă Rigolette mirată.

— Continuă... vom vedea.

Rigolette continuă :

„Ştiu din cît de puţin trăieşti şi cît de bine ţi-ar prinde, în timpuri grele, cea mai mică sumă. Sînt sărac, dar prin economie am strîns o mie cinci sute de franci depuşi la un bancher. E tot ce am. Prin testamentul ce-l vei găsi aci, îmi îngădui să ţi-i las. Primeşte asta de la un prieten, de la un frate bun... care nu mai trăieşte.“

— Ah ! Domnule Rudolf, spuse Rigolette izbucnind în lacrimi şi dînd scrisoarea prinţului, prea îmi face rău ! Dragul de Germain, să se gîndească astfel la viitorul meu ! Ah ! Ce inimă, Doamne ! Ce inimă minunată !

— Ce tînăr cinstit şi de treabă ! exclamă Rudolf cu emoţie. Dar linişteşte-te, copila mea, mulţumită

Domnului. Germain n-a murit. Acest testament pretimpuriu te va face să afli cît te-a iubit... și cît te iubește.

— Și cînd te gîndești, domnule Rudolf, urmă Rigolette ștergîndu-și lacrimile, că n-am știut niciodată nimic ! La începutul vecinătății noastre, domnul Giraudau și domnul Cabrion îmi vorbeau mereu de patima lor înflăcărată, după cum spuneau, dar văzînd că n-au nici un succes, se dezvățaseră să-mi mai pomenească de asta. Germain, dimpotrivă, nu mi-a vorbit niciodată de dragoste. Cînd i-am propus să fim prieteni buni, s-a bucurat sincer și de atunci eram ca niște adevărați camarazi. Dar, iată... ți-o pot mărturisi acum, domnule Rudolf, desigur, nu eram supărată că Germain nu mi-a spus și el că mă iubește.

— Erai mirată ?

— Da, domnule, mă gîndeam că din pricina tristeții lui... asta îl făcea așa.

— Și erai oarecum supărată pe el... din cauza acestei tristeți ?

— Era singurul lui cusur, spuse cu naivitate lucrătoarea, dar acum îl iert și mă dojenesc că i-am luat-o în nume de rău.

— În primul rînd, deoarece știai că, din păcate, avea destule motive de suferință, și apoi că, p lîngă acea tristețe... acum ești convinsă, te iu bea ! adăugă Rudolf surîzînd.

— E adevărat... să fii iubită de un om atît de cumsecade. asta îți umple inima... nu e așa, domnule Rudolf ?

— Și poate într-o zi... vei împărtăși această dragoste.

— Vezi bine ! Domnule Rudolf, gîndul e foarte ademenitor ; acest biet Germain, este de compătimit ! Mă pun în locul lui... în clipa cînd m-aș

crede pă'ăsită, dispreţuită de toată lumea, şi o fiinţă bir evoitoare ar veni la mine, mai prietenoasă decît aş nădăjdui, cît aş fi de fericită !

După o clipă de tăcere, Rigolette reluă cu un suspin :

— Pe de altă parte sîntem atît de sărmani amîndoi, încît n-ar fi de loc cuminte să ne unim vieţile. Vezi, domnule Rudolf, nu vreau să mă gîndesc la asta, poate că mă înşel, ceea ce e sigur însă, este că voi face pentru Germain tot ce-mi va fi în putinţă atîta vreme cît se va afla în închisoare. Odată liber va fi destulă vreme să-mi dau seama dacă simt pentru el dragoste sau prietenie, iar dacă este dragoste... ce vrei, vecine... va fi dragoste... Pînă atunci m-ar încurca să ştiu de pe acum la ce să mă aştept. Dar se face tîrziu, domnule Rudolf. Vrei să aduni hîrtiile astea pînă voi strînge rufele ? Ah ! Uitam săculeţul cu frumoasa cravată portocalie pe care i-o dăruisem. Trebuie să fie în sertarul acesta. Iată-l. O ! Vai, ce frumos e săculeţul, şi e tot brodat. Bietul Germain a păstrat această cravată ca pe un lucru sfînt. Îmi amintesc bine de ultima oară cînd mi-am pus-o şi apoi cînd i-am dat-o... A fost atît de mulţumit, atît de mulţumit...

În clipa aceea cineva bătu la uşă.

— Cine e acolo ? întrebă Rudolf.

— Vreau să vorbesc cu doamna Mathieu, răspunse vocea piţigăiată şi răguşită, proprie unei mahalagioaice de rînd. (Doamna Mathieu era curtiera de diamante, de care am vorbit.)

Această voce, cu accent bizar, deşteptă în memoria lui Rudolf vagi amintiri... Vrînd să şi le lămurească, luă lumînarea şi se duse el însuşi să deschidă uşa. Se găsi faţă în faţă cu unul din muşteriii obişnuiţi ai tavernei proxenetei şi-l recunoscu pe

loc, într-atît stigmatul viciului era adînc întipărit pe această figură perversă : era Barbillon, falsul birjar, cel ce îi condusese pe Învățător și pe Cucuvaie pe drumul desfundat de la Bouqueval, ucigașul bărbatului acelei nefericite lăptărese care atîtase contra Guristei pe plugarii din ferma de la Arnouville.

Fie că mizerabilul uitase fața lui Rudolf, pe care nu o văzuse decît o singură dată în tavernă, fie că îmbrăcămintea schimbată îl împiedica să-l recunoască pe învingătorul Cuțitarului, Barbillon nu se miră văzîndu-l.

— Ce dorești ? îl întrebă Rudolf.

— Am o scrisoare pentru doamna Mathieu... Trebuie să i-o dau personal, răspunse falsul birjar.

— Nu stă aici, încearcă în față, spuse Rudolf.

— Mulțumesc, cetățene : mi s-a spus ușa din stînga și am greșit.

Rudolf nu-și amintea de numele mijlocitoarei de diamante, pe care Morel nu-l rostise decît o dată sau de două ori. Nu avea deci nici un motiv să se intereseze de femeia la care Barbillon venea în calitate de curier. Totuși, deși nu avea cunoștință de crimele acestui bandit, fața lui trăda atîta perversitate, încît Rudolf rămase în pragul ușii, curios să vadă persoana căreia Barbillon îi aducea scrisoarea.

Abia ciocănise el în ușa opusă camerei lui Germain, că negustoreasa, o femeie grasă, de vreo cincizeci de ani, apăru în prag, ținînd în mînă o lumînare.

— Madam Mathieu ?

— Da.

— Iată o scrisoare, aștept răspunsul.

Și Barbillon dădu să intre în odaie, dar femeia îi făcu un semn să aștepte. Deschise plicul, ținînd lumînarea în mînă, citi și răspunse satisfăcută :

— Să-i spui că-i în regulă, băiete, voi aduce ce mi se cere. Voi veni tot la aceeași oră ca data trecută. Multe complimente... acelei doamne...

— Bine, cocoană... nu uita pe comisionar...

— Du-te și cere bacșiș celor care te-au trimis, sînt mai bogați decît mine.

Și negustoreasa închise ușa.

Rudolf se înapoie la Germain, uitîndu-se după Barbillon care cobora repede scara.

Pe bulevard, în fața unei prăvălii, îl aștepta un om cu o înfățișare josnică și fioroasă. Deși mai mulți trecători l-ar fi putut auzi, dar nu și înțelege, e adevărat, Barbillon părea atît de mulțumit, încît nu se putu opri să spună tovarășului său :

— Hai să tragem o dușcă, Nicolas, baba cade în cursă... Vino glonț la Cucuvaie. Mama Martial o să ne ajute să-i șterpelim ce aduce cu ea, apoi îi facem de petrecanie și aruncăm leșul în canal.

— S-o ștergem, trebuie să fiu la Asnieres devreme, mi-e teamă că fratele meu Martial bănuiește ceva.

Și cei doi bandiți, după aceste vorbe de neînțeles pentru cei ce le-ar fi putut auzi, se îndreptară spre strada Saint Denis.

După cîteva clipe, Rigolette și Rudolf ieșiră de la Germain, se urcară iarăși în trăsură și ajunseră în strada Templului. Birja se opri.

Cînd se deschise portiera cupeului, Rudolf recunoscu la lumina felinarului cîrciumii pe fidelul său Murph, care îl aștepta la intrarea în alee.

Prezența gentilomului anunța totdeauna vreo întîmplare serioasă sau neprevăzută, pentru că numai el știa unde putea fi găsit prințul.

— Ce e ? întrebă repede Rudolf, pe cînd Rigolette scotea mai multe pachete din trăsură.

— O mare nenorocire, monseniore !

— Vorbește, pentru Dumnezeu !

— Domnul marchiz d'Harville...

— Mă sperii... !

— Oferise azi dimineață un dejun mai multor prieteni. Totul s-a petrecut de minune... el, mai ales, nu fusese niciodată atît de vesel, cînd o fatală imprudență...

— Ci spune o dată !

— Jucîndu-se cu un pistol pe care îl credea neîncărcat...

— A fost grav rănit ?

— Monseniore !... Ei bine !... Ceva groaznic...

— Ce tot spui ?

— E mort !...

— D'Harville ! Ah ! E cumplit ! exclamă Rudolf cu o expresie atît de sfîșietoare, încît Rigolette, care cobora cu pachetele din trăsură, strigă :

— Dumnezeule, ce s-a întîmplat, domnule Rudolf ?

— O veste foarte tristă pe care am adus-o prietenului meu, domnișoară, se adresă Murph fetei deoarece prințul, zdrobit, nu putea răspunde.

— E vorba, deci, de o mare nenorocire ? întrebă Rigolette tremurînd.

— O mare nenorocire, răspunse gentilomul.

— A ! E îngrozitor ! zise Rudolf după cîteva minute de tăcere ; apoi reamintindu-și de Rigolette, spuse :

— Iartă-mă, copila mea, dacă nu te întovărășesc pînă acasă... Mîine îți voi trimite adresa mea și un

permis ca să-l poți vizita pe Germain la închisoare... Ne vom revedea curînd.

— Ah! Domnule Rudolf, te asigur că iau parte la durerea dumitale... îți mulțumesc că m-ai însoțit... Pe curînd, dar, nu-i așa?

— Da, copila mea, pe curînd.

— Noapte bună, domnule Rudolf, adăugă cu tristețe Rigolette și dispăru pe alee cu diferitele lucruri ce le adusese de la Germain.

Prințul și Murph se urcară în trăsura care îi duse în strada Plumet.

Rudolf scrise în grabă Clémencei rîndurile următoare :

„Doamnă, aflu în această clipă de groaznica nenorocire care v-a lovit și care îmi răpește pe unul din cei mai buni prieteni. Renunț să vă descriu înmărmurirea și durerea mea. Trebuie totuși să vă vorbesc de unele chestiuni străine de această cruntă întîmplare... Am aflat că mama dumneavoastră vitregă, probabil de cîteva zile la Paris, pleacă diseară în Normandia, luînd cu ea pe Polidori.

Trebuie să vă încunoștiințez de primejdia care-l amenință pe tatăl dumneavoastră. Îngăduiți-mi să vă dau un sfat pe care îl socotesc salvator. După groaznica nenorocire de azi dimineață, va fi ușor explicabilă nevoia dumneavoastră de a părăsi Parisul pentru cîtăva vreme... Deci, credeți-mă, plecați, plecați imediat la Aubière, ca să ajungeți acolo, dacă nu înaintea mamei dumneavoastră vitrege, cel puțin în același timp cu dînsa. Fiți liniștită, doamnă, de aproape sau de departe voi veghea asupra dumneavoastră... Abominabilele proiecte ale mamei dumneavoastră vitrege vor fi dejucate.

Adio, doamnă, vă scriu aceste cuvinte în grabă... Mi-e inima frîntă cînd mă gîndesc la seara de ieri, cînd l-am părăsit pe el... liniștit și fericit cum nu fusese de multă vreme...

Vă rog să credeți, doamnă, în adîncul, în sincerul meu devotament. Rudolf."

Urmînd sfatul prințului, doamna d'Harville, după trei ore de la primirea acestei scrisori, se afla cu fiica ei în drum spre Normandia.

O diligență, plecată de la casa lui Rudolf, urma același drum.

Din păcate, în tulburarea în care o aruncase această înlănțuire de întîmplări și în graba plecării, Clémence uitase să comunice prințului că o întîlnise pe Floarea-Mariei la Saint-Lazare.

Ne amintim, desigur, că, în ajun, Cucuvaia venise să o amenințe pe doamna Séraphin cu dezvăluirea existenței Guristei, afirmînd că știa (și spunea adevărul) unde se afla acum fata.

Știm de asemenea că, după acea convorbire, notarul Jacques Ferrand, temîndu-se că i se vor descoperi uneltirile criminale, a socotit că e în interesul lui să pună de urgență la cale dispariția Guristei, a cărei existență odată descoperită, putea să-l compromită grav. Scrisese deci lui Bradamanti, unul din complicii lui, să vie să-l vadă ca să urzească împreună o nouă fără-de-lege, a cărei victimă urma să fie Floarea-Mariei. Bradamanti, preocupat de interesele nu mai puțin urgente ale doamnei d'Orbigny, care avea temeiuri serioase să-l aducă pe șarlatan la soțul ei, Bradamanti care găsise că-i mai avantajos pentru el să servească pe vechea lui prietenă, nu s-a dus la convocarea notarului, și a plecat în Normandia fără să o mai fi văzut pe doamna Séraphin.

Furtuna se rostogolea peste capul lui Jacques Ferrand ; în timpul zilei, Cucuvaia venise să-și repete amenințările și, pentru a dovedi că erau întemeiate, declarase notarului că copilița părăsită odinioară de doamna Séraphin se afla în închisoare, la Saint-Lazare, sub numele de Gurista și că dacă nu-i dă zece mii de franci în termen de trei zile, această fată va primi actele din care va rezulta că, în copilăria ei, fusese încredințată domnului Jacques Ferrand.

După obiceiul lui, notarul negă totul cu îndrăzneală, o alungă pe Cucuvaie ca pe o mincinoasă obraznică, deși era convins și chiar speriat de urmările primejdioase ale amenințărilor ei.

Mulțumită legăturilor sale, Ferrand fu în măsură, în ziua aceea chiar (în timpul convorbirii Floarei-Maria cu doamna d'Harville) să afle că Gurista era într-adevăr prizonieră la Saint-Lazare și evidențiată pentru buna ei purtare, și se aștepta ca dintr-o clipă în alta să fie liberată. În posesia acestor informații, Jacques Ferrand, urzind un plan diabolic, înțelese că, pentru a-l executa, ajutorul lui Bradamanti îi era tot mai necesar ; de aci zadarnicele stăruințe ale doamnei Séraphin de a se întîlni cu șarlatanul.

Aflînd chiar în seara aceea de plecarea acestuia, notarul, constrîns să acționeze din cauza temerilor și primejdiilor iminente, își aminti de familia Martial, acești piraţi de apă dulce, stabiliți la podul de la Asnières, la care Bradamanti ii propusese să o trimită pe Luiza Morel ca să se scape de ea, nepedepsit.

Avînd absolută nevoie de un complice ca să-și poată pune în aplicare planurile sinistre împotriva Floarei-Maria, notarul luă cele mai abile precau-

țiuni ca să nu fie compromis în cazul că o nouă crimă avea să fie săvîrșită și, în dimineața plecării lui Bradamanti în Normandia, doamna Séraphin se duse în mare grabă la Martial.

INSULA CĂUTĂTORULUI DE FIARE VECHI

Scenele următoare se vor petrece în seara zilei în care doamna Séraphin, din ordinul notarului Ferrand, se dusese la Martiali, pirați de apă dulce, stabiliți într-o mică insulă de pe Sena, nu departe de podul de la Asnières.

Bătrînul Martial, mort pe eșafod ca și tatăl său, lăsase o văduvă cu patru băieți și două fete.

Al doilea fiu fusese între timp condamnat la muncă silnică pe viață... Din toată numeroasa familie rămăsese deci, în insula căutătorului de fier vechi (vom spune de ce în regiune i se zicea astfel acestui cuib de hoți) ; bătrîna Martial, trei băieți : cel mai mare (amantul Lupoaicei), avea douăzeci și cinci de ani, celălalt douăzeci de ani, iar cel mai mic doisprezece. Mai erau două fete, una de optsprezece, a doua de nouă ani.

Exemple de asemenea familii, în care se moștenește un fel de înspăimîntătoare ereditate în crimă, sînt, din păcate, destul de frecvente.

Șeful familiei Martial, primul care s-a stabilit pe această insulă în schimbul unei chirii modeste, era căutător de fier vechi.

Căutătorii, docherii și demontatorii de vase, stau toată ziua în apă pînă la brîu ca să-și facă meseria.

Docherii descarcă lemnele, demontatorii desfac plutele care au adus lemnele. Tot în apă lucrează și căutătorii, dar cu alt scop.

Înaintînd în apă cît poate rezista, culegătorul adună cu ajutorul unei drage lungi, nisipul rîului de sub mîl, apoi, strîngîndu-l în căzi mari de lemn, îl spală ca pe un mineral sau ca pe un nisip aurifer și adună astfel o mare cantitate de bucăți metalice de tot soiul : fier, cupru, fontă, plumb, cositor, provenind din resturile a fel de fel de unelte.

Adesea, culegătorii găsesc în nisip frînturi de aur sau de argint, aduse de Sena, fie prin canale, fie de cantitățile de zăpadă sau de gheață îngrămădite pe străzi, care, iarna, se aruncă în fluviu.

Nu știm în virtutea cărei tradiții sau cărui folos acești muncitori, în genere cinstiți, pașnici și sîrguincioși, au căpătat un nume atît de ciudat.

Tatăl Martial, primul chiriaș al insulei, pînă atunci nelocuită, fiind căutător de fier vechi (supărătoare excepție), locuitorii de pe malurile fluviului au numit-o insula Căutătorului.

Locuința piraților de apă dulce este deci așezată în partea de miază-zi a acestui teren.

Ziua se poate citi pe o firmă ce se bălăbănește deasupra ușii :

„LA ÎNTÎLNIREA CĂUTATORILOR DE FIER VECHI, VIN BUN, PLACHIE BUNĂ ȘI PEȘTE PRĂJIT.

Se închiriază bărci pentru preumblări".

De unde se vede că, pe lîngă meseriile cunoscute sau oculte, șeful acestei familii blestemate o avea și pe aceea de cîrciumar, de pescar și de proprietar de bărci. Văduva celui executat, continua să țină casa : oameni fără căpătîi, vagabonzi certați cu justiția, îmblînzitori de animale, coțcari, ve-

neau să-şi petreacă acolo duminicile şi chiar zilele de lucru.

Martial (amantul Lupoaicei), fiul mai mare al familiei, cel mai puţin vinovat dintre toţi, pescuia cu furie şi, la nevoie, ca un adevărat asasin tocmit, lua partea celor slabi împotriva celor tari, bineînţeles contra plată.

Unul din ceilalţi fraţi, Nicolas, viitorul complice al lui Barbillon în proiectata asasinare a intermediarei de diamante, trecea drept culegător de fier vechi, dar de fapt se îndeletnicea cu pirateria de apă dulce pe Sena şi pe malurile ei.

În sfîrşit, François, cel mai mic dintre băieţii executatului, conducea pe curioşii care veneau să se plimbe cu luntrea. Vom aminti numai *pro memoria*, de Ambroise Martial, condamnat la ocnă pentru furt prin efracţie şi tentativă de omor.

Fiica mai mare, supranumită Tărtăcuţa, îşi ajuta mama la gătit şi la servitul muşteriilor. Sora ei, Amandine, în vîrstă de nouă ani, se ocupa şi ea de gospodărie, după puterile ei.

Noaptea era neagră ; nori grei, cenuşii, opaci, alungaţi de vînt, lăsau să se întrevadă printre destrămăturile lor fanteziste, cîte puţin din cerul sumbru, scăpărînd de stele.

Silueta insulei, tivită de plopi înalţi şi dezgoliţi, se deslușea puternic în negru, pe întunecimea diafană a cerului şi pe străvezimea alburie a fluviului.

Casa, cu frontoane neregulate, este toată învăluită în umbră. Numai două ferestre de la parter sînt luminate. Geamurile lor lucesc. Luminile roşii se oglindesc ca nişte lungi limbi de foc în valurile mici care scaldă debarcaderul aflat aproape de casă.

Lanțurile care leagă bărcile fac să se audă o zornăială sinistră, care se înfrățește trist cu răbufnelile crivățului în crăcile plopilor și cu mugetul înfundat al apelor mari...

O parte din familie este strînsă în bucătăria casei.

Această încăpere e mare și joasă, în fața ușii sînt două ferestre, sub ele se vede o mașină de gătit ; la stînga o vatră înaltă și la dreapta o scară spre catul de sus ; lîngă ea, se află intrarea către o sală mare, cu mai multe mese pentru obișnuiții cîrciumii. Lumina unei lămpi, unită cu flăcările din cămin, face să strălucească numeroase crătiți și alte vase de aramă, atîrnate de-a lungul pereților sau înșirate pe polițe, alături de niște oale de lut ; o masă mare ocupă mijlocul acestei bucătării.

Văduva ghilotinatului, înconjurată de trei din copiii ei, stătea la gura vetrei. Această femeie înaltă, slabă, pare să aibă patruzeci și cinci de ani. E îmbrăcată în negru, o basma de doliu înnodată sub bărbie, ascunzîndu-i părul, scoate la iveală fruntea teșită, palidă, de timpuriu brăzdată de zbîrcituri ; nasul lung, drept și ascuțit, pomeții proeminenți, obrazul supt cu pielea gălbejită, și ciupită de vărsat, colțurile gurii căzute, dau o expresie și mai aspră acestui chip rece, sinistru, imobil, ca o mască de piatră. Sprîncenele cenușii îi străjuiesc ochii de un albastru șters.

Văduva, ajutată de cele două fete ale ei, coase. Cea mai mare, uscățivă și înaltă, seamănă mult cu mama ei. Aceeași înfățișare placidă, aspră și rea, nasul subțire, gura severă, privirea stearsă... Fața ei pămîntie, galbenă ca o gutuie, i-a atras porecla de Tărtăcuța. Nu poartă doliu, rochia e cafenie, boneta de tul negru descoperă un păr rar, cu cărare la mijloc, de un blond spălăcit și fără luciu.

François, cel mai tînăr dintre copiii Martial, ghemuit pe un scăunaș, repară o plasă de pescuit, dăunătoare, sever interzisă pe Sena.

Fața pîrlită de arșiță și vînt îi este totuși înfloritoare. O claie de păr roșu îi acoperă capul, trăsăturile sînt armonioase, buzele pline, fruntea bombată, ochii vii, pătrunzători ; nu seamănă nici cu mama, nici cu sora lui mai mare, are o privire șireată, dar temătoare ; din timp în timp, printr-o șuviță ce-i cade pe frunte, se uită pieziș spre mama lui, bănuitor, sau schimbă o privire de înțelegere și simpatie cu sora lui mai mică, Amandine.

Aceasta stă lîngă fratele ei și e ocupată nu să marcheze, ci să descoase inițialele de pe niște rufe furate în ajun. Are nouă ani, seamănă cu fratele, după cum sora ei seamănă cu mama lor. Trăsăturile ei sînt mai puțin grosolane decît ale lui François. Cu toate că e plină de pistrui, fața îi e de o rară prospețime, buzele, cărnoase și rumene, părul roșcat dar fin, mătăsos, lucitor, ochii mici, dar de un albastru limpede și molcom.

Cînd privirea Amandinei o întîlnește pe aceea a fratelui ei, îi arată ușa. La acest semn, François răspunde cu un suspin ; apoi, atrăgînd atenția sorei lui printr-un gest grăbit, numără grijuliu cu vîrful suveicii zece ochi de plasă...

Asta înseamnă, în limba copiilor, că fratele lor Martial nu se înapoiază decît la orele zece.

Văzîndu-le pe cele două femei tăcute, cu chipul dur și rău, pe cei doi bieți copii, neliniștiți, tăcuți, înfricoșați, ghiceai ușor că ai în față doi călăi și două victime.

Tărtăcuța, văzînd că Amandine s-a oprit o clipă din lucru, îi spune cu asprime :

— O să isprăvești odată să descoși monogramele de pe cămașa aia ?

Copila plecă ochii fără să răspundă și, cu ajutorul degetelor și al foarfecelor, sfîrși prin a scoate în grabă firele de bumbac roșu cusute pe pînză.

După cîteva clipe, Amandine, adresîndu-se sfioasă văduvei, îi arătă lucrul :

— Mamă, am isprăvit.

Fără a-i răspunde, văduva îi aruncă o altă rufă. Fata n-o putu prinde la timp și o lăsă să cadă. Sora ei mai mare îi dete cu mîna ei grea ca de lemn o lovitură zdravănă peste braț, țipînd :

— Dobitoaco !

Amandine se așeză la loc și își reluă lucrul, după ce schimbase cu fratele ei o privire în care strălucea o lacrimă. Tăcerea continua să domnească în bucătărie. Afară vîntul gemea mereu și clătina firma cîrciumii. Acest trist scîrțîit și clocotul înăbușit al unei cratițe de pe foc, erau singurele zgomote ce se auzeau. Cei doi copii observau cu groază ascunsă că mama lor nu vorbea. Deși era de obicei tăcută, acest mutism complet și o strîngere a buzelor prevesteau că văduva era în ceea ce ei numeau o furie surdă, adică pradă unei enervări cumplite.

Focul era pe cale să se stingă din lipsă de lemne.

— François, o buturugă ! spuse Tărtăcuța.

Tînărul reparator de plase interzise se uită în spatele vetrei și răspunse :

— Nu mai sînt buturugi...

— Du-te în șopron, îi porunci Tărtăcuța.

François mormăi cîteva vorbe neînțelese, dar nu se mișcă.

— Ei, François, nu m-auzi ? reluă acru Tărtăcuța.

Văduva luă un ştergar de pe care descosea şi ea iniţialele şi aruncă o privire fiului ei. Acesta ţinea capul plecat, dar bănuia, sau mai bine zis simţea cumplita privire a mamei aţintită asupra lui... Temîndu-se să înfrunte această faţă înfricoşătoare, copilul stătea nemişcat.

— François, eşti surd ? strigă Tărtăcuţa supărată. Mamă, uită-te la el...

Sora mai mare îşi asumase rolul de acuzatoare a celor doi copii şi dicta pedepsele pe care văduva le aplica fără milă. Amandine, fără a fi observată, atinse uşor cotul fratelui ei pentru a-l îndemna să asculte de Tărtăcuţa. François nu se mişcă. Sora mai mare se uită la mama ei ca să-i ceară pedepsirea vinovatului : văduva o înţelese. Tărtăcuţa se aplecă, luă unealta de corecţie şi o trecu văduvei. François urmărise cu atenţie gestul mamei ; se ridică repede şi, dintr-un salt se puse la adăpost de ameninţarea nuielei.

— Vrei ca mama să te stîlcească în bătaie ? strigă Tărtăcuţa.

Văduva, ţinînd mereu nuiaua în mînă, strîngîndu-şi şi mai mult buzele palide, se uită ţintă la François, fără a scoate o vorbă. După tremurul mîinilor Amandinei, care-şi ţinea capul plecat după roşeaţa ce-i acoperise dintr-o dată gîtul, se vedea că fata, deşi deprinsă cu asemenea scene, era îngrozită de soarta ce-l aştepta pe fratele ei. Acesta, ghemuit într-un colţ al bucătăriei, părea speriat şi agitat.

— Ia seama, mama o să se ridice şi o să fie prea tîrziu ! adăugă sora mai mare.

— Tot una mi-e, reluă François, pălind. Vreau mai bine să fiu bătut ca alaltăieri... decît să mă duc în şopron... şi încă noaptea...

— Și de ce mă rog ? întrebă Tărtăcuța, pierzîndu-și răbdarea.

— Mi-e frică... răspunse copilul înfiorîndu-se fără să vrea.

— Ți-e frică, tîmpitule, și de ce ?

François dădu din cap fără să răspundă.

— O să vorbești odată ? De ce ți-e frică ?

— Nu știu de ce... Dar mi-e frică...

— Ai fost acolo de o sută de ori, și chiar aseară.

— Nu mai vreau să mă duc acum.

— Ia seama că acum se ridică mama de pe scaun... !

— Cu atît mai rău, strigă copilul, să mă bată, să mă omoare, nu mă duc în magazie noaptea și gata.

— Încă o dată : de ce ? reluă Tărtăcuța.

— Ei bine, fiindcă...

— Fiindcă...

— Fiindcă e cineva...

— E cineva ?

— Îngropat acolo, murmură François înfiorat.

Văduva ghilotinatului, cu toată aparenta ei nepăsare, nu-și putu stăpîni o tresărire bruscă. Fiica ei de asemenea ; s-ar fi zis că aceste două femei au fost străbătute de aceeași zguduire electrică.

— E cineva îngropat în magazie ? reluă Tărtăcuța, ridicînd din umeri.

— Da, spuse François cu o voce așa de înceată că abia putu fi auzit.

— Mincinosule ! strigă Tărtăcuța.

— Îți spun eu, că adineauri, așezînd lemnele, am văzut într-un colț întunecat al magaziei un os de mort. Ieșea din pămîntul umed din jur.

— Îl auzi, mamă ? Ce prost mai e ! zise Tărtăcuța, făcînd mamei un semn de înțelegere ; sînt oase de berbec pe care le pun acolo pentru leșie.

— Nu era os de berbec, exclamă copilul înspăimîntat, erau oase îngropate, oase de om mort... din pămînt ieşea un picior... l-am văzut bine !

— Şi te-ai apucat numaidecît să povesteşti faimoasta ta descoperire fratelui tău, bunului tău prieten Martial, nu-i aşa ? spuse Tărtăcuţa cu o ironie sălbatică.

François nu răspunse.

— Turnător ticălos ! strigă Tărtăcuţa furioasă, fiindcă e fricos ca un iepure, e în stare să ne ducă la cuţitoaie, cum a fost dus tatăl nostru.

— Fiindcă mă faci de turnător, strigă exasperat François, o să spun totul fratelui meu Martial. Nu i-am zis nimic pînă acum, pentru că nu l-am mai văzut. Dar cînd o să vină diseară... o să...

Copilul nu cuteză să sfîrşească vorba. Mama lui se îndreptă spre el, calmă, dar neîndupl'ecată.

Deşi se ţinea de obicei cam adusă din şale, statura ei era prea înaltă pentru o femeie ; ţinînd nuiaua cu o mînă, apucîndu-l cu cealaltă pe copil de braţ ; cu toată groaza, opunerea, rugăminţile şi lacrimile băiatului, îl tîrî după ea, şi îl sili să urce scara din fundul bucătăriei.

După o clipă se auziră de sus tropăieli surde însoţite de strigăte şi de hohote de plîns.

După cîteva minute zgomotul încetă şi văduva coborî. Apoi, la fel de nepăsătoare, puse nuiaua de salcie la locul ei, se aşeză lîngă vatră şi-şi reluă lucrul fără să scoată o vorbă.

Partea a şasea

PIRATUL DE APĂ DULCE

După cîteva clipe de tăcere, văduva ghilotinatului zise fiicei sale :

— Du-te şi adu lemne, noaptea asta vom face regulă în şopron la înapoierea lui Nicolas şi a lui Martial.

— Martial ? Vrei deci să-i spui şi lui că...

— Lemne, reluă văduva, închizînd gura fiicei sale.

Obişnuită să se supună acestei voinţe de fier, fata aprinse un felinar şi ieşi.

Cînd deschise uşa, o întîmpină o noapte neagră ; se auzeau pîrîiturile plopilor înalţi, zguduiţi de vînt, zăngănitul de lanţuri al bărcilor, şuieratul crivăţului, mugetul fluviului.

Aceste zgomote erau de o tristeţe covîrşitoare. În timpul scenei precedente, Amandine, îngrijorată de soarta lui François pe care îl iubea mult, nu îndrăznise nici să ridice ochii, nici să-şi şteargă lacrimile care-i picurau pe genunchi. Suspinele o înăbuşeau şi încerca să-şi comprime pînă şi zvîcnelile inimii care se zbătea de teamă.

Lacrimile îi întunecau vederea. Grăbindu-se să descoase iniţialele de pe cămaşa ce i se dăduse, se rănise la mînă cu foarfeca ; înţepătura sîngera,

dar biata copilă se gîndea mai puțin la durerea ei decît la pedeapsa ce o aștepta pentru că pătase rufa cu sînge. Noroc că văduva, absorbită de gîndurile ei, nu observase nimic.

Tărtăcuța se înapoie aducînd un coș plin cu lemne. La privirea întrebătoare a mamei, răspunse cu un semn afirmativ din cap.

Asta însemna că, într-adevăr, piciorul mortului ieșea din pămînt.

Văduva își strînse buzele și continuă să lucreze, numai că părea să mînuiască mai repede acul.

Tărtăcuța înteți focul, supraveghie clocotitul cratiței din colțul plitei, apoi se așeză lîngă mama ei.

— Nicolas nu vine ! zise ea. Numai de nu l-ar fi băgat în vreo încurcătură femeia aia bătrînă de azi dimineață care îi dăduse o întîlnire foarte dubioasă ; n-a vrut să dea nici un fel de lămurire, nici să-și spună numele, nici de unde venea.

Văduva ridică din umeri.

— Crezi că nu e nici o primejdie pentru Nicolas, mamă ? La urma urmei poate că ai dreptate. Bătrîna îi ceruse să fie la șapte seara pe cheiul Billy, în fața gării și să aștepte acolo un om care voia să-i vorbească și care va rosti cuvîntul „Bradamanti" ca parolă. De fapt, asta nu e primejdios. Dacă Nicolas întîrzie, înseamnă că s-a ivit vreo pleașcă pe drum, ca alaltăieri rufele astea, șterpelite din luntrea unei spălătorese.

Și arătă una din cămășile de pe care Amandine descosea monogramele ; apoi, adresîndu-se copilei :

— Ce înseamnă „a șterpeli" ?

— Asta înseamnă să iei... răspunse fata fără să ridice ochii.

— Asta înseamnă să furi, prostuţo, auzi ? — să furi...

— Da, surioară...

— Şi cînd ştii să şterpeleşti bine, ca Nicolas, ai totdeauna ceva de cîştigat... Rufele pe care le-a furat-ieri ne-au prins bine şi nu ne costă decît scoaterea semnelor, nu e aşa, mamă ? adăugă Tărtăcuţa cu un hohot de rîs care dădea la iveală nişte dinţi dezgoliţi şi galbeni ca şi pielea obrazului ei.

Văduva nu păru să guste prea mult această glumă.

— Fiindcă veni vorba de refăcut gospodăria noastră pe gratis, reluă Tărtăcuţa, putem găsi cele de trebuinţă şi la o altă prăvălie. Ştii doar că, de cîteva zile, un bătrîn a venit să locuiască în casa de la ţară a domnului Griffon, doctorul ospiciului din Paris ; cunoşti clădirea aia singuratică, la o sută de paşi de malul apei, în faţa cuptorului de ipsos ?

Văduva îşi plecă fruntea.

— Nicolas spunea ieri că acum ar fi poate timpul să dăm acolo o lovitură, urmă Tărtăcuţa. Şi am aflat azi dimineaţă că e o pradă sigură. O să trebuiască să o trimitem pe Amandine, să dea tîrcoale casei ; n-o s-o ia nimeni în seamă, se prefăce că se joacă, se uită peste tot şi vine apoi să ne spună ce-a văzut. Tu auzi ce-ţi zic ? adăugă Tărtăcuţa cu asprime, adresîndu-se Amandinei.

— Da, surioară, o să mă duc, răspunse fata tremurînd.

— Spui mereu, o să fac şi o să dreg, dar nu faci nimic, prefăcuto ! Ultima oară ţi-am spus să furi cinci franci din tejgheaua băcanului de la Asnières, în timp ce eu îl ţineam de vorbă în celălalt colţ al prăvăliei. Era uşor, nimeni nu se fereşte de un copil. De ce nu m-ai ascultat ?

— Nu m-a tras inima... n-am îndrăznit...

— Ieri, totuşi, ai îndrăznit să furi o batistă din tolba negustorului ambulant, în timp ce el căuta clienţi în cîrciumă. A simţit ceva, idioato ?

— M-ai silit... batista era pentru tine şi apoi nu era vorba de bani...

— Ce importanţă are ?

— Vezi că să iei o batistă nu e atît de rău ca atunci cînd furi bani...

— Spune drept ! Martial îţi bagă în cap bazaconiile astea, nu-i aşa ? o luă Tărtăcuţa în rîs ; cu siguranţă că o să-i raportezi totul, turnătoare mică ce eşti ; crezi că ne temem că o să ne mănînce, Martial al tău ? Apoi, adresîndu-se văduvei, adăugă : Vezi mamă, el o s-o sfîrşească rău... Vrea să comande aici. Nicolas e furios pe el, ca şi pe mine. Îi îndîrjeşte pe Amandine şi pe François contra noastră, contra ta... Crezi că asta mai poate continua ?

— Nu... răspunse mama scurt şi aspru.

— Şi mai ales de cînd Lupoaica lui e la Saint-Lazare, e dezlănţuit împotriva tuturor... Dar e vina noastră că ea se află la puşcărie ? Odată ieşită de acolo, n-are decît să vină aici... o aranjez eu... iau eu măsuri... deşi o face pe afurisita.

După o clipă de gîndire, văduva o întrebă :

— Crezi că e de dat o lovitură la bătrînul din casa doctorului ?

— Da, mamă...

— Arată ca un cerşetor !

— N-are importanţă, e totuşi un nobil.

— Un nobil ?

— Da, şi are aur în pungă, deşi umblă pe jos în fiecare zi şi se înapoiază tot aşa, cu un baston gros drept trăsură.

— De unde ştii că are aur ?

— Nu de mult am fost la poșta din Asnières, să văd dacă n-a sosit vreo scrisoare de la Toulon.

La aceste cuvinte care îi aminteau că fiul ei e la ocnă, văduva încruntă din sprîncene și își înăbuși un suspin.

Tărtăcuța continuă :

— Îmi așteptam rîndul, cînd a intrat bătrînul care locuiește în casa doctorului ; l-am recunoscut numaidecît după barba lui albă ca și părul, după fața roșcovană și sprîncenele negre. Nu pare prea binevoitor. Cu toată vîrsta lui, trebuie să fie un bătrîn dîrz de tot... A întrebat-o pe funcționară : „Aveți scrisori de la Angers pentru domnul conte de Saint-Remy ?“ „Da, i-a răspuns ea, iată una.“ „E pentru mine, spuse el : iată pașaportul meu.“ Pe cînd funcționara îl examina, bătrînul, pentru a plăti timbrele, și-a scos punga de mătase verde. Înăuntru, am văzut lucind aurul ; era o grămadă cît pumnul... cel puțin patruzeci sau cincizeci de ludovici ! exclamă Tărtăcuța, cu ochii strălucind de lăcomie... și totuși e îmbrăcat ca un golan. E unul din bătrînii aceia zgîrciți, doldora de bani... Lasă, mamă, îi știu numele, asta ne va sluji poate ca să putem pătrunde la el, după ce Amandine o să ne spună dacă sînt servitori acolo.

Niște lătrături furioase întrerupseră vorba Tărtăcuței.

— Ah ! Latră cîinii, spuse ea, se aude o barcă. E Martial sau Nicolas...

La numele Martial, trăsăturile Amandinei exprimară o bucurie reținută.

După cîteva minute de așteptare, pe cînd ea privea țintă, cu neliniște și nerăbdare spre ușă, văzu intrînd, spre părerea ei de rău, pe Nicolas, viitorul complice al lui Barbillon.

Înfățișarea lui Nicolas era josnică și feroce : mic, slăbănog, pirpiriu, nu s-ar fi spus că făcea o meserie atît de periculoasă și de criminală. Din nefericire, o sălbăticie rară înlocuia la acest mizerabil forța fizică.

Peste o bluză scurtă de pînză, Nicolas purta un fel de pieptar fără mîneci, făcut din piele de țap, cu peri lungi cafenii ; intrînd, aruncă pe jos un drug de cupru pe care îl purtase cu greutate pe umăr.

— Bună seara și pradă bună, mamă ! strigă el cu voce spartă și răgușită, după ce lepădase povara. Mai sînt încă trei lingouri ca ăsta în luntrea mea, un pachet de boarfe și o ladă plină cu nu știu ce, fiindcă nu mi-am dat osteneala s-o deschid. Poată că m-am păcălit... o să vedem !

— Și omul de pe cheiul Billy ? întrebă Tărtăcuța pe cînd văduva își privea în tăcere fiul.

Acesta, drept răspuns, își băgă mîna în buzunarul pantalonului și, scuturîndu-l, făcu să sune un mare număr de monezi de argint.

— I-ai luat toate astea !... strigă Tărtăcuța.

— Nu, mi-a dat el singur două sute de franci și o să mai scuipe opt sute cînd voi... dar ajunge !... Mai întîi să descărcăm barca, pe urmă o să avem timp de palavre. Martial nu e aici ?

— Nu, răspunse sora.

— Cu atît mai bine, o să împărțim prada fără el... Numai să nu afle.

— Ți-e teamă de el, fricosule ? spuse acră Tărtăcuța.

— Teamă de el ?... Mie ? (Ridică din umeri). Mi-e frică să nu ne vîndă... asta-i tot. Cît despre teama de el... Șișul meu are limba prea bine ascuțită...

— Oh ! Cînd nu e de față... te lauzi, dar cînd vine, îți închide pliscul.

Nicolas rămase nepăsător și continuă :

— Haide, repede, repede !... la barcă... Dar François unde e, mamă ? Ne-ar putea ajuta.

— Mama l-a încuiat sus, după ce i-a tras o chelfăneală ; o să se culce nemîncat, interveni Tărtăcuța.

— Bine, bine, dar să vie totuși să ajute la descărcat, nu ești de părere, mamă ? Eu, el și Tărtăcuța băgăm totul în casă cît ai bate din palme...

Văduva ridică un deget către tavan. Tărtăcuța înțelese și se duse să-l aducă pe François.

Fața întunecată a mamei Martial se destinsese nițel de cînd sosise Nicolas ; îl iubea mai mult decît pe Tărtăcuța, mai puțin totuși decît pe fiul de la Toulon, cum spunea ea... deoarece dragostea maternă a acestei creaturi năprasnice creștea în raport cu gradul de criminalitate al copiilor ei.

Această perversă preferință lămurește îndeajuns ostilitatea văduvei față de cei doi copii mai mici care nu aveau porniri rele, și ura ei cumplită față de Martial, fiul ei mai mare, care, fără să ducă o viață ireproșabilă, putea trece drept un om cît se poate de cinstit, dacă îl comparai cu Nicolas, cu Tărtăcuța și cu fratele de la Toulon.

— Ce-ai mai șterpelit noaptea asta ? îl întrebă văduva pe Nicolas.

— Înapoindu-mă de pe cheiul de la Billy, unde l-am întîlnit pe cetățeanul cu care am vorbit astăseară lîngă Podul Invalizilor, am găsit o corabie acoperită cu coviltir, legată de chei. Era întuneric. Mi-am zis : nu e lumină în cabină, marinarii sînt pe uscat, intru în ea. Dacă dau de cineva, cer un capăt de frînghie ca să-mi întăresc vîsla... Cobor în cabină... Nimeni... Atunci iau ce găsesc :

boarfe, o ladă mare și, pe punte patru drugi de aramă, trebuie să știi că am făcut două drumuri; corabia era încărcată cu aramă și fier. Dar iată-i pe François și pe Tărtăcuța; repede la luntre!... Hai, aleargă și tu o dată, Amandino; vei căra boarfele. Înainte de a vîna, trebuie să știi să duci vînatul...

Rămasă singură, văduva începu să se ocupe de cina familiei. Așează pe masă pahare, sticle, farfurii de faianță și tacîmuri de argint.

În clipa cînd sfîrșise, veniră și copiii încărcați. Greutatea celor doi drugi de aramă pe care îi ducea pe umeri păreau să-l doboare pe micul François; Amandine dispărea aproape sub grămada de țoale furate, pe care-o ducea pe cap. În schimb, Nicolas, ajutat de Tărtăcuța, căra o ladă de lemn, pe care așezase al patrulea drug de aramă.

— Lada, lada!... să spargem lada! strigă Tărtăcuța cu o nerăbdare sălbatică.

Drugii de aramă fură aruncați pe jos. Nicolas se folosi de tăișul toporiștei ce-o purta la cingătoare, pe care-o introduse sub capacul lăzii așezate în mijlocul bucătăriei, încercînd s-o deschidă.

Lumina roșiatică și pîlpîitoare din vatră lumina această scenă; afară, șuieratul vîntului creștea mereu.

Nicolas, în blana lui de țap, așezat pe vine în fața lăzii, opintindu-se să o spargă, profera înjurături cumplite văzînd că rezistă la sforțările lui zadarnice. Cu ochii strălucitori de lăcomie, cu obrajii aprinși de pofta jafului, Tărtăcuța, în genunchi, pe capac, îl apăsa cu toată greutatea trupului ei, ca să dea un punct de sprijin pîrghiei lui Nicolas. Văduva despărțită de acest grup din cauza mesei, încovoindu-se cît era de înaltă,

urmărea cu ochii scînteind de o lăcomie febrilă, obiectul furat. În sfîrșit, lucru urît și din nenorocire profund omenesc, cei doi copii, ale căror instincte sănătoase rezistaseră adeseori influenței nefaste a acestei corupții familiale, cei doi copii, uitînd scrupulele și temerile lor, cedau unei curiozități fatale.

Strînși unul lîngă altul, cu ochii strălucitori, cu răsuflarea precipitată. François și Amandine nu erau mai puțin grăbiți să cunoască conținutul lăzii, nici mai puțin contrariați de încetineala lui Nicolas.

În sfîrșit, capacul sări în țăndări.

— Ah! strigă familia într-un glas, nemaiputînd de bucurie.

Și toți, de la mamă și pînă la fata cea mică, se repeziră cu o pornire nestăvilită la cufărul spart. Expediată probabil din Paris unui negustor de noutăți al unui oraș riveran, lada conținea o mare cantitate de cupoane de stofă pentru femei.

— Nicolas nu s-a păcălit, exclamă Tărtăcuța desfăcînd o bucată de muselină de lînă.

— Nu, răspunse tîlharul, desfășurînd la rîndul lui un pachet de fulare, mi-am scos cheltuielile...

— Stofă de mătase, asta se vinde ca pîinea caldă, spuse văduva, băgînd și ea mîna în ladă.

— Tăinuitoarea lui Braț-Roșu, care stă în strada Templului, o să cumpere stofele, adăugă Nicolas, iar taica Micou, cel care închiriază odăi mobilate în cartierul Saint-Honoré, o să se ocupe de celelalte.

— Amandine, șopti François surorii sale, ce cravată frumoasă s-ar face din aceste batiste de mătase pe care le ține în mînă Nicolas.

— Ba și o basma frumoasă, răspunse fata cu admirație.

— Trebuie să mărturisești că ai avut noroc urcîndu-te în acea barcă, Nicolas, spuse Tărtăcuța... Minunat !... Acum iată și șalurile... Sînt trei... borangic veritabil... Uită-te și tu, mamă !...

— Mătușa Burette o să ne dea cel puțin cinci sute de franci pe toate, zise văduva, după o cercetare amănunțită.

— Asta înseamnă că merită cel puțin o mie cinci sute de franci, răspunse Nicolas, dar, cum se spune, orice tăinuitor e și hoț. Ei și ! Nu-mi pasă... nu știu să mă tocmesc. O să fiu și de rîndul ăsta păcălit, o să fac cum vrea mama Burette și taica Micou ; ăsta mi-e prieten.

— Totuna, e hoț ca și ceilalți, bătrînul vînzător de fier vechi ; dar canaliile astea de tăinuitori știu că lumea are nevoie de ei și profită, reluă Tărtăcuța, înfășurîndu-se într-unul din șaluri.

— Nu mai e nimic, constată Nicolas, dînd de fundul lăzii.

— Acum să împărțim totul, spuse văduva.

— Eu iau șalul ăsta, interveni Tărtăcuța.

— Îl iei... îl iei... strigă repezit Nicolas, ai să-l iei dacă ți-l dau... Tu ici mereu... tu... madam Fără-Rușine !

— Ia te uită !... și tu, mă rog, te jenezi să iei ?

— Eu fur punîndu-mi pielea în joc, nu tu ai fi fost înhățată dacă aș fi fost prins pe luntre.

— Ei bine ! ia-ți șalul, îmi bat joc de el ! replică acră Tărtăcuța, aruncîndu-l în ladă.

— Nu, nu vorbesc de șal... nu sînt așa de zgîrcit să mă calicesc pentru un șal. Unul mai mult sau mai puțin, mama Burette n-o să dea alt preț ; ea cumpără cu toptanul, reluă Nicolas. Dar în loc să spui că iei șalul ăsta, poți să mi-l ceri să ți-l dau... Haide ia-l, păstrează-l, că de nu îl arunc în foc, să fiarbă mai repede cratița.

Aceste vorbe potoliră proasta dispoziție a Tărtăcuței, așa că luă șalul fără ciudă.

Nicolas era, fără îndoială, într-un acces de dărnicie, căci desfăcînd cu dinții marginea unei bucăți de mătase, rupse două fîșii și le aruncă Amandinei și lui François, care nu mai puteau de admirație.

— Iată pentru voi, strengarilor ! Această locma o să vă deștepte gustul de șterpeleală. Pofta vine mîncînd. Acum duceți-vă la culcare... Eu am o vorbă cu mama ; o să vă aducă mîncarea sus.

Cei doi copii bătură veseli din palme și fluturară triumfători fularele primite.

— Ei bine, prostuților, zise Tărtăcuța, o să mai ascultați de Martial ? V-a dat el vreodată șaluri ca astea ?

François și Amandine se priviră, apoi lăsară capul în jos fără să răspundă.

— Răspundeți, îi repezi aspru Tărtăcuța, v-a făcut Martial vreodată daruri ?

— E adevărat că nu... niciodată nu ne-a făcut daruri, zise François uitîndu-se încîntat la fularul lui de mătase roșie.

Amandine adăugă încet :

— Fratele nostru Martial nu ne face daruri, fiindcă n-are de unde...

— Dacă ar fura, ar avea de unde, i-o tăie aspru Nicolas, nu e așa, François ?

— Da, răspunse François. Apoi urmă : Oh ! ce șal frumos... Ce cravată minunată de duminică !

— Și eu, ce basma frumoasă ! adăugă Amandine.

— Fără a-i mai socoti pe copiii vărarului de la cuptorul de ipsos care o să turbeze văzîndu-vă trecînd, zise Tărtăcuța cercetînd fețele copiilor ca să vadă dacă au priceput înțelesul răutăcios al vorbelor ei.

Ticăloasa creatură le stîrnea vanitatea pentru a înăbuși ultimele scrupule ale acestor nenorociți.

— Copiii vărarului, continuă ea, vor avea aerul unor cerșetori, vor plesni de ciudă ; pe cînd voi, cu frumoasele batiste de mătase, veți avea aerul unor mici bogătași.

— E adevărat, răspunse François, sînt deci și mai mulțumit de cravata mea frumoasă, fiindcă plozii vărarului o să fie furioși că n-au și ei una la fel... Nu e așa, Amandine ?

— Eu sînt mulțumită cu frumosul meu fular... asta-i tot.

— Așa că tu n-ai să fii niciodată altceva decît o bleagă ! zise cu dispreț Tărtăcuța. Apoi, luînd de pe masă pîine și o bucată de brînză, le dădu copiilor și le spuse :

— Duceți-vă la culcare... iată un felinar, luați seama la foc și stingeți-l înainte de a adormi.

— Ah ! uitasem ! sări Nicolas. Dacă o să vă treacă prin cap să-i spuneți lui Martial de ladă, de drugii de aramă și de boarfe, vă fac să jucați de mama focului și vă iau șalurile.

După ce copiii se duseră la culcare, Nicolas și sora lui ascunseră boarfele, lada cu stofe și drugii de aramă în fundul unei pivnicioare unde ajungeai coborînd cîteva trepte, nu departe de vatră.

— Acum dă-mi de băut, mamă, și din ăl bun, exclamă banditul, o sticlă înfundată de rachiu !... Mi-am scos pîrleala pe ziua de azi, mi se cuvine... Adu la masă Tărtăcuțo ! Martial o să roadă oasele rămase, e chiar prea mult pentru el... Acum să vorbim de cetățeanul de pe cheiul Billy, fiindcă mîine sau poimîine trebuie să meargă strună, dacă vreau să pun mîna pe banii făgăduiți. Mai vorbim de asta, mamă, dar dă-mi de băut, drace ! De băut, că eu plătesc !

Şi Nicolas făcu din nou să sune monedele de cinci franci pe care le avea în buzunar, apoi lepădînd pieptarul de ţap şi boneta de lînă neagră, se aşează la masă în faţa unei străchini imense cu tocană de berbec, o bucată de viţel rece şi o salată.

După ce Tărtăcuţa aduse vinul şi rachiul, văduva, mereu nepăsătoare şi întunecată, se aşează la o latură a mesei, avînd pe Nicolas în dreapta, pe fată în stînga, iar în faţă locurile neocupate ale lui Martial şi ale celor doi copii.

Banditul scoase din buzunar un cuţit lat şi lung, cu mîner de os, cu lama ascuţită. Contemplînd această armă ucigaşă cu un fel de mulţumire sălbatică, se adresă văduvei :

— Cuţitaşul meu taie strașnic !... Dă-mi pîinea, mamă !...

— Fiindcă veni vorba de cuţit, îl întrerupse Tărtăcuţa, François a dat de chestia aia din magazie...

— De care chestie ? întrebă Nicolas fără să priceapă...

— A văzut un picior...

— Al omului ?

— Da, răspunse văduva, punînd o felie de carne în farfuria fiului ei.

— Ciudat lucru ! Groapa era doar destul de adîncă, se miră tîlharul, dar, cu vremea, se vede că pămîntul s-a lăsat...

— Încă în noaptea asta, trebuie să aruncăm totul în apă, spuse văduva.

— E mai sigur, răspunse Nicolas.

— O să-i atîrnăm un pietroi, legîndu-l cu un lanţ vechi de luntre, adăugă Tărtăcuţa.

— Nu e rău ! răspunse Nicolas turnîndu-şi de băut.

Apoi, adresîndu-se văduvei, ţinînd sticla în sus :

— Haide, ciocneşte cu noi, asta o să te înveselească, mamă !

Văduva dădu din cap, îndepărtă paharul şi răspunse :

— Dar omul de pe cheiul Billy ?

— Iată cum stau lucrurile, spuse Nicolas, fără să se întrerupă din mîncat şi din băut. Ajungînd la gară, mi-am legat luntrea şi m-am urcat pe chei, la manutanţa din Chaillot. Suna ora şapte. Nu se vedea nici la doi paşi, atît era de întuneric. Mă plimbam de-a lungul parapetului de vreun sfert de ceas, cînd aud pe cineva mergînd încet în urma mea. Răresc pasul, şi un bărbat înfăşurat într-o manta se apropie de mine tuşind ; mă opresc, se opreşte şi el... Tot ce am putut vedea, este că mantaua îi acoperea nasul şi pălăria ochii. (Amintim cititorului că acest personaj misterios era Jacques Ferrand, notarul, care, voind să se descotorosească de Floarea-Mariei, trimisese în chiar dimineaţa aceea pe doamna Séraphin la Martiali pe care nădăjduia să-i facă uneltele noii lui crime.)

— „Bradamanti", îmi spuse cetăţeanul ; era parola stabilită cu bătrîna, ca să fiu recunoscut de civilul în chestiune. „Culegător de fier vechi" i-am răspuns, după cum ne înţelesesem. „Te numeşti Nicolas ?" mă întreabă el. „Da, cetăţene." „Ai o luntre ?" „Am patru, e meseria noastră : luntraşi şi strîngători de fier vechi, la dispoziţia dumneavoastră". „Iată ce e de făcut dacă nu ţi-e frică." „Frică de ce ?" „Să vezi pe cineva înecîndu-se din accident... numai că e vorba să ajuţi la producerea accidentului... M-ai înţeles ?" „Ah ! Cetăţene, e vorba deci să faci un individ să bea din Sena, aşa, din întîmplare ? Îmi convine... Dar cum este o treabă delicată, costă cam scump..." „Cît... pentru

doi ?“ „Pentru doi ? Două persoane trebuie făcute ciorbă de peşte ?“ „Da...“ „Cinci sute de franci de cap, cetăţene... nu e scump !“ „Bine, fie o mie de franci...“ „Plătiţi dinainte...“ „Două sute înainte şi restul pe urmă...“ „N-ai încredere în mine, cetăţene ?“ „Nu ! Dar poţi încasa cei două sute de franci ai mei fără să-ţi împlineşti obligaţia.“ „Şi dumneata, cetăţene, o dată ce am făcut treaba şi cînd îţi voi cere cei opt sute de franci, poţi să-mi răspunzi : Mulţumesc şi pace bună.“ „E chestie de şansă. Îţi convine, sau nu ? Două sute de franci peşin acum şi poimîine seară, aci, la nouă, îţi mai dau opt sute de franci.“ „Şi cine vă asigură că le-am făcut pe cele două persoane să bea apă ?“ „O să aflu, mă priveşte... E în regulă ?“ „E în regulă !“ „Iată cei două sute de franci... Acum ascultă-mă : vei putea recunoaşte pe femeia bătrînă care a venit să te vadă azi de dimineaţă ?“ „Da.“ „Mîine, sau cel mai tîrziu poimîine, o s-o vezi venind, pe la patru după-masă, pe malul din faţa insulei dumitale, cu o fată tînără, blondă ; bătrîna îţi va face un semn fluturînd batista.“ „Bine.“ „Cît timp îţi trebuie să ajungi de la mal la insulă !“ „Douăzeci de minute în cap.“ „Luntrile dumitale au fundul drept ?“ „Ca palma, cetăţene !“ „O să tai, cu îndemînare, un fel de trapă mare în fundul uneia din ele, ca să o poţi deschide şi să faci persoanele să se afunde într-o clipită. Ai înţeles ?“ „Foarte bine ! Eşti şiret. Am eu o barcă veche, pe jumătate putredă, tot voiam s-o desfac... o să fie bună pentru această ultimă călătorie.“ „Pleci dar din insula dumitale cu luntrea asta cu trapă. O barcă bună, condusă de cineva din familia dumitale, te urmează. Tragi la mal, le iei pe bătrînă şi pe fata blondă în luntrea găurită şi te îndreptţi către insula dumitale, dar la o distanţă potrivită, te pleci prefăcîndu-te că repari ceva, deschizi trapa

şi sari repede în cealaltă luntre, în timp ce bătrîna şi fata blondă..." „Beau din aceeaşi cană... nu-i aşa, cetăţene ?" „Dar eşti sigur că nu vei fi surprins ? Dacă vin clienţi în cîrciuma dumitale ?" „Nici o teamă, cetăţene ! La ora aia, şi mai ales iarna, nu vin niciodată, sîntem în sezon mort, şi chiar dacă vin, nu ne vor tulbura, dimpotrivă... sînt toţi prieteni, cunoscuţi..." „Foarte bine ! De altfel nu te voi compromite întru nimic, luntrea va fi socotită că s-a afundat, că era veche, şi bătrîna care ţi-a adus-o pe fată dispare o dată cu ea. În sfîrşit, ca să fii sigur că amîndouă s-au înecat (dintr-un accident), vei putea, dacă revin la suprafaţă, sau dacă se agaţă de luntre, să-ţi dai toate silinţele pentru a le ajuta şi..." „Să le ajut să se afunde din nou. Bine, cetăţene !" „Ar trebui ca totul să se facă după apusul soarelui, ca să fie întuneric cînd vor cădea în apă." „Nu, fiindcă dacă nu se vede bine, nu-mi pot da seama dacă cele două femei au băut destul sau mai vor să bea !" „Ai dreptate... Atunci accidentul va avea loc înainte de apusul soarelui." „Perfect, cetăţene. Dar bătrîna nu va bănui nimic ?" „Nu, cînd va sosi îţi va sufla la ureche : «trebuie s-o înecăm pe fată înainte de a scufunda luntrea, fă-mi un semn ca să fiu gata să mă salvez cu dumneata». Vei răspunde bătrînei în aşa fel încît să-i risipeşti orice bănuială." „În aşa fel ca să creadă că duce pe mica blondă să bea..." „Şi cînd colo, va bea şi dînsa." „E foarte bine chibzuit, cetăţene." „Şi mai ales bătrîna să nu bănuiască nimic." „Fii liniştit, o să înghită hapul de parcă ar fi miere." „Atunci noroc, tinere ! Dacă voi fi mulţumit, te voi mai folosi cîndva." „La dispoziţia dumitale."

După care, tîlharul, sfîrşindu-şi povestirea, adăugă :

— M-am despărțit de omul cu mantaua, m-am suit în barca mea și trecînd pe lîngă luntrea cu coviltir, am șterpelit prada de adineauri.

Vedem dar, din povestirea lui Nicolas, că notarul voia, printr-o dublă crimă, să scape și de Floarea-Mariei și de doamna Séraphin, făcînd-o și pe menajeră să cadă în cursa întinsă, credea ea, numai Guristei.

Mai e nevoie să arătăm că, temîndu-se cu drept cuvînt ca nu cumva Chioara să destăinuie dintr-o clipă în alta Floarei-Maria că, de mică, fusese părăsită de către doamna Séraphin, Jacques Ferrand avea cel mai mare interes să facă să dispară fata, ale cărei mărturisiri ar fi putut să-l lovească mortal și în averea și în reputația lui ? Cît despre doamna Séraphin, notarul sacrificînd-o, scăpa de unul din cei doi complici (celălalt era Bradamanti), care îl puteau pierde, pierzîndu-se ei înșiși, e adevărat, dar Jacques Ferrand socotea că tainele lui se păstrează mai bine în mormînt.

Văduva ghilotinatului și Tărtăcuța ascultaseră cu atenție pe Nicolas care nu se întrerupse decît pentru a bea peste măsură, și începu să peroreze cu o exaltare nestăpînită.

— Dar nu e tot, am pus la cale o altă afacere cu bătrîna Cucuvaie și cu acel Barbillon din strada Bobului. E o mare lovitură bine montată și pe care, dacă n-o scăpăm din mînă, o să avem cu ce ne ghiftui, las' pe mine. E vorba să jefuim o misită de diamante, care are cîteodată în sacoșa ei pietre scumpe de vreo cincizeci de mii de franci.

— Cincizeci de mii de franci ! strigară mama și fiica, ai căror ochi scînteiară de lăcomie.

— Da... nici mai mult, nici mai puțin. Braț-Roșu e și el cu noi. Ieri a și îmbrobodit-o pe intermediară cu o scrisoare pe care i-am dus-o noi doi, eu

și Barbillon, în Saint-Denis. E un om și jumătate Braț-Roșu. Fiind om cu stare, nimeni nu-l bănuiește. Ca s-o momească pe samsaroaică, i-a vîndut un diamant de patru sute de franci. Ea n-o să se codească să vină pe seară în cîrciuma lui de pe Champs-Elysées. Noi o să fim ascunși acolo. Tărtăcuța o să ne însoțească. O să păzească luntrea lîngă malul Senei. Dacă va trebui s-o ridicăm pe misită moartă sau vie, o să fie un vehicul comod care nu lasă urme. Halal plan ! Golanul ăsta de Braț-Roșu e deștept foc !

— Eu n-am niciodată încredere în Braț-Roșu, spuse văduva. De pe urma afacerii din strada Montmartre, fratele tău, Ambroise, e la Toulon, iar Braț-Roșu a scăpat.

— Pentru că nu au existat dovezi contra lui, e atît de șiret ! Dar ca să trădeze pe alții, asta niciodată !

Văduva dădu din cap, ca și cum n-ar fi fost convinsă decît pe jumătate de lealitatea lui Braț-Roșu. După cîteva clipe de gîndire, zise :

— E mai bună afacerea de pe cheiul Billy, de mîine sau poimîine seară... înecarea celor două femei... Dar Martial o să ne încurce... ca de obicei.

— Dar nu-l mai trăsnește odată dracu ?... strigă Nicolas pe jumătate beat, înfigînd furios cuțitul în masă.

— I-am spus mamei că ne-am săturat de el și că așa nu mai merge, reluă Tărtăcuța. Cît va fi el aici, nu o să putem scoate nimic din copiii ăștia...

— Vă spun că oricînd e în stare să ne denunțe tîlharul dracului ! urmă Nicolas. Vezi, mamă... dacă m-ai fi ascultat... adăugă el cu o expresie sălbatică și plină de înțeles, totul ar fi în perfectă regulă...

— Mai sînt și alte mijloace.

— Asta-i cel mai bun, răspunse banditul.

— Acum... nu, răspunse văduva pe un ton atît de hotărît, încît Nicolas tăcu, stăpînit de voința mamei lui, pe care o știa tot atît de criminală, tot atît de rea, dar mai dîrză decît el.

Văduva adăugă :

— Mîine dimineață părăsește insula pentru totdeauna.

— Cum așa ? exclamară deodată Tărtăcuța și Nicolas.

— O să se înapoieze, caută-i pricină... dar bărbătește, în față... cum n-ai avut niciodată curajul s-o faci... Să ajungeți la bătaie, dacă e nevoie... E puternic... dar voi veți fi doi și vă voi ajuta... și mai ales fără cuțit !... nu vreau sînge... să fie bătut, dar nu rănit.

— Și pe urmă, mamă ? întrebă Nicolas.

— Pe urmă... o să stăm de vorbă... o să-i spunem să părăsească insula mîine, de nu, scena de astăseară o să se repete... Îl cunosc, încăierările astea repetate o să-l dezguste. Pînă acum prea l-am lăsat de capul lui...

— Dar e încăpățînat ca un catîr, e în stare să rămînă totuși din cauza copiilor, interveni Tărtăcuța.

— S-a lăsat de golănii... dar o bătaie tot nu-l sperie, adăugă Nicolas.

— Una nu, spuse văduva, dar... dar în fiecare zi, în fiecare zi... ar fi iadul... și o să cedeze.

— Și dacă nu cedează ?

— Atunci am un alt mijloc sigur să-l silesc să plece la noapte sau cel mai tîrziu mîine dimineață, reluă văduva cu un surîs ciudat.

— Cu adevărat, mamă ?

— Da, dar prefer să-l sperii cu bătăile și, dacă nu izbutim cu asta... atunci folosesc celălalt mijloc.

— Și dacă nici cu celălalt mijloc nu izbutești, mamă ? întrebă Nicolas.

— Mai e unul care reușește totdeauna, răspunse văduva.

Deodată ușa se deschise și Martial intră. Bătea atît de tare vîntul, încît nu se auziseră lătrăturile cîinilor vestind înapoierea fiului mai mare al văduvei.

MAMA ȘI FIUL

Necunoscînd perfidele intenții ale familiei, Martial intră liniștit în bucătărie.

Înzestrat cu instincte bune, incapabil de o acțiune josnică sau neomenoasă, Martial avea totuși o îndeletnicire nu prea onorabilă. Pescuia clandestin, iar puterea și îndrăzneala lui insuflau destulă teamă paznicilor făcîndu-i să închidă ochii la actele lui de braconaj pe apă.

Acestei ocupații, prea puțin oneste, Martial îi adăuga o alta și mai ilicită.

Curajos, temut, se însărcina bucuros, mai mult din exces de vanitate, din dorința de a desfide, decît din cupiditate, să răzbune, prin încăierări cu pumnii sau cu bîta, victimele unor adversari de forță prea inegală ; trebuie să spunem că Martial alegea de altfel cu mult spirit de dreptate, cauzele pe care le apăra și că lua partea celui slab împotriva celui mai tare.

Iubitul Lupoaicei semăna mult cu François și cu Amandine ; era de talie mijlocie, dar robust și lat

în spate ; părul lui roșcovan și des, tuns mărunt, ca peria, îi festona fruntea largă ; barba lui țepoasă și scurtă, fălcile pline, nasul proeminent, ochii albaștri și cutezători, dădeau obrazului său o expresie virilă, neobișnuit de dură.

Purta o pălărie veche, de mușama ; cu tot gerul de afară n-avea pe el decît o scurtă de pînză deasupra surtucului și pantalonul de pluș din bumbac gros, foarte uzat. Ținea în mînă o bîtă noduroasă pe care o așeză pe bufet, lîngă el...

O dată cu Martial, pătrunsese în bucătărie un cîine șoricar, cu părul negru și lucios ; dar rămase la ușă, neîndrăznind să se apropie nici de foc, nici de cei din jurul mesei, Miraut (acesta era numele cîinelui, vechi complice de braconaj al lui Martial), știind din propria-i experiență că era tot atît de puțin simpatic familiei, cît și stăpînul său.

— Dar copiii unde sînt ?

Acestea fură primele cuvinte ale lui Martial pe cînd lua loc la masă.

— Sînt acolo unde sînt, răspunse cu acreală Tărtăcuța.

— Unde-s copiii, mamă ? reluă Martial fără să se sinchisească de răspunsul surorii sale.

— S-au culcat, zise mama scurt.

— Nu cumva n-au mîncat nimic ?

— Ce te privește pe tine ? se răsti Nicolas, după ce golise un pahar mare cu vin ca să-i crească curajul, căci caracterul și forța mușchiulară a fratelui său îi impuneau foarte mult.

Martial, tot atît de nepăsător față de atacurile lui Nicolas ca și de ale Tărtăcuței, se adresă din nou mamei sale :

— Sînt necăjit că s-au și culcat copiii.

— Cu atît mai rău... răspunse văduva.

— Da, cu atît mai rău !... fiindcă îmi place să-i am lîngă mine cînd mănînc.

— Iar noi, fiindcă ne plictisesc, i-am trimis la culcare se răţoi Nicolas. Dacă nu-ţi place, n-ai decît să te duci după ei.

Martial surprins, se uită la fratele lui. Apoi, gîndindu-se la inutilitatea unei certe, ridică din umeri, îşi tăie o felie de pîine şi o bucată de carne.

Cîinele se apropiase de Nicolas, păstrînd totuşi o atitudine respectuoasă ; banditul, enervat de nepăsarea dispreţuitoare a fratelui său şi sperînd să-l scoată din sărite, dădu o lovitură puternică de picior lui Miraut care se porni pe un schelălăit jalnic.

Martial se înroşi ca focul, strînse în mîinile lui nervoase cuţitul şi lovi cu furie în masă ; dar, stăpînindu-se încă, îşi chemă cîinele şi îi zise cu blîndeţe :

— Vin-aici, Miraut !

Animalul veni să se ghemuiască la picioarele stăpînului său.

Atitudinea moderată a lui Martial dejuca planurile lui Nicolas, care voia să-l aţîţe pe fratele său şi să-l împingă a provoca un scandal. Aşa că adăugă :

— Mie nu-mi plac cîinii... nu vreau ca javra ta să rămînă aici !...

Drept orice răspuns, Martial îşi turnă un pahar de vin şi-l bău pe îndelete.

Văduva schimbă o privire cu Nicolas, îndemnîndu-l astfel să continue jocul şi să-l întărîte pe Martial, sperînd, aşa cum am mai spus, că o ceartă violentă ar duce la o ruptură definitivă şi la o despărţire pentru totdeauna.

Nicolas se ridică de la masă, luă nuiaua cu care văduva îl bătuse pe François, și, apropiindu-se de cîine, îl lovi cu furie, strigînd :

— Marș afară, Miraut !

Pînă atunci, Nicolas se arătase de multe ori agresiv față de Martial, dar nu îndrăznise niciodată să-l provoace cu atîta ostilitate și perseverență.

Iubitul Lupoaicei, înțelegînd că Nicolas, cu un anumit scop, vrea să-l facă să-și piardă răbdarea, se stăpîni cu tot dinadinsul. La schelălăitul cîinelui bătut, Martial se duse la ușă, o deschise, dădu cîinele afară și reveni la masă, continuînd să mănînce.

Această răbdare de necrezut, atît de nepotrivită cu firea de obicei impulsivă a lui Martial, derută pe agresori, care se uitau unul la altul.

Dînsul, părînd cu totul străin de ce se întîmplă, înghițea cu poftă și păstra o tăcere adîncă.

— Tărtăcuța, ia vinul de aici ! porunci văduva.

Fata se grăbi să se supună, dar Martial zise :

— Așteaptă... n-am terminat încă masa.

— Cu atît mai rău ! interveni văduva, luînd ea însăși sticla.

— Ah ! reluă amantul Lupoaicei. Asta-i altceva !...

Și turnîndu-și apă într-un pahar mare, bău, pocni din limbă și zise :

— Strașnică apă !

Acest imperturbabil sînge rece stîrni și mai mult mînia și furia lui Nicolas, ațîțat și așa de băutură multă ; totuși se mai codea să atace direct, cunoscînd forța neobișnuită a fratelui său. Dar deodată exclamă încîntat de ideea ce-i venise :

— Ai făcut bine, Martial, că te-ai supus în privința cîinelui ; ar trebui să te porți totdeauna așa.

Altminteri te poți aștepta să-ți alungăm și amanta cu lovituri de picior, așa cum ți-am izgonit cîinele.

— A, da, interveni Tărtăcuța, care ghicise intenția lui Nicolas, căci dacă, ieșind din pușcărie, ar avea de gînd să vie aici, pe insulă, aș pălmui-o crunt cu mîna mea.

— Iar eu aș da-o tumba în apă, lîngă baraca de la capul insulei, adăugă Nicolas. Și dacă ar ieși la suprafață, aș izbi-o cu piciorul pînă s-ar îneca... putoarea dracului...

Această înjurie adusă Lupoaicei pe care o iubea cu o pasiune sălbatică, fu mai tare decît stăpînirea de sine ce și-o impusese Martial. Încruntă din sprîncene, sîngele i se urcă în față, vinele de pe frunte i se umflară și se întinseră ca niște corzi ; totuși, se mai putu reține și, cu glasul ușor schimbat de o mînie înăbușită, îi spuse lui Nicolas :

— Ia seama... cauți ceartă cu lumînarea și ai să te pomenești cu un toc de bătaie cum n-ai mai văzut.

— Bătaie... eu ?

— Da... și încă una mai zdravănă ca rîndul trecut.

— Cum ? se miră în batjocură Tărtăcuța, Martial te-a bătut ?... Ai auzit, mamă ?... Atunci de ce să mă mir că lui Nicolas îi e frică de el ?

— M-a bătut fiindcă m-a luat pe neașteptate, hoțește ! exclamă Nicolas livid de furie.

— Minți ! M-ai atacat mișelește, te-am lovit, dar mi-a fost milă de tine. Dar dacă te mai încumeți să vorbești de prietena mea... de astă dată nu mai încape iertare... o să porți multă vreme semnele loviturilor mele.

— Şi dacă vreau eu să vorbesc de Lupoaica, interveni Tărtăcuţa...

— O să-ţi trag o pereche de palme ca să te previn şi dacă reîncepi... reîncep şi eu să te previn.

— Dar mie ce-o să-mi faci dacă vorbesc ? rosti văduva rărind cuvintele.

— Dumitale ?

— Da... mie.

— Dumitale ? repetă Martial făcînd o sforţare violentă ca să se stăpînească. Dumitale ?

— O să mă baţi şi pe mine ? Nu-i aşa ?

— Nu, dacă o vorbeşti de rău pe Lupoaică, îl scarmăn pe Nicolas ; şi acum vedeţi-vă de treabă... şi dînsul de asemenea...

— Tu să mă scarmeni pe mine ! strigă înfuriat banditul, ridicînd periculosul său cuţit.

— Nicolas... lasă cuţitul ! interveni văduva repezindu-se să apuce braţul fiului ei.

Dar acesta, ameţit de vin şi de mînie, se ridică, o dădu cu brutalitate în lături pe mamă-sa şi se năpusti asupra fratelui său.

Martial se dădu repede înapoi, apucă bîta lui noduroasă şi luă poziţie de apărare.

— Nicolas, fără cuţit ! se împotrivi din nou văduva.

— Lasă-l să facă ce vrea ! strigă Tărtăcuţa înarmîndu-se cu toporişca strîngătorului de fier vechi.

Nicolas, mînuindu-şi formidabilul cuţit, pîndea momentul să se arunce asupra fratelui său.

— Atîta-ţi spun, exclamă el, că pe tine şi pe canalia ta de Lupoaică, o să vă spintec pe amîndoi şi încep chiar acum... Vino-ncoace mamă !... Şi tu, Tărtăcuţo !... Să-l potolim odată pentru totdeauna, prea ne-ncurcă treburile !

Şi, crezînd momentul favorabil să-l atace, brigandul se avîntă cu toată puterea asupra fratelui său.

Martial, priceput luptător cu bîta, se retrase brusc, ridică ciomagul care, iute ca săgeata, descrise şuierînd un opt în aer şi căzu cu atîta greutate pe antebraţul drept al lui Nicolas, încît acesta, lovit de o paralizie subită, dureroasă, scăpă cuţitul din mînă.

— Tîlharule... mi-ai frînt osul! strigă el apucîndu-şi cu mîna stîngă braţul ce-i atîrna inert.

— Nu, mi-a sărit doar bîta fără să vreau... răspunse Martial aruncînd cu o lovitură de picior cuţitul sub dulap.

Apoi, profitînd de durerea ce-l paraliza pe Nicolas, îl luă de guler, îl împinse îndărăt cu brutalitate pînă la uşa pivnicioarei de care am vorbit, o deschise cu o mînă, iar cu cealaltă îşi îmbrînci fratele ameţit de acest atac brusc, şi îl încuie înăuntru.

Pe urmă, revenind la cele două femei, o înşfăcă pe Tărtăcuţa de umeri şi, în ciuda împotrivirii ei, a ţipetelor şi a unei lovituri de secure care-l răni uşor la mînă, o încuie şi pe soră-sa într-o odaie joasă, lîngă bucătărie.

După care, adresîndu-se văduvei încă uluită de toată această manevră pe cît de îndemînatică pe atît de neaşteptată, Martial îi spuse cu răceală :

— Şi-acum, mamă... între noi doi...

— Ei, bine, da... între noi doi..., exclamă văduva, şi chipul ei inexpresiv se aprinse, tenul şters se coloră, un foc sumbru îi aprinse pupilele, pînă atunci stinse; mînia, ura, împrumutau o înfăţişare teribilă trăsăturilor ei. Da... acum între noi doi!... reluă ea cu glas ameninţător. Aştept clipa asta ca să afli o dată ce am pe inimă.

— Şi eu la fel o să-ţi spun ce am pe suflet.

— O sută de ani de o fi să trăieşti şi o să-ţi aduci aminte de noaptea asta...

— O să-mi aduc aminte ! Fratele şi sora mea au vrut să mă ucidă şi dumneata n-ai făcut nimic ca să-i împiedici... Ei bine, vorbeşte... spune-mi, ce ai împotriva mea ?

— Ce am ?...

— Da...

— De la moartea tatălui tău... n-ai comis decît laşităţi...

— Cine, eu ?

— Da, eşti laş !... În loc să rămîi alături de noi şi să ne susţii, ai fugit la Rambouillet, să braconezi prin păduri, cu acel vînător pe care l-ai cunoscut la Bercy.

— Dacă rămîneam aici, eram acum la ocnă, ca Ambroise, sau aproape de puşcărie ca Nicolas ; n-am vrut să hoţesc ca voi... de aceea mă urîţi.

— Dar tu ce meserie ai ? Înainte furai vînat, acum furi peşte, tot hoţie fără primejdie, hoţie de laş !...

— Peştele, ca şi vînatul, nu aparţin nimănui ; azi al unuia, mîine al altuia, cine-l prinde mai întîi... Eu nu fur... Cît despre laşitatea mea...

— Pentru bani, baţi pe alţii mai slabi decît tine !

— Fiindcă şi ei au bătut pe alţii mai slabi decît dînşii.

— Îndeletnicire de laş... de laş !...

— Există altele mai cinstite, e adevărat ; dar nu dumneata ai dreptul să mi-o spui !

— Atunci de ce nu te-ai apucat de ele în loc să vii aici, să trîndăveşti şi să trăieşti pe spinarea mea ?

— Îţi dau peştele şi banii ce-i capăt !... Nu e mult, dar e destul... nu vă păgubesc cu nimic... Am încercat să mă fac lăcătuş şi să cîştig mai mult... dar cînd de mic copil ai hoinărit pe malul apei şi prin păduri, nu poţi face altceva ; s-a zis cu tine... pe toată viaţa... Şi pe urmă, adăugă Martial cu o expresie întunecată, mi-a plăcut din totdeauna să trăiesc singur, pe apă sau în codru... unde nimeni nu mă-ntreabă nimic. Pe cîtă vreme în lume, cînd se vorbeşte de tatăl meu, nu trebuie să răspund : ghilotinat ? de fratele meu... ocnaş ?... de sora mea... hoaţă ?

— Şi de mamă-ta ce răspunzi ?

— Răspund...

— Ce ?

— Răspund că a murit...

— Şi bine faci ! Sînt ca şi moartă pentru tine... Nu te cunosc, laşule ! Fratele tău e la ocnă ! Bunicul şi tatăl tău au sfîrşit eroic, pe eşafod, sfidînd pe preot şi pe călău ! În loc să-i răzbuni, tremuri !...

— Să-i răzbun ?

— Da, să arăţi că eşti un adevărat Martial, să scuipi pe cuţitul ghilotinei şi pe gluga roşie a gîdelui, şi să termini ca tatăl şi mama ta, ca sora şi fratele tău...

Oricît de deprins cu exaltările feroce ale mamei lui, Martial nu-şi putu stăpîni fiorii. Înfăţişarea văduvei ghilotinatului, pe cînd pronunţa aceste cuvinte, era înfricoşătoare.

— Oh, laşule, reluă ea cu furie crescîndă, mai mult idiot decît laş ! Vrei să fii un om cinstit ! ! ! Cinstit ? Oare nu o să fii totdeauna alungat, dispreţuit ca fiu de asasin, frate de ocnaş ? Dar tu, în loc să ai ca scop în viaţă doar răzbunarea şi ura neîmpăcată, te-ai înfricoşat ! În loc să muşti, o iei la

goană ! Cînd ţi-au ghilotinat tatăl... ne-ai părăsit... lașule ! Și știai că nu puteam pleca din insulă și ieși în oraș fără să ne însoțească urletele mulțimii, să se arunce cu pietre după noi ca după niște cîini turbați... O să plătească ei pentru toate astea, o să vezi ! O să plătească ! ! !

— Un om, zece oameni, nu mă tem de ei. Dar să fiu hulit de o lume-ntreagă ca urmaș și frate de criminali... ei bine, nu ! asta n-am putut îndura... prefer să cutreier pădurile ca braconier împreună cu Pierre, vînătorul.

— Trebuia să rămîi acolo... în pădurile tale.

— M-am înapoiat din pricina unei neînțelegeri cu un guard silvic și mai ales din cauza copiilor... fiindcă erau la vîrsta cînd o apuci pe drumuri rele, asta este !

— Și ce-ți pasă ție ?

— Îmi pasă, deoarece nu vreau să ajungă niște golani ca Ambroise, Nicolas și Tărtăcuța...

— Nu mai spune !

— Singuri, lăsați pe mîna voastră, nu-i așteaptă altceva. M-aș fi băgat ucenic la vreun meșteșugar, să cîștig atît ca să-i pot lua la mine pe acești copii și să părăsim insula... dar la Paris se știe totul... eram tot fiul ghilotinatului... fratele ocnașului... nu era zi să nu mă-ncaier cu cîte unul... asta m-a obosit...

— Dar asta nu te-a făcut să renunți la cinste... ți-ar fi stat atît de bine !... în loc să te-mpingă inima să revii la noi, să faci cum o să facă și copiii... fără să vrei... da, fără să vrei... Crezi că-i momești cu predicile tale... doar sîntem și noi aici... François e de pe-acum al nostru... aproape... la cel dintîi prilej, intră în bandă...

— Ba nu...

— O să vezi că da... mă pricep eu... Are viciul în el, numai că se codește... Cît despre Amandine, de cum o să împlinească cincisprezece ani, o s-o pornească de la sine... Aha ! Au dat cu pietre după noi ! Aha ! Ne-au hăituit ca pe cîinii turbați !... O să vadă ei ce poate familia noastră, afară de tine, lașule, căci numai tu ne faci de rușine.

— E păcat....

— Și fiindcă te-ai stricat cu noi... de mîine încolo o să pleci de aici și n-o să te mai întorci niciodată...

Martial se uită surprins la mama lui ; după o clipă de tăcere, îi zise :

— Mi-ați căutat ceartă în timpul mesei ca să ajungi aici ?

— Da, ca să-ți arăt ce te-așteaptă dacă ai vrea să rămîi cu noi fără voia noastră : iadul... auzi tu ?... iadul !... În fiecare zi o ceartă, lovituri, bătăi, și n-o să fim singure ca în seara asta : o să ne vină prieteni, să ne ajute... n-o să reziști nici opt zile...

— Crezi că mă înspăimînți ?

— Îți spun numai ce-o să se-ntîmple...

— Mi-e totuna... rămîn aici...

— O să rămîi aici ?

— Da.

— Împotriva voinței noastre ?

— A dumitale, a Tărtăcuței, a lui Nicolas, împotriva tuturor haimanalelor de teapa voastră !

— Ei aș ! Mă faci să rîd.

În gura acestei femei cu chip sinistru și feroce aceste cuvinte stîrneau fiori de groază.

— Îți spun că o să rămîn aici pînă găsesc un mijloc de trai în altă parte, împreună cu copiii : singur, n-aș avea nici o greutate ; m-aș întoarce

în pădure ; dar din pricina lor, am nevoie de timp... ca să găsesc ceea ce caut... Pînă atunci rămîn pe loc.

— Aha, rămîi... pînă o să poți lua cu tine copiii ?

— Așa cum zici !

— Să iei copiii ?

— Cînd le-oi spune : veniți, o să vină-n fuga mare, fii sigură.

Văduva ridică din umeri și reluă :

— Ascultă : ți-am spus adineauri că, de-ar fi să trăiești o sută de ani, o să-ți amintești de noaptea asta ; o să-ți spun de ce ; dar mai întîi, răspunde-mi : ești chiar hotărît să nu pleci de-aici ?

— Da, da ! De o mie de ori da !

— O să spui îndată nu, de o mie de ori nu ! Ascultă-mă cu atenție... Știi cu ce se ocupă fratele tău ?

— Bănuiesc, dar nu mă interesează...

— O să te intereseze... fură...

— Cu atît mai rău pentru el.

— Și pentru tine....

— Pentru mine ?

— Fură noaptea prin spargere, caz de ocnă ; noi îi tăinuim furturile ; dacă vor fi descoperite, sîntem osîndiți la aceeași pedeapsă ca tăinuitori, și tu la fel ; familia se destramă, iar copiii rămîn pe drumuri și o să deprindă obiceiurile tatălui și bunicului tău, tot atît de bine ca și aici.

— Eu arestat ca tăinuitor, complicele vostru ! Pe ce dovezi ?

— Nu se știe din ce trăiești : vagabondezi pe apă, ai faima unui om rău, locuiești cu noi, cine să te creadă că nu știi de furturile noastre și că nu le tăinuiești ?

— Voi dovedi că nu.

— O să te denunțăm că ne ești complice.

— Să mă denunțați ? Pentru ce ?

— Ca să te răsplătim fiindcă ai vrut să rămîi aici împotriva voinței noastre.

— Mai adineauri ai vrut să mă înfricoșezi într-un fel, acum încerci în alt fel, nu se prinde, voi dovedi că n-am furat niciodată. Rămîn aici.

— Așa ? Rămîi ? Atunci ascultă mai departe. Îți amintești ce s-a întîmplat anul trecut în noaptea de Crăciun ?

— În noaptea de Crăciun ? întrebă Martial încercînd să-și aducă aminte.

— Gîndește-te bine... gîndește-te bine...

— Nu-mi amintesc...

— Nu-ți amintești că Braț-Roșu a adus, pe seară, un bărbat bine îmbrăcat care era nevoit să se ascundă ?...

— Da, acum îmi aduc aminte ; eu mă dusesem la culcare și l-am lăsat să cineze cu voi... A petrecut noaptea aici ; în zori, Nicolas l-a condus la Saint-Quen...

— Ești sigur că l-a condus la Saint-Quen ?

— Păi chiar dumneata mi-ai spus asta a doua zi.

— Erai deci aici în noaptea de Crăciun ?

— Păi da... ei și ?

— În noaptea aceea individul, care avea mulți bani la dînsul, a fost asasinat chiar în casa asta.

— El !... Aici ?

— Și jefuit... și îngropat în magazia de lemne.

— Asta nu-i adevărat, strigă Martial pălind de groază, nevrînd să creadă în această nouă crimă a alor săi. Vrei să mă înfricoșezi. Încă o dată, nu-i adevărat !

— Întreabă-l pe protejatul tău, François, ce a văzut el azi dimineață în magazie !

— François ! Și ce-a văzut ?

— Un picior al mortului, ivit din pămînt... Ia felinarul și coboară, ai să te convingi cu ochii tăi.

— Nu, răspunse Martial ștergîndu-și fruntea scăldată de o sudoare rece, nu, nu te cred... O spui ca să...

— Ca să-ți arăt că, dacă rămîi aici împotriva voinței noastre, riști în orice clipă să fii arestat ca părtaș la furt și omor ; ai fost aici în noaptea de Crăciun ; o să spunem că ne-ai ajutat să dăm lovitura. Cum poți dovedi contrariul ?

— Doamne, Dumnezeule ! exclamă Martial ascunzîndu-și fața în palme.

— Acum te hotărăști să pleci ? întrebă văduva cu un surîs sardonic.

Martial era distrus ; din nefericire, nu se îndoia de adevărul spuselor mamei lui ; viața de hoinar ce o ducea, locuința ce o împărțea cu o familie atît de criminală, toate astea puteau într-adevăr face să apese asupra lui bănuieli care, în ochii justiției, s-ar putea preface în certitudini dacă mama, fratele și sora lui l-ar acuza de complicitate.

Văduva se desfăta de descurajarea fiului ei.

— Ai un singur mijloc să ieși din încurcătură : să ne denunți !

— Ar trebui... dar n-o s-o fac... știi bine că nu.

— De aceea ți-am și spus totul... Acum o să te duci ?

Martial vru să încerce să o înduioșeze pe această scorpie de femeie :

— Mamă, rosti el anevoie, nu te cred capabilă de un asemenea omor...

— N-ai decît, dar du-te...

— Bine, dar cu o condiție.

— Fără nici o condiție !

— Să dai copiii la învățătură... departe de aici... în provincie...

— O să rămînă aici...

— Ascultă, mamă, cînd îi vei face să fie la fel ca Nicolas, ca Tărtăcuța, ca Ambroise, ca tata... ce-o să ai de-aici ?

— Să dau lovituri bănoase cu ajutorul lor... Nici așa nu sîntem prea mulți... Tărtăcuța rămîne aici, cu mine, să vedem de cîrciumă. Nicolas e singur ; o dată crescuți, François și Amandine o să-i dea o mînă de ajutor ; s-a aruncat cu pietre și după ei, mitiței... trebuie să se răzbune !...

— Ia spune, mamă, pe Tărtăcuța și pe Nicolas îi iubești, nu-i așa ?

— Da, și ?

— Ai vrea să-i imite și copiii... crimele voastre și ale lor să fie descoperite...

— Da, și ?

— Să urce treptele eșafodului, ca tatăl lor...

— Ei da, și ?

— Și nu tremuri pentru soarta lor !

— Soarta lor va fi și a mea, nici mai rea și nici mai bună... Eu fur, ei fură, eu omor, ei omoară ; cine o va prinde pe mamă, îi va prinde și copiii... Nu ne vom părăsi. Capetele noastre, dacă va fi să cadă, vor cădea în același coș... unde își vor lua rămas bun unul de la celelalte ! Nu vom da îndărăt ! Singur tu ești lașul familiei și te izgonim... pleacă !

— Dar copiii ! Copiii !

— Copiii vor crește. Îți spun că, dacă nu erai tu, ar fi acum ca și noi. François e aproape copt ; după ce vei fi plecat, Amandine va recîștiga timpul pierdut...

— Mamă, te implor, trimite copiii în ucenicie, departe de aici !

— De cîte ori să-ți mai spun că își fac aici ucenicia ?

Văduva ghilotinatului articulase aceste ultime cuvinte într-un fel atît de neînduplecat, încît Martial pierdu orice speranță de a face să se topească acest suflet de granit.

— Dacă așa stau lucrurile, reîncepu el, ascultă-mă la rîndul dumitale, mamă... Rămîn pe loc...

— Ah ! Ah !

— Dar nu în casa asta... Ar însemna să mă las asasinat de Nicolas sau otrăvit de Tărtăcuța. Cum însă n-am cu ce mă muta în altă parte, cu și copiii vom locui în baraca de la marginea insulei. Ușa e solidă, o s-o întăresc și mai mult... O dată instalați acolo, baricadați cum se cuvine, cu pușca, bîta și cîinele meu, nu mi-e frică de nimeni. Mîine dimineață iau copiii cu mine, ziua, mă vor însoți în barca mea sau pe drumurile mele ; noaptea, voi dormi lîngă mine, în cabană ; vom trăi din ce pescuiesc eu ; asta va dura pînă le voi găsi un loc, și-l voi găsi...

— Ah ! Așa stau lucrurile !

— Nici dumneata, nici fratele meu și nici Tărtăcuța nu mă puteți împiedica, nu-i așa ?... Dacă furturile și crima voastră vor fi descoperite în timpul șederii mele pe insulă... cu-atît mai rău, la noroc ! Le voi spune că m-am reîntors, că am rămas aici de dragul copiilor ca să nu-i las să decadă... Vor chibzui... Dar să mă trăsnească cerul dacă părăsesc insula și dacă mai las copiii o singură zi în casa asta !... Da, și vă desfid, pe dumneata și pe ceilalți doi, să mă izgoniți din insulă.

Văduva cunoștea dîrzenia lui Martial ; copiii își iubeau fratele mai mare, pe cît se temeau de el ; l-ar urma deci fără să șovăie, dacă el i-ar chema. Cît despre dînsul, înarmat, hotărît, mereu vigilent,

în barca lui pe timpul zilei, retras și baricadat în cabana de pe insulă noaptea, era la adăpost de uneltirile mîrșave ale familiei.

Planul lui Martial era deci în întregime realizabil... Numai că văduva avea multe motive să-l zădărnicească.

Mai întîi așa cum meșteșugarii cinstiți consideră cîteodată numărul copiilor lor ca o avuție în vederea serviciilor ce le-ar putea aduce cînd vor crește mari, văduva se bizuia pe Amandine și pe François, să-i ajute în crimele ei.

De altfel, ceea ce spusese despre dorința ei de a-și răzbuna soțul și fiul, era perfect adevărat. Unele ființe, crescute, îmbătrînite și călite în crimă, se răzvrătesc pe față și pornesc o luptă înverșunată împotriva societății și își închipuie că, prin noi crime, se revanșează pentru dreapta pedeapsă care le-a lovit, pe ele sau pe ai lor.

Afară de asta, sinistrele planuri ale lui Nicolas cu privire la Floarea-Mariei și, mai tîrziu, la misita de pietre scumpe, puteau fi contracarate de prezența lui Martial. Văduva sperase să ajungă la o despărțire imediată de Martial, fie provocînd cearta cu Nicolas, fie arătîndu-i că, dacă se încăpățînează să rămînă pe insulă, risca să treacă drept complice la mai multe crime.

Pe cît de șireată, pe atît de perspicace, văduva, dîndu-și seama că se înșelase, simți că trebuie să recurgă la perfidie ca să-l facă pe fiul ei să cadă într-o cursă șîngeroasă... Reluă deci, după o lungă tăcere, prefăcîndu-se amărîtă :

— Acum îți ghicesc planul : nu vrei să ne denunți chiar tu, vrei să pui copiii s-o facă.

— Eu ? !

— Ei știu acum că un om e îngropat aici ; știu că Nicolas a furat... Ajunși ucenici la un meșter

străin, ar trăncăni, am fi prinşi şi ne-am curăţa cu toţii... tu cu noi împreună ; iată ce s-ar întîmpla dacă te-aş asculta şi te-aş lăsa să găseşti copiilor un loc în altă parte... Şi mai spui că nu vrei să ne faci nici un rău !... Nu-ţi cer să mă iubeşti, dar nu grăbi clipa în care vom fi prinşi.

Tonul îndulcit al văduvei, îl făcu pe Martial să creadă că ameninţările lui avuseseră un efect pozitiv ; căzu astfel într-o cursă infamă.

— Cunosc eu pe copiii noştri, răspunse el, sînt sigur că, dacă i-aş ruga să tacă, n-or să sufle un singur cuvînt... De altminteri, într-un fel sau altul, o să fiu tot timpul cu ei ; răspund eu de tăcerea lor.

— Parcă poţi răspunde de vorbele unui copil... mai ales la Paris, unde lumea e curioasă şi pălăvrăgeşte vrute şi nevrute... Tocmai pentru că vreau nu atît să ne ajute în loviturile noastre, cît să nu ne poată vinde, ţin să-i am aici, lîngă mine.

— Dar nu merg ei cîteodată în împrejurimi şi chiar la Paris ? Cine i-ar împiedica să vorbească... dacă ar voi s-o facă ? Dacă ar fi departe de aici, da, perfect ! Ce-ar putea spune ei n-ar fi deloc primejdios...

— Departe de aici ? Şi unde, mă rog ? întrebă văduva uitîndu-se ţintă la fiul ei.

— Lasă-mă să-i iau cu mine... restul nu te priveşte...

— Şi din ce-ai să trăieşti tu, şi ei de asemenea ?

— Fostul meu patron, lăcătuş, e om cumsecade ; o să-i spun cum stau şi poate o să-mi împrumute ceva bani de dragul copiilor ; o să pot astfel să-i bag ucenici undeva, departe de aici. Plecăm peste două zile şi n-o să mai auzi de noi...

— Nu, va fi cum am spus... vreau să rămînă la mine, să fiu mai sigură de ei.

— Atunci mă instalez mîine în baraca insulei, în așteptare de mai bine... Am și eu cap, știi doar...

— Da, știu... Ah, cum aș vrea să te văd departe de aici ? De ce n-ai rămas în pădurea ta ?

— Îți propun să te scap de mine și de copii...

— O s-o părăsești deci pe Lupoaica ta la care ții atît ? întrebă deodată văduva.

— Asta mă privește ; știu ce-am de făcut, am și eu ideile mele...

— Dacă te las să-i iei cu tine pe Amandine și pe François, n-o să mai pui niciodată piciorul în Paris ?

— În trei zile vom fi plecați și ca și morți pentru voi.

— Asta mi-ar plăcea mai mult decît să te am aici și să mă feresc mereu de ei... Fie, deoarece trebuie să mă-mpac cu gîndul ăsta, ia-i... și plecați cît mai repede... să nu vă mai văd niciodată.

— S-a făcut !

— S-a făcut. Dă-mi acum cheia pivniței să-i deschid lui Nicolas.

— Nu, să-i treacă mai întîi beția. Îți dau cheia mîine dimineață.

— Și Tărtăcuța ?

— Ea e altceva ; îi dai drumul după ce urc la mine ; mi-e scîrbă s-o văd...

— Du-te... înghițite-ar iadul !

— Asta mi-o spui în chip de noapte bună, mamă ?

— Da...

— Din fericire va fi cea din urmă.

— Cea din urmă, repetă văduva.

Fiul aprinse o lumânare, descuie ușa bucătăriei. își fluieră câinele care veni în goană gudurîndu-se bucuros și își urmă stăpînul la etaj.

— Du-te, ți-ai încheiat socotelile! murmură mama amenințîndu-și cu pumnul fiul care urcase scara. Tu ai vrut-o!

Apoi, ajutată de Tărtăcuță, căută o legătură de chei false și descuie ușa pivniței, eliberîndu-l pe Nicolas.

FRANÇOIS ȘI AMANDINE

François și Amandine dormeau într-o încăpere situată chiar deasupra bucătăriei, la capătul unui coridor din care se deschideau mai multe odăi destinate obișnuiților cîrciumii.

După ce consumaseră cina lor frugală, în loc să stingă lampașul, așa cum poruncise văduva, cei doi copii rămaseră treji, lăsînd ușa întredeschisă, pîndind trecerea fratelui lor, Martial, înainte de a se retrage în cămăruța lui.

Așezată pe un scaun șchiop, lămpița aruncă o lumină palidă prin gemuletul ei.

Pereți de ipsos, tărcați de leațuri cafenii, un pat desfundat pentru François, un vechi pătuc prea scurt pentru Amandine, niște scaune și bănci sparte de către turbulenții vizitatori ai tavernei din insula Culegătorului-de-fier vechi, așa arăta interiorul acestei încăperi.

Amandine, așezată pe marginea patului, tot încerca să-și înnoade sub bărbie fîșia de mătasă furată, dăruită de fratele ei, Nicolas.

François, în genunchi, ţinea un ciob de oglindă în faţa fetei care căuta să lărgească funda-lată a celor două capete ale fularului.

Atent şi foarte încîntat de găteala surorii sale, François pierdu o clipă din vedere că trebuia să ţină oglinda, în aşa fel ca imaginea surorii lui să se reflecte într-însa.

— Ţine oglinda mai sus, îl rugă Amandine, nu mă văd... aşa... acuma-i bine... aşteaptă puţin... gata, am isprăvit... Uită-te la mine ! Îmi stă bine ?

— Oh ! foarte bine ! Foarte bine.... Doamne... ce frumoasă fundă... Să-mi legi şi mie cravata tot aşa, vrei ?

— Da... îndată, dar stai să mă plimb puţin. Tu să mergi de-a-ndăratelea şi să ţii oglinda sus, ca să mă văd din mers.

François se supuse cît putu mai bine, spre marea mulţumire a Amandinei, care se fandosea, mîndră şi încîntată de enorma fundă a fularului...

Zărind o dîră de lumină străbătînd din odaia copiilor prin uşa întredeschisă, Martial intră la ei.

Cei doi copii alergară în întîmpinarea lui şi el îi îmbrăţişă cu dragoste.

— Cum ? Nu v-aţi culcat încă, mici flecari ce sînteţi ?

— Nu, dragă frate. Te aşteptam să vii la noi şi să-ţi urăm noapte bună, spuse Amandine.

— Şi apoi am auzit cît de tare se vorbea jos... parcă v-aţi fi certat, adăugă François.

— Da, zise Martial, am avut o neînţelegere cu Nicolas. Dar nu e nimic... De altfel, sînt mulţumit că v-am găsit treji, am să vă dau o veste bună.

— Nouă ?

— Ați fi mulțumiți să plecați de aici și să veniți cu mine undeva, foarte departe de aici ?

— Oh ! Da, dragă frate.

— Da, dragă frate.

— Ei bine, în două-trei zile părăsim insula toți trei.

— Ce fericire ! strigă Amandine, dînd veselă din palme...

— Dar tu ce ai pe cap, fata mea ? întrebă Martial observînd basmaua de mătase.

— Un fular pe care mi l-a dat Nicolas.

— Mi-a dat și mie unul, zise mîndru, François.

— Și de unde au ieșit aceste fulare ? M-aș mira ca Nicolas să le fi cumpărat pentru a vi le dărui.

Amîndoi copiii lăsară capul în jos fără a răspunde. După o clipă François spuse cu hotărîre :

— Nicolas ni le-a dat, nu știm de unde le are, nu e așa, Amandine ?

— Nu... nu... dragă frate, adăugă Amandine bîlbîindu-se și roșind, fără a îndrăzni să se uite la Martial.

— Nu minți ți ? spuse aspru Martial.

— Nu mințim, adăugă aspru François.

— Amandine, copila mea... spune adevărul, reluă Martial cu blîndețe.

— Ei bine, ca să spun tot adevărul, continuă timid Amandine, aceste frumoase basmale sînt dintr-o ladă cu stofe pe care Nicolas a adus-o astă-seară în luntrea lui.

— Și pe care a furat-o ?

— Cred că da... de pe o luntre cu coviltir.

— Vezi, François ? ! Mințeai, spuse Martial.

Copilul lăsă capul în jos și nu răspunse.

— Dă-mi acest fular. Amandine, dă-mi-l și pe al tău, François

Fata își scoase basmaua, privi pentru ultima oară funda mare care nu se desfăcuse, și o întinse lui Martial, înăbușindu-și un suspin de părere de rău. François scoase încet din buzunar fîșia de mătase și — ca și sora lui —i-o dădu lui Martial.

— Mîine dimineață, urmă acesta, voi înapoia fularele lui Nicolas. Nu ar fi trebuit să le primiți, copii, să te bucuri de un lucru furat, e ca și cum ai fi furat tu însuți.

— Păcat, erau atît de frumoase, spuse François.

— Cînd vei avea o meserie și vei cîștiga bani din munca ta, o să-ți poți cumpăra altele tot atît de frumoase. Haide, culcați-vă, e tîrziu, copiii mei.

— Nu ești supărat ? întrebă sfioasă Amandine.

— Nu, nu, fata mea, nu e vina voastră... trăiți cu pungași, faceți ca și ei fără să vă dați seama... Cînd veți fi printre oameni cinstiți, vă veți purta ca ei și veți fi curînd... sau să mă ia dracu... Acum, noapte bună.

— Noapte bună, dragă frate.

Martial îmbrățișă copiii, care rămaseră singuri.

— Dar ce ai, François ? Pari trist ! spuse Amandine.

— Iată ! fratele meu mi-a luat fularul ăla frumos și apoi, n-ai auzit ?

— Ce ?

— Vrea să ne ducă să ne bage în ucenicie...

— Nu-ți face plăcere ?

— Pe dracu ! Mi-e totuna, și așa ceilalți copii ne spun hoțomani... copii de ghilotinați... Dar vezi tu, să muncești e cam plictisitor.

— Dar aici o să fim mereu bătuți, frate dragă !

— Sîntem bătuți pentru că ascultăm mai mult de Martial decît de ceilalți...

— E atît de bun cu noi !

Convorbirea dintre François și Amandine fu întreruptă de o cheie răsucită de două ori pe dinafară.

— Ne încuie ! strigă François.

— Vai, Doamne... și de ce oare ? Ce-o să ne facă ?

— Poate că e Martial.

— Ascultă, ascultă cum latră cîinele lui ! exclamă Amandine, trăgînd cu urechea.

După cîteva clipe, François adăugă :

— S-ar zice că se lovește cu un ciocan în ușa lui... poate că vor s-o spargă !

— Da, da, și cîinele lui latră mereu...

— Ia ascultă acum, François ! S-ar zice că se bat niște cuie în ceva... Doamne, Dumnezeul meu ! Mi-e teamă... Ce vor să-i facă fratelui nostru ? Și cîinele lui a început să urle acum.

— Amandine... nu se mai aude nimic... reluă François apropiindu-se de ușă.

Cei doi copii, reținîndu-și suflarea, ascultau îngroziți.

— Iată că se întoarce de la fratele nostru, spuse încet François, îi aud umblînd în coridor.

— Să ne aruncăm pe paturi, mama ne-ar omorî dacă ne-ar găsi treji, spuse Amandine înspăimîntată.

— Nu... reluă François, trăgînd mereu cu urechea, au trecut prin fața ușii noastre... coboară scara alergînd...

— Doamne, Dumnezeule, ce poate să fie ?

— Ah, se deschide ușa bucătăriei... acum...

— Crezi ?

— Da, da... recunosc după zgomotul care-l face...

— Cîinele lui Martial urlă mereu... adăugă Amandine. Deodată exclamă: François! Fratele nostru ne cheamă...

— Cine? Martial?

— Da... auzi? Auzi?...

Într-adevăr, cu toată grosimea celor două uși închise, vocea răsunătoare a lui Martial, care din odaia lui chema pe cei doi copii, ajunse pînă la ei.

— Doamne, nu putem ieși de-aici... sîntem încuiați, zise Amandine. Desigur că i-au pus gînd rău, dacă el ne cheamă...

— Oh! cît despre asta, dacă i-aș putea împiedica, strigă hotărît François, i-aș opri, chiar de-ar fi să mă taie în bucăți!...

— Dar fratele nostru nu știe că ne-au încuiat, o să creadă că nu vrem să-i sărim în ajutor. Strigă-i că sîntem închiși, François!

Acesta era pe cale să urmeze sfatul surorii lui, cînd o lovitură puternică zgudui de afară oblonul ferestruicii.

— Vin pe acolo, să ne omoare, strigă Amandine și, în spaima ei, se aruncă pe pat și-și acoperi fața cu mîinile.

François rămase nemișcat, deși împărtășea spaima surorii lui.

Totuși, după lovitura violentă de care am vorbit, oblonul nu se deschise: tăcerea cea mai adîncă domnea în casă.

Martial încetase de a mai chema copiii.

Puțin mai liniștit și excitat de o vie curiozitate, François se încumetă să întredeschidă puțin fereastra și încercă să privească afară printre stinghiile oblonului.

— Ia bine seama! îi șopti Amandine, care, auzindu-l pe François deschizînd fereastra, se ridicase în capul oaselor. Vezi ceva? întrebă ea.

— Nu... noaptea e prea întunecoasă.
— N-auzi nimic ?
— Nu, vîntul bate prea tare.
— Vino, vino înapoi, atunci !
— Ah ! Acum văd ceva.
— Ce ?
— Lumina unui felinar... se duce și vine.
— În mîna cui e ?
— Nu văd decît licărul... ah, se apropie... Oameni... Vorbesc.
— Cine ?
— Ascultă, ascultă... e Tărtăcuța.
— Ce spune ?
— Spune să i se țină bine piciorul scării.
— Ah ! Vezi tu, zgomotul de adineauri l-au făcut cînd au luat scara mare care era sprijinită de oblonul nostru.
— Nu mai aud nimic.
— Și ce fac cu scara acum ?
— Nu mai pot vedea...
— Nu mai auzi nimic ?
— Nu...
— Dumnezeule, François, poate că au adus scara pentru ca să intre pe fereastră la Martial...
— E posibil.
— Dacă ai deschide puțin și oblonul, ca să vedem...
— Nu îndrăznesc.
— Numai puțin.
— Oh, nu, nu, ar putea să observe mama !
— E atît de întuneric, că nu e nici o primejdie.
François ascultă, dar cu părere de rău, de dorința Amandinei, întredeschise oblonul și privi afară.
— Ei bine, spuse fata înfrîngîndu-și teama și apropiindu-se de François în vîrful picioarelor.

— La lumina lanternei, spuse aceasta, o văd pe Tărtăcuța ținînd piciorul scării... au rezemat-o de fereastra lui Martial.

— Și apoi ?

— Nicolas se urcă pe scară, are toporișca în mînă, o văd cum lucește...

— Ah ! Nu v-ați culcat și ne iscodiți ! strigă dintr-o dată văduva, adresîndu-se de afară lui François și surorii lui.

În clipa cînd mama vru să intre în bucătărie, zărise raza lumînării străbătînd prin oblon. Nenorociții uitaseră să o stingă.

— Urc la voi, adăugă văduva cu un glas teribil, vin și vă învăț eu minte, spionilor !

Acestea erau evenimentele care se desfășurară în insula Căutătorului-de-fier-vechi, în ajunul zilei în care doamna Séraphin trebuia s-o aducă acolo pe Floarea-Mariei.

CAMERE MOBILATE

Pasajul Brasserie, pasaj dubios și destul de puțin cunoscut, deși situat în centrul Parisului, dă la un capăt în strada Traversière — Saint-Honoré și la celălalt în curtea Saint Guillaume.

Cam pe la mijlocul acestei străduțe umede, noroioase, întunecate și triste, în care soarele nu pătrunde niciodată, se afla o „casă cu odăi mobilate" (numită astfel din cauza prețului ieftin al chiriilor).

Pe o firmă uzată se citea „Camere și cabinete mobilate", iar pe dreapta unei alei întunecoase se deschidea ușa unei prăvălii tot atît de obscure,

unde stătea de obicei principalul locatar al casei. Acest om al cărui nume fusese de mai multe ori rostit pe insulă, se numește Micou. Aparent, este negustor de fier vechi, dar în taină cumpără și tăinuiește metale furate ca fier, plumb, cupru și cositor.

Tata Micou e un bărbat voinic, de vreo cincizeci de ani, cu înfățișarea ordinară, șireată, cu nasul buburos și cu obrazul congestionat de băutură; poartă o căciulă de lutru și e îmbrăcat într-un vechi pardesiu verde.

Deasupra unei sobe mici de tuci, la care se încălzește, se vede o planșetă numerotată, atîrnată de perete; acolo sînt agățate cheile chiriașilor absenți. Ochiurile de geam ale galantarului, cu drugi groși de fier, care dă în stradă, sînt vopsite în așa fel încît de afară să nu se poată vedea (știm și de ce), ceea ce se petrece în prăvălie.

În acest magazin destul de vast, domnește o mare întunecime; pe zidurile înnegrite și umede atîrnă lanțuri ruginite de toate grosimile și de toate lungimile; podeaua aproape că dispare sub grămezile de fier și de tuci.

Trei bătăi în ușă, într-un anumit fel, atrăseră atenția celui ce închiria, revindea și tăinuia.

— Intră! strigă el.

Era Nicolas, fiul văduvei ghilotinatului. Foarte palid, fața lui părea și mai sinistră decît în ajun și totuși îl vom vedea afectînd un fel de veselie zgomotoasă în timpul discuției ce urmează. (Această scenă se petrecea a doua zi după cearta banditului cu fratele său, Martial.)

— Ah! Iată-te, poamă bună! îi spuse prietenește Micou.

— Da, moș Micou, doar vin să fac o afacere cu dumneata.

— Atunci închide ușa...

— Dar am afară cîinele și căruciorul cu marfa.

— Ce-mi aduci ? Plumb ciordit de pe acoperișuri ?

— Nu, moș Micou.

— Să nu fie resturi de metal, nu se prea caută acum, tu nu mai lucrezi... O fi fier ?

— Nu, moș Micou, e aramă... patru drugi... trebuie să fie cel puțin o sută cincizeci de livre, cîinele meu de-abia le-a putut tîrî.

— Adu arama, să o cîntărim.

— Trebuie să mă ajuți, fiindcă mă doare brațul.

Și, aducîndu-și aminte de lupta cu fratele său, trăsăturile banditului exprimară totodată o ură și o bucurie sadică, că și cum răzbunarea lui ar fi fost pe deplin satisfăcută.

— Dar ce ai la braț, băiete ?

— Nimic, o scrîntitură.

— Să roșești un fier în foc, să-l pui în apă și să bagi brațul în această apă fierbinte, e un leac de bătăuș, dar foarte bun.

— Mulțumesc, moș Micou !

— Hai să aducem arama, o să te ajut eu, leneșule !

Făcură două drumuri, drugii fură scoși dintr-un cărucior tras de un dulău uriaș, și băgate în prăvălie.

— E o idee bună, căruciorul ăsta al tău ! spuse taica Micou, potrivind talerele de lemn ale unei imense balanțe atîrnate de una din grinzile tavanului.

— Da, cînd am ceva de adus, iau cîinele și căruciorul în luntrea mea și, cînd acostez, îl înham. Un birjar ar pălăvrăgi dar cîinele meu, nu.

— La tine acasă toată lumea e bine ? întrebă tăinuitorul cîntărind arama ; mama și sora ta sînt sănătoase ?

— Da, moș Micou.

— Și copiii ?

— Copiii de asemeni.

— Dar nepotul dumitale André, unde e ?

— Nu-mi mai vorbi de el ! A făcut chef ieri ; Barbillon și cu șchiopul ăla grasu l-au luat cu ei, a venit acasă abia azi-dimineață, acum s-a dus la oficiul poștal din strada Jean-Jacques Rousseau.

— Și frate-tu Martial, tot așa sălbatic ?

— Zău că nu știu nimic.

— Cum nu știi nimic ?

— Nu, răspunse Nicolas, prefăcîndu-se nepăsător : nu l-am mai văzut de două zile... S-o fi înapoiat în pădurile lui să braconeze, dacă nu cumva luntrea lui, care era veche... nu s-o fi scufundat în mijlocul apei, și el cu ea...

— Nu ți-ar părea prea rău, ticălosule, că tot nu-l poți suferi pe frate-tău.

— E adevărat, îți faci cîteodată anumite păreri despre unii și alții. Cîte livre de aramă sînt ?

— Ai vederea bună... o sută patruzeci și opt de livre, băiete.

— Și cît îmi datorezi ?

— Treizeci de franci în cap.

— Treizeci de franci cînd arama se vinde cu un franc livra ? Treizeci de franci !

— Haide, să zicem treizeci și cinci de franci și să nu mai sufli o vorbă, că altminteri vă dau dracului, pe tine, și arama ta, cu cîine și cu cărucior cu tot.

— Dar, moș Micou, prea mă tragi pe sfoară, n-are nici un rost.

— Dacă poți să-mi dovedești de unde o ai, îți dau șaptezeci și cinci de centime pe livră.

— Mereu același cîntec... sînteți toți la fel, bandă de tîlhari! E îngăduit să-ți jupoi prietenii în felul ăsta? Dar mai e ceva: dacă-ți iau altă marfă în schimb, o să-mi faci cel puțin un preț mai omenesc?

— Se înțelege. Ce-ți trebuie? Lanțuri, piroane pentru luntre?

— Nu. Îmi trebuie patru sau cinci plăci de tablă foarte groasă, ca pentru căptușit obloane.

— Am ce-ți trebuie, groasă de un țol... nici măcar un glonț n-ar trece prin ea.

— E tocmai ceea ce vreau...

— Și ce mărime?

— Păi, în totul vreo doi metri pătrați.

— Bine! Și altceva?

— Trei bare de fier de un metru și ceva lungime și late cam de un sfert.

— Am demontat acum cîteva zile niște gratii de fereastră, o să ți se potrivească perfect, ca o mănușe... Și pe urmă?

— Două balamale groase și un mîner de potrivit și de închis după voie, o supapă de vreo șaizeci de centimetri pătrați.

— Un chepeng, vrei să spui?

— Nu, o supapă...

— Nu înțeleg la ce ți-ar putea sluji o supapă.

— Se poate, dar eu înțeleg.

— E în regulă, n-ai decît să alegi. Am acolo o grămadă de vechituri. Și ce mai dorești?

— Asta e tot.

— Nu e mare lucru.

— Pregătește-mi numaidecît marfa, moș Micou, o ridic cînd mă-ntorc, mai am niște drumuri de făcut.

— Cu căruciorul ? Ia spune, te ţii de glume, văd un balot în fund, e, desigur, vreo trufanda luată de la bufetul universal, lacomule.

— Vorba dumitale, moş Micou, dar dumneata nu mănînci de-alde astea. Să nu mă laşi să aştept fierăria ; trebuie să fiu pe insulă înainte de amiază.

— Fii liniştit, e ora opt şi dacă nu te duci prea departe, într-un ceas poţi să vii, totul va fi gata, banii şi marfa... Vrei să bei ceva ?

— Oricînd... De altfel cred că mi se cuvine ! !...

Taica Micou scoase dintr-un dulap vechi o sticlă cu rachiu, un pahar crăpat şi o ceaşcă fără toartă, şi turnă.

— În sănătatea dumitale, moş Micou !

— Şi în a ta, băiete, şi a doamnelor de acasă !

— Mulţumesc... Şi-ţi merge bine cu odăile mobilate ?

— Aşa şi aşa... Am tot timpul cîţiva chiriaşi pentru care mă tem de descinderi din partea comisarului... dar ăştia plătesc bine.

— De ce?

— Că prost mai eşti ! Cîteodată închiriez aşa cum cumpăr... ăstora nu le cer paşaport, după cum nu-ţi cer nici ţie factură de vînzare.

— Mie-mi spui ?... Şi le închiriezi tot atît de scump pe cît de ieftin cumperi de la mine ?

— Trebuie să-ţi scoţi paguba... Unul din verii mei are o casă frumoasă, cu odăi mobilate, în strada Saint-Honoré, deşi soţia lui e o croitoreasă pricepută ; foloseşte pînă la douăzeci de lucrătoare, fie la ea, fie la ele acasă.

— Ia spune, bătrîne încăpăţînat, or fi multe drăguţe printre ele, hei ?

— Te cred. Sînt două sau trei pe care le-am văzut cîteodată aducînd lucrul. Drace, că drăguţe

mai sînt ! Una mică mai ales, care lucrează la dînsa acasă, și care rîde mereu... o cheamă Rigolette... Doamne, Doamne, fiule, ce păcat că nu mai am douăzeci de ani ca dînsa !

— Hai, moșule, potolește-te, că chem pompierii !

— Dar e cinstită, băiete... e cinstită.

— O fi... și spuneai că vărul dumitale...

— Îngrijește foarte bine de casă, și cum e și el ca Rigolette...

— Cinstit ?

— Ai ghicit !

— Măi să fie !

— Nu primește decît chiriași cu pașaport sau cu acte. Dar dacă se prezintă unii care n-au, cum știe că eu nu sînt atît de mofturos, mi-i trimite mie.

— Și plătesc pentru asta ?

— Totdeauna.

— Dar toți ăștia fără acte sînt complici cu hoții !

— Ba bine că nu ! Iată, fiindcă veni vorba, vărul meu mi-a trimis acum cîteva zile o clientă... Să mă ia dracu dacă pricep ceva... Să mai bem un rînd !

— În regulă ! E bună băutura... Noroc, moș Micou.

— Noroc, băiete ! Îți spuneam, dar, că ieri, vărul meu mi-a trimis o clientă de care nu știu ce să cred. Închipuie-ți, o mamă cu fiica ei, jerpelite și nenorocite, cu tot bagajul lor într-o batistă. Ei bine ! Deși nu arată să fie cine știe cine, fiindcă n-au acte și au închiriat odaia numai pentru cincisprezece zile, de cînd sînt la mine, nu s-au mișcat din casă, nu vin bărbați la ele, și totuși, dacă n-ar fi atît de prăpădite și de palide, ar fi două muie-

ruşti minunate, mai ales fata ! Are cincisprezece sau şaisprezece ani, cel mult... e albă ca un iepure de casă şi are nişte ochi mari... Drace ! Ce ochi ! Ce ochi !

— Iar te aprinzi... şi ce fac cele două femei ?

— Îţi spuneam că nu înţeleg nimic... desigur că sînt cinstite şi totuşi n-au acte... Fără să mai vorbesc că primesc scrisori fără adresă... Poate că numele lor nu trebuie să se afle.

— Cum aşa ?

— Am trimis azi-dimineaţă pe nepotul meu André la biroul de postrestant, ca să ceară o scrisoare adresată doamnei X.Z. Scrisoarea trebuia să vie din Normandia, dintr-un tîrg numit Aubièrs. Au scris astea toate pe un bilet, ca André să poată cere scrisoarea, dînd aceste lămuriri... Vezi, dar, că nu par deloc grozave nişte femei care îşi iau numele de X şi de Z. Şi totuşi nici un bărbat !

— N-o să-ţi plătească !

— Pe un vulpoi bătrîn ca mine e greu să-l înveţe cineva să joace cum i se cîntă. Au luat o odăiţă fără sobă şi le-am cerut să plătească douăzeci de franci pe chenzină cu plata înainte. Poate că sînt bolnave, fiindcă n-au coborît de două zile. Nu cred să sufere de indigestie, căci, de cînd sînt aici, n-au aprins nici măcar o lampă de gătit ca să-şi facă de mîncare. Nu-mi iese din cap asta, dar repet ce ţi-am spus : nici un bărbat şi nici acte...

— Dacă n-ai decît clienţi dintr-ăştia, moş Micou...

— Unii vin, alţii pleacă ; dacă găzduiesc oameni fără paşaport, apoi să ştii că închiriez şi la oameni bine situaţi. Am acum doi voiajori comerciali, un factor poştal, şeful de orchestră al cafenelei Orbilor, şi o rentieră, toţi oameni cinstiţi ; ei îmi salvează reputaţia casei, dacă vreun comisar ar vrea

să-şi bage nasul ; ăştia nu sînt chiriaşi de noapte, ci de ziua-namiaza mare.

— Dar cînd e ziuă în pasajul dumitale, moş Micou ?

— Poznaşule !... Încă un rînd ?

— Ultimul, că trebuie s-o şterg... Dar, ia spune, moş Micou, Robin, şchiopul ăla gras, tot aici stă ?

— Sus... uşa de lîngă mama cu fata. Îşi toacă banii de la puşcărie şi nu cred că i-au mai rămas mulţi.

— Bagă de seamă, că s-a reîntors aici unde îi este interzis să vie.

— O ştiu prea bine, dar nu pot să scap de el. Cred că pune ceva la cale ; şontorogul ăla micu, băiatul lui Braţ-Roşu, a venit aici aseară cu Barbillon, ca să-l caute... Mi-e teamă să nu-i tulbure pe bunii mei chiriaşi, blestematul ăsta de Robin, aşa că, o dată chenzina încheiată, îl dau afară, spunîndu-i că odaia e reţinută de un ambasador sau de soţul doamnei Saint-Ildefonse, rentiera mea.

— O rentieră ?

— Te cred ! Trei camere şi hol mic în faţă, ce mai vrei... toate mobilate din nou, plus o cameră la mansardă pentru servitoarea ei... optzeci de franci pe lună... şi plătiţi înainte de unchiul ei, căruia îi dă provizoriu una din camere, cînd vine de la ţară ! Cred însă că „la ţară" înseamnă pentru el strada Vivienne, strada Saint-Honoré, sau prin preajma lor.

— Aha !... E rentieră fiindcă bătrînul îi dă o rentă.

— Taci odată ! Iat-o pe jupîneasa ei.

O femeie destul de vîrstnică, purtînd un şorţ alb de o curăţenie îndoielnică, intră în prăvălia revînzătorului.

— Cu ce vă putem servi, doamnă Charles ?

— Taică Micou, nepotul dumitale nu e aici ?

— E în drum spre poșta centrală, trebuie să se înapoieze numaidecît.

— Domnul Badinot ar vrea să ducă de îndată scrisoarea aceasta la adresă. Nu așteaptă răspuns, dar e foarte urgent.

— Într-un sfert de ceas va porni, doamnă Charles.

— Să se grăbească.

— Fiți liniștită.

Jupîneasa plecă.

— E jupîneasa vreunuia din chiriașii dumitale, moș Micou ?

— Nu măi, Colas, este a rentierei mele, a doamnei Saint-Ildefonse. Domnul Badinot e unchiul ei ; a venit ieri de la țară, spuse Micou care cerceta scrisoarea ; apoi adăugă, citind adresa : Ia uită-te ; ce distinse cunoștințe are ! Cînd îți spun că sînt persoane de seamă ! Scrie unui viconte.

— Pe dracu !

— Uită-te singur : *Domnului viconte de Saint-Rémy, strada Chaillot... Foarte urgent, personal.* Cred că dacă găzduiești rentiere cu asemenea unchi care scriu unor viconți, poți să treci cu vederea pașapoartele unor chiriași de la etajele de sus, nu e așa ?

— Desigur. Ei, acum pe curînd, moș Micou. O să leg ciinele și căruciorul meu de ușa dumitale ; o să merg pe jos cu ceea ce am de dus... Pregătește-mi deci marfa și banii, ca la întoarcere să nu aștept și să o pot șterge numaidecît.

— Fii pe pace ; patru plăci bune de tablă de cîte doi metri pătrați fiecare, trei bare de fier de un metru și ceva și două balamale groase pentru supapa ta. Supapa asta mi se pare ciudată, în sfîrșit, nu mă privește... asta e tot ?

— Da, și banii mei ?

— Da, și banii tăi. Dar ia spune-mi, înainte de a pleca... de cînd ești aici, te tot cercetez.

— Ei bine ?

— Nu știu de ce, dar pare că s-a petrecut ceva cu tine.

— Cu mine ?

— Da.

— Ești nebun. Dacă s-a petrecut ceva... e că... mi-e foame.

— Ți-e foame... ți-e foame... e posibil, dar s-ar spune că vrei să pari vesel, cînd în tine e ceva care te frămîntă, și te zgîndăre, ai ceva pe suflet, te pișcă vreun purice, și, ca să ai mîncărimi, trebuie să te ciupească rău, căci tu nu știi să te prefaci.

— Îți spun că ești nebun, moș Micou, negă Nicolas tresărind fără să vrea.

— Vezi, s-ar zice că tremuri...

— Mă doare brațul.

— Atunci nu uita leacul meu, te vindeci singur !

— Mulțumesc, moș Micou... pe curînd.

Și banditul plecă.

Tăinuitorul, după ce ascunse drugii de aramă în dosul bufetului, începu să adune diferitele lucruri comandate de Nicolas, cînd un nou personaj intră în prăvălie.

Era un om de vreo cincizeci de ani, cu privirea pătrunzătoare și cu o față fină, încadrată de barbeți cărunți, stufoși, și cu ochelari cu ramă de aur ; era îmbrăcat cu destulă îngrijire ; mînecile largi ale paltonului cafeniu, garnisite cu catifea neagră, scoteau la iveală mîinile vîrîte în mănuși de culoarea paiului. Cizmele păreau lustruite în ajun, atît erau de lucitoare.

Așa arăta domnul Badinot unchiul rentierei, acea doamnă Saint-Ildefonse, a cărei poziție socială făcea mîndria și siguranța lui tata Micou.

Ne amintim, poate, că domnul Badinot, fost avocat, dat afară din barou, pe atunci cavaler de industrie și agent de afaceri dubioase, servea de spion baronului de Graün și dăduse acestui diplomat ample informații asupra multor personaje din această povestire.

— Doamna Charles ți-a dat o scrisoare pentru a fi dusă la destinație, se adresă domnul Badinot lui Micou.

— Da, domnule, nepotul meu se va înapoia și va pleca imediat s-o ducă.

— Nu, înapoiază-mi scrisoarea aceea... mi-am schimbat hotărîrea, o s-o duc personal vicontelui de Saint-Remy, zise domnul Badinot, apăsînd intenționat și cu înfumurare asupra acestei adrese aristocratice.

— Iată scrisoarea, domnule... Nu aveți alt comision ?

— Nu, taică Micou, zise Badinot pe un ton protector ; dar am să-ți fac o reclamație.

— Mie, domnule ?

— Da, și încă foarte gravă.

— Cum așa, domnule ?

— Știi și dumneata că doamna de Saint-Ildefonse plătește foarte scump apartamentul de la etajul întîi ; nepoata mea e una din locatarele căreia i se cuvine o atenție deosebită ; a venit cu încredere în această casă, și neputînd suporta zgomotul trăsurilor, spera să se simtă aici ca la țară.

— Așa și e, aici e ca într-un cătun... Dumneavoastră, domnule, trebuie să vă pricepeți, că doar trăiți la țară.

— Un cătun ? Frumos cătun ! Totdeauna e un zgomot infernal.

— Totuşi e imposibil să găsiţi o casă mai liniştită ; deasupra locuinţei doamnei, e un şef de orchestră de la cafeneaua Orbilor şi un comis-voiajor... deasupra un alt comis-voiajor ; dedesubt e...

— Nu e vorba de aceste persoane, sînt foarte liniştite şi cumsecade, nepoata mea n-are nimic de zis ; dar la al patrulea, e unul şchiop şi gras, pe care doamna de Saint-Ildefonse l-a întîlnit şi ieri beat pe scară ; scotea nişte ţipete sălbatice ; aproape că i-a venit rău, aşa s-a speriat... Dacă crezi că cu un asemenea chiriaş casa dumitale seamănă cu un cătun...

— Domnule, vă jur că nu aştept decît prilejul pentru a-l da afară pe acest individ ; mi-a plătit înainte chenzina, altminteri n-ar mai fi aici.

— Nu trebuia să-l primeşti ca chiriaş.

— Dar afară de el, cred că doamna nu are de ce să se plîngă. Mai e un factor de la poşta mică, un exemplu de cinste ; şi deasupra, alături de camera şchiopului, o femeie cu fiica ei, care nici nu ies din casă.

— Încă o dată, doamna de Saint-Ildefonse nu se plînge decît de şchiop, care a ajuns sperietoarea casei. Te previn că dacă îl mai ţii, o să-ţi izgonească toţi oamenii cinstiţi.

— O să-l dau afară, fiţi liniştit... nu ţin deloc la el.

— Şi-ai face bine... altfel lumea nu-ţi va mai preţui casa...

— Ceea ce n-ar fi în avantajul meu... aşa că, domnule, socotiţi-l pe şchiop ca şi plecat, fiindcă nu mai are de stat aici decît patru zile.

— În sfîrşit, deşi e prea mult, asta te priveşte...

La primul scandal, nepoata mea pleacă din casa asta.

— Fiţi liniştit, domnule.

— Toate astea sînt în interesul dumitale... gîndeşte-te bine pentru că eu nu mai am nimic de adăugat, zise domnul Badinot pe un ton protector şi ieşi.

Mai e oare nevoie să spunem că femeia şi fata aceea, care trăiau atît de izolate, erau cele două victime ale lăcomiei notarului ?

Vom conduce pe cititor în trista odăiţă în care locuiau.

VICTIMELE UNUI ABUZ DE ÎNCREDERE

(*„Cînd abuzul de încredere este pedepsit, limita medie a pedepsei : două luni de închisoare şi douăzeci şi cinci de franci amendă.“* Art. 406 şi 408 din *Codul penal).*

Cititorul să-şi imagineze o odăiţă la etajul al patrulea din trista casă de pe pasajul Brasserie. O lumină spălăcită şi întunecată abia pătrunde printr-o ferestruică cu un singur canat, cu trei ochiuri de geam, crăpate şi murdare. Un tapet zdrenţuit, de culoare gălbuie acoperă pereţii. În colţurile tavanului scorojit, atîrnă pînze dese de păianjen. Podeaua, desfundată în mai multe locuri, ivea ici şi colo grinzile şi leţurile de care e prinsă. O masă de lemn de brad, un scaun, un cufăr vechi, fără broască, un pat pliant cu spetează de lemn, cu o saltea subţire, cearşafuri de pînză groasă, neînălbită, şi o veche pătură de lînă cafenie, iată mobilierul acestei camere mobilate.

Pe scaun ședea doamna baroană de Fermont. În pat zăcea domnișoara Claire de Fermont (acestea erau numele celor două victime ale lui Jacqués Ferrand).

Neavînd decît un pat, mama și fiica se culcau pe rînd, împărțind astfel orele de noapte. Prea multe griji și spaime o chinuiau pe baroană ca să poată dormi în voie ; în schimb, fiica ei avea cel puțin parte de cîteva ore de odihnă și de uitare.

În clipa aceea dormea. Nimic mai mișcător, mai dureros, ca tabloul acestei mizerii, impusă de lăcomia notarului, celor două ființe, pînă atunci deprinse cu modestele satisfacții ale bunăstării, și înconjurate, în orașul lor natal, de considerația ce o inspiră totdeauna o familie onorabilă. Doamna de Fermont are vreo treizeci și șase de ani, fizionomia ei este plină de blîndețe și de distincție. Trăsăturile ei, odinioară de o rară frumusețe, sînt palide și obosite ; părul negru, despărțit în bandouri de-o cărare la mijloc, strîns la spate, trădează prin cîteva șuvițe argintii, urmele suferințelor recente. Îmbrăcată într-o rochie de doliu, cîrpită în cîteva locuri, doamna de Fermont, cu fruntea sprijinită în mînă, se reazimă de tristul căpătîi al patului și-și privește fata cu o îndurerare greu de redat.

Claire n-are decît șaisprezece ani. Candidul și delicatul ei profil, subțiat ca și cel al mamei, se desenează pe culoarea cenușie a pînzei grosolane cu care este înfățată perna umplută cu rumeguș de lemn.

Tenul fetei și-a pierdut strălucitoarea puritate, ochii ei mari, închiși, proiectează pe obrazul supt umbra dublă a genelor lungi și negre. Buzele, odinioară roze și umede, acum uscate și livide, ivesc printre ele smalțul alb al dinților ; atingerea aspră a cearșafurilor ordinare și a păturii de lînă, a

lăsat urme roşietice pe carnaţia gîtului, a umerilor şi a braţelor tinerei fete.

Din timp în timp, o uşoară tresărire crispa sprîncenele subţiri şi catifelate, ca şi cum fata ar fi fost urmărită de un vis chinuitor. Aspectul acestei feţe trădează de pe acum o expresie bolnăvicioasă şi penibilă. Descoperi cumplitele simptome ale unei boli care mocneşte şi ameninţă.

De multă vreme doamna de Fermont nu mai avea lacrimi, se uita la fata ei cu un ochi uscat şi înfierbîntat de pojarul unei febre lente care o consuma pe tăcute. Din zi în zi doamna de Fermont se simţea mai lipsită de puteri şi, ca şi fiica ei, simţea acea stare de sfîrşeală, prevestitoarea unei boli grave şi latente ; dar temîndu-se să nu o alarmeze pe Claire şi nevrînd mai ales, dacă s-ar putea spune, să se sperie ea însăşi, lupta din răsputeri împotriva primelor simptome ale bolii.

Pentru aceleaşi motive şi din spirit de generozitate, Claire, ca să nu-şi neliniştească mama, încerca să-şi ascundă suferinţele. Nefericitele fiinţe, pradă acelorași dureri, trebuiau să fie lovite de aceeaşi boală.

Două sau trei lovituri puternice în uşă o făcură pe doamna Fermont să tresară şi o treziră brusc pe fiica ei.

— Dumnezeule, mamă, ce s-a întîmplat ? exclamă Claire ridicîndu-se în capul oaselor ; apoi, printr-o mişcare reflexă, îşi aruncă braţele de gîtul mamei care, tot atît de speriată, se lipi de fata ei, uitîndu-se cu groază la uşă.

— Nu ştiu, draga mea, linişteşte-te... nu e nimic... a bătut cineva... poate ni se aduce răspunsul de la postrestant.

În clipa aceea, uşa putredă se clătină sub şocul mai multor lovituri puternice de pumn.

— Cine e acolo ? întrebă doamna de Fermont cu voce tremurătoare.

Un glas grosolan, aspru, răguşit, răspunse :

— Ce, sînteţi surde, vecinelor ? Hei ! Vecinelor ! Hei !...

— Ce doreşti, domnule, nu te cunosc, spuse doamna de Fermont încercînd să-şi prefacă vocea alterată de spaimă :

— Sînt Robin, vecinul dumitale... dă-mi foc să-mi aprind pipa... haide, hopa ! Şi mai repede, ce dracu !

— Doamne, e şchiopul acela, care e mereu beat, şopti doamna de Fermont.

— Hei !... Îmi daţi un foc, sau sparg uşa ? Fir-ar al dracului !

— Domnule... n-am foc !...

— Trebuie să aveţi chibrituri... toată lumea are... deschideţi... hai odată !

— Domnule, te rog, lasă-ne în pace...

— Vrei să deschizi au ba ?

— Te rog să pleci, sau strig...

— O dată, de două ori, de trei ori... nu vrei ? Atunci dărîm tot... Hăis !

Şi mizerabilul dădu o lovitură atît de puternică, încît broasca uzată se sparse şi uşa se deschise.

Cele două femei scoaseră un ţipăt de groază.

Doamna de Fermont, cu toată slăbiciunea ei, se repezi înaintea banditului în clipa cînd acesta punea un picior în odaie, şi îi tăie drumul.

— Domnule, asta e o ticăloşie ! Nu vei intra ! strigă nefericita mamă reţinînd cît o ţineau puterile uşa întredeschisă. Voi striga după ajutor...

Se cutremură de prezenţa acestui om cu figura hidoasă şi buhăită de vin.

— Pentru ce ? Pentru ce ? răspunse el. Nu se ajută oare vecinii între ei ? Trebuia să deschizi uşa, n-aş fi spart-o !

Apoi cu încăpăţînarea stupidă a omului beat, adaugă, clătinîndu-se pe picioarele lui nesigure :

— Vreau să intru, şi o să intru... şi nu ies de aici pînă nu-mi aprind pipa.

— N-am nici foc, nici chibrituri. În numele cerului, domnule, pleacă.

— Nu-i adevărat, spui asta ca să nu-ţi văd fata culcată. Ieri ai astupat geamurile de la uşă. E drăguţă... Vreau s-o văd... Ia seama, te pocesc dacă nu mă laşi să intru... îţi spun că o să-ţi văd fata, în pat, şi o să-mi aprind şi pipa, sau dărîm totul, şi pe dumneata !...

— Ajutor, Doamne !... Săriţi, ajutor ! strigă doamna de Fermont, care simţea uşa cedînd sub lovitura puternică a şchiopului.

Intimidat de aceste strigăte, omul făcu un pas înapoi şi, arătînd doamnei Fermont pumnul, zise :

— O să-mi plăteşti asta... Vin la noapte, o să-ţi astup gura şi n-o să mai poţi să strigi...

Şi şchiopul cel gras, cum i se zicea în insulă, coborî, amenînţînd cumplit.

Doamna de Fermont, de teamă să nu revină iar, şi văzînd broasca stricată, împinse masa în faţa uşii, ca să o baricadeze.

Claire fu atît de impresionată, atît de zdrobită de această oribilă scenă, că recăzu pe culcuşul ei aproape inertă, pradă unei crize de nervi.

Mama, uitînd de propria ei spaimă, alergă la fată, o strînse în braţe, îi dădu să bea puţină apă, şi o făcu să-şi vină în fire.

— Linişteşte-te, îi zise ea, fii calmă, biata mea copilă... monstrul acela s-a dus.

Apoi nefericita mamă exclamă cu o indignare și o durere de nedescris :

— Numai notarul este primul vinovat de toate chinurile noastre !...

Claire se uita în jurul ei cu mirare și cu teamă.

— Crede-mă, draga mea, reluă doamna Fermont, sărutîndu-și afectuos fiica, mizerabilul a plecat.

— Dumnezeule, dar dacă urcă iar ? Ai văzut bine că ai strigat după ajutor și n-a venit nimeni... Oh ! Te implor, să părăsim această casă... Voi muri de frică !

— Cum tremuri !... Ai friguri.

— Nu, nu, spuse fata pentru a-și liniști mama, nu e nimic, e frica, va trece... Și tu cum te simți ? Dă-mi mîinile... Doamne, cum ard ! Vezi, tu ești cea bolnavă și vrei să mi-o ascunzi.

— Să nu crezi așa ceva, mă simțeam mai bine ca oricînd ! Emoția și tulburarea pricinuită de acest om m-au adus în halul ăsta. Dormeam foarte adînc pe scaun și m-am trezit o dată cu tine.

— Totuși, mamă, bieții tăi ochi sînt roșii... ard ca focul !

— Oh ! Înțelegi, copila mea, că somnul pe scaun nu prea te odihnește, nu-i așa ?

— E adevărat că nu te simți rău ?

— Nu, nu, te asigur... Și tu ?

— Nici eu, dar tremur încă de spaimă. Te implor, mamă, să plecăm din casa asta.

— Și unde să ne ducem ? Știi cît de greu am găsit această nenorocită de odăiță... căci din păcate n-avem acte și apoi am plătit pentru cincisprezece zile înainte, n-o să ne dea banii înapoi... și ne rămîne atît de puțin, atît de puțin... încît trebuie să facem cea mai cruntă economie.

— Poate că domnul de Saint-Remy îți va răspunde dintr-o zi într-alta.

— Nu mai am nici o nădejde... I-am scris de atîta vreme !...

— Poate că n-a primit scrisoarea. De ce nu-i mai scrii o dată ? De aici pînă la Angers nu e așa de departe, am putea avea repede răspunsul.

— Dragă copilă, știi cît de greu mi-a venit să-i scriu.

— Ce riști ? E atît de bun, cu toată bruscheța lui... Nu era el unul din cei mai vechi prieteni ai tatei ? Și apoi ne este și rudă...

— Dar e și el sărac, nu prea are avere... poate că nu ne răspunde ca să nu sufere refuzîndu-ne...

— Dar dacă n-a primit scrisoarea ta, mamă ?

— Și dacă a primit-o, din două una : sau e el însuși într-o situație atît de grea încît nu ne poate veni într-ajutor, sau nu-l interesează soarta noastră. Atunci de ce să ne expunem unui refuz sau unei umilințe ?

— Hai mamă, curaj, tot ne mai rămîne o speranță... Poate că dimineața asta ne va aduce un răspuns bun...

— De la domnul d'Orbigny ?

— Desigur... Scrisoarea a cărei ciornă ai făcut-o odinioară, era atît de limpede, atît de emoționantă, expunea atît de firesc nenorocirea noastră, încît i se va face milă de noi... Într-adevăr, nu știu ce-mi spune că n-ai dreptate să te-ndoiești de el.

— N-are prea multe motive să se intereseze de noi. E drept că a cunoscut odinioară pe tatăl tău și l-am auzit adeseori pe bietul meu frate vorbind de domnul d'Orbigny ca de un om cu care avusese cele mai bune relații, înainte ca acesta să pără-

sească Parisul pentru a se retrage în Normandia cu tînăra lui soție.

— Tocmai asta mă face să trag nădejde, o femeie tînără va fi compătimitoare... Și apoi, la țară, poți să faci atîta bine! Te poate lua, cum sper, ca menajeră, iar eu aș lucra la lenjerie... Domnul d'Orbigny e atît de bogat și într-o casă mare ca a lui se găsește întotdeauna de lucru.

— Dar avem atît de puține drepturi să-i cerem să se îngrijească de noi... Sîntem atît de nenorocite!

— E adevărat că asta trage în cumpănă în ochii unor oameni caritabili.

— Să sperăm că domnul d'Orbigny și soția lui sînt miloși...

— În sfîrșit, în cazul că nu ne putem aștepta la nimic de la el, îmi voi înfrînge stinghereala nelalocul ei și îi voi scrie doamnei ducese de Lucenay.

— Acea doamnă de care tatăl vicontelui de Saint-Remy ne vorbea atît de des, și nu contenea să laude inima ei bună și spiritul ei generos?

— Da, fiica principelui de Noirmont. A cunoscut-o de mică și o trata ca pe copilul lui... căci era prieten intim cu prințul. Doamna de Lucenay trebuie să aibă multe cunoștințe, va reuși poate să ne ajute.

— Fără-ndoială, mamă, înțeleg rezerva ta, n-o cunoști de loc.

— În sfîrșit, în cazul cînd doamna de Lucenay nu va putea face nimic pentru noi, voi recurge la o ultimă soluție.

— Care, mamă?

— E foarte slabă... o nădejde nebună poate! Dar de ce să nu o încercăm? Fiul domnului de Saint-Remy este...

— Domnul de Saint-Remy are un fiu ? strigă Claire, întrerupîndu-şi mama cu uimire.

— Da, copila mea, are un fiu...

— Nu vorbea niciodată de el... Nu venea niciodată la Angers...

— Într-adevăr, şi pentru motive pe care n-ai de unde să le ştii ; domnul de Saint-Remy, părăsind Parisul acum cincisprezece ani, nu şi-a mai revăzut fiul de la acea dată.

— Cincisprezece ani fără să-ţi revezi tatăl !... E oare cu putinţă, Doamne !...

— Vai ! Da, după cum vezi... Îţi voi spune că fiul domnului de Saint-Remy ieşea mult în lume şi era foarte bogat...

— Foarte bogat ?... Şi tatăl lui e sărac ?

— Averea, tînărul de Saint-Remy a moştenit-o de la mama lui.

— Dar n-are importanţă... cum e posibil să-şi neglijeze tatăl ?...

— Bătrînul conte n-ar fi primit nimic de la el.

— De ce ?

— E încă o întrebare la care nu pot răspunde, copila mea. Dar l-am auzit pe bietul meu frate zicînd că dărnicia tînărului era foarte apreciată... Tînăr şi generos, trebuie să fie bun... Aşa că, aflînd prin mine că soţul meu era prieten intim cu tatăl lui, poate că va încerca să ne găsească de lucru sau vreo slujbă... are relaţii atît de numeroase şi strălucite, că-i va fi uşor...

— Apoi vom afla prin el, dacă domnul de Saint-Remy, tatăl, nu părăsise Angersul înainte de a-i fi scris dumneata ; aceasta ar explica tăcerea lui.

— Mă tem că domnul de Saint-Remy, fata mea, nu şi-a mai cultivat prietenii. În sfîrşit, trebuie încercat.

— Afară numai de cazul că domnul d'Orbigny nu ne va răspunde în mod favorabil... și ți-o repet, nu știu de ce, fără să vreau, am oarecare nădejdi.

— Dar uite că au trecut mai multe zile de cînd i-am scris, arătîndu-i cauzele nenorocirii noastre, și nimic... încă nimic... O scrisoare pusă la poștă înainte de orele patru seara, sosește a doua zi de dimineață la moșia Aubiers... În cinci zile aș fi putut avea un răspuns.

— Poate, înainte de a ne scrie, vrea să știe în ce fel ne-ar putea fi folositor.

— Dumnezeu să te audă, copila mea.

— Mi se pare foarte simplu, mamă... Dacă nu putea face nimic pentru noi, ți-ar fi scris numaidecît.

— Doar dacă nu vrea să ne ajute...

— Ah ! Mamă... e cu putință să nu încerce să ne răspundă măcar și să ne lase să sperăm patru zile, opt zile poate... căci cînd ești nenorocit, nădăjduiești într-una...

— Vai, copila mea, vezi cîteodată atîta nepăsare față de suferințele altora !

— Dar scrisoarea dumitale !...

— Scrisoarea mea nu poate să-i dea o idee de neliniștea noastră, de suferințele noastre de fiecare clipă ; va putea oare scrisoarea mea să-l facă să știe cît de grea ne este viața, să-i zugrăvească umilirile de tot felul la care sîntem expuse, existența noastră în această casă groaznică, spaima prin care am trecut adineauri ?... Va putea scrisoarea mea să-i evoce tristul viitor ce ne așteaptă dacă... ? Dar să nu mai vorbim de asta... Doamne... tu tremuri... ți-e frig...

— Nu, mamă... nu lua în seamă ; dar ia spune, să presupunem că sîntem cu totul lipsite de mijloace de trai, că puținii bani ce-i mai avem în cu-

fărul ăsta se termină... e cu putință ca într-un oraș bogat ca Parisul... să murim amîndouă de foame și de mizerie, din lipsă de lucru și pentru că un om hain ne-a luat tot ce aveam ?...

— Taci, nenorocito...

— Este cu putință, mamă ?...

— Din păcate...

— Dar Dumnezeu, care știe tot, care poate orice, de ce ne părăsește astfel, El, pe care niciodată nu l-am jignit cu ceva ?

— Te implor, copila mea, lasă aceste triste gînduri... prefer să te văd sperînd, fără prea mult temei poate... Haide, îmbărbătează-mă cu frumoasele tale iluzii, sînt și ești destul de deprimată...

Împinse cu toate puterile masa către ușă.

Dar se potoli cînd auzi vocea lui tata Micou.

— Doamnă, nepotul meu André vine de la poștă... Are o scrisoare pentru dumneavoastră... vine de departe... Sînt de plată patruzeci de centime și comisionul, în total un franc.

— Mamă... o scrisoare din provincie, sîntem salvate... e de la domnul de Saint-Remy sau de la domnul d'Orbigny ! Biată mamă, nu vei mai suferi, nu te vei mai zbuciuma din cauza mea... vei fi fericită... Dumnezeu e drept... Dumnezeu e bun !... exclamă fata, și o rază de speranță lumină blîndul și fermecătorul ei chip.

— Oh, mulțumesc domnule... dă-mi scrisoarea... dă-mi-o te rog, repede ! strigă doamna de Fermont dînd la o parte masa și deschizînd ușa.

— Un franc, doamnă, spuse tăinuitorul, arătînd scrisoarea atît de mult așteptată.

— Îți voi plăti, domnule.

— Ah ! Doamnă, nu e nici o grabă... Mă duc pînă în pod și în zece minute cobor, o să iau banii în trecere.

Taica Micou dădu doamnei de Fermont scrisoarea și dispăru.

— Scrisoarea e din Normandia... ștampila e din Aubiers... e de la domnul d'Orbigny ! strigă doamna de Fermont cercetînd adresa. „Doamnei X — Z postrestant, la Paris".

— Ei, mamă, n-aveam dreptate ?... Doamne, cum îmi mai bate inima !

— Soarta noastră, bună sau rea, e în scrisoarea asta... spuse, cu vocea schimbată de emoție, doamna de Fermont, arătînd plicul.

De două ori mîna ei tremurătoare se apropie de sigiliu pentru a-l rupe.

Nu avu curajul.

— Ce slăbiciune din parte-mi !

Și doamna de Fermont rupse pecetea cu o cumplită strîngere de inimă. Fiica ei, tot așa de emoționată, cu toată aparenta stăpînire de sine, abia răsufla.

— Citește tare, mamă.

— Scrisoarea nu e lungă, e de la contesa d'Orbigny, spuse doamna de Fermont uitîndu-se la semnătură.

— Cu atît mai bine, e semn bun. Vezi mamă, această excelentă tînără doamnă a vrut să-ți răspundă ea însăși.

— Vom vedea.

Și doamna de Fermont citi cele ce urmează cu un glas tremurător :

„Doamnă, domnul conte d'Orbigny, grav bolnav de cîtăva vreme, n-a putut să vă răspundă în timpul absenței mele."

— Vezi, mamă, că nu e din vina lui !

— Ascultă, ascultă !

„Sosind azi dimineață de la Paris, mă grăbesc să vă scriu, doamnă, după ce am vorbit cu domnul d'Orbigny despre scrisoarea dumneavoastră. Își amintește foarte vag de relațiile ce spuneți că au existat între el și fratele dumneavoastră. Cît despre numele soțului dumneavoastră, doamnă, el nu e necunoscut domnului d'Orbigny, dar nu-și poate aminti în ce împrejurări l-a auzit. Pretinsa jefuire de care îl acuzați, cu atîta ușurință, pe domnul Jacques Ferrand, de care ne mîndrim a-l avea ca notar, constituie în ochii domnului d'Orbigny o gravă calomnie, ale cărei urmări, desigur că nu le-ați cumpănit îndeajuns. Ca și mine, doamnă, soțul meu cunoaște și admiră excepționala probitate a omului respectabil și pios pe care îl atacați cu atîta orbire. Vă spun, dar, doamnă, că domnul d'Orbigny, luînd, fără îndoială, parte la supărătorul impas în care vă găsiți, dar nefiind în căderea lui să cerceteze adevărata cauză, se vede în imposibilitate de a vă ajuta. Binevoiți, doamnă, a primi, o dată cu expresia tuturor regretelor domnului d'Orbigny, asigurarea sentimentelor mele cele mai alese. Contesa d'Orbigny"..

Mama și fata se priviră cu o dureroasă stupoare, nefiind în stare să scoată o vorbă.

Tata Micou bătu la ușă și spuse :

— Doamnă, pot să intru pentru comision ? E un franc.

— Da ! e adevărat, pentru o veste atît de bună merită să cheltuim ceea ce ne-ar ajunge pentru două zile de trai, zise doamna de Fermont cu un zîmbet amar, și, lăsînd scrisoarea pe patul fetei, se duse la un vechi cufăr fără broască, se aplecă și îl deschise.

— Am fost jefuite ! strigă înspăimîntată nenorocita femeie, nu mai avem nimic ! urmă ea cu vocea sfîrșită.

Și, distrusă, se rezemă de cufăr.

— Ce spui, mamă ? Săculețul în care erau bani...

Dar doamna de Fermont se ridică repede, ieși din odaie și, adresîndu-se lui Micou care aștepta în tinda scării :

— Domnule, strigă ea cu ochi scînteietori, cu obrazul aprins de indignare și de spaimă, aveam un săculeț cu bani în cufărul acesta... mi l-au furat alaltăieri, desigur, cînd am ieșit pentru o oră cu fiica mea... trebuie să se găsească banii, mă auzi ? Ești răspunzător !

— Ai fost furată ! Nu-i adevărat, casa mea e cinstită, răspunse cu obrăznicie și brutalitate tăinuitorul. Spui asta ca să nu-mi plătești timbrul și comisionul meu.

— Îți spun, domnule, că acești bani erau tot ce mai posedam pe lume, am fost furată, trebuie să se găsească banii, sau voi reclama. Oh ! Nu voi cruța nimic, nu voi respecta nimic... ți-o spun dinainte !

— Ar fi frumos, dumneata, care n-ai nici acte. Du-te și fă reclamație, du-te imediat... te poftesc chiar.

Biata femeie era ca înlemnită. Nu putea pleca și lăsa fata singură, în pat, de cînd cu spaima pe care șchiopul i-o pricinuise dimineața și mai ales după amenințările ce le proferase Micou.

Acesta continuă.

— Astea sînt mofturi, n-ai nici un sac cu bani, așa cum n-ai nici un sac cu aur. Nu vrei să-mi plătești timbrul, nu e așa ? Bine ! Totuna mi-e, cînd vei trece, îți voi smulge de pe umeri vechiul du-

mitale șal... e destul de jerpelit, dar tot face un franc.

— Ah ! Domnule, exclamă doamna de Fermont, izbucnind în lacrimi, fie-ți milă, îndură-te de noi... această mică sumă e tot ce mai aveam, fata mea și cu mine. Dacă mi s-a furat, Dumnezeule, nu ne mai rămîne nimic, înțelegi ?... Nimic, decît să murim de foame !...

— Ce vrei să fac eu... eu ? Dacă e adevărat că ai fost jefuită... și că ai avut bani (ceea ce-mi pare suspect) de mult trebuie să se fi topit !... Șmecherul care a dat lovitura nu a fost atît de netot să însemne monedele și să le păstreze ca să fie dibuit, dacă e cineva din casă — ceea ce nu cred — pentru că, după cum am mai spus încă azi de dimineață unchiului doamnei de la primul etaj, aici te simți ca într-un adevărat cătun ; dacă ai fost furată, e o nenorocire. Poți înainta o sută de mii de plîngeri și n-o să scoți un ban... n-o să-ți ajute la nimic... îți spun, crede-mă... Ei bine, strigă tăinuitorul întrerupîndu-se, văzînd-o pe doamna de Fermont clătinîndu-se, ce ai ?... Te-ai îngălbenit... ia seama !... Domnișoară, mamei dumitale i s-a făcut rău... adaugă tăinuitorul, înaintînd la timp pentru a o prinde pe nefericita care, zdrobită de această ultimă lovitură, simțea că se pierde. Energia care o susținuse atîta timp, începea să o părăsească.

— Mamă... Doamne, ce ai ? strigă Claire din patul ei.

Micou, încă în putere, cu toți cei cincizeci de ani ai lui, cuprins de un simțămînt de milă trecătoare, o luă pe doamna de Fermont în brațe, împinse cu genunchiul ușa ca să intre în odaie și spuse :

— Domnișoară, iartă-mă că intru cînd ești culcată, dar trebuie să ți-o aduc pe mama dumitale... a leșinat... așa nu poate să mai meargă.

Văzîndu-l pe acest om intrînd, Claire scoase un țipăt de spaimă și se ascunse cum putu mai bine sub pătură.

Tăinuitorul o așează pe doamna de Fermont pe un scaun, lîngă pat, și se retrase lăsînd ușa întredeschisă, broasca fiind spartă.

Un ceas după această ultimă zguduire, violenta boală care de multă vreme mocnea în doamna de Fermont, izbucnise.

Pradă unui delir înfricoșător, nenorocita femeie fu culcată lîngă fiica ei, care era ea însăși tot atît de bolnavă ca și mama. Nu avea nici bani, nici mijloace, și pe deasupra se mai temea în fiecare clipă să nu-l vadă intrînd pe banditul care locuia pe același palier cu ele.

STRADA CHAILLOT

Cele ce urmează s-au petrecut cu cîteva ore înainte ca domnul Badinot să plece în grabă din pasajul Brasserie spre a se duce la vicontele de Saint-Rémy.

Acesta din urmă, după cum am spus, locuia în strada Chaillot și ocupa singur o vilă cochetă, între curte și grădină, în acel cartier singuratic, deși foarte apropiat de Champs-Elysées, cea mai modernă promenadă a Parisului.

E inutil să enumerăm foloasele pe care domnul de Saint-Rémy, om cu noroc, înțelegea să le tragă din poziția unei locuințe pe care o alesese cu atîta grijă. Vom spune doar că o femeie putea intra ne-

observată la el printr-o portiță a vastei lui grădini, care se deschidea într-o străduță pustie, ce lega strada Marboeuf de strada Chaillot.

În sfîrșit, printr-o împrejurare fericită, unul din cele mai frumoase așezăminte de horticultură din Paris, avea pe același pasaj lăturalnic o ieșire foarte puțin frecventată ; misterioasele vizitatoare ale domnului de Saint-Rémy, dacă ar fi fost surprinse sau în cazul unei întîlniri neprevăzute, se puteau prevala de acest pretext plauzibil și bucolic, ca să se aventureze în strada fatală.

Ele puteau spune că se duc să aleagă flori rare de la un celebru grădinar-floricultor, vestit pentru frumusețea serelor lui.

De altfel, frumoasele vizitatoare n-ar fi mințit decît pe jumătate : vicontele, înzestrat din plin cu gusturi rafinate, avea o seră minunată, care, în parte, se întindea de-a lungul străzii de care am vorbit ; portița secretă dădea în această delicioasă grădină de iarnă, care răspundea într-un budoar (să mi se ierte această expresie învechită), situat la parterul casei.

Ne este deci îngăduit să spunem, fără metaforă, că o femeie care ar fi trecut acest prag periculos ca să intre la domnul de Saint-Rémy, mergea spre pierzanie pe o potecă înflorită, deoarece, mai ales iarna, această elegantă alee era străjuită de tufișuri de flori splendide și parfumate.

Doamna de Lucenay, geloasă ca orice femeie pasionată, ceruse o cheie a acestei portițe.

Să intrăm acum în curtea magaziilor și să urcăm o scară mică ducînd în apartamentul foarte confortabil al domnului Edwards Patterson, șeful grajdurilor domnului de Saint-Rémy. Acest ilustru „coachman", adică vizitiu, invitase la dejun pe domnul Boyer, cameristul de încredere al vicon-

telui. O servitoare englezoaică, foarte drăguță, retrăgîndu-se după ce adusese ceaiul, cele două personaje rămaseră singure.

Edwards, cînd nu apărea în bogata lui livrea cafenie și galonată cu argint, pe husa cu blazon a caprei lui, aducea perfect cu un onorabil fermier englez ; în această ultimă înfățișare îl vom prezenta cititorului, adăugînd totuși că, sub fața lui lată și roșcovană, se ghicea neînduplecata și diabolica viclenie a geambașului.

Domnul Boyer, invitatul lui, cameristul de încredere al vicontelui, era un bărbat înalt, slab, cu părul cenușiu și lipit de tîmple, frunte dezgolită, o privire fixă și o fizionomie rece, discretă și reținută. Se exprima în termeni aleși, avea maniere politicoase, nestînjenite, oarecare cultură, opinii politice conservatoare, și putea să execute mulțumitor partitura de primă vioară într-un cuartet de amatori. Din timp în timp lua, cu gestul unui om de lume, cîte o priză de tabac dintr-o cutiuță de aur împodobită cu perle fine... după care scutura ușor cu o mînă, tot atît de îngrijită ca și a stăpînului său, cutele cămășii de pînză fină de Olanda.

— Știi, scumpul meu Edwards, spuse Boyer, că jupîneasa dumitale, Betty, știe să gătească foarte bine ?

— Pe cinstea mea, e o fată bună, răspunse Edwards într-o franțuzească perfectă, o s-o iau cu mine la întreprinderea ce mă gîndesc să o cumpăr. În privința asta, pentru că sîntem singuri, dragă Boyer, să vorbim de afaceri, pentru că te pricepi foarte bine.

— Eu, da, puțin, recunoscu modest Boyer, luînd o priză de tabac. Asta se deprinde destul de ușor cînd te ocupi de afacerile altora !...

— Vreau să-ți cer un sfat foarte important ; de aceea te-am rugat să vii să iei o ceașcă de ceai cu mine.

— Îți stau la dispoziție, scumpul meu Edwards.

— Știi că, în afara cailor de curse, aveam un contract cu domnul viconte pentru întreținerea completă a grajdului lui, animale și oameni, adică opt cai și cinci sau șase „groomi" și „boys", pentru suma de douăzeci și patru de mii de franci pe an, cuprinzînd și leafa mea.

— Acceptabil.

— Timp de patru ani domnul viconte m-a plătit regulat, dar, pe la mijlocul anului trecut, mi-a spus : „Edwards, îți datorez vreo douăzeci și patru de mii de franci. La cît evaluezi caii și trăsurile mele ?". „Domnule viconte, cei opt cai nu pot fi vînduți cu mai puțin de trei mii de franci fiecare, unul peste altul, și încă s-ar spune că îi dăruiți (și e adevărat, Boyer, pentru că perechea de cai de la faeton a fost plătită cu cinci sute de guinee), asta face douăzeci și patru de mii de franci pentru cai. Cît despre trăsuri, sînt patru. Să punem douăsprezece mii de franci, care adăugați la douăzeci și patru de mii pentru cai, fac treizeci și șase mii de franci". „Ei bine ! a răspuns domnul viconte, cumpără dumneata totul la prețul acesta, cu condiția ca, pentru cei douăsprezece mii de franci ce ar urma să-mi mai plătești după ce vei fi scăzut avansurile, să întreții și să lași la dispoziția mea caii, oamenii și trăsurile timp de șase luni".

— Și desigur că ai primit bucuros acest tîrg, Edwards. E o afacere de aur.

— Fără-ndoială, peste cincisprezece zile cele șase luni expiră, iar eu intru în posesia cailor și a trăsurilor.

— Nimic mai simplu. Actul a fost redactat de domnul Badinot, omul de afaceri al domnului viconte. Dar nu văd de ce ai nevoie de sfaturile mele ?

— Ce trebuie să fac ? Să vînd caii și trăsurile invocînd ca motiv plecarea domnului viconte, și totul se va vinde foarte bine, deoarece are faima celui mai priceput amator din Paris, sau să mă stabilesc ca negustor de cai, cu grajdul meu, care ar fi un frumos început ? Ce mă sfătuiești ?

— Să faci ce aș face și eu.

— Cum ?

— Mă găsesc în aceeași situație cu dumneata.

— Dumneata ?

— Domnului viconte nu-i plac amănuntele ; cînd am intrat la el în serviciu, aveam economii și valori de vreo șaizeci de mii de franci ; am suportat cheltuielile casei, ca dumneata pe cele ale grajdului și, în fiecare an, domnul viconte mi le-a rambursat, fără discuție ; însă cam în aceeași perioadă cînd ți s-a adresat dumitale mi-a rămas dator vreo douăzeci de mii de franci, iar furnizorilor vreo șaizeci de mii ; atunci, domnul viconte mi-a propus, ca și dumitale, să se achite vînzîndu-mi mobilierul casei, inclusiv argintăria care e foarte frumoasă, tablourile foarte bune etc. Totul a fost prețuit la o sută patruzeci de mii de franci. Erau de plată optzeci de mii de franci ; rămîneau șasezeci de mii, care urmau să fie folosiți pe de-a-ntregul în cheltuielile menajului, lefurile personalului etc. și la nimic altceva. Așa era condiția.

— Bineînțeles, că mai cîștigai ceva la aceste cheltuieli.

— Desigur, fiindcă aranjasem cu furnizorii să-i plătesc după vînzare, spuse Boyer, trăgînd pe nas

o mare priză de tabac, așa că la finele acestei luni...

— Mobilierul va fi al dumitale, după cum caii și trăsurile vor fi ale mele.

— Evident, cîștigul domnului viconte este că a trăit tot acest răstimp cum îi place lui, ca un mare senior, și asta sub nasul creditorilor săi, fiindcă mobilierul, argintăria, caii, trăsurile, totul a fost plătit cu bani peșin, și a devenit proprietatea dumitale și a mea.

— Așa că domnul viconte s-a ruinat ?...

— În cinci ani...

— Și totuși domnul viconte moștenise ?...

— Un biet milionaș în numerar, spuse cu dispreț domnul Boyer, luînd o priză de tabac. Avea însă două sute de mii de franci datorii. Acum uite ce vreau să-ți spun, scumpul meu Edwards, aveam intenția să închiriez unor englezi această casă atît de frumos mobilată, așa cum se găsește, cu lenjerie, cristale, porțelanuri, argintărie, seră ; unii compatrioți de ai dumitale ar fi plătit toate astea foarte scump.

— Fără îndoială, dar de ce n-o faci ?

— Da, dar creanțele fără valoare ! E riscant. Mă hotărăsc dar să vînd mobilierul. Domnul viconte are reputația de bun cunoscător de mobile prețioase, de obiecte de artă, așa că tot ce va ieși din casa lui, va avea o valoare dublă ; voi realiza astfel o sumă frumușică. Fă ca mine, lichidează. Lichidează și nu-ți primejdui cîștigurile în speculații ; pe dumneata, primul vizitiu al domnului viconte de Saint-Rémy, oricine te va angaja. Chiar ieri mi s-a vorbit de un minor emancipat, un văr al doamnei ducese de Lucenay, tînărul duce de Montbrison, care sosește din Italia cu preceptorul lui și care vrea să-și mobileze o casă. Are un venit

de două sute cincizeci de mii de lire în cap, din moşii, scumpul meu Edwards, două sute cincizeci de mii de lire venit... şi cu asta îşi face intrarea în lume. Douăzeci de ani, iluzii, beţia risipei, generos ca un prinţ... Îl cunosc pe intendent, ţi-o spun confidenţial : aproape că m-a şi acceptat ca şef al valeţilor. Mă protejează, prostul !

Şi domnul Boyer ridică din umeri, aspirînd cu putere o nouă priză de tabac.

— Şi speri să-l măturî ?

— Ba bine că nu, e un imbecil sau un înfumurat. Mă instalez în postul acesta ca şi cum n-ar avea să se teamă de mine. Nu vor trece două luni şi îi iau locul.

— Două sute cincizeci de mii de lire, venit din moşii ! chibzui Edwards, şi la un stăpîn tînăr, e o casă bună...

— Îţi spun că e treabă de făcut. Voi vorbi protectorului meu despre dumneata, adaugă domnul Boyer cu subînţeles. Să intri acolo, e o avere solidă de care te poţi lipi pentru multă vreme. Nu ca acel nenorocit de milion al domnului viconte, un adevărat bulgăr de zăpadă : o rază de soare parizian şi s-a zis cu el. Am văzut de la început că nu voi fi aici decît o pasăre călătoare ; e păcat, deoarece casa noastră ne făcea cinste ; şi pînă în ultima clipă îl voi servi pe domnul viconte cu respectul şi stima pe care le merită.

— Scumpul meu Boyer, îţi mulţumesc şi primesc propunerea dumitale ; dar mă gîndesc dacă n-aş putea oferi tînărului duce grajdul domnului viconte. E în stare perfectă şi este admirat de tot Parisul.

— Ai dreptate şi vei face o afacere de aur.

— Dar dumneata de ce nu-i propui casa asta

atît de somptuos aranjată din toate punctele de vedere ? Unde ar putea găsi ceva mai bun ?

— Zău, Edwards, eşti un om de duh şi nu mă mir, şi îmi dai acum o idee excelentă ; trebuie să te adresezi domnului viconte, e un stăpîn atît de bun încît nu va refuza să trateze în locul nostru cu tînărul duce. Îi va putea spune că, plecînd la legaţia din Gerolstein, unde e ataşat, lichidează casa. Aşadar, hai să facem socoteala : o sută şaizeci de mii de franci pentru casa complet mobilată, douăzeci de mii de franci argintărie şi tablouri, cincizeci de mii de franci pentru grajd şi trăsuri, face în total două sute treizeci de mii de franci ; e o afacere excelentă pentru un tînăr care vrea să se instaleze cît mai confortabil ; ar trebui să cheltuiască de trei ori mai mult ca să poată realiza ceva atît de desăvîrşit şi de elegant ca ansamblul acestei locuinţe. Căci trebuie să o mărturisesc, Edwards, nu există un al doilea care să ştie să trăiască din plin ca domnul viconte.

— Şi caii lui !

— Şi mîncarea aleasă ! Godefroi, bucătarul lui, pleacă de aici de o sută de ori mai savant decît a venit. Domnul viconte i-a dat sfaturi foarte bune, l-a şlefuit mult.

— Pe lîngă asta, se spune că domnul viconte este un jucător cu faimă !

— Admirabil... cîştigînd sume mari, cu tot atîta nepăsare ca atunci cînd le pierde... şi totuşi n-am văzut pe nimeni pierzînd cu atîta eleganţă.

— Şi femeile, Boyer, femeile ! Ah, ai avea multe de povestit dumneata, singurul care puteai intra în apartamentul de la parter...

— Am secretele mele, cum le ai şi dumneata pe ale dumitale, dragul meu.

— Ale mele ?

— Cînd domnul viconte punea caii lui să alerge, nu-ţi încredinţa şi dumitale unele confidenţe ? Nu vreau să pun la îndoială cinstea jokeilor, a adversarilor dumitale... Dar, în sfîrşit, anumite zvonuri...

— Discreţie, dragul meu Boyer, un „gentleman" nu compromite reputaţia unui jokeu adversar, care a avut slăbiciunea să-l asculte...

— Tot aşa cum nici un cavaler nu compromite reputaţia unei femei care a avut o slăbiciune pentru el ; aşa că, după cum îţi spun, să ne păstrăm secretele, sau mai bine zis pe cele ale domnului viconte, dragă Edwards.

— Ah ! Dar ce o să facă el acum ?

— Va pleca în Germania cu o confortabilă caretă de călătorie şi cu şapte-opt mii de franci pe care va şti să şi-i procure. O ! N-am nici o grijă de domnul viconte, e unul din aceia care cad totdeauna în picioare, după cum se spune...

— Şi nu mai aşteaptă nici o moştenire ?

— Nici una, tatăl lui de-abia are din ce trăi.

— Tatăl lui ?

— Desigur...

— Tatăl domnului viconte nu e mort ?

— Nu... Cel puţin pînă acum cinci sau şase luni mai trăia, căci domnul viconte i-a scris în legătură cu nişte acte de familie...

— Dar nu a fost niciodată văzut aici.

— Pentru bunul motiv că de aproape cincisprezece ani locuieşte în provincie, la Angers.

— Dar domnul viconte nu se duce să-l vadă ?

— Niciodată... niciodată.

— Sînt deci certaţi ?

— Ceea ce o să-ţi spun nu e un secret, căci l-am aflat de la un vechi om de încredere al principelui de Noirmont.

— Tatăl doamnei de Lucenay ? întrebă Edwards, cu o privire șireată și plină de înțeles, pe care domnul Boyer, credincios principiilor lui de rezervă și discreție, se prefăcu a nu-i pricepe tîlcul ; continuă deci cu indiferență :

— Doamna ducesă de Lucenay este într-adevăr fiica domnului principe de Noirmont ; tatăl domnului viconte era foarte legat de prinț. Ducesa era atunci foarte tînără, și domnul de Saint-Rémy-tatăl, care o iubea foarte mult, se purta cu ea ca și cum ar fi fost fata lui. Dețin aceste amănunte de la Simon, omul de încredere al prințului, pot vorbi fără rezervă, pentru că aventura ce ți-o voi povesti a făcut pe vremuri ocolul întregului Paris. Cu toate că a împlinit șaizeci de ani, tatăl domnului viconte are un caracter de fier, un curaj de leu, o cinste pe care îmi îngădui să o numesc fabuloasă. Nu avea aproape nici un fel de avere și s-a însurat, din dragoste, cu mama domnului viconte, o tînără fată destul de bogată, care poseda milionul la a cărui topire avem cinstea să asistăm.

Și domnul Boyer se înclină. Edwards îl imită.

— Căsătoria a fost foarte fericită, pînă în clipa în care tatăl domnului viconte, se spune că din întîmplare, a dat peste niște afurisite de scrisori din care reieșea că, în timpul uneia din absențele sale, soția avusese o afecțiune puternică pentru un oarecare conte polonez.

— Asta li se întîmplă des polonezilor. Cînd eram la domnul marchiz de Senneval, doamna marchiză... o dezlănțuită...

Domnul Boyer își întrerupse colegul.

— Dragă Edwards, ar trebui să cunoști înrudirile marilor noastre familii, înainte de a vorbi despre ele, altminteri te expui la amare decepții.

— Cum ?

— Doamna marchiză de Senneval e sora domnului duce de Montbrison, în al cărui serviciu vrei să intri...

— Ah ! drace !

— Îţi dai seama ce impresie ai face dacă ai vorbi de ea în astfel de termeni faţă de invidioşi sau de denunţători : n-ai mai rămîne în casă nici douăzeci şi patru de ore...

— Just, Boyer... mă voi strădui să le cunosc legăturile de rudenie...

— Aşadar : tatăl domnului viconte descoperi după doisprezece sau cincisprezece ani de căsnicie, pînă atunci foarte fericită, legăturile soţiei sale cu acel conte polonez. Din fericire, sau din nefericire, domnul viconte se născuse nouă luni după ce tatăl lui, sau mai bine zis contele de Saint-Rémy, se înapoiase din acea călătorie fatală, aşa că nu putea fi sigur că vicontele era rodul adulterului. Totuşi, domnul conte se despărţi imediat de soţia lui, nu se atinse de averea pe care dînsa i-o adusese în căsnicie şi se retrase în provincie cu vreo optzeci de mii de franci cît mai avea. Dar vei vedea de ce-i în stare o fire diabolică. Cu toate că ofensa avusese loc cu cincisprezece ani înainte de a o fi descoperit şi ar fi putut fi prescrisă, tatăl domnului viconte, însoţit de domnul de Fermont, o rudă, porni pe urmele polonezului seducător şi-l ajunse la Veneţia, după ce îl căutase optsprezece luni în aproape toate oraşele Europei.

— Ce încăpăţînat !...

— O ură demonică, îţi spun, dragă Edwards... La Veneţia avu loc un duel teribil, în care polonezul fu rănit mortal. Totul se petrecuse corect, dar tatăl domnului viconte manifestă o bucurie atît de sălbatică, după cît se spune, văzîndu-l pe polonez la pămînt, încît ruda lui, domnul de Fer-

mont, a fost nevoit să-l îndepărteze cu forța de la locul luptei, contele vrînd să-l vadă, spunea el, murind pe dușmanul lui sub propriii săi ochi.

— Ce om ! Ce om !

— Contele se înapoie la Paris, se duse la soția lui, îi spuse că l-a omorît pe polonez și plecă. Deatunci nu și-a mai revăzut nici soția și nici fiul și s-a retras la Angers. Acolo trăiește ca un sihastru cu ceea ce i-a mai rămas din cei optzeci de mii de franci care se împuținaseră mult în goana lui după polonez. La Angers nu vede pe nimeni în afară de soția și fiica rudei sale, domnul de Fermont, care a murit acum cîțiva ani. De altfel, această familie a avut de îndurat o mare nenorocire, deoarece fratele doamnei de Fermont și-a zburat creierii acum cîteva luni.

— Și mama domnului viconte ?

— S-a prăpădit de mult. De aceea, la majorat, domnul viconte a moștenit averea ei... Vezi, dar, dragul meu Edwards, că în materie de moștenire, domnul viconte nu are de așteptat nimic, sau aproape nimic de la tatăl lui...

— Care de altfel probabil că-l detestă.

— N-a vrut niciodată să-l mai revadă de cînd descoperise adulterul, convins, fără îndoială, că e fiul polonezului.

Convorbirea celor două personaje fu întreruptă de un valet uriaș, pudrat cu îngrijire, deși nu era decît unsprezece dimineața.

— Domnule Boyer... domnul viconte a sunat de două ori, spuse uriașul.

Domnul Boyer păru mîhnit că se abătuse de la îndatoririle sale. Se ridică repede și urmă pe servitor cu atîta grabă și respect, ca și cum nu el ar fi fost proprietarul actual al casei stăpînului său.

Trecuseră vreo două ore de cînd Boyer, despărţindu-se de Edwards, se prezentase vicontelui de Saint-Rémy, cînd tatăl acestuia bătu în poarta de serviciu a casei din strada Chaillot. Contele de Saint-Rémy era un om înalt, încă sprinten şi viguros, cu toată vîrsta lui. Culoarea aproape arămie a feţei contrasta ciudat cu albul strălucitor al bărbii şi părului său ; sprîncenele stufoase, rămase negre, îi umbreau pe jumătate ochii pătrunzători, înfundaţi adînc în orbite. Deşi era îmbrăcat, printr-o manie de mizantrop, cu haine aproape ponosite, înfăţişarea lui era de un calm, de o mîndrie care impuneau respect.

Poarta se deschise şi bătrînul intră. Un portar în livrea de gală, cafenie şi argintată, pudrat cu îngrijire şi purtînd ciorapi de mătasă, apăru în pragul unei loji elegante, care contrasta cu vizuina afumată a portarilor Pipelet, precum se deosebeşte căruciorul unui cîrpaci de prăvălia luxoasă a unei lenjerese la modă.

— Domnul de Saint-Rémy ? întrebă contele pe un ton repezit.

Portarul, în loc să răspundă, măsură cu o dispreţuitoare uimire barba albă, redingota jerpelită şi pălăria pleoştită a necunoscutului, care ţinea în mînă un baston gros.

— Domnul de Saint-Rémy ? repetă nerăbdător contele, izbit de atitudinea impertinentă a portarului.

— Domnul viconte nu e acasă.

Zicînd acestea, confratele domnului Pipelet trase de *cordon* şi, cu un gest elocvent, pofti pe necunoscut să plece.

— Voi aștepta, zise contele, și intră.

— Eh ! amice, amice ! Nu se intră așa în casele oamenilor ! strigă portarul alergînd după conte și apucîndu-l de braț.

— Cum, secătură ! răspunse bătrînul pe un ton amenințător, ridicînd bastonul. Îndrăznești să pui mîna pe mine ?

— Voi îndrăzni și mai mult dacă nu ieși numaidecît. Ți-am spus că domnul viconte nu e acasă, hai, pleacă !

În acel moment, Boyer, atras de vociferări, apăru pe peronul casei.

— Ce e zgomotul acesta ? întrebă el.

— Domnule Boyer, omul ăsta vrea să intre cu orice preț, deși i-am spus că domnul viconte nu e acasă.

— Să isprăvim ! reluă contele adresîndu-se lui Boyer care se apropiase, vreau să-l văd pe fiul meu... Dacă e plecat, îl voi aștepta...

Am spus că Boyer știa și de existența și de mizantropia tatălui stăpînului său ; destul de fizionomist, de altfel, nu se îndoi nici o clipă de identitatea contelui. Îl salută respectuos și răspunse :

— Dacă domnul conte binevoiește să mă urmeze, sînt la ordinele domniei-sale...

— Să mergem, spuse domnul de Saint-Rémy care îl însoți pe Boyer, sub privirea uluită a portarului.

Precedat de valet, contele ajunse la primul etaj și își urmă călăuza care-l conduse prin cabinetul de lucru al lui Florestan de Saint-Rémy (vom desemna de aci înainte pe viconte sub acest nume de botez spre a-l deosebi de tatăl lui), introducîndu-l într-un salonaș care dădea în această încăpere, situat chiar deasupra buduarului de la parter.

— Domnul viconte a fost nevoit să iasă acum, de dimineaţă, spuse Boyer. Domnul conte să fie atît de bun să-l aştepte, nu va întîrzia să se înapoieze.

Şi valetul dispăru.

Rămas singur, contele se uită în jurul lui cu destulă indiferenţă, dar deodată făcu o mişcare bruscă, faţa i se însufleţi, obrajii se colorară şi furia îi crispă trăsăturile. Zărise portretul soţiei lui... mama lui Florestan de Saint-Rémy. Îşi încrucişă braţele pe piept, îşi coborî capul ca şi cum ar fi vrut să evite această viziune, apoi se plimbă cu paşi mari prin încăpere.

„E ciudat, îşi zise el, această femeie e moartă, i-am ucis amantul şi totuşi rana din mine e tot atît de vie, tot atît de dureroasă ca şi în prima zi... Setea mea de răzbunare nu e încă potolită, sălbăteca mea mizantropie, izolîndu-mă aproape complet de lume, m-a lăsat pradă acelor triste amintiri. Da, fiindcă moartea complicelui acestei femei infame m-a răzbunat de ofensa ce mi s-a adus, dar nu a şters-o din memoria mea. Oh ! O simt, ura mea este de nevindecat cînd mă gîndesc că am fost minţit timp de cincisprezece ani, că am respectat cincisprezece ani în şir o mizerabilă care m-a înşelat în mod nedemn. I-am iubit fiul, fructul crimei ei, ca şi cum ar fi fost copilul meu, căci aversiunea ce mi-o insuflă acum Florestan este o dovadă în plus că e rodul adulterului. Dar n-am nici o certitudine că-i aşa, e posibil să fie fiul meu... Cîte o dată această îndoială mă chinuieşte... Dacă ar fi totuşi fiul meu ? Atunci părăsirea în care l-am lăsat, nepăsarea ce i-am arătat-o din totdeauna, refuzul meu de a-l vedea, ar fi de neiertat. Dar la urma urmei, e bogat, e tînăr,

e fericit, în ce i-aș mai putea fi de folos ?... Dar afecțiunea lui poate mi-ar fi alinat durerile ce mi le-a cășunat mama lui !".

După un moment de gîndire, contele continuă ridicînd din umeri :

„Mereu aceleași presupuneri nesăbuite, fără ieșire, care îmi reînvie toate durerile ! Să fim tari și să ne stăpînim stupida și penibila emoție ce o resimt gîndindu-mă că voi revedea pe acela pe care l-am iubit timp de cincisprezece ani, l-am iubit pînă la idolatrie ca pe fiul meu, pe el, pe el, fiul aceluia pe care l-am doborît cu spada mea, am văzut cu atîta satisfacție curgîndu-i sîngele, deși m-au împiedicat să fiu de față la agonia lui !... Oh ! Ei nu știau ce va să zică să fii atît de crunt lovit cum am fost eu !... Și apoi cînd te gîndești că numele meu, respectat peste tot, onorat, a putut fi atît de des rostit cu obrăznicie și în bătaie de joc, cum se pronunță numele unui bărbat înșelat !... Cînd te gîndești că numele meu, nume de care am fost totdeauna atît de mîndru, aparține azi fiului unui om căruia am vrut să-i smulg inima !... Oh ! Mă întreb cum de nu înnebunesc cînd cuget la toate astea !"

Domnul de Saint-Rémy, continuînd să se plimbe agitat, ridică mașinal perdeaua care despărțea salonul de cabinetul de lucru al lui Florestan și făcu cîțiva pași în această încăpere.

După o clipă o ușă mică, ascunsă în perete, se deschise încet și doamna de Lucenay, înfășurată într-un șal mare de cașmir verde, cu o pălărie simplă de catifea neagră, intră în salonul pe care contele îl părăsise cu un moment înainte.

Să explicăm motivul acestei neașteptate apariții. Florestan de Saint-Rémy dăduse în ajun ducesei o întîlnire pentru a doua zi dimineață.

Aceasta, avînd, cum am mai spus-o, o cheie a portiței din stradă, intrase ca de obicei prin seră, crezînd că Florestan se află în apartamentul de la parter; negăsindu-l (după cum i se mai întîmplase și în alte dăți), bănui că vicontele este ocupat în biroul lui. O scară secretă ducea din buduar la etajul întîi. Doamna de Lucenay urcă fără grijă, presupunînd că Florestan încuiase ca de obicei ușa principală.

Din nefericire, o vizită amenințătoare a domnului Badinot, îl obligase pe Florestan să plece în grabă așa că acesta uitase de întîlnirea cu doamna de Lucenay.

Nevăzînd pe nimeni, era pe punctul să intre în birou, perdelele portierei salonului se dădură în lături și ducesa se găsi față în față cu tatăl lui Florestan; nu-și putu reține un țipăt de spaimă.

— Clotilda! exclamă contele stupefiat.

Prieten intim cu contele de Noirmont, tatăl doamnei de Lucenay, domnul de Saint-Rémy o cunoscuse de copilă și odinioară îi spunea pe numele de botez.

Ducesa rămase nemișcată, uitîndu-se cu surprindere la acest bătrîn cu barbă albă, prost îmbrăcat, de ale cărui trăsături își amintea vag.

— Dumneata, Clotilda! repetă contele cu un accent dureros de dojană, dumneata... aici... la fiul meu!

Aceste vorbe precizară amintirile nedesluşite ale doamnei de Lucenay și, recunoscîndu-l, în sfîrșit, pe tatăl lui Florestan, exclamă:

— Domnul de Saint-Rémy!

Situația era atît de fără echivoc, încît ducesei, a cărei fire excentrică și dîrză era cunoscută, îi displăcu să recurgă la o minciună ca să explice

motivul prezenței ei la Florestan și, bizuindu-se pe afecțiunea părintească ce-o avusese contele pentru ea odinioară, îi întinse mîna și îi spuse cu aerul acela grațios, cordial și îndrăznet totodată care îi era propriu :

— Haide, nu mă certa... ești cel mai vechi prieten al meu, adu-ți aminte că acum douăzeci de ani îmi spuneai „draga mea Clotilda...".

— Da... așa-ți spuneam... dar...

— Știu dinainte ce-o să-mi spui, cunoști deviza mea : „Ce este, este... Ce va fi, va fi...".

— Ah ! Clotilda !

— Cruță-mă de observații, lasă-mă mai bine să-mi exprim bucuria că te văd. Prezența dumitale mi-amintește de atîtea lucruri, de bietul meu tată... mai întîi, apoi de cei cincisprezece ani ai mei ! Ah ! Cincisprezece ani, ce frumos era !

— Fiindcă tatăl tău era prietenul meu, și...

— Oh, da ! reluă ducesa întrerupîndu-l, te iubea atît de mult ! Adu-ți aminte, îți spunea rîzînd „omul cu panglici verzi...". Și dumneata îi spuneai totdeauna : „o răsfeți pe Clotilda, ia seama", și el îți răspundea sărutîndu-mă : „Cred și eu că o răsfăț și trebuie să mă grăbesc și să-mi înmulțesc alintările, deoarece lumea mi-o va răpi curînd ca să o răsfețe la rîndul ei".

— Ce tată minunat ! Ce prieten am pierdut !...

O lacrimă licări în frumoșii ochi ai ducesei de Lucenay, apoi, întinzînd mîna domnului de Saint-Rémy, îi spuse cu emoție :

— Sînt foarte fericită că te-am revăzut, deștepți în mine amintiri atît de prețioase, atît de scumpe inimii mele...

Contele, deși cunoștea de multă vreme acest caracter original și lucid, rămase confuz față de calmul cu care Clotilda primea această situație atît

de delicată : să întîlnească la amant pe tatăl acestuia !

— Dacă eşti de mai mult timp la Paris, continuă Clotilda, ai făcut rău că nu te-ai grăbit să mă vezi, am fi avut atîtea de vorbit despre trecut... fiindcă ştii oare că mă apropii de vîrsta în care găseşti un farmec nespus să întrebi pe un vechi prieten : „Îţi mai aduci aminte ?“.

Fără îndoială că ducesa n-ar fi dovedit mai mult calm dacă ar fi primit o vizită dimineaţa, în locuinţa ei. Domnul de Saint-Rémy nu se putu opri de a-i spune cu severitate :

— În loc să vorbeşti de trecut, ar fi mai bine să vorbeşti de prezent... fiul meu poate sosi dintr-o clipă într-alta şi...

— Nu, zise Clotilda întrerupîndu-l, am cheia de la portiţa serei şi sosirea lui este totdeauna anunţată printr-un clopoţel cînd omul intră pe uşa din dos ; la acest sunet pe care-l cunosc, voi dispărea tot atît de misterios cum am venit şi te voi lăsa să te bucuri de revederea cu Florestan. Ce plăcută surpriză îi vei face... L-ai lăsat atîta vreme în părăsire... aş fi eu oare îndreptăţită să te dojenesc ?

— Pe mine... pe mine ?

— Desigur... Ce călăuză, ce sprijin a avut Florestan cînd şi-a făcut intrarea în societate ? Şi sînt mii de împrejurări cînd sfaturile unui părinte sînt indispensabile... Aşa că, sincer vorbind, nu e just din partea dumitale să...

Aci doamna de Lucenay, cedînd caracterului ei capricios, nu se putu opri de a rîde nebuneşte şi de a spune contelui :

— Recunoaşte că situaţia este cel puţin ciudată, şi e foarte nostim ca tocmai eu să-ţi fac morală.

— Da, e paradoxal, într-adevăr, dar nu merit nici morala nici laudele dumitale, vin la fiul meu... dar nu pentru el... La vîrsta lui nu are, sau nu mai are, nevoie de sfaturile mele.

— Ce vrei să spui ?

— Cunoști motivele care m-au făcut să am oroare de lume și mai ales de Paris, zise contele cu o expresie amară și reținută. A fost nevoie să intervină circumstanțe de cea mai mare însemnătate ca să mă oblige să părăsesc Angers-ul și mai ales să vin aici... în această casă... Dar a trebuit să-mi înfrîng repulsia și să recurg la toți acei care puteau să mă ajute sau să-mi dea informații cu privire la unele cercetări de o mare importanță pentru mine.

— Oh ! Atunci, răspunse Clotilda cu o grabă plină de afecțiune, te rog să dispui de mine, dacă-ți pot fi de folos. E nevoie de vreo intervenție ? Domnul de Lucenay are unele relații, fiindcă în zilele cînd eu cinez la mătușa mea de Montbrison, el își invită la masă cîțiva deputați, și asta nu o face fără a avea motive; această oboseală trebuie probabil compensată printr-un anumit avantaj... cum s-ar zice, o oarecare influență asupra unor oameni care au, în vremurile noastre, trecere. Încă o dată, dacă te putem servi, sîntem alături de dumneata. Mai ales că vărul meu, tînărul duce de Montbrison, care, pair și el, are legături cu tinerii de rangul său. O să poată oare face și el ceva ? În orice caz ți-l pun la dispoziție. într-un cuvînt dispune de mine și de ai mei, știi doar că mă poți socoti o prietenă sărîtoare și devotată !

— O știu și nu refuz sprijinul dumitale, deși...

— Haide, dragul meu Alceste, sîntem oameni de lume, să ne purtăm ca oamenii de lume. Că

sîntem aici sau în altă parte, cred că n-are importanţă, în chestiunea care te interesează şi care acum mă interesează şi pe mine extrem de mult, pentru că e a dumitale. Să vorbim deci despre asta, dar foarte amănunţit... ţi-o cer...

Spunînd aceasta, ducesa se rezemă de cămin, şi apropie de sobă cel mai frumos picioruş din lume, care, în clipa aceea, era rece ca gheaţa.

Cu mult tact, doamna de Lucenay profită de ocazie, pentru a nu fi obligată să vorbească de viconte, ci numai de obiectul căruia domnul Saint-Rémy îi acorda atîta importanţă... Purtarea Clotildei ar fi fost alta faţă de mama lui Florestan. Bucuroasă şi mîndră i-ar fi mărturisit acesteia cît îi e de drag vicontele...

Cu tot rigorismul şi asprimea lui, domnul de Saint-Rémy căzu sub influenţa cavalerească şi cordială a acestei femei pe care o cunoscuse şi o iubise de cînd era copilă şi aproape uită că vorbea amantei fiului său.

Cum ar fi putut rezista să nu-i urmeze exemplul, cînd eroul unei situaţii categoric penibile pare să nu-şi dea seama, sau să nu vrea să vadă cît de dificilă este împrejurarea în care se află ?

— Desigur, nu ştii, Clotilda, spuse contele, că de multă vreme locuiesc la Angers ?

— Ba ştiam.

— Cu toată izolarea pe care o căutam, alesesem acest oraş pentru că acolo locuia o rudă de a mea, domnul de Fermont, care, de cînd cu groaznica nenorocire ce m-a lovit, s-a purtat cu mine ca un frate. După ce m-a însoţit în toate oraşele Europei, unde speram să dau de omul pe care voiam să-l ucid, mi-a servit de martor într-un duel...

— Da, un duel teribil, tatăl meu mi-a povestit totul odinioară, reluă pe un ton trist doamna de

Lucenay ; dar din fericire Florestan nu știe nimic de acest duel... Și nici cauza care l-a determinat...

— Am vrut să-l las să-și respecte mama, răspunse contele înăbușindu-și un suspin... Apoi continuă : După cîțiva ani, domnul de Fermont muri la Angers în brațele mele, lăsînd o fiică și o soție, pe care, cu toată mizantropia mea, m-am simțit obligat să le iubesc, fiindcă nimic pe lume nu era mai pur, mai nobil ca aceste două ființe minunate. Trăiam singur, într-un cartier depărtat de oraș ; dar cînd accesele mele de neagră tristețe îmi lăsau un răgaz, mă duceam la doamna de Fermont să vorbesc cu ea și cu fiica ei, de acela pe care îl pierduseră. Ca și atunci cînd trăia, veneam să mă întăresc, să mă calmez, în această dulce intimitate, în care îmi plasasem toate afecțiunile. Fratele doamnei de Fermont locuia la Paris ; se însărcinase, după moartea soțului ei, cu toate afacerile surorii lui și încredință unui notar vreo sută de mii de taleri, care erau toată averea văduvei. După cîtăva vreme, o nouă și groaznică nenorocire lovi pe doamna de Fermont : fratele ei, domnul de Renneville s-a sinucis, să fie de atunci vreo opt luni. Am consolat-o cum am putut mai bine. După ce s-a mai atenuat prima ei durere, plecă la Paris să-și aranjeze treburile. Puțin după aceea, am aflat că se vindea, din ordinul ei, modestul mobilier din casa pe care o ocupase la Angers și că această sumă a fost folosită pentru plata unor datorii rămase în urma ei. Neliniștit de această împrejurare, m-am informat și am aflat, destul de imprecis, că această nefericită femeie și fiica ei erau în mizerie, victime, desigur, ale unui faliment. Dacă doamna de Fermont putea, într-o situație ca aceasta, să se bizuie pe cineva, acela eram eu ; totuși n-am primit de la ea nici o știre.

Numai după ce pierdusem această caldă prietenie mi-am dat seama de valoarea ei. Nu-ți poți închipui suferințele mele, neliniștile mele de cînd cu plecarea doamnei de Fermont și a fiicei sale. Domnul de Fermont fusese pentru mine ca și un frate, deci, trebuia cu orice preț să le regăsesc, și să aflu de ce nu mi s-au adresat mie, în disperarea lor, oricît de sărac mă știau. Am venit la Paris, lăsînd pe cineva la Angers, care dacă ar fi aflat din întîmplare ceva, trebuia să mă înștiințeze de îndată.

— Ei bine ?

— Chiar ieri amprimit o scrisoare din Angers : nu se știe nimic. Sosind la Paris mi-am început cercetările, m-am dus întîi la vechea locuință a fratelui doamnei de Fermont. Acolo mi s-a spus că ele locuiesc pe cheiul canalului Saint-Martin.

— Și această adresă ?

— Fusese a ei, dar nu se cunoștea noua ei locuință. Din nefericire pînă acum investigațiile mele n-au dat nici un rezultat. După atîtea încercări zadarnice, înainte de a dispera cu totul, m-am hotărît să vin aici : poate că doamna de Fermont, care dintr-un motiv inexplicabil nu mi-a cerut nici ajutor, nici sprijin, să se fi adresat fiului meu, fiul celui mai bun prieten al soțului ei. Fără îndoială că această ultimă speranță e foarte puțin întemeiată, dar nu vreau să-mi reproșez că nu am încercat totul pentru a o regăsi pe această biată femeie și pe fiica ei.

De cîteva minute doamna de Lucenay îl asculta pe conte cu o atenție sporită ; deodată zise :

— Într-adevăr, ar fi foarte ciudat să fie vorba de aceleași persoane de care se interesează doamna d'Harville.

— Care persoane ? întrebă contele.

— Văduva de care vorbești este încă tînără, nu-i așa ? Înfățișarea ei e foarte nobilă.

— Fără îndoială, dar de unde știi ?

— Fiica ei, frumoasă ca un înger, are cel mult șaisprezece ani ?

— Da... da...

— Și o cheamă Claire ?

— Oh ! Fie-ți milă, spune-mi unde sînt ?

— Vai ! Nu știu...

— Nu știi ?

— Iată ce s-a întîmplat : una dintre prietenele mele, doamna d'Harville, a venit la mine să mă întrebe dacă nu cunosc pe o văduvă a cărei fiică se numește Claire și al cărei frate s-ar fi sinucis. Doamna d'Harville mi se adresa mie pentru că văzuse aceste cuvinte : „A se scrie doamnei de Lucenay" notate în josul unei ciorne de scrisoare, pe care acea nenorocită femeie o adresa unei persoane necunoscute, căreia îi cerea sprijinul.

— Voia să-ți scrie dumitale ? Și de ce ?

— Nu știu, nu o cunosc.

— Dar ea te cunoaște, ea ! strigă domnul de Saint-Rémy, fulgerat de o idee subită.

— Ce spui ?

— De o sută de ori m-a auzit vorbind de tatăl dumitale, de dumneata, de inima dumitale minunată și generoasă. În nenorocirea ei s-o fi gîndit să recurgă la dumneata.

— Într-adevăr, așa se explică.

— Și doamna d'Harville... cum a ajuns această ciornă de scrisoare în posesia ei ?

— Nu știu ; tot ce știu este că fără să afle încă unde se refugiaseră această biată mamă cu fiica ei, era, cred, pe urmele lor.

— Atunci mă bizui pe dumneata, Clotilda, ca să mă prezinți doamnei d'Harville, trebuie s-o văd chiar astăzi.

— Nu e cu putință ! Soțul ei a fost victima unui accident îngrozitor : o armă pe care o credea descărcată, s-a declanșat în mîinile lui și a fost ucis pe loc.

— Ah ! e înspăimîntător !

— Marchiza a plecat imediat la tatăl ei, în Normandia, pentru primele zile de doliu.

— Clotilda, te conjur, scrie-i chiar astăzi, cere-i informațiile pe care le-a cules pînă acum ; dacă se interesează de aceste biete femei, spune-i că nu va avea un aliat mai credincios ca mine ; singura mea dorință este s-o regăsesc pe văduva prietenului meu și să împart cu ea și cu fiica ei puțina avere pe care o mai am. Azi, ele sînt singura mea familie.

— Mereu același : mereu generos și devotat ! Bizuie-te pe mine, voi scrie chiar azi doamnei d'Harville. Unde să-ți trimit răspunsul ?

— La Asnières, postrestant.

— Ce ciudățenie ! De ce locuiești acolo și nu la Paris ?

— Am oroare de Paris, din pricina amintirilor pe care mi le evocă, răspunse domnul de Saint-Rémy, cu un aer întunecat. Bătrînul meu medic, doctorul Griffon, cu care am rămas în corespondență, are o mică locuință la țară pe malul Senei, lîngă Asnières ; cum iarna nu locuiește acolo, mi-a propus-o mie, așa încît puteam găsi acolo, după oboseala cercetărilor, izolarea care-mi trebuie. Am primit deci.

— Îți voi scrie, dar, la Asnières. Pot de altfel să-ți dau de pe acum o informație care ți-ar putea servi și pe care o dețin de la doamna d'Harville.

Ruina doamnei de Fermont se datorează ticăloşiei unui notar la care era depusă averea rudei dumitale... Notarul neagă acest lucru.

— Mizerabilul !... Şi cum îl cheamă ?

— Domnul Jacques Ferrand, spuse ducesa, fără a-şi putea reţine rîsul.

— Ce bizară eşti, Clotilda ! Totul e atît de serios şi de trist în toată chestiunea asta şi dumneata rîzi ! spuse contele surprins şi contrariat.

Într-adevăr, doamna de Lucenay, amintindu-şi de declaraţia de dragoste a notarului, nu-şi putu înăbuşi ilaritatea.

— Iartă-mă, prietene, reluă ea, dar acest notar e un om foarte ciudat... Şi se povestesc despre el lucruri nespus de ridicole... Dar acum să vorbim serios : dacă reputaţia lui de om cinstit e tot atît de meritată pe cît e cea de om pios (şi afirm că aceasta din urmă e neîntemeiată), atunci e un mizerabil fără seamăn !

— Şi unde stă ?

— Strada du Sentier.

— Va primi vizita mea... Ceea ce-mi spui despre el ar coincide cu anumite bănuieli...

— Ce bănuieli ?

— După unele informaţii căpătate asupra morţii fratelui bietei mele prietene, aş fi foarte tentat să cred că acest nenorocit, nu s-a sinucis, ci a fost victima unui asasinat.

— Dumnezeule ! Şi ce te face să ai această bănuială ?

— Numeroase motive care cer însă mult timp ca să ţi le povestesc. Acum plec... Nu uita ajutorul pe care mi l-ai făgăduit din partea dumitale şi a domnului de Lucenay.

— Cum, pleci fără să-l vezi pe Florestan ?

— Această întrevedere mi-ar fi prea greu de suportat, trebuie să înțelegi... Am înfruntat-o în speranța că voi afla aici unele lămuriri asupra doamnei de Fermont, nevrînd să-mi reproșez că n-am încercat totul pentru a o regăsi ; și acum, adio...

— Ah ! Ești neîndurător !

— N-o știai ?...

— Știu că fiul dumitale are azi mai mult ca oricînd nevoie de sfaturile dumitale.

— Cum ? Nu e bogat, fericit ?...

— Da, dar nu cunoaște oamenii. Risipitor incorigibil, fiindcă e încrezător și generos în toate împrejurările, și afară de asta un gentleman perfect, mi-e teamă că lumea abuzează de bunătatea lui. Dacă ai ști cîtă noblețe e în inima lui ! Nu am îndrăznit niciodată să-i fac morală cu privire la cheltuielile și la dezordinea lui, mai întîi fiindcă sînt cel puțin tot atît de nebună ca și dînsul și apoi... pentru alte motive. Dar dumneata, dimpotrivă, ai putea...

Doamna de Lucenay nu terminase ce avea de spus.

Deodată se auzi glasul lui Florestan de Saint-Rémy. El intră grăbit în cabinetul vecin cu salonul ; după ce trîntise ușa, spuse cu glasul schimbat cuiva care îl însoțea :

— Dar nu e cu putință !

— Îți repet, se auzi limpede vocea ascuțită a domnului Badinot. Îți repet că fără asta, înainte de ora patru vei fi arestat, căci dacă nu are banii imediat, omul acesta va depune plîngerea la parchetul procurorului regal și știi ce înseamnă un FALS ca acesta : ocna, bietul meu viconte, ocna !

Nu se pot reda în cuvinte privirile pe care le schimbară doamna de Lucenay și tatăl lui Florestan, auzind aceste cumplite vorbe: *Te așteaptă ocna.* Contele se făcu livid, se rezemă de spetează unui fotoliu, genunchii i se înmuiară.

Venerabilul și respectatul său nume, numele lui dezonorat de un om care putea fi rodul unui adulter!

După această primă zguduire, trăsăturile mînioase ale bătrînului, un gest amenințător ce-l făcu înaintînd către cabinetul de alături, trădară o hotărîre atît de înfricoșătoare, încît doamna de Lucenay îl apucă de mînă, îl opri și îi șopti, cu accentul celei mai adînci convingeri:

— E nevinovat... ți-o jur! Ascultă în liniște...

Contele se opri. Voia să creadă ceea ce-i spunea ducesa.

Aceasta era convinsă de lealitatea lui Florestan.

Pentru a obține noi sacrificii de la această femeie atît de orbește generoasă, sacrificii care numai ele l-au pus la adăpostul unui arestări și al urmăririlor lui Jacques Ferrand, vicontele spusese doamnei de Lucenay că, înșelat de un mizerabil de la care primise drept plată o poliță falsă, era amenințat să fie socotit complicele falsificatorului, deoarece pusese el însuși în circulație acea poliță.

Doamna de Lucenay îl știa pe viconte imprudent, risipitor, dezordonat, dar nu l-ar fi crezut niciodată în stare de o josnicie sau de o infamie, și nici măcar de cea mai ușoară indelicatețe.

Împrumutîndu-i în două rînduri sume considerabile, în împrejurări foarte grele, ea a vrut să-i facă un serviciu prietenesc, vicontele neprimind

niciodată aceste avansuri decît cu asigurarea fermă că le va restitui, el susținînd că i se datorează, mai mult decît dublul acestor sume.

Luxul lui aparent făcea să fie crezut. De altfel, doamna de Lucenay, cedînd bunătății ei înnăscute, nu s-a gîndit decît să-l ajute pe Florestan, — ea nu se îndoia de el ; altfel ar fi primit oare împrumuturi atît de însemnate ? Punîndu-se chezașă pentru cinstea lui Florestan, implorînd pe bătrînul conte să asculte convorbirea fiului său cu cealaltă persoană, ducesa credea că va fi vorba de un abuz de încredere, a cărui victimă vicontele pretindea că a fost, și că astfel se va dezvinovăți în ochii părintelui său.

— Încă o dată, reluă Florestan, cu o voce schimbată, acest Petit-Jean e un ticălos, mă asigurase că nu are alte polițe decît cele pe care le-am luat din mîinile lui ieri și acum trei zile. O credeam pe asta pusă în circulație, nu era scadentă decît peste trei luni, la Londra, la „Adams & Co."

— Da, da, se auzi vocea tăioasă a lui Badinot, știu, scumpul meu viconte, că ai combinat foarte abil această afacere ; falsurile dumitale nu erau să fie descoperite decît după ce ai fi fost departe... Dar ai vrut să păcălești pe cineva mai șiret decît dumneata.

— Ei, și acum găsești momentul să mi-o spui, nenorocitule... strigă Florestan furios ; nu oare dumneata m-ai pus în legătură cu cel ce mi-a înapoiat polițele ?

— Haide, scumpul meu aristocrat, răspunse rece Badinot, potolește-te... Știi să falsifici, cu îndemînare, semnăturile de pe poliță, perfect, dar nu e un motiv să-i tratezi pe prietenii dumitale cu o familiaritate neplăcută. Dacă iar te înfurii... te părăsesc și aranjează-te cum vei vrea.

— Şi crezi că-ţi poţi păstra sîngele rece într-o asemenea situaţie ?... Dacă ceea ce-mi spui e adevărat, dacă acea plîngere urmează să fie depusă la parchetul procurorului regal, sînt pierdut...

— E tocmai ce-ţi spun, afară numai dacă nu ai recurge din nou la fermecătoarea dumitale Providenţă cu ochi albaştri...

— Imposibil.

— Atunci resemnează-te. E păcat, era ultima poliţă şi pentru o mizerabilă sumă de douăzeci şi cinci de mii de franci, să te duci să respiri aerul... sudului, la Toulon... E nedemn, e absurd, e o prostie ! Cum e posibil ca un om priceput ca dumneata să se lase înfundat aşa ?

— Doamne, ce-i de făcut ? Ce-i de făcut ? Nimic din tot ce vezi aici nu mai e al meu, nu posed nici măcar douăzeci de ludovici !

— Dar prietenii dumitale ?

— Vai ! M-am împrumutat la toţi cei ce ar putea să mă ajute, mă crezi atît de prost încît să fi aşteptat pînă azi ca să mă adresez lor ?

— E adevărat, iartă-mă.,. Hai să vorbim liniştit, e cel mai bun mijloc de a găsi o soluţie înţeleaptă. Adineauri voiam să-ţi explic cum de te-ai izbit de unul mai şiret ca dumneata. Nu m-ai ascultat.

— Atunci vorbeşte, dacă asta mai poate sluji la ceva.

— Să recapitulăm : mi-ai spus acum două luni : „Posed poliţe în valoare de o sută treisprezece mii de franci, asupra diferitelor bănci, cu scadenţe depărtate ; dragă Badinot, caută posibilitatea de a le negocia".

— Ei bine, şi apoi ?

— Aşteaptă... Ţi-am cerut să văd acele valori. Ceva, nu ştiu ce, mi-a spus că aceste poliţe erau false, deşi perfect imitate. Nu-ţi bănuiam, e ade-

vărat, un talent caligrafic atît de desăvîrşit, dar ocupîndu-mă de averea dumitale, de cînd n-o mai aveai, te ştiam complet ruinat. Redactasem actul prin care caii dumitale, trăsurile, mobilierul acestei case aparţineau lui Boyer şi Edwards... Nu era deci o indiscreţie din partea mea să mă mir văzîndu-te posesorul unor valori comerciale atît de considerabile, nu-i aşa ?

— Scuteşte-mă de mirările dumitale şi să venim la faptul în sine.

— Mă rog... am destulă experienţă sau prudenţă, ca să nu mă tem să mă bag direct în afaceri de felul acesta ; te-am recomandat deci unui terţ care, tot atît de clarvăzător ca şi mine, a bănuit înşelăciunea ce-o puneai la cale.

— E imposibil, n-ar fi scontat aceste valori dacă le-ar fi crezut false.

— Cît ţi-a dat, în bani peşin, pentru aceşti o sută treisprezece mii de franci ?

— Douăzeci şi cinci de mii de franci în mînă şi restul în creanţe de recuperat.

— Şi cît ai scos de pe aceste creanţe ?

— Nimic, ştii prea bine, erau iluzorii... Dar risca totuşi douăzeci şi cinci de mii de franci.

— Cît eşti de tînăr, scumpul meu viconte ! Avînd de încasat de la dumneata comisionul meu de o sută de ludovici, dacă afacerea se făcea, m-am ferit să dezvălui terţului situaţia dumitale adevărată... Credea că ai avere şi te ştia mai ales iubit de o doamnă din lumea mare, foarte bogată, care nu te-ar fi lăsat în încurcătură. Era aşadar aproape sigur că va reintra în fondurile sale printr-o tranzacţie. Risca, fără îndoială, să piardă, dar... avea şi şanse de a cîştiga mult ; socoteala lui era bună, deoarece acum cîteva zile i-ai şi numărat o sută de mii de franci peşin ca să retragi poliţa falsă de

cincizeci și opt de mii de franci, și ieri treizeci de mii pentru a doua... La asta, s-a mulțumit, e adevărat, cu valoarea reală. Cum ți-ai procurat cei treizeci de mii de franci de ieri ? Dracu să mă ia dacă știu ! Fiindcă ești un exemplar unic... Vezi dar bine că, la urma-urmei, dacă Petit-Jean te constrînge să plătești ultima poliță de douăzeci și cinci de mii de franci, va primi astfel de la dumneata o sută cincizeci și cinci de mii de franci pentru cei douăzeci și cinci de mii pe care ți i-a numărat, așa că aveam dreptate să spun că ai fost tras pe sfoară de unul mai șiret ca dumneata.

— Dar de ce mi-a spus că această ultimă poliță, pe care o prezintă azi, e scontată ?

— Ca să nu te sperie, ți-a mai spus că, afară de cea de cincizeci și opt de mii de franci, celelalte erau în circulație. O dată prima plătită, ieri a venit cu a doua și azi cu a treia poliță.

— Ticălosul !

— Uite ce e, fiecare pentru sine, fiecare în casa lui, după cum spune un jurisconsult celebru, a cărui maximă o admir mult. Dar să judecăm cu sînge rece : asta îți dovedește că Petit-Jean (și între noi fie zis, nu m-aș mira, cu tot sfîntul lui renume, ca Jacques Ferrand să nu intre cu jumătate în această speculație), asta îți dovedește, spuneam, că Petit-Jean, ademenit de primele dumitale plăți, speculează această ultimă poliță, cum le-a speculat și pe celelalte, sigur fiind că prietenii dumitale nu te vor lăsa să ajungi la Curtea cu juri. Numai dumneata poți să știi dacă aceste prietenii nu au fost exploatate și stoarse pînă la ultima picătură și dacă n-au mai rămas cîteva grăunțe de aur ce mai pot fi scoase, căci dacă în trei ore nu ai cei douăzeci și cinci de mii de franci, nobilul meu viconte, vei fi arestat.

— Dacă îmi vei repeta asta mereu...

— Tot auzindu-mă, poate te vei hotărî să încerci să mai smulgi o pană din aripa acestei darnice ducese...

— Îţi repet : nici să nu te gîndeşti... În trei ceasuri să mai găseşti douăzeci şi cinci de mii de franci după sacrificiile făcute pînă acum, ar fi o nebunie să nădăjduieşti.

— Pentru ca să-ţi fie pe plac, fericitule muritor, ea va încerca poate imposibilul...

— Ei ! A încercat o dată, acest imposibil, cînd s-a împrumutat cu o sută de mii de franci de la soţul ei, dar acestea sînt miracole care nu se produc de două ori. Dragă Badinot, pînă acum n-ai avut prilejul să te plîngi de mine, am fost totdeauna generos, încearcă să obţii o amînare de la ticălosul acela de Petit-Jean... Ştii că totdeauna găsesc mijlocul de a recompensa pe cei ce mă servesc ; o dată această afacere înăbuşită, îmi iau iar avînt... O să fii mulţumit de mine.

— Petit-Jean e tot atît de neînduplecat pe cît eşti dumneata de puţin rezonabil.

— Eu !...

— Fă astfel ca generoasa dumitale prietenă să-ţi cunoască nenorocita soartă... Ce dracu ! Spune-i cinstit adevărul, nu cum i-ai spus pînă acum, că ai fost victima unor falsificatori, ci că dumneata însuţi eşti un falsificator.

— Niciodată nu voi mărturisi aşa ceva. M-aş face de ruşine fără nici un cîştig.

— Preferi să afle mîine lucrul acesta din *Gazeta Tribunalelor ?*

— Am trei ore înaintea mea, pot fugi.

— Şi încotro vei pleca, fără bani ? Judecă puţin : dacă, dimpotrivă, acest ultim fals va fi re-

tras, te vei afla într-o situație strălucită, nu vei avea decît datorii. Haide, făgăduiește-mi că vei mai vorbi o dată ducesei. Ești destul de versat, vei ști să te faci interesant, cu toate păcatele dumitale, în cel mai rău caz vei pierde ceva din considerația ei, sau poate toată considerația, dar vei fi scos din încurcătură. Haide, făgăduiește-mi că o vei vedea pe frumoasa dumitale prietenă ; eu mă reped la Petit-Jean și mă fac forte să obțin o amînare de o oră sau două.

— La naiba ! Trebuie să beau cupa rușinei pînă la fund !

— Haide, succes, fii drăgăstos, pasionat, fermecător ; alerg la Petit-Jean, unde mă vei găsi pînă la ora trei. Dacă întîrzii, totul e pierdut : parchetul procurorului regal nu e deschis decît pînă la ora patru...

Domnul Badinot plecă.

După ce se închise ușa, Florestan fu auzit strigînd cu o desperare adîncă :

— Doamne ! Doamne ! Doamne !

În timpul acestei convorbiri care dezvăluia contelui infamia fiului său și doamnei de Lucenay infamia omului pe care îl iubise cu pasiune, ambii rămaseră înlemniți, abia răsuflînd sub povara acestei groaznice revelații.

Ar fi imposibil de redat grăitorul limbaj mut al dureroasei scene dintre această tînără femeie și contele cînd nu mai exista nici o îndoială cu privire la vinovăția lui Florestan.

Întinzînd brațul înspre încăperea unde se afla fiul lui, bătrînul surîse cu o ironie amară, aruncînd doamnei de Lucenay o privire severă, care părea să-i spună : „Iată pentru cine ai înfruntat toate rușinile și ai făcut toate jertfele ! Iată-l pe cel pentru care mă dojeneai că l-am părăsit !...“

Ducesa înțelese mustrarea și, preț de o clipă, își lăsă în jos capul sub povara rușinii.

Lecția era cumplită...

Apoi, treptat, groaza ce alterase trăsăturile ducesei se prefăcu într-un fel de indignare trufașă. Greșelile de neiertat ale acestei femei erau cel puțin motivate prin sinceritatea dragostei ei, prin curajul devotamentului, prin generozitatea neprecupețită, prin lealitatea firească și prin disprețul total pentru tot ce era josnicie sau lașitate.

Fiind prea tînără, prea frumoasă, prea răsfățată ca să simtă umilința de a fi fost obiect de exploatare, din moment ce prestigiul amorului încetase brusc să mai existe, această femeie mîndră și voluntară nu mai resimți nici ură, nici mînie ; dintr-o dată, fără tranziție, afecțiunea ei, pînă atunci atît de puternică, fu înlocuită de un dezgust profund, de un dispreț glacial : nu mai era amanta ultragiată de iubitul ei, ci o doamnă bine crescută care descoperă că un bărbat din lumea ei este un escroc și un falsificator, pe care trebuie să-l alunge din preajma-i.

Presupunînd chiar că oarecare circumstanțe atenuante ar fi putut micșora ticăloșia lui Florestan, doamna de Lucenay nu le-ar fi acceptat. După ea omul care depășea anumite limite ale onoarei, fie din viciu, fie din slăbiciune, nu mai exista în ochii ei, cinstea fiind pentru ea rațiunea însăși de a fi.

Singurul resentiment dureros pe care-l încerca ducesa, era stîrnit de efectul teribil pe care-l produsese această revelație neașteptată asupra contelui, bătrînul ei prieten.

De cîteva clipe părea că nu mai vede, că nu mai aude ; privirea îi era fixă, capul plecat, brațele

atîrnînde și fața de o paloare mortală ; din timp în timp, un suspin convulsiv îi zguduia pieptul.

La acest om, pe cît de hotărît, pe atît de energic, o asemenea prăbușire era mai groaznică decît pornirile mîniei.

Doamna de Lucenay îl privea cu îngrijorare.

— Curaj, prietene, îi șopti ea. Pentru dumneata, pentru mine, pentru acest om, știu ce-mi rămîne de făcut...

Bătrînul o privi nemișcat ; apoi, ca și cum ar fi fost smuls, printr-o emoție violentă, din stupoarea lui, chipul îi deveni amenințător și, uitînd că Florestan l-ar putea auzi, strigă :

— Și mie de asemenea, pentru dumneata, pentru mine, pentru acest om, știu ce-mi rămîne de făcut...

— Cine e acolo ? întrebă Florestan surprins.

Doamna de Lucenay, nevrînd să-l întîlnească pe viconte, dispăru pe ușița pe unde intrase și coborî scara secretă.

Florestan, după ce întrebă a doua oară cine e acolo, neprimind răspuns, intră în salon. Se pomeni singur în fața contelui.

Barba mare a bătrînului îl schimbase într-atît, era atît de prost îmbrăcat, încît fiul lui, care nu-l văzuse de mai mulți ani, nerecunoscîndu-l la început, înaintă spre el cu un aer amenințător.

— Ce faci acolo ? Cine ești dumneata ?

— Sînt soțul acestei femei ! răspunse contele arătînd portretul doamnei de Saint-Rémy.

— Tată ! strigă Florestan, retrăgîndu-se îngrozit, amintindu-și de trăsăturile contelui, de mult uitate.

În picioare, impunător, cu privirea încruntată, cu fruntea înroșită de furie, cu părul alb dat pe spate, cu brațele încrucișate pe piept, contele îl

domina, îl zdrobea pe fiul său care, cu capul în pămînt, nu îndrăznea să-şi ridice ochii.

Totuşi, domnul de Saint-Rémy, dintr-un motiv tăinuit, făcu un efort energic ca să rămînă liniştit şi să-şi ascundă cumplitele porniri.

— Tată, reluă Florestan cu vocea schimbată, erai aici ?

— Eram aici...

— Şi ai auzit ?

— Totul.

— Ah ! strigă îndurerat Florestan, ascunzîndu-şi faţa în palme.

Se lăsă o clipă de tăcere.

Florestan, la început pe cît de mirat pe atît de necăjit de neaşteptata apariţie a tatălui său, se gîndi numaidecît, ca unul care nu-şi pierde cumpătul, la avantajele pe care le-ar putea obţine din acest incident. „Nu e încă pierdut totul, îşi zise el. Prezenţa tatălui meu este o lovitură a soartei. Ştie tot. Nu va îngădui ca numele lui să fie dezonorat ; nu e bogat, dar cred că dispune de mai mult de douăzeci şi cinci de mii de franci. Să jucăm tare, cu abilitate, vădind emoţie. O las deoparte pe ducesă şi voi fi salvat."

Apoi, dînd chipului său o expresie de dureroasă tristeţe, cu lacrimile căinţei în priviri, cu glasul tremurător, şi cu cel mai patetic accent al său, strigă, împreunîndu-şi mîinile într-un gest disperat :

— Ah ! Tată... sînt foarte nefericit. Să te văd după atîţia ani şi într-o astfel de împrejurare !... Trebuie să mă socoteşti foarte, foarte vinovat ! Dar îngăduie-mi să-ţi vorbesc, te implor ; dă-mi voie — nu să mă dezvinovăţesc — dar să-ţi explic purtarea mea... Vrei, tată ?

Domnul de Saint-Rémy nu rosti un singur cuvînt ; fața îi rămase împietrită ; se așeză într-un fotoliu, și, cu bărbia proptită în palmă, se uită în tăcere la viconte.

Dacă Florestan ar fi cunoscut motivele ce umpleau sufletul tatălui său de ură, de furie și de dorința răzbunării, îngrozit de liniștea aparentă a contelui, desigur că n-ar mai fi încercat să-l înșele ca pe un bătrîn slab de minte.

Dar necunoscînd tristele bănuieli ale părintelui cu privire la legitimitatea nașterii fiului său și neștiind nimic despre greșeala mamei lui, Florestan nu se îndoia de succesul stratagemei, crezînd că nu are decît să înduioșeze pe un tată, mizantrop poate, dar și foarte mîndru de propriu-i nume, care ar prefera să facă jertfe supreme numai să nu-și vadă familia dezonorată.

— Tată, reluă Florestan cu timiditate, îmi vei îngădui să încerc, nu să mă dezvinovățesc, dar să-ți spun datorită căror împrejurări, independente de voința mea, am ajuns să comit fapte infamante, o mărturisesc...

Vicontele luă tăcerea tatălui său drept o aprobare și continuă :

— Cînd am avut nenorocul să o pierd pe mama, biata mea mamă care m-a iubit atît, nu aveam nici douăzeci de ani... M-am văzut singur, fără sfaturi, fără sprijin... Stăpîn pe o avere însemnată, obișnuit încă din copilărie cu luxul, îmi făcusem din el o deprindere, o necesitate. Neștiind cît e de greu să cîștigi bani, i-am risipit fără măsură. Din nefericire, și spun din nefericire pentru că asta m-a pierdut, cheltuielile mele, oricît de nebunești, au făcut impresie grație eleganței cu care risipeam... Mulțumită bunului meu gust, întreceam pe unii de zece ori mai bogați decît mine. Acest prim

succes m-a îmbătat, am devenit un om de lux, cum poți deveni comandant de oști, om de stat ; da, îmi plăcea luxul nu din simplă ostentație, dar îmi plăcea așa cum un pictor iubește pictura, un poet poezia, ca orice artist, eram mîndru de opera mea și opera mea era luxul. I-am jertfit totul ca să ating perfecțiunea, îl doream ales, desăvîrșit, îmbinîndu-se armonios în toate cele de la grajdul pînă la recepțiile mele, de la fracul pînă la locuința mea... Am vrut ca viața să-mi fie o școală a rafinamentului și eleganței. În sfîrșit ca orice artist, eram dornic de aplauzele mulțimii ca și de admirația oamenilor de elită ; această izbîndă atît de rară am obținut-o...

Zicînd aceasta, trăsăturile lui Florestan pierdeau puțin cîte puțin expresia lor înșelătoare, iar ochii îi străluceau de un fel de însuflețire. Ce spunea era adevărat ; la început a fost sedus de acest mod prea puțin obișnuit de a înțelege luxul.

Vicontele cercetă cu privirea fizionomia tatălui lui ; i se păru că se mai îmblînzise puțin.

Continuă cu o exaltare crescîndă :

— Oracol și arbitru al modei, critica sau lauda mea aveau putere de lege ; eram citat, imitat, lăudat, admirat, și asta de cea mai bună societate a Parisului, adică pot spune a Europei, a lumii... Femeile împărtășeau entuziasmul general, cele mai fermecătoare își disputau plăcerea de a lua parte la cele cîteva petreceri foarte restrînse pe care le dădeam, și peste tot și întotdeauna toți se extaziau de eleganța incomparabilă, de gustul deosebit al acestor petreceri, pe care milionarii nu puteau nici să le egaleze, nici să le umbrească, în sfîrșit am fost ceea ce se numește un rege al modei... Acest cuvînt, tată, îți spune totul, dacă îl înțelegi.

— Îl înțeleg și sînt sigur că la pușcărie vei descoperi vreo eleganță rafinată în felul de a-ți tîrî lanțul cu ghiulea. Va deveni moda ocnei și se va spune *à la Saint-Rémy*, adăugă bătrînul cu nemiloasă ironie. Apoi urmă :

— Și Saint-Rémy e numele meu !...

Apoi tăcu, rămînînd tot rezemat în coate, tot cu bărbia în palmă.

Îi trebui lui Florestan multă stăpînire de sine ca să-și ascundă rana provocată de această tăioasă batjocură.

Continuă pe un glas din ce în ce mai umil :

— Vai ! Tată ! Nu din orgoliu evoc amintirea acestor succese... deoarece, îți repet, succesele acestea m-au pierdut... Dintr-un om cinstit am devenit cavaler de industrie, dar nu eram încă infractor. Totuși mai șovăiam, eram gata să iau o hotărîre disperată, o dovedisem în mai multe dueluri că nu mă tem de moarte, am vrut să mă sinucid !...

— Nu mai spune ! Adevărat ? răspunse contele cu o ironie necruțătoare.

— Nu mă crezi, tată ?

— Ar fi fost ori prea devreme ori prea tîrziu ! adăugă bătrînul, la fel de impasibil și în aceeași atitudine.

Florestan socotind că l-a impresionat pe tatăl său vorbindu-i de sinucidere, crezu necesar să dramatizeze scena printr-o lovitură de teatru.

Deschise un dulap, scoase de acolo o sticluță de cristal verzui și punînd-o pe masă se adresă contelui :

— Un șarlatan italian mi-a vîndut această otravă...

— Și... era chiar pentru dumneata această otravă ? replică bătrînul.

Florestan pricepu gravitatea vorbelor tatălui său. Trăsăturile lui exprimau de data aceasta o sinceră indignare pentru că spusese adevărul.

E drept că, într-o zi, îi trecuse prin gînd să se omoare ; fantezie trecătoare ! Oamenii de felul lui sînt prea lași ca să se hotărască în mod deliberat și fără martori să înfrunte moartea pe care, de altfel, o socotesc un punct de onoare într-un duel.

Deci exclamă cu un accent de sinceritate :

— Am decăzut îndeajuns, dar nu pînă acolo, tată ! Păstram această otravă pentru mine.

— Și ți-a fost frică ? răspunse contele pe același ton.

— Mărturisesc că am ezitat în clipa aceea extremă ; situația nu era încă disperată : persoanele cărora le datoram bani, erau bogate și puteau să mai aștepte. Am avut ambiția de a ajunge ceva... A fost destul să vreau, și am fost atașat la legația din Gerolstein... Din nefericire, la cîteva zile de la această numire, o datorie de joc, contractată față de un om pe care-l uram, m-a pus într-o mare încurcătură... Epuizasem ultimele resurse... O idee funestă îmi veni în minte. Socotindu-mă sigur că nu voi fi pedepsit, am săvîrșit o faptă infamantă... Vezi, tată, că nu ți-am ascuns nimic ; mărturisesc ticăloșia purtării mele, nu caut s-o micșorez cu nimic. Am două soluții ca să ies din situația aceasta și sînt la fel de hotărît pentru amîndouă... Cea dintîi este să mă omor și să-ți las numele dezonorat, căci dacă nu plătesc chiar azi douăzeci și cinci de mii de franci, plîngerea e depusă, scandalul izbucnește și, mort sau viu, sînt compromis pentru totdeauna. A doua soluție este să mă arunc în brațele dumitale, tată, și să-ți spun : salvează-ți fiul, apără-ți numele de infamie și-ți jur să plec mîine în Africa, să mă angajez ca soldat și să-mi

găsesc acolo moartea, sau să revin deplin reabilitat... Ceea ce-ți spun acum, tată, e purul adevăr... În fața situației extreme care mă doboară, n-am altă soluție... Hotărăște : sau voi muri pătat de rușine, sau, grație dumitale, voi trăi ca să-mi ispășesc și să-mi repar greșeala... Astea nu sînt amenințări și vorbe copilărești, tată, am douăzeci și cinci de ani, îți port numele, am destul curaj fie să mă omor, fie să mă fac soldat, pentru că nu vreau să intru în pușcărie.

Contele se ridică.

— Nu vreau ca numele meu să fie dezonorat, răspunse el cu răceală.

— Ah ! Tată, salvatorul meu ! exclamă entuziasmat vicontele, gata să se arunce în brațele tatălui său ; dar acesta, cu un gest glacial, îi potoli avîntul.

— Ești așteptat pînă la orele trei la omul acela care deține falsul ?

— Da, tată, și acum e două...

— Să trecem în biroul dumitale și dă-mi ce trebuie pentru scris.

Contele se așeză la biroul lui Florestan și scrise cu o mînă energică :

„Mă oblig să plătesc diseară la orele zece cei douăzeci și cinci de mii de franci pe care îi datorează fiul meu.

Contele de Saint-Rémy".

— Creditorul dumitale nu urmărește decît banii. Cu toate amenințările lui, angajamentul meu îl va face să-ți acorde un nou termen ; să se ducă la domnul Dupont, bancher, strada Richelieu nr. 7, care îi va garanta valabilitatea acestui act.

— Oh ! Tată !... Cum aș putea vreodată...

— Mă vei aștepta diseară, la zece, îți voi aduce banii. Creditorul dumitale să fie aici...

— Da, tată, și poimîine plec în Africa... Vei vedea dacă sînt nerecunoscător ! Atunci, poate, cînd voi fi reabilitat, ai să accepți mulțumirile mele.

— Nu-mi datorezi nimic, am spus că numele meu nu va mai fi dezonorat, și deci nu va mai fi ! spuse simplu domnul de Saint-Rémy, luîndu-și bastonul pe care îl lăsase pe birou și îndreptîndu-se către ușă.

— Tată, dă-mi cel puțin mîna ! reluă Florestan cu voce rugătoare.

— Aici, diseară, la zece, spuse contele, refuzîndu-i mîna și ieșind.

— Salvat ! strigă Florestan radios. Salvat ! Apoi, după o clipă de gîndire : salvat întrucîtva... N-are importanță, tot e ceva... Poate că diseară îi voi mărturisi și *cealaltă afacere*. O dată pornit, nu se va opri la jumătatea drumului, ca primul lui sacrificiu să nu fie inutil dacă nu-l face și pe al doilea... Și apoi de ce să-i mai spun ?... Cine va afla vreodată... De fapt, dacă nu se descoperă nimic, voi păstra banii ce mi-i va da pentru a șterge această ultimă datorie... Mi-a fost destul de greu să-l înduioșez pe acest om al dracului ! Sarcasmele lui tăioase m-au făcut să mă îndoiesc de un răspuns favorabil ; dar amenințarea cu sinuciderea, teama de a-și vedea numele terfelit, l-au hotărît ; am știut unde trebuie să lovesc... Fără îndoială că nu e atît de sărac cît vrea să pară ; dacă are vreo sută de mii de franci, căci trebuie să fi făcut economii trăind cum trăiește, atunci... Încă o dată, venirea lui a fost un semn al Providenței...

Pare sălbatic, dar, în fond, cred că e bun... Să dau fuga la portărel!

Sună. Boyer apăru.

— De ce nu m-ai anunțat că tatăl meu e aici? Ești de o neglijență...

— De două ori am vrut să vorbesc domnului viconte care venea cu domnul Badinot prin grădină, dar domnul viconte, absorbit probabil de convorbirea lui cu domnul Badinot, mi-a făcut semn cu mîna să nu-l întrerup... Nu mi-am îngăduit să stărui... Aș fi dezolat ca domnul viconte să mă poată crede vinovat de neglijență.

— Bine... spune-i lui Edwards să înhame numai-decît la gabrioletă pe Orion, ba nu, pe Plower.

Boyer se înclină respectuos.

În clipa cînd era pe punctul de a ieși, cineva bătu în ușă.

Valetul îl privi cu mirare pe viconte.

— Intră! spuse Florestan.

Un al doilea valet de cameră apăru ținînd în mînă o tăviță de argint.

Boyer i-o luă din mînă, cu un exces de zel, cu o grabă respectuoasă, și o prezentă vicontelui.

Acesta luă de pe tavă un plic destul de voluminos sigilat cu ceară neagră.

Cei doi servitori se retraseră cu discreție.

Florestan deschise plicul. Conținea douăzeci și cinci de mii de franci în bonuri de tezaur fără altă explicație.

— Hotărît lucru, exclamă el cu bucurie, iată o zi bună... Salvat! De data asta, însă, definitiv salvat... Alerg la bijutier... Dar să vedem, își spuse el, poate... Nu, să mai așteptăm, nu pot fi bănuit... Cei douăzeci și cinci de mii de franci trebuie păstrați... Drace! Sînt un mare prost să mă îndoiesc de steaua mea... Cînd crezi că se întunecă, nu re-

apare ea și mai strălucitoare ?... Dar de unde vin banii aceștia ? Scrisul de pe adresă îmi este necunoscut... Să ne uităm la sigiliu, la cifru... da, da, nu mă înșel, un N și un L... e Clotilda !... Dar de unde a știut ?... Și nici un cuvînt... E ciudat ! Ce potriveală !... Ah ! Doamne ! Mi-aduc aminte ! îi dădusem întîlnire azi dimineață... Amenințările lui Badinot m-au scos din fire, am uitat de Clotilda... Oare după ce m-a așteptat la parter, să se fi dus ? Oricum, această sumă este un mijloc discret de a-mi arăta că se teme să nu o neglijez din pricina grijilor bănești. Da, e o dojană indirectă că nu m-am adresat ei, ca totdeauna. Buna mea Clotilda ! mereu aceeași, generoasă ca o regină ! Ce păcat că am ajuns într-o asemenea situație față de dînsa... Și e încă atît de frumoasă ! Cîteodată am remușcări, dar nu m-am adresat ei decît în cazuri extreme.

— Gabrioleta domnului viconte a tras la scară, anunță Boyer.

— Cine a adus scrisoarea asta ? întrebă Florestan.

— Nu știu, domnule viconte.

— De fapt voi întreba jos... Dar spune-mi, nu mai e nimeni la parter ? adăugă vicontele privind pe Boyer cu înțeles.

— Nu mai e nimeni, domnule viconte.

— Nu m-am înșelat, gîndi Florestan, Clotilda m-a așteptat și a plecat.

— Dacă domnul viconte ar avea bunătatea să-mi acorde două minute, stărui Boyer.

— Spune și grăbește-te.

— Edwards și cu mine am aflat că domnul duce de Montbrison dorește să-și găsească o casă ; dacă domnul viconte ar fi atît de bun să-i propuie casa domniei-sale complet mobilată, precum și grajdul

cu cele necesare... ar fi pentru mine și Edwards o foarte bună ocazie să lichidăm totul, iar pentru domnul viconte un prilej de a motiva această vînzare.

— Dar ai foarte multă dreptate, Boyer, și pentru mine e mai bine așa... Voi întîlni pe Montbrison și îi voi vorbi. Care sînt condițiile voastre ?

— Domnul viconte va înțelege că trebuie să încercăm să profităm cît mai mult de generozitatea sa.

— Și să cîștigați la vînzarea voastră, ceea ce e natural ! Să vedem... prețul ?

— Total două sute șaizeci de mii de franci, domnule viconte.

— Și cîștigați la această vînzare, dumneata și domnul Edwards ?

— Aproape patruzeci de mii de franci, domnule viconte...

— E frumos ! De altfel, cu atît mai bine, pentru că la urma urmei sînt mulțumit de voi și dacă ar fi trebuit să-mi fac un testament, v-aș fi lăsat această sumă, ție și lui Edwards.

Și vicontele plecă pentru a se duce mai întîi la creditorul său, apoi la doamna de Lucenay, despre care nu bănuia că asistase la convorbirea cu Badinot.

PERCHEZIȚIA

Palatul Lucenay era una din acele locuințe senioriale din cartierul Saint-Germain care, prin spațiul vast unde era clădit, apărea și mai grandios : o locuință modernă ar fi încăput ușor

numai în holul scării uneia din aceste aripi și s-ar fi putut ridica un cartier întreg pe locul pe care îl ocupa.

Către orele nouă seara ale aceleeași zile, cele două canaturi de la poarta enormă a acestei case se dădură în lături în fața unui splendid cupeu care, după ce descrisese un ocol savant în curtea imensă, se opri în fața peronului larg ce ducea la o primă anticameră.

În timp ce tropăitul a doi cai focoși și puternici răsuna pe pavajul sonor, un lacheu uriaș deschise portiera cu stema ducală ; un tînăr coborî sprinten din această strălucitoare caretă și urcă la fel de sprinten cele cinci sau șase trepte ale peronului.

Acest tînăr nu era altul decît vicontele de Saint-Rémy.

Plecînd de la creditorul său care, mulțumit cu angajamentul tatălui lui Florestan, acordase amînarea cerută, urmînd să revină la zece seara în strada Chaillot ca să încaseze banii, domnul de Saint-Rémy venise la doamna de Lucenay ca să-i mulțumească pentru noul serviciu ce i-l făcuse ; neîntîlnind-o pe ducesă dimineața, sosea triumfător, sigur că o va găsi la ora pe care i-o rezerva ea de obicei.

După graba cu care cei doi valeți din anticameră alergară să deschidă ușa de îndată ce recunoscură trăsura lui Florestan, după atitudinea respectuoasă cu care ceilalți valeți se ridicară prompt la trecerea vicontelui, în sfîrșit după cîteva nuanțe aproape imperceptibile, ghiceai pe al doilea sau mai bine zis pe adevăratul stăpîn al casei.

Cînd domnul duce de Lucenay venea acasă cu umbrela în mînă, cu picioarele încălțate în botfori (nu-i plăcea să iasă ziua în trăsură), același ritual al servitorilor se repeta la fel de respectuos ; totuși,

în ochii unui observator atent, era o mare deosebire de atitudine între primirea făcută soțului și aceea pe care o rezervau amantului.

Aceeași grabă se manifestă și în salonul valeților cînd intră Florestan. Pe loc, unul din ei i-o luă înainte, spre a-l anunța doamnei de Lucenay.

Niciodată vicontele nu se simțise mai glorios, mai ușor, mai sigur de el, mai cuceritor...

Și avea dreptate.

Nicicînd mijlocul lui subțire, suplu, nu avusese atîta grație trufașă, nicicînd nu-și purtase fruntea și privirea atît de sus, niciodată orgoliul lui nu fusese mai măgulit ca acum cînd își zicea : „Nobila doamnă, stăpîna acestui palat, e a mea, e la picioarele mele, chiar azi dimineață mă așteptă la mine acasă...".

Florestan se lăsase pradă acestor gînduri exagerat de vanitoase, traversînd trei sau patru saloane care dădeau într-o mică încăpere unde ducesa îl aștepta de obicei. O ultimă privire într-o oglindă completă excelenta părere pe care Florestan o avea despre el însuși.

Valetul deschise cele două canaturi ale unui salonaș și anunță :

— Domnul viconte de Saint-Rémy.

Mirarea și indignarea ducesei nu se pot descrie. Credea că contele nu tăinuise fiului său că și ea auzise totul...

Doamna de Lucenay trebuind să iasă în seara aceea în lume, era îmbrăcată, deși nu purta bijuterii, cu gustul și splendoarea ei obișnuită ; minunata ei toaletă, fardul de un roșu aprins dat pînă aproape de ochi, frumusețea ei strălucitoare mai ales sub lumina candelabrelor, mersul ei de zeiță plutind deasupra norilor, scoteau și mai mult în relief neasemuita și impunătoarea ei înfățișare ;

cînd era cazul, știa să-i imprime o dispreţuitoare insolenţă.

Cunoaștem caracterul mîndru, dîrz al ducesei, să ne închipuim, dar, fizionomia, privirea ei, cînd vicontele, înaintînd spilcuit, surîzător și plin de încredere, îi spuse drăgăstos :

— Draga mea Clotilda... Cît de bună eşti ! Cît de...

Vicontele nu putu sfîrși. Ducesa nu se mișcase de pe scaun, dar gestul, uitătura ei, trădau un dispreţ pe cît de rece, pe atît de zdrobitor, încît Florestan se opri brusc.

Nu mai putu scoate o vorbă, nici înainta un pas.

Niciodată doamna de Lucenay nu i se arătase sub acest aspect. Nu putea crede că era aceeași femeie, totdeauna duioasă, iubitoare, pătimașă și supusă ; căci nimeni nu e mai umil, mai slab decît o femeie voluntară în fața omului iubit care o domină.

După ce primul moment de surpriză trecu, Florestan se rușină de propria lui slăbiciune ; cu îndrăzneala lui obișnuită făcu un pas către doamna de Lucenay, ca să-i ia mîna, și îi zise cu glasul cel mai mîngăios :

— Doamne, Clotilda, ce ai ? Nu te-am văzut niciodată atît de frumoasă și totuși...

— Ah ! Cîtă nerușinare ! strigă ducesa dîndu-se înapoi cu atîta dezgust și mîndrie, încît Florestan rămase din nou surprins și descumpănit. Revenindu-și totuși puţin în fire, îi zise :

— Poţi să-mi explici, cel puţin, Clotilda, cauza acestei schimbări atît de neașteptate ? Ce ţi-am făcut ? Ce vrei de la mine ?

Fără a-i răspunde, doamna de Lucenay îl măsură din cap pînă-n picioare, cu o expresie atît de jigni-

toare, încît Florestan simți urcîndu-i-se sîngele în obraz și exclamă :

— Știu, doamnă, că de obicei forțați despărțirile... Vreți să ne despărțim ?

— E o idee cel puțin ciudată ! spuse doamna de Lucenay izbucnind într-un rîs batjocoritor ; află că dacă un valet mă fură, nu mă despart de el : îl dau afară.

— Doamnă !

— Să isprăvim, zise ducesa scurt și tăios. Prezența dumneavoastră mă dezgustă ! Ce mai căutați aici ? Oare nu v-ați primit banii ?

— E deci adevărat... Ghicisem... Acei douăzeci și cinci de mii de franci...

— Ultimul dumneavoastră *fals* a fost retras, nu e așa ? Onoarea numelui familiei dumneavoastră este salvată. Foarte bine... Acum plecați...

— Ah ! credeți-mă...

— Îmi pare rău de acești bani, ar fi putut ajuta atîția oameni cinstiți... Dar m-am gîndit la rușinea tatălui dumneavoastră și la a mea.

— Așadar, Clotilda, ai aflat totul ? Oh ! Vezi, acum nu-mi mai rămîne decît să mor... strigă Florestan pe tonul cel mai patetic și cel mai disperat.

Un rîs batjocoritor fu răspunsul la această tiradă tragică și, între două accese de ilaritate, ducesa exclamă :

— Doamne ! N-aș fi crezut niciodată că infamia poate fi atît de ridicolă !

— Doamnă, strigă Florestan cu trăsăturile schimonosite de furie.

Cele două canaturi ale ușii se deschiseră cu zgomot și fu anunțat :

— Domnul duce de Montbrison !

Cu toate că Florestan știa să se stăpînească, de data asta abia își putu reține năvala resentimen-

telor ; un om mai versat în societate decît ducele, le-ar fi observat numaidecît. Domnul de Montbrison însă nu avea decît optsprezece ani. Să ne închipuim un chip fermecător de fată, blond, alb și roz, ale cărui buze roșii și bărbie catifelată ar fi fost ușor umbrite de un început de barbă ; să adăugăm la asta niște ochi căprui, puțin sfielnici care nu așteaptă decît să-și desăvîrșească scînteierea, apoi o talie tot atît de mlădioasă ca a ducesei, și vom avea poate o imagine a acestui tînăr duce, heruvimul cel mai ideal pe care, cîndva, vreo contesă sau ajutoarele ei l-ar fi împodobit cu o bonetă de femeie, văzînd albeața gîtului său de fildeș.

Vicontele avu slăbiciunea sau îndrăzneala să rămînă...

— Cît ești de drăguț, Conrad, că te-ai gîndit la mine în seara asta ! spuse doamna de Lucenay pe tonul cel mai afectuos, întinzînd mîna tînărului duce.

Cînd să-i dea un *shake-hand* [1] verișoarei sale, Clotilda îi întinse mîna și îi zise veselă :

— Sărut-o, vere, nu ți-ai scos mănușile.

— Iartă-mă, verișoară, răspunse adolescentul și își lipi buzele de mîna catifelată și fermecătoare ce i se oferea.

— Ce faci astă-seară, Conrad ? îl întrebă doamna de Lucenay, neluînd în seamă cîtuși de puțin prezența lui Florestan.

— Nimic ; plecînd de la dumneata mă voi duce la club.

— Ba deloc, ne vei însoți, pe domnul de Lucenay și pe mine, la doamna de Senneval, e ziua ei de primire.

[1] Strîngere de mînă (engl.).

— Verișoară, voi fi foarte fericit să mă supun ordinelor dumitale.

— Și apoi, sincer vorbind, nu-mi place să iei de pe acum deprinderile și gustul pentru club. Ai tot ce-ți trebuie ca să fii foarte bine primit în societate. Trebuie deci să o frecventezi mai mult.

— Da, dragă verișoară.

— Și fiindcă sînt față de dumneata aproape ca o bunică, dragul meu Conrad, sînt hotărîtă să fiu foarte exigentă. Ești emancipat, e drept, dar cred că vei mai avea încă multă vreme nevoie de tutelă și va trebui să te hotărăști s-o accepți pe a mea.

— Cu bucurie, din toată inima, verișoară, răspunse repede tînărul duce.

Nu se poate descrie furia mută a lui Florestan, care stătea tot în picioare, rezemat de cămin.

Nici ducele, nici Clotilda nu-i acordau vreo atenție. Știind cît de repede lua hotărîri doamna de Lucenay, își închipui că împinge îndrăzneala și disprețul pînă la a voi pe loc și în fața lui să înceapă a cocheta cu domnul de Montbrison.

Dar nu era nimic din toate astea : ducesa avea pentru vărul ei o dragoste maternă, aproape că-l văzuse născîndu-se. Dar tînărul duce era atît de frumos, părea atît de fericit de cordiala primire ce-i făcuse vara lui, încît gelozia, sau mai exact trufia lui Florestan crescu, inima lui sîngera sub crudele mușcături ale invidiei ce-i inspira Conrad de Montbrison care, bogat și fermecător, intra atît de victorios în acea viață de plăceri, de vrajă și de petreceri, din care el ieșea ruinat, terfelit, disprețuit și dezonorat.

Vicontele de Saint-Rémy era curajos, avea acel curaj calculat, ca să zicem așa, care face ca din

furie sau trufie să înfrunte un duel dar, stricat şi corupt, nu avea acea bărbăţie a inimii care se împotriveşte relelor înclinări, sau pe aceea care îţi dă cel puţin energia necesară de a scăpa de blam printr-o moarte voluntară.

Furios din cauza dispreţului diabolic al ducesei, crezînd că vede în tînărul duce de Montbrison un rival, se hotărî să facă uz de obrăznicie faţă de doamna de Lucenay şi, dacă era nevoie, să-i caute ceartă lui Conrad.

Ducesa, enervată de îndrăzneala lui Florestan, nici nu se uita la el, iar domnul de Montbrison, în zelul lui pentru vară-sa, uitînd bunele maniere, nici nu salutase şi nici nu adresase vreun cuvînt vicontelui, deşi îl cunoştea.

Acesta, înaintînd spre Conrad, care stătea cu spatele la el, îi atinse uşor braţul şi îi spuse pe un ton sec şi batjocoritor :

— Bună seara, domnule... iartă-mă că nu te-am văzut pînă acum.

Domnul de Montbrison, dîndu-şi seama de lipsa lui de politeţe, se întoarse repede şi spuse prietenește vicontelui :

— Domnule, sînt foarte încurcat, într-adevăr... dar sper că vara mea, care e cauza lipsei mele de atenţie, va binevoi să mă scuze faţă de dumneata... şi...

— Conrad, interveni ducesa, scoasă din răbdări de îndrăzneala lui Florestan care continua să rămînă şi să-l înfrunte pe tînăr. Bine, bine, fără scuze, nu e nevoie...

Domnul de Montbrison, crezînd că vara lui îl dojeneşte în glumă că e prea formalist, zise vicontelui care pălise de furie :

— Nu mai stăruiesc, domnule, deoarece vara mea mă opreşte... După cum vezi, tutela ei a şi început.

— Şi această tutelă nu se va opri aici... scumpul meu domn, fii sigur. Aşa că în temeiul acestei hotărîri (pe care doamna ducesă se va grăbi să o îndeplinească, nu mă îndoiesc) şi, avînd aceasta în vedere, mă gîndesc să-ţi fac o propunere...

— Mie, domnule ? se miră Conrad care începuse să fie surprins de tonul ironic al lui Florestan.

— Chiar dumitale... Plec peste cîteva zile la legaţia din Gerolstein, unde sînt ataşat... Vreau să-mi lichidez casa complet mobilată şi grajdurile mele cu cele necesare. Dumneata ai nevoie de aşa ceva.

Şi vicontele accentuă cu intenţie asupra acestor din urmă cuvinte, uitîndu-se la doamna de Lucenay şi reluă :

— Ar fi foarte nostim... nu e aşa, doamnă ducesă ?

— Nu te înţeleg, domnule, spuse domnul de Montbrison, din ce în ce mai mirat.

— Îţi voi spune, Conrad, de ce nu poţi primi oferta ce ţi se face, interveni din nou Clotilda.

— Şi de ce n-ar putea domnul primi oferta mea, doamnă ducesă ?

— Dragă Conrad, ceea ce ţi se propune să cumperi este de pe acum proprietatea altora... Înţelegi ? Vei avea neajunsul de a fi jefuit ca în codru.

Florestan îşi muşcă buzele de furie.

— Luaţi seama, doamnă ! strigă el.

— Cum ? Ameninţări... aici... domnule ! strigă Conrad.

— Haide, Conrad, nu-l băga în seamă, spuse doamna de Lucenay, luînd cu un calm desăvîrşit o bomboană dintr-o cutioară ; un om onorabil nu tre-

ouie și nici nu se poate compromite cu domnul. Dacă ține, îți voi spune și de ce.

Ar fi urmat poate o teribilă scenă, dacă cele două canaturi ale ușii nu s-ar fi deschis din nou, și domnul duce de Lucenay n-ar fi intrat zgomotos, violent, aiurit, ca de obicei.

— Cum, dragă, te-ai și îmbrăcat ? întrebă el, dar e colosal, e surprinzător !... Bună seara, Saint-Rémy, bună seara, Conrad... Ah ! Aveți în față pe cel mai disperat dintre oameni... adică nu mai dorm, nu mai mănînc, m-am abrutizat, nu mă pot obișnui cu gîndul... Bietul d'Harville, ce nenorocire !

Și domnul de Lucenay, lăsîndu-se într-un fotoliu cu două rezemători, își aruncă pălăria cu un gest de disperare, scoțînd exclamații dezolante.

Enervarea lui Conrad și a lui Florestan putu să se potolească, fără ca domnul de Lucenay, de altfel omul cel mai puțin clarvăzător din lume, să fi observat ceva.

Doamna de Lucenay, nu fiindcă ar fi fost stînjenită, — ne este cunoscut faptul că era o femeie care știa totdeauna să iasă din încurcătură — dar pentru că prezența lui Florestan îi era pe cît de penibilă, pe atît de nesuferită, se adresă ducelui :

— Putem porni, dacă vrei ; doresc să i-l duc pe Conrad doamnei de Senneval.

— Nu, nu, nu ! începu să țipe ducele apucînd o pernă și lovind-o puternic cu amîndoi pumnii, spre marea surprindere a Clotildei care, la strigătele neașteptate ale soțului, sări de la locul ei.

— Doamne, Doamne, ce ai ? M-ai speriat.

— Nu ! repetă ducele și, dînd la o parte perna, se ridică brusc și începu să se plimbe gesticulînd, nu mă pot deprinde cu gîndul că bietul d'Harville

a murit ; dar dumneata, Saint-Rémy, ce spui de toate astea ?

— Într-adevăr, e o întîmplare groaznică ! răspunse vicontele care, turbînd încă de mînie, căuta privirea domnului de Montbrison ; dar acesta, după ultimele cuvinte ale ducesei, nu din lipsă de inimă, dar din mîndrie, își întoarse ochii de la un om atît de compromis.

— Te implor, spuse soțului ei ducesa ridicîndu-se, nu regreta pe domnul d'Harville în chip atît de zgomotos, și mai ales atît de ciudat... Sună, te rog, și cheamă personalul.

— Și cînd te gîndești, reluă domnul de Lucenay, trăgînd de cordonul clopoțelului că, acum trei zile, d'Harville era plin de viață și de sănătate...

Aceste trei strigăte din urmă fură întovărășite de trei smucituri atît de violente, încît cordonul se desprinse de arcul de sus, căzu pe un candelabru cu lumînări aprinse, din care răsturnă două ; una din ele se opri pe cămin, spărgînd o minunată cupă veche de porțelan de Sèvres, cealaltă lumînare se rostogoli în fața căminului pe un covor de hermină care, luînd foc, fu stins aproape imediat de piciorul lui Conrad.

În aceeași clipă, doi valeți de cameră, alarmați de acest zgomot formidabil, sosiră în grabă și îl găsiră pe domnul de Lucenay cu cordonul clopoțelului în mînă, pe ducesă rîzînd în hohote de ridicola degringoladă a lumînărilor și pe domnul de Montbrison împărtășind ilaritatea verișoarei lui.

Numai domnul de Saint-Rémy nu rîdea.

Ducele, deprins cu asemenea accidente, rămase nepăsător. Azvîrli cordonul unuia dintre servitori și porunci :

— Să tragă la scară trăsura doamnei.

Clotilda, puțin mai liniștită, reluă :

— Într-adevăr, domnule, numai dumneata ești în stare să mă faci să rîd de un eveniment atît de tragic.

— Tragic !... Mai bine spune groaznic, înspăimîntător. De ieri, mă gîndesc cîți oameni există, chiar în familia mea, pe care aș fi dorit să-i văd murind în locul acestui biet d'Harville. Nepotul meu d'Emberval, de pildă, care te scoate din răbdări cu bîlbîitul lui ; sau chiar mătușa dumitale Merinville, care-ți vorbește mereu de nervii ei, de durerea ei de cap și care-ți înghite în fiecare zi, în așteptarea cinei, o supă oribilă, ca o portăreasă de rînd. Spune, ții mult la mătușa dumitale Merinville ?

— Lasă astea, ești deplasat ! spuse ducesa ridicînd din umeri.

— Dar e adevărat, răspunse ducele, aș sacrifica douăzeci de indiferenți pentru un prieten... Nu e așa, Saint-Rémy ?

— Fără-ndoială.

— E ca povestea aia cu croitorul. O știi, Conrad ?

— Nu, n-o știu.

— Ai să-i înțelegi îndată tîlcul. Un croitor este condamnat la spînzurătoare. Era singurul croitor în tîrg. Ce fac locuitorii ? îi spun judecătorului : „Domnule judecător, n-avem decît un croitor, dar avem trei cizmari ; dacă vă este totuna, să spînzurați pe unul din ei în locul croitorului, nouă ne ajung doi cizmari". Ai înțeles comparația, Conrad ?

— Da, am înțeles-o.

— Și dumneata, Saint-Rémy ?

— Și eu.

— Trăsura doamnei ducese ! anunță unul din feciori.

— Ah ! dar de ce nu ți-ai pus diamantele ? ex-

clamă deodată domnul de Lucenay. La rochia asta s-ar fi potrivit foarte bine.

Domnul de Saint-Rémy tresări.

— Măcar de rîndul ăsta ; ieşim doar în lume atît de rar împreună, mi-ai fi putut face onoarea diamantelor dumitale. Ce frumoase sînt diamantele ducesei... Le-ai văzut, Saint-Rémy ?

— Da... domnul le cunoaşte foarte bine ! spuse Clotilda repede, apoi adăugă : Dă-mi braţul, Conrad !

Domnul de Lucenay o însoţi pe ducesă urmat de Saint-Rémy care abia îşi mai stăpînea mînia.

— Nu vii cu noi la Senneval, Saint-Rémy ? îl întrebă domnul de Lucenay.

— Nu... mi-e imposibil, răspunse el repezit.

— Vezi, Saint-Rémy, doamna de Senneval, iată încă o fiinţă... ce spun, una ?... două, pe care le-aş jertfi bucuros, fiindcă şi bărbatul ei e pe lista mea.

— Care listă ?

— Aceea a persoanelor pe care le-aş fi văzut murind fără să-mi pese, numai ca d'Harville să ne fi rămas.

În clipa în care, în anticameră, domnul de Montbrison o ajuta pe ducesă să-şi pună mantila, domnul de Lucenay, adresîndu-se vărului său, îi zise :

— Deoarece tot vii cu noi, Conrad, spune trăsurii tale să ne urmeze... afară numai dacă domnul Saint-Rémy nu vine cu noi. Atunci îmi daţi şi mie un loc şi vă voi povesti încă una bună, care e tot atît de savuroasă ca şi aceea cu croitorul.

— Mulţumesc, spuse rece Saint-Rémy, nu vă pot însoţi.

— Atunci la revedere, dragul meu... Dar ce, te-ai certat cu soţia mea ? Uite că se urcă în trăsură fără să-ţi spună o vorbă.

Într-adevăr, trăsura ducesei era trasă la scară și ea urcă grăbită.

— Dar vărul meu ? întrebă Conrad, așteptîndu-l din deferență pe domnul de Lucenay.

— Hai, urcă o dată, urcă ! îl îndemnă ducele care, oprit o clipă pe treaptă, admira elegantul echipaj al vicontelui.

— Sînt roibii dumitale, Saint-Rémy ?

— Da...

— Și trupeșul dumitale Edwards... Ce alură !... Iată ce se cheamă un vizitiu de casă mare !... Uite ce bine stăpînește caii !... Trebuie să fim drepți, numai îndrăcitul ăsta de Saint-Rémy are tot ce e mai bun.

— Doamna de Lucenay și vărul ei te așteaptă, dragă, spuse Saint-Rémy cu amărăciune.

— E adevărat... Sînt un rău-crescut ! La revedere, Saint-Rémy... Ah ! Uitasem, adăugă ducele oprindu-se în mijlocul peronului : dacă n-ai nimic mai bun de făcut, vino să cinezi cu noi, mîine, lordul Dudley mi-a trimis din Scoția niște cocoși de munte. Închipuiește-ți că e ceva monstruos... Ne-am înțeles, nu e așa ?

Și ducele se urcă alături de soția lui și de Conrad.

Saint-Rémy rămase singur pe peron și îi văzu plecînd.

Trăsura lui trase și ea la scară.

Se trînti pe perne, aruncînd o privire de furie, de ură și de deznădejde acestui palat în care intrase atît de des ca stăpîn și pe care îl părăsea acum alungat în mod rușinos.

— Acasă ! se răsti el.

— Acasă ! repetă lui Edwards valetul însoțitor, închizînd portiera.

E ușor de înțeles care erau gîndurile amare și triste ale lui Saint-Rémy cînd ajunse acasă.

De cum intră, Boyer, care îl aștepta sub peristil, îi zise :

— Domnul conte îl așteaptă sus pe domnul viconte.

— Bine...

— Mai e o persoană căreia domnul viconte i-a dat întîlnire pentru orele zece : domnul Petit-Jean...

— Bine, bine...

„Oh ! ce seară !“ își zise Florestan urcînd la etaj pentru a-și întîlni tatăl care îl aștepta în salonul de sus, unde avusese loc convorbirea de dimineață.

— Mii de scuze, tată, că nu am fost acasă la sosirea dumitale... dar...

— Omul care are la el acea poliță falsă e aici ? întrebă contele întrerupîndu-l.

— Da, tată, e jos.

— Spune-i să urce...

Florestan sună, Boyer apăru.

— Spune domnului Petit-Jean să urce.

— Da, domnule viconte.

Și Boyer ieși.

— Cît ești de bun, tată, să-ți amintești de făgăduiala ce mi-ai făcut.

— Îmi amintesc totdeauna de ceea ce făgăduiesc...

— Cîtă recunoștință !... Cum ți-aș putea vreodată dovedi...

— Am vrut ca numele meu să nu fie dezonorat... Și nu va fi...

— Nu va fi !... Nu... și nu va mai fi niciodată, ți-o jur, tată...

Contele se uită la fiul său cu o privire ciudată, apoi repetă :

— Nu, nu va mai fi niciodată ! şi adăugă cu ironie : Oare eşti profet ?

— Citesc această hotărîre în inima mea.

Tatăl lui Florestan nu răspunse nimic.

Se plimba în lungul şi-n latul odăii, cu mîinile băgate în buzunarele redingotei sale lungi.

Era palid.

— Domnul Petit-Jean, anunţă Boyer, introducînd un bărbat cu o figură de rînd, josnică şi vicleană.

— Unde e poliţa aceea ? întrebă contele.

— Iat-o, domnule, răspunse Petit-Jean (omul de paie al lui Jacques Ferrand, notarul), întinzînd contelui hîrtia.

— Asta e ? se adresă acesta fiului său, arătîndu-i din ochi poliţa.

— Da, tată.

Contele scoase din buzunarul vestei douăzeci şi cinci de hîrtii a cîte o mie de franci, le înmînă fiului său şi îi spuse :

— Plăteşte !

Florestan plăti şi luă poliţa cu un adînc suspin de uşurare.

Domnul Petit-Jean puse cu grijă banii într-un vechi portofel şi salută.

Contele de Saint-Rémy ieşi cu el din salon, în timp ce Florestan rupea cu prudenţă poliţa.

— Cel puţin îmi rămîn cei douăzeci şi cinci de mii de franci ai Clotildei. Dacă nu se descoperă nimic, e o consolare. Dar cum s-a purtat cu mine !... Oare ce o fi avînd tatăl meu să-i spună lui Petit-Jean ?

Zgomotul unei chei, întoarsă de două ori în broască, îl făcu pe viconte să tresară.

Tatăl reveni. Era şi mai palid decît înainte.

— Mi se pare, tată, că am auzit încuindu-se ușa biroului meu.

— Da, eu am încuiat-o.

— Dumneata, tată ? Și pentru ce ? întrebă Florestan mirat.

— Îți voi spune.

Și contele se așeză astfel încît fiul său să nu poată ieși pe scara secretă care ducea la parter.

Florestan, neliniștit, începea să remarce atitudinea ciudată a tatălui său și îi urmărea, bănuitor, toate mișcările. Fără să-și poată explica de ce, simțea o groază nelămurită.

— Tată... ce ai ?

— Azi-dimineață văzîndu-mă, singurul dumitale gînd a fost următorul : tata nu va îngădui să mi se necinstească numele și va plăti, dacă voi izbuti să-l amețesc cu cîteva vorbe de căință prefăcută.

— Ah ! Cum poți crede că...

— Nu mă întrerupe... Nu m-ai amăgit : dumneata nu mai ai nici pudoare, nici păreri de rău, nici remușcări ; ești viciat pînă în fundul inimii, n-ai avut niciodată un simțămînt cinstit ; n-ai furat, atîta vreme cît ai avut cu ce să-ți satisfaci capriciile, asta înseamnă corectitudinea oamenilor bogați de teapa dumitale ; apoi au început potlogăriile, pe urmă josniciile, după aceea crima, falsul. Asta nu e decît prima perioadă a vieții dumitale... ea e încă frumoasă și curată față de cea care te-ar aștepta...

— Dacă nu mi-aș schimba purtările, o recunosc, dar mi le voi schimba, tată, ți-am jurat asta.

— Nu te vei schimba...

— Dar...

— Nu te vei schimba... Alungat din societatea în care ai trăit pînă acum, vei deveni curînd un infractor de categoria mizerabililor în mijlocul

cărora vei fi azvîrlit, hoț, fără putință de scăpare... și, la nevoie, asasin. Iată-ți viitorul.

— Eu, asasin ?

— Da, pentru că ești laș !

— Am avut dueluri și am dovedit...

— Îți spun că ești laș ! Ai preferat ticăloșia în locul morții ! Va veni o zi în care, ca să ascunzi vina noilor dumitale nelegiuiri, vei ridica viața altora. Asta nu trebuie și nici nu vreau să se întîmple. Am sosit la vreme ca să salvez cel puțin de acum înainte onoarea numelui meu în fața întregii lumi. Trebuie să existe un sfîrșit.

— Cum adică, tată ?... Ce vrei să spui ? strigă Florestan din ce în ce mai îngrozit de expresia înspăimîntătoare a chipului bătrînului și de paloarea lui crescîndă.

Deodată, în ușa biroului răsunară bătăi puternice. Florestan făcu o mișcare ca să meargă să deschidă, pentru a pune o dată capăt unei scene ce-l înspăimînta, dar contele îl prinse cu o mînă de fier și-l ținu pe loc.

— Cine bate ? întrebă contele.

— În numele legii, deschideți ! Deschideți ! rosti o voce.

— Deci falsul acesta nu era ultimul ? șopti contele copleșit de revoltă, privindu-și cu severitate fiul.

— Ba da, tată... ți-o jur, răspunse Florestan încercînd zadarnic să se elibereze din strînsoarea puternică a tatălui său.

— În numele legii, deschideți !... repetă glasul.

— Ce doriți ? întrebă contele.

— Sînt comisarul de poliție, vin să operez o percheziție pentru un furt de diamante de care e acuzat domnul de Saint-Rémy. Domnul Baudoin, biju-

tierul, are dovezi. Dacă nu deschideți, domnule, voi fi nevoit să sparg ușa.

— Iată-te și hoț! Deci nu m-am înșelat, zise contele cu glas înăbușit. Veneam să te omor, dar am întîrziat prea mult.

— Să mă omori?

— Destulă dezonoare pentru numele meu, să isprăvim; ăm aici două pistoale... îți vei zbura creierii... de nu, ți-i voi zbura eu și voi spune că te-ai omorît din disperare, ca să scapi de rușine.

Și contele, cu un înfricoșător sînge rece, scoase din buzunar un revolver și îl întinse fiului său, zicîndu-i:

— Haide, isprăvește odată, dacă nu ești un laș!

După noi și inutile sforțări de a scăpa din mîinile contelui, Florestan, livid, se dădu înapoi cuprins de spaimă. După privirea teribilă, neînduplecată a tatălui său, înțelese că nu se putea aștepta la nici o îngăduință din partea lui.

— Tată! strigă el.

— Trebuie să mori!

— Mă căiesc!...

— E prea tîrziu! Auzi, oamenii sparg ușa!

— Îmi voi ispăși greșelile!

— Vor intra dintr-un moment într-altul! Deci trebuie să te omor eu?

— Fie-ți milă...

— Ușa cedează, tu ai vrut-o! Și contele propti gura armei de pieptul lui Florestan.

După zgomotul de afară, părea că într-adevăr ușa biroului nu va mai rezista mult.

Vicontele se văzu pierdut.

O hotărîre subită și disperată îi veni în minte. Nu se mai lupta cu tatăl său și spuse cu tot atîta hotărîre cît și resemnare:

— Ai dreptate tată... dă-mi arma. Destul opro briu pe numele meu, viața care mă așteaptă e groaznică, nu mai merită să mă zbat pentru ea Dă-mi arma. Vei vedea dacă sînt sau nu laș.

Și întinse mîna spre revolver.

— Dar cel puțin o vorbă, o singură vorbă de îmbărbătare, de milă, la despărțire, adăugă Florestan.

Și buzele sale tremurînde, paloarea, chipul său răvășit, trădau emoția cumplită a acestei clipe supreme.

„Dar dacă e totuși fiul meu ? gîndi contele îngrozit, șovăind să-i întindă pistolul. Dacă e fiul meu, cu atît mai puțin trebuie să preget în fața acestui sacrificiu."

O troznitură puternică, și ușa biroului cedă.

— Tată... vor intra... Oh ! Îmi dau acum seama că moartea e o binefacere. Mulțumesc. Mulțumesc... dar cel puțin dă-mi mîna și iartă-mă !...

Cu toată asprimea lui, contele nu se putu opri de a tresări și de a spune cu vocea sugrumată :

— Te iert.

— Tată... ușa se deschide... du-te la ei... cel puțin să nu te bănuiască... Și apoi, dacă ajung aici, mă vor împiedica să sfîrșesc... Adio...

Pașii mai multor persoane se auziră din încăperea alăturată.

Florestan își propti pistolul în dreptul inimii.

Lovitura porni în clipa în care contele, ca să nu asiste la acel oribil spectacol, își întoarse capul și ieși repede din salon, ale cărui draperii se închiseră în urma lui.

La zgomotul detunăturii, la vederea contelui, palid și cu privirea rătăcită, comisarul se opri brusc în pragul ușii, făcînd semn agenților lui să nu înainteze.

Anunțat de Boyer că vicontele se închisese în cameră cu tatăl lui, magistratul înțelese totul și respectă această mare durere.

— Mort! strigă contele, ascunzîndu-și fața în mîini, mort! repetă el zdrobit. E drept, mai bine moartea decît dezonoarea, dar e groaznic!

— Domnule, replică trist magistratul, după cîteva clipe de tăcere, cruțați-vă de a asista la acest dureros spectacol, părăsiți casa asta... Acum nu-mi rămîne decît să îndeplinesc o altă îndatorire, și mai grea decît aceea care m-a adus aici.

— Aveți dreptate, spuse domnul de Saint-Rémy. Cît despre victima furtului, îi puteți spune să se prezinte la domnul Dupont, bancher.

— Strada Richelieu... e foarte cunoscut, răspunse magistratul.

— La cît sînt evaluate diamantele furate?

— La aproape treizeci de mii de franci, domnul meu. Persoana care le-a cumpărat și prin care furtul a fost descoperit, a plătit această sumă fiului dumneavoastră.

— O voi putea acoperi și pe asta, domnule. Bijutierul să se găsească poimîine la bancherul meu, mă voi înțelege cu el.

Comisarul se înclină.

Contele ieși.

După plecarea contelui, magistratul, foarte tulburat de această scenă neașteptată, se îndreptă încet spre salon și, emoționat, dădu perdelele în lături.

— Nimeni! strigă el încremenit, cercetînd din ochi salonul și nevăzînd nici o urmă a tragicei întîmplări care trebuia să fi avut loc. Apoi, observînd o ușă mascată în tapetul odăii, zori într-acolo. Era încuiată pe dinăuntru și dădea spre o scară secretă.

— Ne-a înşelat... O fi fugit pe aici ! strigă el cu dispreţ.

Într-adevăr, în faţa tatălui său, vicontele îşi pusese pistolul în dreptul inimii, dar trăsese apoi cu multă îndemînare în gol, sub braţ, şi dispăruse repede.

Cu toate stăruitoarele cercetări în toată casa, Florestan nu putu fi găsit.

În timpul convorbirii comisarului cu tatăl lui, vicontele trecuse repede prin buduar, în seră, apoi în străduţa pustie şi, în sfîrşit în Champs-Elysées.

BUN RĂMAS

„Am crezut, am văzut, şi plîng"

Wordsworth

În ziua următoare celeia în care contele Saint-Rémy fusese atît de nedemn dejucat de fiul său, o scenă emoţionantă se petrecea la Saint-Lazare, în ora de pauză a deţinutelor.

În ziua aceea, în timpul plimbării celorlalte deţinute, Floarea-Mariei şedea pe o bancă lîngă bazinul curţii, numită acum „banca Guristei" ; printr-un fel de înţelegere tacită, deţinutele îi cedau acest loc, preferat de ea, căci înrîurirea binefăcătoare a fetei crescuse şi mai mult.

Guristei îi plăcea această bancă, deoarece muşchiul care catifela ghizdul bazinului îi amintea întrucîtva verdele cîmpiilor, după cum apa limpede îi evoca pîrîiaşul din satul Bouqueval.

Pentru privirile îndurerate ale prizonierului, o tufă de iarbă e o pajiște, o floare, o grădină.

Încrezătoare în făgăduielile afectuoase ale doamnei d'Harville, Floarea-Mariei aștepta de două zile să părăsească Saint-Lazare.

Deși nu avea nici un motiv să se neliniștească de întîrzierea ieșirii ei din închisoare, fata, obișnuită cu nenorocirea, aproape că nu mai nădăjduia să fie cîndva liberă...

De cînd se înapoiase printre acele creaturi al căror aspect și fel de a vorbi îi răscoleau, în suflet, amintirea rușinoasă, de nevindecat, a primei ei existențe, tristețea Floarei-Maria devenise și mai copleșitoare.

Dar mai era ceva.

Un nou motiv de tulburare, de mîhnire, aproape de spaimă, provenea din exaltarea pătimașă a recunoștinței ei pentru Rudolf.

Lucru bizar! Ea nu vedea adîncimea prăpastiei în care fusese scufundată, decît ca să măsoare distanța ce o separa de acel om a cărui măreție i se părea supraomenească, de acel om de o bunătate atît de nobilă și totodată de o asprime atît de neînduplecată față de cei răi.

Cu tot respectul care învăluia această adorație, cîteodată, vai! Floarea-Mariei se temea că recunoaște în acest sentiment simptomele dragostei, dar o dragoste pe cît de ascunsă, pe atît de profundă, pe cît de castă, pe atît de deznădăjduită.

Nefericita copilă nu putuse desluși în inima ei această taină cumplită, decît după convorbirea cu doamna d'Harville, înamorată și ea de Rudolf, cu o patimă pe care el o ignora.

După plecarea și făgăduielile marchizei, Floarea-Mariei ar fi trebuit să exulte de bucurie, gîndin-

du-se la prietenii ei de la Bouqueval, la Rudolf, pe care avea să-l revadă...

N-a fost nimic din toate astea.

Inima i se strînse de durere. Îi reveneau mereu în minte vorbele aspre, privirile trufaşe, cercetătoare ale doamnei d'Harville, cînd biata prizonieră vorbise, cu entuziasm, de binefăcătorul ei.

Printr-o ciudată intuiţie, Gurista surprinsese o parte din taina doamnei d'Harville.

„Exaltarea recunoştinţei mele pentru domnul Rudolf a jignit-o pe această tînără doamnă atît de frumoasă şi de un rang atît de ridicat, gîndi Floarea-Mariei... Acum înţeleg asprimea vorbelor ei; ele exprimau o gelozie dispreţuitoare..."

Vocea sîngelui, atît de contestată, mută, neştiută sau nerecunoscută, se face cîteodată auzită; aceste efluvii de duioşie pătimaşă, care o atrăgeau pe Floarea-Mariei spre Rudolf şi de care se înspăimînta fiindcă, în candoarea ei, le denatura caracterul, aceste porniri rezultau din unele taine înclinări, pe cît de evidente pe atît de inexplicabile, cum ar fi asemănarea chipurilor...

Într-un cuvînt, dacă Floarea-Mariei ar fi aflat că e fiica lui Rudolf, şi-ar fi explicat via atracţie ce o resimţea pentru el; atunci, lămurită pe deplin, ar fi admirat, fără rezerve, frumuseţea tatălui ei.

Aşa se explică de ce Floarea-Mariei era atît de abătută, deşi ar fi trebuit să se aştepte dintr-o clipă într-alta, potrivit făgăduielii doamnei d'Harville, să părăsească Saint-Lazare-ul.

Floarea-Mariei, melancolică şi gînditoare, şedea deci pe o bancă lîngă bazin, privind cu un fel de curiozitate absentă jocul cîtorva păsărele obraznice care se zbenguiau pe ghizdul de piatră.

În acel moment, doamna Armand, inspectoarea, intra în grădina închisorii.

După ce o căută cu privirea pe Floarea-Mariei, veni către ea cu o înfățișare mulțumită și surîzătoare.

— Veste bună, copila mea...

— Adevărat, doamnă ? exclamă Gurista ridicîndu-se.

— Prietenii dumitale nu te-au uitat și ți-au obținut eliberarea... Domnul director a primit înștiințarea.

— E cu putință, doamnă ? Ah ! Ce fericire ! Dumnezeule !

Și emoția Floarei-Maria fu atît de puternică, încît păli, duse mîna la inimă ca să-i potolească bătăile și recăzu pe bancă.

— Liniștește-te, copila mea, adăugă doamna Armand cu bunătate, din fericire asemenea emoții nu sînt primejdioase.

— Ah ! Doamnă, cîtă recunoștință !...

— Desigur că doamna marchiză d'Harville a obținut eliberarea dumitale... A venit o doamnă bătrînă cu misiunea de a te conduce la niște persoane care se interesează de dumneata... Așteaptă-mă, voi reveni să te iau, am de dat cîteva dispoziții în atelier.

Aflînd că Gurista a fost grațiată, celelalte deținute, departe de a se arăta geloase de această favoare, își manifestară bucuria : unele o înconjurară pe Floarea-Mariei și-și luară de la ea un rămas bun plin de afecțiune, felicitînd-o că a ieșit atît de repede din închisoare.

Cînd Floarea-Mariei părăsi temnița sub conducerea inspectoarei, aceasta îi spuse :

— Acum, copila mea, te vei duce la vestiar, unde vei depune hainele de deținută, ca să-ți reiei straiele țărănești care, prin simplitatea lor rustică, te prindeau atît de bine ; adio, vei fi feri-

cită, pentru că te vei găsi sub protecţia unor oameni onorabili, şi părăseşti această casă ca să nu te mai înapoiezi niciodată... Dar, iată, nu sînt deloc cuminte, adăugă doamna Armand, ai cărei ochi se umplură de lacrimi, mi-e peste putinţă să-ţi ascund cît mă apropiasem de dumneata, biată micuţă ! Apoi, văzînd că ochii Floarei-Maria se înlăcrămaseră şi ei, inspectoarea continuă : Nu te vei supăra pe mine că-ţi fac plecarea atît de grea ?

— Vai ! Doamnă... Oare nu mulţumită recomandaţiei dumitale acea tînără doamnă, căreia îi datorez libertatea, s-a interesat de soarta mea ?

— Da, şi sînt fericită de ceea ce am făcut ; presimţirile mele nu m-au înşelat...

În acea clipă se auzi sunetul unui clopot...

— Ora de lucru a atelierelor, trebuie să mă duc... Adio, încă o dată adio, scumpa mea copilă !...

Şi doamna Armand, tot aşa de emoţionată ca Floarea-Mariei, o îmbrăţişă afectuos ; apoi se adresă unuia dintre funcţionarii închisorii :

— Conduceţi-o pe domnişoara la vestiar.

După un sfert de ceas, Floarea-Mariei, îmbrăcată în port ţărănesc, aşa cum o văzusem la ferma de la Bouqueval, intra la grefă, unde o aştepta doamna Séraphin...

Menajera notarului Jacques Ferrand venise să o ia pe această nefericită copilă ca să o ducă pe insula Culegătorului de fiare vechi.

AMINTIRI

Jacques Ferrand obţinuse uşor eliberarea Floarei-Maria, formalitate care depindea de o simplă decizie administrativă.

Informat de Cucuvaie că Gurista e la Saint-Lazare, s-a adresat de îndată unuia din clienții lui, om onorabil, cu trecere, spunîndu-i că tînăra fată decăzuse la început, dar acum se pocăia sincer și, fiind de curînd închisă la Saint-Lazare, era expusă, prin contactul cu celelalte prizoniere, să-și vadă slăbind încrederea în bunele ei porniri. Această fată, fiindu-i recomandată de persoane respectabile care urmează să se ocupe de ea la ieșirea din închisoare, adăugase Ferrand, îl ruga pe influentul său client, în numele moralei, al religiei și al viitoarei reabilitări a nefericitei, să ceară eliberarea ei.

În sfîrșit, notarul, pentru a se pune la adăpost de orice cercetări ulterioare, stăruia pe lîngă clientul său să nu-i pomenească numele; această dorință, atribuită carității plină de discreție a lui Ferrand, om pe cît de pios, pe atît de respectabil, fu îndeplinită cu strășnicie: eliberarea Floarei-Maria fu cerută și obținută, pe numele clientului, care, culme a amabilității, trimisese ordinul de ieșire direct lui Jacques Ferrand, pentru ca acesta să-l poată remite protectorilor fetei.

Doamna Séraphin, remițînd ordinul directorului închisorii, adăugă că era însărcinată s-o conducă pe Guristă la persoanele care vor avea grijă de ea.

După bunele referințe date de inspectoare doamnei d'Harville despre Floarea-Mariei, nimeni nu se îndoia că aceasta își datora eliberarea intervenției marchizei.

Menajera notarului nu putea dar deștepta întru nimic neîncrederea victimei sale.

Doamna Séraphin avea, după împrejurări, știind să se prefacă, înfățișarea unei femei cumsecade; și ar fi fost nevoie de mult spirit de observație,

ca să descoperi ceva suspect, fals și crud în privirea ei șireată, în surîsul ei ipocrit.

Cu toată marea ei ticăloșie care o făcuse complicea sau confidentă nelegiuirilor stăpînului ei, doamna Séraphin nu se putu opri de a fi impresionată de frumusețea candidă a acestei fete, pe care ea o dăduse de copil în puterea Cucuvelei și pe care o ducea acum la o moarte sigură.

— Ei bine, scumpa mea domnișoară, îi zise doamna Séraphin, cu o voce mieroasă, trebuie să fii foarte mulțumită că ieși din închisoare.

— Oh ! Da, doamnă și e desigur datorită protecției doamnei d'Harville, care a fost așa de bună cu mine...

— Nu te înșeli... Dar vino, sîntem puțin în întîrziere și avem un drum lung de făcut.

— Mergem la ferma Bouqueval, la doamna Georges, nu e așa, doamnă ? exclamă Gurista.

— Da, desigur, mergem la țară, la doamna Georges, spuse menajera ca să înlăture din mintea Floarei-Maria orice bănuială ; apoi adăugă cu o maliţiozitate ascunsă : Dar, înainte de a o vedea pe doamna Georges, te așteaptă o mică surpriză : vino, vino, trăsura noastră e jos. Ce suspin de ușurare o să mai scoți cînd vei ieși de aici, scumpă domnișoară ! Să mergem... Sluga dumneavoastră, domnilor...

Și doamna Séraphin, după ce-l salută pe grefier și pe ajutorul lui, coborî cu Gurista.

Un gardian venea după ele, ca să deschidă porțile. Ultima se închisese în urma lor și ambele femei se găsiră sub marea arcadă care dă în cartierul Saint-Denis.

Floarea-Mariei se urcă în trăsură cu doamna Séraphin, care porunci vizitiului să meargă la Batignolles și să oprească la barieră.

Un drum mai scurt ducea de acolo aproape direct la malul Senei, nu departe de insulă.

Floarea-Mariei nu cunoștea Parisul, nu putea deci băga de seamă că trăsura luase alt drum decît cel spre bariera Saint-Denis. Numai cînd trăsura se opri la Batignolles, îi spuse doamnei Séraphin, care o poftea să coboare :

— Dar mi se pare, doamnă, că nu sîntem pe drumul care duce la Bouqueval... Și apoi cum vom merge pe jos, de aici, pînă la fermă ?

— Tot ce-ți pot spune, dragă domnișoară, răspunse prietenos menajera, este că execut ordinele binefăcătorilor dumitale... și că ar fi foarte supărați dacă ai șovăi să mă urmezi...

— Oh ! Doamnă, să nu credeți așa ceva ! exclamă Floarea-Mariei ! Sînteți trimisă de ei, nu voi pune nici o întrebare... Vă voi urma orbește, spuneți-mi numai dacă doamna Georges e sănătoasă.

— Perfect sănătoasă !

— Și domnul Rudolf ?

— La fel și el.

— Deci, îl cunoașteți, doamnă ?

— Ce curioasă mai e această scumpă domnișoară, ce curioasă mai e ! spuse rîzînd menajera.

— Aveți dreptate, iertați-mi întrebările, doamnă. Deoarece mergem pe jos la locul unde mă conduceți, adăugă Floarea-Mariei surîzînd, voi afla curînd ceea ce doresc atît de mult să știu.

— Într-adevăr, scumpă domnișoară, pînă într-un sfert de ceas vom fi ajuns.

Menajera lăsînd în urmă ultimele case din Batignolles, o luase, cu Floarea-Mariei, pe un drum înverzit, străjuit de arbori. Ziua era căldicică și frumoasă ; soarele, pe jumătate acoperit de norii

purpurii ai amurgului, își arunca razele sale oblice pe înălțimile de la Colombes, de cealaltă parte a Senei.

Pe măsură ce Floarea-Mariei se apropia de malurile fluviului, obrajii ei palizi se colorau ușor; aspira cu deliciu aerul tare și proaspăt de cîmpie. Plăcuta ei înfățișare arăta o satisfacție atît de grăitoare, încît doamna Séraphin îi zise:

— Pari foarte mulțumită, domnișoară dragă!

— Oh! Da, doamnă... o voi revedea pe doamna Georges, poate și pe domnul Rudolf...

Apoi, amintirea captivității o făcu să prețuiască și mai mult fericirea de a fi liberă, și exclamă, într-o pornire de bucurie copilărească:

— Ah! Doamnă... Uitați-vă acolo, în mijlocul apei, la insula aceea mică, mărginită de sălcii și de plopi, cu o căsuță albă la malul apei... cît de fermecătoare trebuie să fie această așezare vara, cînd toți arborii sînt acoperiți de frunze, ce liniște, ce răcoare, trebuie să fie acolo!...

— Desigur, spuse doamna Séraphin, cu un surîs enigmatic, sînt mulțumită că găsești această insulă atît de frumoasă!

— De ce, doamnă?

— Pentru că într-acolo mergem.

— În insula aceea?

— Da, asta te surprinde?

— Oarecum, doamnă.

— Și dacă acolo îți vei găsi prietenii?

— Ce spuneți?

— Prietenii dumitale adunați acolo, pentru a-ți sărbători ieșirea din închisoare. Nu vei fi și mai plăcut surprinsă?

— E oare cu putință? Doamna Georges, domnul Rudolf?

— Iată, scumpă domnișoară, sînt fără apărare ; cu micul dumitale aer nevinovat, mă vei face să spun și ceea ce nu trebuie...

— Îi voi revedea... oh ! doamnă, cum îmi bate inima !

— N-o lua atît de repede, îmi dau seama de nerăbdarea dumitale, dar de-abia pot să mă țin după dumneata, nebunatecă mică ce ești...

— Iertați-mă, doamnă, sînt așa de grăbită s-ajung acolo...

— E foarte natural, nu-ți fac o dojană din asta, dimpotrivă...

— Iată că drumul e în pantă, e cam greu de străbătut, vreți să vă dau brațul, doamnă ?

— Nu te refuz, scumpa mea... pentru că ești ușurică și sprintenă, pe cînd eu sînt bătrînă.

Vom părăsi acum pe doamna Séraphin și pe victima ei pe drumul care duce la malul Senei.

Le vom ajunge pe amîndouă peste cîteva minute la insula zisă „du Ravageur".

LUNTREA

— Ei, cum, pleci ?

— Să plec, să nu mai aud nobilele dumitale cuvinte ! Nu, mă jur pe Dumnezeu, rămîn aici, stăpîne...

(Wolfgang, sc. II)

În timpul nopții, aspectul insulei, locuită de familia Martial, era sinistru ; dar învăluită de strălucirea soarelui, nimic mai luminos ca această așezare blestemată.

Mărginită de salcîmi și plopi, aproape în întregime acoperită de o iarbă deasă prin care șerpuiau cîteva poteci cu nisip galben, insula cuprindea o mică grădină de zarzavat și un număr destul de mare de pomi fructiferi. În mijlocul acestei livezi, se vedea baraca acoperită cu stuf, în care Martial voia să se retragă împreună cu François și Amandine. De partea aceea, insula se sfîrșea cu un fel de parapet alcătuit din bîrne groase destinate să oprească prăvălirea pămîntului.

În fața casei, foarte aproape de debarcader, se boltea un umbrar de șipci verzi, care susțineau, în timpul verii, crengile de viță sălbatică și de hamei, un chioșc de verdeață sub care se așezau vara mesele băutorilor.

La una din extremitățile casei, o magazie de lemne vopsită în alb, acoperită de olane și avînd deasupra un pod, constituia o aripă mult mai joasă decît corpul clădirii principale. Foarte aproape, deasupra acestei aripi, se zărea o fereastră cu obloanele căptușite cu plăci de tablă, întărite în afară cu doi drugi de fier transversali, pe care niște scoabe puternice le fixau de zid.

Trei bărci se clătinau legate de pari mari bătuți în apă.

Ghemuit în fundul uneia din aceste bărci, Nicolas controla buna funcționare a supapei pe care o instalase.

Tărtăcuța, în picioare pe o bancă, dincolo de umbrar, cu mîna streașină la ochi, scruta împrejurimea în direcția din care doamna Séraphin și Floarea-Mariei trebuiau să sosească la insulă.

— Nu se vede nimeni, nici bătrîna, nici tînăra, zise Tărtăcuța, coborînd de pe bancă și adresîndu-se lui Nicolas. O să fie ca ieri! Am pierdut timpul de florile mărului! Dacă femeile nu so-

sesc pînă într-o jumătate de ceas... va trebui să plecăm; afacerea aceea cu Braţ-Roşu e mai bănoasă, şi el ne aşteaptă. Mijlocitoarea de diamante urmează să vină pe la cinci la el, la Champs-Elysées. Trebuie să fim acolo înaintea ei. Azi de dimineaţă Cucuvaia ne-a spus-o din nou...

— Ai dreptate, răspunse Nicolas ieşind din luntre. S-o lovească trăsnetul pe bătrîna asta care ne face să aşteptăm mult şi bine pentru nimic! Supapa merge... strună. Din amîndouă afacerile s-ar putea să nu ne alegem cu nici una...

— De altfel, Barbillon şi Braţ-Roşu au nevoie de noi... ei doi, singuri, nu pot face nimic.

— E adevărat; căci în timp ce dăm lovitura, Braţ-Roşu trebuie să stea la pîndă, iar Barbillon nu e destul de puternic ca să o tîrască singur pe mijlocitoare în pivniţă... Cît e ea de bătrînă, tot o să se zbată.

— Nu ne spunea oare Cucuvaia în glumă că-l ţine acolo pe Învăţător „în pensiune", adică în pivniţă?

— Nu în asta, în alta care e şi mai adîncă şi care se inundă cînd apele cresc.

— Ce-o mai fi bombănind Învăţătorul în pivniţa aia! Să stai acolo de unul singur şi încă şi orb!

— Chiar de-ar vedea, încă n-ar avea mare lucru de văzut: căci acolo e întuneric beznă.

— Totuna e; cînd o isprăvi de cîntat ca să-i treacă de urît toate romanţele pe care le ştie, timpul o să-i pară lung de-a binelea.

— Cucuvaia spune că-şi trece vremea vînînd şobolani şi că beciul mişună de un astfel de vînat.

— Ia spune, Nicolas, fiindcă veni vorba de ăştia care trebuie să se plictisească şi să mormăie, reluă Tărtăcuţa cu un surîs fioros, arătînd cu degetul

fereastra căptușită cu plăci de tablă, e unul acolo care are de ce să înjure.

— Aș ! doarme... De azi-dimineață nu mai ciocănește... și cîinele lui a amuțit.

— Poate că l-a sugrumat ca să-l mănînce ; de două zile trebuie să fi turbat amîndoi de foame și de sete acolo.

— Îi privește... Martial n-are decît s-o mai ducă așa, dacă asta îi face plăcere. Cînd o crăpa... o să se spună că a murit de vreo boală așa că totul o să meargă ca pe roate.

— Crezi ?

— Sigur că da. Mama, în drum spre Asnières, s-a întîlnit cu taica Férot, pescarul ; deoarece se mira că nu l-a mai văzut pe Martial de două zile, mama i-a spus că nu se mai dă jos din pat, atît e de bolnav și că sîntem disperați de starea lui. Taica Férot a înghițit hapul... lucrul o să pară foarte firesc.

— Da, dar nu moare el atît de repede, în felul ăsta o mai duce multă vreme...

— Ce vrei ? Alt chip nu era ca s-o sfîrșim cu el. Turbatul ăsta de Martial, cînd îl apucă furiile, e rău ca dracu și pe deasupra puternic ca un taur ; dacă se apăra, nu ne-am fi putut apropia de el fără primejdie. În schimb, cu ușa bine bătută în cuie pe dinafară, ce poate face ? Unde mai pui că și fereastra e astupată.

— Dar ar putea scoate drugii din loc, scobind cu briceagul peretele, cum a și încercat să facă, numai că eu, urcată pe scară, i-am dat peste mîini cu toporișca, de cîte ori încerca să se pună iar pe lucru.

— Ce paznică grozavă, rînji banditul. Îmi închipui cît de bine ai petrecut !

— Trebuia doar să-ţi las timp pînă soseai cu tabla groasă pe care te duseseşi să o cumperi de la moş Micou.

— Ce-o mai fi spumegat... scumpul meu frate!

— Scrîşnea din dinţi ca un turbat. De două sau de trei ori a vrut să mă doboare printre gratii cu lovituri de baston, dar neavînd decît o mînă liberă, n-avea cum să lucreze şi să scoată barele din loc. Aşa că trebuia să bag de seamă.

— Bine că n-are sobă în odaia lui!

— Şi uşa e solidă şi apoi i-am rănit mîinile! Altminteri ar fi în stare să găurească podeaua.

— Şi ar putea trece printre grinzi? Nu, nu, nu e nici o primejdie să scape; obloanele sînt întărite cu tablă şi întărite cu doi drugi de fier, uşa... e ţintuită pe dinafară cu piroane de luntre de trei ţoli. Are parte de un coşciug mai tare decît de unul făcut din stejar sau din plumb.

— Ia spune, şi cînd o ieşi Lupoaica din puşcărie şi o să vină aici să-şi caute „omul"... cum îi zice ea?

— Ei bine! o să-i spunem: caută-l!

— Ştii că dacă mama nu i-ar fi încuiat pe cei doi puşti, ăştia ar fi fost în stare să roadă uşa ca şobolanii ca să-l libereze pe Martial? Puşlamaua aia de François e al dracului de înverşunat de cînd bănuieşte că l-am priponit pe frate-său mai mare.

— Aoleu! Să-i lăsăm în odaia lor de sus cît timp o să lipsim de pe insulă? Fereastra lor n-are gratii, n-au decît să coboare pe acolo şi...

În clipa aceea, nişte ţipete şi hohote de plîns venind din casă, atraseră atenţia Tărtăcuţei şi a lui Nicolas.

Auziră cum uşa de la intrare, pînă atunci deschisă, era trîntită cu zgomot. După cîteva mo-

mente, chipul palid și sinistru al mamei Martial se ivi printre gratiile ferestrei de la bucătărie.

Cu brațul ei lung și descărnat, văduva ghilotinatului făcu semn celor doi să vină la ea.

— Haide, iar se lasă cu gîlceavă, mă prind că e tot François care se zborșește. Ticălosul de Martial! Dacă n-ar fi el, pe băiatul ăsta ne-am putea bizui. Tu rămîi aici și fii cu ochii-n patru: dacă le vezi venind pe cele două muieri, cheamă-mă.

În timp ce Tărtăcuța, cocoțată pe bancă, scruta depărtarea ca să pîndească sosirea doamnei Séraphin și a Guristei, Nicolas intră în casă.

Mica Amandine, îngenunchiată în mijlocul bucătăriei, plîngea cu hohote și implora iertare pentru fratele ei François.

Îndîrjit, amenințător, băiatul, încolțit într-un ungher al încăperii, rotea toporișca lui Nicolas și părea să opună, de data asta, o împotrivire disperată voinței mamei lui.

Mereu neînduplecată, tăcută, arătînd lui Nicolas intrarea pivniței care dădea în bucătărie și a cărei ușă era întredeschisă, îi făcu semn să-l închidă pe François.

— N-o să mă băgați înăuntru! strigă cu încăpățînare copilul, ai cărui ochi ardeau ca ai unei pisici sălbatice.

— Vreți să ne lăsați pe mine și pe Amandine să murim de foame, ca pe Martial?

— Mamă... pentru Dumnezeu, lasă-ne sus, în odaia noastră, ca ieri, se rugă fetița, împreunîndu-și mîinile... o să ne fie tare frică în pivnița aceea neagră!

Văduva se uita nerăbdătoare la Nicolas, ca și cum l-ar dojeni că nu i-a executat încă ordinele;

apoi, cu același gest poruncitor, i-l arătă pe François.

Văzînd pe frate-său apropiindu-se de el, băiatul ridică toporișca și strigă cu disperare :

— Dacă vreți să mă închideți acolo, cu atît mai rău... dau cu barda în cine-o fi, mama, Nicolas sau Tărtăcuța — și vă tai !

Ca și văduva, Nicolas își dădea seama că trebuie să-i împiedice pe cei doi copii să-i vină în ajutor lui Martial, în timp ce casa ar rămîne singură ; de asemenea și pentru a le ascunde scenele ce urmau să se petreacă, deoarece de la fereastra lor se vedea fluviul în care voiau să o înece pe Floarea-Mariei.

Dar Nicolas, pe cît era de fioros, pe atît era de laș ; deși nu-i păsa de o lovitură primejdioasă de toporișcă, șovăia să se apropie de frățiorul lui.

Văduva, furioasă de ezitările fiului ei cel mare, îl apucă brutal de umăr, împingîndu-l spre François. Dar Nicolas, dîndu-se înapoi din nou, strigă :

— Dacă mă rănește, ce mă fac, mamă ? Știi bine că o să am curînd nevoie de brațele mele și mă resimt încă de pe urma loviturii pe care mi-a dat-o golanul de Martial.

Văduva înalță cu dispreț din umeri și se apropie cu un pas de François.

— Nu te apropia, mamă, strigă François furios, sau o să-mi plătești toate bătăile pe care ni le-ai tras mie și Amandinei.

— François, lasă-te mai bine închis. Oh ! Doamne, n-o lovi pe mama noastră ! strigă Amandine îngrozită.

Deodată Nicolas zări pe un scaun o pătură de lînă care servea la călcat. O apucă, o desfășură pe jumătate și o aruncă cu îndemînare în capul lui François care, cu toate eforturile, văzîndu-se imo-

bilizat, nu se mai putu folosi de toporișcă. Atunci Nicolas se aruncă asupra lui și, ajutat de mamă-sa, îl băgă în pivniță.

Amandine rămăsese îngenunchiată în mijlocul bucătăriei ; de cum văzu ce păţise băiatul, se ridică repede și în pofida spaimei de care era cuprinsă, se duse singură să-i ţină tovărășie în pivniţa întunecoasă.

Ușa fu încuiată de două ori în urma copiilor.

— E totuși vina golanului de Martial că acești copii sînt atît de îndîrjiţi împotriva noastră, exclamă Nicolas.

— Nu se mai aude nimic în odaia lui de azi-dimineaţă, zise văduva cu un aer gînditor și tresări. Nimic...

— Ceea ce dovedește, mamă, că bine ai făcut spunîndu-i lui taica Férot, pescarul de la Asnières, că Martial zace de două zile bolnav la pat și că e pe ducă. Așa, cînd totul o să se sfîrșească n-o să se mai mire nimeni de nimic.

După o clipă de tăcere și, ca și cum ar fi vrut să alunge un gînd groaznic, văduva spuse repede :

— Cucuvaia a venit aici, pe cînd eram la Asnières ?

— Da, mamă.

— De ce n-a rămas ca să ne însoţească la Braţ-Roșu ? N-am încredere în ea.

— Haida-de ! Te îndoiești de toată lumea, mamă, azi de Cucuvaie, ieri de Braţ-Roșu.

— Braţ-Roșu e liber, pe cînd fiul meu e la Toulon, totuși au fost complici la aceeași hoţie.

— De cîte ori o să mai repeţi asta ? Braţ-Roșu a scăpat fiindcă e șiret ca o vulpe, asta-i tot. Cucuvaia n-a rămas aici deoarece avea întîlnire la orele două, lîngă observator, cu domnul acela înalt, în doliu, pentru care a răpit-o pe fata aia

de la țară, cu ajutorul Învățătorului și al Șontorogului, deși Barbillon fusese tocmit de același domn în doliu să mîne trăsura. Cum crezi, mamă, că ar putea Cucuvaia să ne denunțe, cînd ea ne împărtășește toate loviturile pe care le pune la cale, pe cînd noi nu-i spunem nimic despre ale noastre ? Fiindcă ea nu știe nimic de chestia cu înecul. Fii liniștită, mamă, corb la corb nu-și scoate ochii ; o să avem o zi bună și, cînd mă gîndesc că mijlocitoarea are cîteodată în punga ei diamante în valoare de douăzeci-treizeci de mii de franci și că în mai puțin de două ore o vom vîrî în pivnița lui Braț-Roșu !... Treizeci de mii de franci în diamante, gîndește-te !

— Și pe cînd noi o s-o ținem de vorbă pe mijlocitoare, Braț-Roșu o să se plimbe prin fața cîrciumii lui !? întrebă văduva bănuitoare.

— Dar ce vrei să facă ? Dacă pică tocmai atunci vreun mușteriu, nu trebuie să stea cu el de vorbă și să-l împiedice să se apropie de locul unde avem noi treabă ?

— Nicolas, Nicolas ! se auzi deodată Tărtăcuța strigînd de afară. Sosesc cele două femei.

— Repede, repede, mamă, ia-ți șalul, te duc la mal, să scăpăm de grija asta, zise Nicolas.

Văduva își schimbase basmaua ei de doliu cu o boneță de tul negru. Se înfășură într-un șal mare de casmir cu pătrate cenușii și albe, încuie ușa bucătăriei, puse cheia în dosul unuia din obloanele parterului și își urmă fiul la debarcader.

Aproape fără să vrea, înainte de a părăsi insula, aruncă o privire sfărîitoare spre fereastra lui Martial, se încruntă, își muscă buzele, tresări și murmură :

— El a vrut-o, e din vina lui.

— Nicolas, le vezi? Acolo de-a lungul movilei? Se zăreşte o ţărancă şi o doamnă, strigă Tărtăcuţa, arătînd spre partea cealaltă a rîului pe doamna Séraphin şi pe Floarea-Mariei, care coborau pe o potecuţă ce ocolea o ridicătură destul de înaltă, dominată de un cuptor de ipsos.

— Să aşteptăm semnalul, să nu facem vreo greşeală, zise Nicolas.

— Dar ce, eşti orb? N-o recunoşti pe femeia aceea trupeşă care a venit alaltăieri? Nu vezi, oare, şalul ei portocaliu şi pe mica ţărăncuţă cum se grăbeşte?! E încă încrezătoare, se vede bine că nu ştie ce-o aşteaptă.

— Da, o recunosc pe femeia aia. Merge strună, merge strună! Hai să ne înţelegem bine ce-avem de făcut. Le iau cu mine pe bătrînă şi pe fată în luntrea cu supapă. Tu mă urmezi în cealaltă, aproape de tot; şi atenţie la vîslit, aşa ca să mă pot arunca în luntrea ta de îndată ce o să deschid supapa şi luntrea mea o să înceapă să se scufunde.

— Nu-ţi fie teamă, nu e prima oară cînd vîslesc, o ştii doar!

— Nu mi-e teamă de înec, ştii ce bine înot, dar dacă n-aş sări la timp în cealaltă luntre, muierile, zbătîndu-se, ar putea să se agaţe de mine şi n-am chef să-mi umplu burta cu apă o dată cu ele.

— Bătrîna face semne cu batista, spuse Tărtăcuţa, iată-le pe mal.

— Haide, haide, urcă-te, mamă, o îndemnă Nicolas, dezlegînd odgonul, vino în luntrea cu supapă. Numai aşa, cele două femei nu vor bănui nimic. Şi tu, Tărtăcuţo, sări în cealaltă, pune-ţi braţele în mişcare şi vîsleşte zdravăn. Aha! Iată, ia cîrligul meu, pune-l lîngă tine, e ascuţit ca o

sulița, ne-ar putea fi de folos ; și acum la drum ! exclamă banditul, așezînd în luntrea Tărtăcuței un cîrlig lung cu un fier tăios în vîrf.

În cîteva clipe, luntrile conduse una de Nicolas, cealaltă de Tărtăcuță, ajunseră la mal unde doamna Séraphin și Floarea-Mariei așteptau de cîteva minute.

În timp ce Nicolas își lega luntrea de un par înfipt în mal, doamna Séraphin se apropie de el și îi șopti repede :

— Spune-i că doamna Georges ne așteaptă.

Apoi menajera reluă cu voce tare :

— Am cam întîrziat, băiatule.

— Da, e drept, doamna Georges a întrebat de dumneavoastră de cîteva ori.

— Vezi, scumpă domnișoară, doamna Georges ne așteaptă, spuse doamna Séraphin întorcîndu-se către Floarea-Mariei care, cu toată încrederea ce o avea, își simți inima strîngîndu-i-se la vederea chipurilor sinistre ale văduvei, Tărtăcuței și al lui Nicolas.

Dar numele doamnei Georges o liniști și răspunse :

— Sînt foarte nerăbdătoare s-o văd pe doamna Georges ; din fericire distanța nu e mare.

— Cît o să fie de mulțumită această bună doamnă ! zise doamna Séraphin.

Apoi, adresîndu-se lui Nicolas :

— Haide, tinere, apropie puțin luntrea dumitale ca să ne putem urca.

Și adăugă în șoaptă :

— Fata trebuie înecată cu orice preț ; dacă revine la suprafață, scufund-o din nou.

— Am înțeles ; și dumitale să nu-ți fie teamă ; cînd ți-oi face semn, dă-mi mîna. Fata o să se

scufunde singură, totul e pregătit, răspunse încet Nicolas.

Apoi, cu o nepăsare sinistră, fără a fi impresionat nici de frumusețea, nici de tinerețea Floarei-Maria, îi întinse brațul. Fata se sprijini ușor de el și coborî în luntre.

— E rîndul dumitale, stimată doamnă, zise Nicolas doamnei Séraphin și îi întinse și ei brațul.

Fie din pricina unei presimțiri, a neîncrederii sau numai din teama de a nu sări destul de sprinten, în clipa scufundării, în luntrea în care se afla Nicolas și Gurista, menajera lui Jacques Ferrand se adresă banditului, dîndu-se un pas înapoi:

— Eu merg în luntrea dumneaei.

Și se așeză lîngă Tărtăcuță.

— Foarte bine, spuse Nicolas, schimbînd o privire de înțelegere cu sora lui.

Și, cu vîrful vîslei, dădu un puternic avînt luntrei sale. Sora lui îl imită, după ce doamna Séraphin fu alături de ea.

În picioare, la mal, asistînd nepăsătoare la această scenă, văduva, obosită și dusă pe gînduri, ținea privirile ațintite spre fereastra odăii lui Martial, care se zărea printre plopi, de pe mal. Între timp, cele două luntri, din care prima cu Floarea-Mariei și Nicolas, iar a doua cu doamna Séraphin și Tărtăcuța, se îndepărtau încet de mal.

Partea a şaptea

FERICIREA REVEDERII

Înainte de a face cunoscut cititorului deznodămîntul dramei care se petrecuse în barca cu supapă a lui Nicolas, să ne întoarcem cu cîţiva paşi în trecut.

Puţin după ce Floarea-Mariei părăsise Saint-Lazare-ul cu doamna Séraphin, Lupoaica fu şi ea eliberată din puşcărie.

Mulţumită recomandării doamnei Armand şi a directorului, care voiau să răsplătească buna ei comportare faţă de Mont Saint Jean, amanta lui Martial fusese scutită de cele cîteva zile de detenţie, care-i mai rămîneau de făcut.

De altfel, o schimbare totală se petrecuse în sufletul acestei fiinţe, pînă atunci coruptă, decăzută, neîmblînzită.

Să se retragă în fundul pădurii cu Martial, aceasta era ţinta ei unică, ideea fixă, împotriva căreia toate instinctele ei rele se răzvrătiseră zadarnic ; despărţită de Guristă, de a cărei înrîurire creşcîndă voia să scape, această ciudată femeie ceruse să fie mutată în altă secţie a închisorii.

Încrezătoare în sprijinul pe care Floarea-Mariei îl făgăduise cîndva din partea unui binefăcător necunoscut, Lupoaica venea să facă această lău-

dabilă propunere amantului, nu fără a se teme de un refuz, deoarece Gurista, făcînd-o să se rușineze de trecutul ei, a ajutat-o să înțeleagă în ce situație se găsea față de Martial.

Odată liberă, Lupoaica nu se gîndea decît să-și revadă „omul", cum spunea ea. Nu primise de mai multe zile veşti de la el. În nădejdea că avea să-l întîlnească pe insula „Le Ravageur" și hotărîtă să-l aștepte acolo, dacă nu-l va găsi, se urcă într-o brișcă a administrației, plătind bine, și ajunse repede la podul de la Asnières, pe care îl trecu cu vreun sfert de ceas înainte ca doamna Séraphin și Floarea-Mariei, care veneau pe jos de la barieră, să fi ajuns pe prund, lîngă cuptorul de ipsos.

Cînd Martial nu venea cu luntrea lui s-o ia pe Lupoaica spre a o duce la insulă, ea se folosea de barca unui bătrîn pescar, numit taica Férot, care locuia lîngă pod.

Deci, la orele patru după prînz, o brișcă se opri la începutul unei străduțe din satul Asnières. Lupoaica dădu cinci franci vizitiului, se dădu jos dintr-o săritură și se duse în grabă la casa lui moș Férot, luntrașul.

Lupoaica lepădase hainele de pușcărie și purta acum o rochie de merinos verde închis, un șal de cașmir roșu și o bonetă de tul împodobită cu panglici ; abia dacă-și netezise puțin părul creț ; în nerăbdarea de a-l revedea pe Martial, se îmbrăcase cu o grabă febrilă, fără să-i pese cum arată.

După o atît de lungă despărțire, orice altă femeie și-ar fi dat osteneala să se gătească pentru această primă reîntîlnire, dar Lupoaica nu punea preț pe asemenea nimicuri. Înainte de toate voia să-și vadă omul cît mai curînd cu putință, dorință arzătoare din pricina acelei dragoste pătimașe care

se manifestă la unele ființe printr-o exaltare nemaipomenită.

Lupoaica ajunse curînd la locuința pescarului. Moș Férot, un bătrîn cu părul cărunt, stătea în fața porții și își repara plasele.

Zărindu-l, Lupoaica strigă de departe :

— Luntrea dumitale... moș Férot... repede... repede !...

— Ah ! dumneata ești, domnișoară ? Bună ziua... Nu te-am mai văzut de multă vreme pe la noi.

— Da, te rog, luntrea... repede... du-mă la insulă !

— Înțeleg, dar parcă e un făcut, fata mea, azi nu e cu putință.

— Cum așa ?

— Fiul meu mi-a luat luntrișoara ca să se ducă cu alți băieți la Saint-Quen, unde fac întreceri de vîslit... N-a mai rămas nici o barcă pe tot malul, de aici și pîn-la gară...

— Fir-ar al dracului ! exclamă Lupoaica, dînd din picior și stăpînindu-și pumnii, m-am dus pe copcă !

— Așa e ! Pe cinstea mea... sînt tare mîhnit că nu te pot duce la insulă... fiindcă, desigur, că îi e și mai rău...

— Mai rău, cui ? Lui Martial ? strigă Lupoaica, apucîndu-l pe moș Férot de guler, omul meu e bolnav ?

— Nu știai ?

— Martial ?

— Sigur ; numai că o să-mi rupi bluza. Stai binișor !

— E bolnav ? Și de cînd ?

— De două sau trei zile.

— Nu-i adevărat, mi-ar fi scris.

— Te cred, vezi bine, dar e prea bolnav ca să poată scrie.

— Prea bolnav ca să scrie ! Și e pe insulă, ești sigur ?

— Stai să-ți spun... Închipuiește-ți că azi dimineață am întîlnit-o pe văduva Martial. De obicei, cînd o văd luînd-o la dreapta, mă-nțelegi, cu o iau la stînga, căci nu-mi place să am de-a face cu ea ; și-atunci...

— Dar omul meu, omul meu unde e ?

— Așteaptă puțin... Fiind cu mama lui între patru ochi, nu m-am putut totuși stăpîni să nu-i vorbesc : are o mutră atît de cumplită, că mi-e pur și simplu frică de ea ; e ceva peste puterile mele. „De două zile nu l-am văzut pe Martial al dumitale, zic, nu cumva a plecat la oraș ?“ La aceste vorbe, mi-a aruncat niște priviri care m-ar fi ucis dacă erau pistoale, cum se spune.

— Nu mă mai fierbe fără apă ! Și pe urmă ? Pe urmă ?

Moș Férot tăcu o clipă, apoi continuă :

— Iată, ești o fată bună, făgăduiește-mi că vei păstra taina și-ți spun toată povestea, atît cît o cunosc.

— Despre omul meu ?

— Da, fiindcă, vezi dumneata, Martial e un băiat bun, deși cam zăpăcit ; și dacă i s-ar întîmpla vreo nenorocire din pricina ticăloasei de mamă-sa, sau a golanului de frate-său, ar fi păcat.

— Dar ce se întîmplă ? Ce i-au făcut mamă-sa și frate-său ? Unde e ? Unde ? Ci vorbește odată, vorbește !

— Iată că iar m-ai apucat de bluză ; dă-mi drumul ! Dacă mă întrerupi mereu rupîndu-mi hainele, nu mai isprăvesc niciodată și n-o să mai afli nimic.

— Oh ! cîtă răbdare-mi trebuie ! strigă Lupoaica bătînd din picior, cu necaz.

— Nu vei destăinui nimănui nimic ?

— Nu, nu, nu !

— Pe cuvînt de cinste ?

— Moș Férot, m-apucă damblaua !

— Oh ! ce fată ! ce fată ! Că zănatică mai ești ! Stai nițel ! Mai întîi trebuie să-ți spun că Martial e din ce în ce mai în rîcă cu familia, și nu m-aș mira dacă ai lui i-ar face de petrecanie. De aia îmi pare atît de rău că n-am luntrea mea, căci să-ți iasă din cap să te bizui pe cei din insulă ca să te ducă acolo. Nici Nicolas, nici canalia de Tărtăcuța nu te-ar trece dincolo.

— Asta o știu prea bine. Dar ce ți-a spus bătrîna ? Că Martial a căzut bolnav în insulă ?

— Nu mă tot încurca ! Uite cum a fost : azidimineață îi spun văduvei : „Nu l-am mai văzut pe Martial de două zile, barca lui e legată de mal, e dus oare în oraș ?“ La care văduva îmi aruncă o privire piezișă : „E bolnav, pe insulă, și atît de bolnav, încît nu se mai face bine“. Îmi zic în sinea mea : „Cum vine asta ? Sînt trei zile de cînd...“ Ei ! ce faci, strigă moș Férot, curmîndu-și vorba, ce faci, încotro te duci ? Unde dracu aleargă asta ?

Socotind că viața lui Martial e amenințată de familia sa, Lupoaica, înnebunită de groază, înfuriată peste măsură, nemaiascultînd de vorbele pescarului, o luase la goană de-a lungul Senei.

Cîteva amănunte topografice sînt necesare pentru a face înțeleasă scena următoare.

Insula era mai apropiată de malul sting al fluviului decît de cel drept, de unde se îmbarcaseră Floarea-Mariei și doamna Séraphin.

Lupoaica se afla pe malul stîng.

Terenul insulei, fără a fi prea povîrnit, acoperea pe toată lungimea vederea de pe un mal pe celălalt. Așa că amanta lui Martial nu putuse zări îmbarcarea Guristei, după cum nici familia ghilotinatului nu o vedea pe Lupoaică alergînd în chiar clipa aceea pe malul opus.

Să reamintim cititorului că locuința de țară a doctorului Griffon, în care locuia temporar contele de Saint-Remy, se afla la jumătatea coastei și lîngă țărmul la care Lupoaica sosea înnebunită. Trecu pe lîngă două persoane fără să le vadă. care, impresionate de înfățișarea ei rătăcită, se întoarseră pentru a o urmări cu privirea. Aceste două persoane erau contele de Saint-Remy și doctorul Griffon.

Aflînd de primejdia în care i se afla amantul, primul imbold al Lupoaicei fu să dea în mare grabă fuga spre locul unde socotea că viața lui era amenințată. Dar pe măsură ce se apropia de insulă, cîntărea dificultatea de a ajunge pînă acolo. După cum îi spusese bătrînul pescar, nu era chip să găsească o altă barcă, iar cît despre cea a familiei Martial, nimeni n-ar fi vrut s-o ia.

Gîfîind, cu obrazul încins, cu ochii scînteietori, se opri în fața vîrfului ascuțit al insulei, care, formînd în locul acela o curbă, se apropia destul de mult de mal.

Printre crăcile desfrunzite ale sălciilor și ale plopilor Lupoaica zări acoperișul casei în care poate că Martial era pe moarte.

La această priveliște, scoțînd un geamăt sălbatic, își smulse boneta de pe cap, lăsă să-i cadă rochia, nu rămase decît cu juponul pe ea și se aruncă voinicește în apă : merse atît cît picioarele îi mai atingeau pămîntul, apoi începu să înoate cu toată puterea, către insulă.

La fiece avîntare a brațelor, părul lung și des al Lupoaicei, desfăcîndu-se prin violența mișcărilor, plutea în jurul capului ei ca o coamă cu sclipiri arămii.

De n-ar fi fost privirea cruntă îndreptată spre casa lui Martial, de n-ar fi fost încordarea trăsăturilor ei crispate din pricina temerilor cumplite, s-ar fi zis că amanta braconierului se juca în valuri, într-atît această femeie înota cu ușurință și pricepere. Brațele ei albe și nervoase, de o vigoare bărbătească, tatuate în amintirea amantului ei, spintecau apa care se învolbura și se prefăcea în mărgăritare pe umerii ei statuari, pe sînii ei puternici și tari.

Deodată, de pe celălalt mal al insulei, se auzi un țipăt dezolant, un țipăt de agonie cumplită, disperată.

Lupoaica tresări și se opri brusc.

Apoi, menținîndu-se cu o singură mînă la suprafață, cu cealaltă dîndu-și părul peste cap, trase cu urechea.

Se auzi încă un țipăt, dar mai slab, mai rugător, convulsiv, pierzîndu-se din ce în ce.

Și totul se cufundă într-o tăcere adîncă.

— Omul meu! gemu Lupoaica, reîncepînd să înoate cu și mai mare disperare.

În tulburarea ei, crezu că recunoaște glasul lui Martial.

Contele și doctorul Griffon, pe lîngă care Lupoaica trecuse în goană, nu putuseră s-o ajungă ca s-o oprească de la actul ei temerar.

O ajunseseră în dreptul insulei în clipa cînd se auziseră cele două țipete înfricoșătoare.

Se opriră pe loc, tot atît de înspăimîntați ca și Lupoaica.

Văzînd-o luptînd cu atîta curaj împotriva curentului, strigară :

— Nenorocita e gata să se înece !

Aceste temeri erau neîntemeiate.

Amanta lui Martial înota ca o vidră ; cu o ultimă opintire, neînfricata femeie ajunse la mal.

Atinse cu picioarele fundul şi, ca să iasă din apă, se agăţă de unul din bulumacii care constituiau, la capătul insulei, un fel de dig, cînd deodată, în dreptul zăgazului, trecu încet, dus de curent, trupul unei fete îmbrăcată ţărăneşte ; hainele o mai susţineau deasupra apei.

Mişcarea Lupoaicei, tot atît de rapidă ca şi gîndul, fu să se ţină cu mîna de unul din bulumaci, şi cu cealaltă să apuce repede rochia femeii.

Dar atrăsese către ea cu atîta putere printre bulumaci pe nenorocita pe care voia s-o salveze, încît aceasta dispăru pentru o clipă sub apă, deşi în locul acela piciorul putea atinge fundul.

Înzestrată cu o putere şi o îndemînare rară, Lupoaica o ridică pe Guristă (căci ea era), deşi n-o recunoscuse încă, o luă ca pe un copil în braţele ei robuste, mai merse cîţiva paşi în apă, şi în sfîrşit o depuse pe malul acoperit cu iarbă al insulei.

— Curaj ! Curaj ! îi strigară domnul de Saint-Remy şi doctorul Griffon, martori ai acestei îndrăzneţe salvări. Vom trece podul de la Asnières şi vom veni cu o barcă în ajutorul vostru.

Apoi amîndoi se îndreptară în grabă către pod.

Aceste vorbe nu ajunseră însă pînă la Lupoaică.

Repetăm că de pe malul drept al Senei, unde se aflau încă Nicolas, Tărtăcuţa şi mama ei după cumplita lor crimă, nu se putea vedea din pricina ripei nimic din cele ce se petreceau de partea cealaltă a insulei.

Floarea-Mariei, trasă repede de Lupoaică înăuntrul zăgazului, se afundase pentru o clipă și, nemaiapărînd în văzul ucigașilor ei, aceștia crezură că victima lor se înecase și căzuse la fund.

După cîteva minute, curentul ducea un alt cadavru, pe care Lupoaica însă nu-l mai zări. Era menajera notarului, moartă, moartă de-a binelea.

Nicolas și Tărtăcuța aveau tot atîta interes cît și Jacques Ferrand ca acest martor să dispară, această complice a noii lor crime; așa că, în clipa în care luntrea cu supapă se scufunda cu Floarea-Mariei, Nicolas, avîntîndu-se în luntrea condusă de sora lui și în care se afla doamna Séraphin, dădu bărcii un brînci puternic, prinse momentul în care menajera se împiedică și o aruncă în apă, dîndu-i o lovitură mortală cu cîrligul.

Gîfîind istovită, Lupoaica, îngenuncheată pe iarbă lîngă Floarea-Mariei, își recăpătă puterile și cercetă trăsăturile aceleia pe care o smulsese din ghearele morții.

Ne putem închipui stupoarea ei recunoscîndu-și camarada de pușcărie.

Ființa care avusese asupra soartei ei o înrîurire atît de puternică, atît de binefăcătoare...

În emoția ei, Lupoaica uită pentru o clipă de Martial.

— Gurista! strigă ea.

Și aplecată asupra ei, sprijinită pe genunchi și pe brațe, cu părul despletit, cu hainele șiroind de apă, se uita la nefericita copilă întinsă, aproape moartă, pe iarbă. Palidă, fără viață, cu ochii pe jumătate deschiși dar fără să vadă, cu frumosul ei păr blond lipit de tîmple, cu buzele vinete, cu mîinile ei mici aproape înțepenite, înghețate, o puteai crede moartă...

— Gurista! repetă Lupoaica; ce întîmplare! Şi, ridicîndu-se în grabă, Lupoaica o luă în braţe pe Floarea-Mariei şi se depărtă cu ea.

Cu această uşoară povară în braţe, alergă spre casă, fiind sigură că văduva şi fata ei, cu toată răutatea lor, nu vor pregeta să dea primele ajutoare Floarei-Maria.

Cînd amanta lui Martial ajunse la punctul cel mai înalt al insulei, de unde putea vedea cele două maluri ale Senei, Nicolas, mama lui şi Tărtăcuţa erau departe.

Convinşi că izbutiseră în îndoita lor crimă, se duceau în grabă mare la Braţ-Roşu.

Tot în acel moment dispărea un om care, ascuns într-o adîncitură a malului, mascată de cuptorul de ipsos, asistase fără a fi văzut la această scenă, crezînd, ca şi făptaşii, că dublul omor se comisese.

Acest om era Jacques Ferrand.

Una din bărcile lui Nicolas se legăna, legată de un ţăruş, în locul unde se urcase în luntre Gurista şi doamna Séraphin.

Abia părăsise Jacques Ferrand cuptorul de ipsos, ca să se ducă la Paris, că domnul de Saint-Remy şi doctorul Griffon trecură în grabă podul de la Asnières, alergînd spre insulă, socotind că vor ajunge acolo cu ajutorul luntrei lui Nicolas pe care o văzuseră de departe.

Spre marea ei surprindere, ajungînd la casa familiei Martial, Lupoaica găsi uşa încuiată.

După ce o depuse sub bolta de viţă pe Floarea-Mariei, încă leşinată, se apropiă de casă. Cunoştea fereastra odăii lui Martial; mare îi fu mirarea văzînd obloanele acelei ferestre acoperite cu plăci de tablă şi întărite pe dinafară cu doi drugi de fier.

Ghicind o parte din adevăr, Lupoaica scoase un strigăt puternic, răsunător, și începu să cheme din toate puterile :

— Martial, dragul meu !...

Nu-i răspunse nimeni.

Îngrozită de această tăcere, Lupoaica începu să se învîrtească, să se învîrtească în jurul casei ca o fiară sălbatică, o femelă care adulmecă și caută, mugind, intrarea vizuinei unde îi este închis masculul.

Din timp în timp, striga :

— Martial, omul meu, ești acolo ? Răspunde !

Și, în furia ei, zguduia zăbrelele de la fereastra bucătăriei, lovea în zid, trăgea de ușă.

Deodată, un zgomot surd îi răspunse dinlăuntrul casei.

Lupoaica tresări, ascultă.

Zgomotul încetă.

— Omul meu m-a auzit, trebuie să intru măcar de ar fi să rod ușa cu dinții.

Și începu din nou să scoată strigătul ei sălbatic.

De după obloanele lui Martial, mai multe lovituri slabe răspunseră urletelor Lupoaicei.

— E acolo ! strigă ea, oprindu-se brusc sub fereastra amantului ei, e acolo ! Dacă o să fie nevoie, o să smulg tabla cu unghiile, și tot o să deschid obloanele astea !

Cînd, deodată, zări o scară lungă, rezemată în dosul unuia din obloanele sălii de jos ; trăgînd tare de oblon, Lupoaica făcu să cadă cheia pe care văduva o ascunsese pe marginea ferestrei.

— Dacă se potrivește, își zise Lupoaica încercînd cheia în broasca ușii de la intrare, voi putea să mă urc pînă la odaia lui. Merge, strigă ea fericită, omul meu e salvat !

Odată ajunsă în bucătărie, fu izbită de țipetele celor doi copii închiși în pivniță, care, auzind un zgomot neobișnuit, strigau după ajutor.

Văduva, socotind că nimeni nu va veni pe insulă sau nu va intra în casă în timpul absenței ei, se mulțumise să-i închidă pe François și pe Amandine, încuind de două ori ușa pivniței, dar lăsînd cheia în broască.

Puși în libertate de Lupoaică, fratele și sora ieșiră repede din pivniță.

— O, Lupoaico ! scapă-l pe fratele meu Martial, vor să-l omoare ! strigă François ; sînt două zile de cînd l-au zidit în odaia lui.

— Nu l-au rănit ?

— Nu, nu, nu cred.

— Sosesc la timp ! exclamă Lupoaica, urcînd în fugă scara.

Apoi, oprindu-se după ce urcase cîteva trepte :

— Și Gurista pe care am uitat-o ! își aminti ea. Amandine, fă numaidecît foc ; tu și cu fratele tău aduceți, aici, lîngă vatră, pe o biată fată care era gata să se înece ; am salvat-o. E sub bolta de viță. François, un topor, o bardă, un drug de fier ca să sparg ușa omului meu.

— E toporul de spart lemne acolo, dar e prea greu pentru dumneata, zise băiatul tîrînd cu greutate un topor enorm.

— Prea greu ! se miră Lupoaica, și ridică fără efort, acea masă de fier, pe care în orice altă împrejurare poate că ar fi urnit-o anevoie.

Apoi urcînd scara cîte patru trepte odată, repetă copiilor :

— Aduceți fata încoace și culcați-o lîngă foc.

Din două sărituri, Lupoaica ajunse în fundul coridorului, la ușa lui Martial.

— Curaj, bărbate, iat-o pe Lupoaica ta! strigă ea.

Şi ridicînd ciocanul cu amîndouă mîinile, îl izbi, furioasă, în uşă.

— E prinsă în cuie pe dinafară. Scoate cuiele! gemu Martial cu voce slabă.

Aruncîndu-se numaidecît în genunchi pe coridor, ajutîndu-se cu ciocul toporului şi cu unghiile pe care şi le rupse, cu degetele pe care şi le răni, Lupoaica izbuti să scoată din pervaz cîteva piroane enorme care ţintuiseră uşa.

În sfîrşit, uşa se deschise.

Martial, palid, cu mîinile însîngerate, căzu aproape inert în braţele Lupoaicei.

LUPOAICA ŞI MARTIAL

În sfîrşit te văd, te îmbrăţişez, eşti al meu... strigă Lupoaica strîngîndu-l pe Martial la pieptul ei cu un simţ al proprietăţii şi cu o bucurie sălbatică, apoi, susţinîndu-l, purtîndu-l aproape în braţe, îl ajută să se aşeze pe o bancă de pe coridor.

Timp de cîteva minute, Martial rămase pierdut, cu privirea rătăcită, căutînd să-şi revină din această violentă zguduire care-i istovise şi mai mult puterile.

Lupoaica îşi salvase amantul în clipa în care distrus, disperat, simţea că moare, nu atît de foame, cît de lipsa de aer, din acea odaie mică, fără sobă, fără ieşire, închisă ermetic, mulţumită atrocităţii Tărtăcuţei, care astupase cu nişte cîrpe vechi cele mai mici crăpături ale uşii şi ferestrei.

Palpitînd de fericire şi de groază, cu ochii înecaţi în lacrimi, Lupoaica, în genunchi, observa cele mai mici mişcări de pe chipul lui Martial.

Acesta păru să renască treptat, trăgînd în piept aerul curat şi înviorător.

După cîteva zvîcnete, scoase un lung suspin, ridicîndu-şi capul îngreuiat şi deschizînd ochii.

— Martial, sînt eu, Lupoaica ta! Cum te simţi?

— Mai bine, răspunse el cu vocea înăbuşită.

— Doamne! Ce doreşti? Apă, oţet?

— Nu, nu, răspunse Martial din ce în ce mai puţin abătut. Aer! oh! aer, nimic decît aer!

Cu riscul de a-şi răni pumnii, Lupoaica sparse patru ochiuri de geam de la o fereastră pe care n-ar fi putut-o deschide fără să mute din loc o masă grea.

— Acum răsuflu şi eu, capul mi se mai uşurează, spuse Martial revenindu-şi în fire.

Apoi, ca şi cum abia în acea clipă îşi dădea seama de ajutorul pe care amanta lui îi dăduse, exclamă într-un elan de recunoştinţă fără margini:

— Fără tine, aş fi fost mort, draga mea Lupoaică.

— Bine, bine... cum te simţi acum?

— Din ce în ce mai bine.

— Ţi-e foame?

— Nu, mă simt prea slăbit. Ceea ce m-a făcut să sufăr cel mai mult a fost lipsa de aer. Cînd ai venit, mă înăbuşeam, mă înăbuşeam... era groaznic.

— Şi acum?

— Renasc, ies din mormînt, şi asta mulţumită ţie!

— Dar bietele tale mîini, bietele tale mîini! Tăieturile astea!... Ce ţi-au făcut, Doamne?

— Nicolas și Tărtăcuța, neîndrăznind să dea piept cu mine pentru a doua oară, m-au zidit în odaia mea, lăsîndu-mă să mor de foame. Am vrut să-i împiedic să țintuiască obloanele, dar... sora mea mi-a dat peste mîini cu barda !

— Monștrii ! Voiau să facă lumea să creadă că ai murit de boală ; mama ta răspîndise de pe acum vestea că ești într-o stare disperată. Mama ta, bărbate, mama ta !...

— Lasă, nu-mi mai vorbi de ea ! răspunse cu amărăciune Martial ; apoi, observînd abia atunci hainele ude și ciudata înfățișare a Lupoaicei, strigă : Dar ce s-a petrecut cu tine ? Părul ți-e ud leoarcă, ești numai în jupon care e și el îmbibat de apă !

— N-are importanță ! În sfîrșit, iată-te salvat, salvat !

— Dar lămurește-mă de ce curge apa de pe tine ?

— Am aflat că ești în primejdie... n-am găsit nici o barcă...

— Și ai venit înot ?

— Da. Oh mîinile tale, dă-mi-le să ți le sărut. Te dor rău ?... Ah, monștrii !... Și eu să nu fiu aici !

— Oh ! Lupoaico, viteaza mea ! strigă Martial cu însuflețire, cea mai vitează dintre viteze !

— N-ai scris tu aici : *„Moarte mișeilor !?“*

Și Lupoaica își arătă brațul tatuat cu aceste cuvinte de neșters.

— Vajnico ! Dar te-a pătruns frigul, tremuri...

— Nu tremur de frig.

— Totuna e... intră acolo, ia paltonul Tărtăcuței și învelește-te cu el.

— Dar...

— Așa vreau eu.

Într-o clipă Lupoaica se înfășură într-un palton de stofă și se înapoie.

— Pentru mine ! Să riști să te înec !... Pentru mine ! repetă Martial, privind-o cu înflăcărare.

— Dimpotrivă... O biată fată era aproape să se înece și am salvat-o aducînd-o pe insulă

— Ai salvat-o și pe ea ? Unde e ?

— Jos, cu copiii ; au grijă de ea.

— Și cine e fata ?

— Doamne ! dacă ai ști ce întîmplare, ce fericită întîmplare ! E una din camaradele mele de la Saint-Lazare, o fată cu totul extraordinară...

— Cum așa ?

— Închipuiește-ți că o iubeam și o uram totodată, fiindcă îmi sădise în suflet și moartea și fericirea...

— Ea ?

— Da, cu privire la tine.

— La mine ?

— Ascultă, Martial... Apoi, întrerupîndu-se, Lupoaica adăugă : Nu, nu... nu voi cuteza niciodată.

— Ce anume ?

— Voiam să-ți propun ceva... Mai ales că plecînd din Paris, nu te știam în primejdie...

— Hai, spune odată.

— Nu mai îndrăznesc.

— Nu mai îndrăznești, după ceea ce ai făcut pentru mine ?

— Tocmai de aia. S-ar zice că-ți cerșesc o răsplată.

— Să-mi cerșești o răsplată ! dar oare nu ți-o datorez ? Nu m-ai îngrijit tu zi și noapte anul trecut cînd cu boala mea ?

— Oare nu ești tu bărbatul meu ?

— De aceea, trebuie să-mi vorbeşti deschis, fiindcă sînt bărbatul tău şi voi fi totdeauna.

— Totdeauna, Martial ?

— Totdeauna, pe cît de adevărat e că mă numesc Martial. Vezi tu, Lupoaico, pentru mine n-o să mai fie altă femeie pe lume afară de tine. Că tu ai fost aşa sau altfel, e totuna, asta mă priveşte... te iubesc, mă iubeşti şi-ţi datorez viaţa. Numai că de cînd ai intrat în închisoare, nu mai sînt cel care am fost. S-au schimbat multe !... M-am gîndit adînc, şi nu vei mai fi ceea ce-ai fost.

Ce vrei să spui ?

N-o să te mai părăsesc de-aci înainte, dar nu vreau să mă despart nici de François şi nici de Amandine.

— Frăţiorul şi surioara ta ?

— Da ; de azi încolo trebuie să fiu pentru ei, cum s-ar zice, ca un tată. Înţelegi că asta îmi impune obligaţii, trebuie să mă schimb, sînt dator să-i iau pe seama mea. Voiau să facă din ei nişte tîlhari desăvîrşiţi : ca să-i salvez, îi iau cu mine.

— Unde ?

Nici eu nu ştiu, dar desigur departe de Paris.

Şi eu ?

— Tu ? Te iau şi pe tine.

— Mă iei cu tine ? strigă Lupoaica cu o bucurie nestăvilită. Nu puteam crede într-o asemenea fericire. Nu mă vei mai părăsi ?

— Nu, vrednica mea Lupoaică, niciodată ! O să mă ajuţi să-i cresc pe aceşti sărmani copii... Te cunosc : dacă o să-ţi spun : vreau ca mica mea Amandine să fie o fată cinstită, să-i vorbeşti în felul ăsta, şi ştiu că o să fii pentru ea ca şi o mamă vrednică.

— Oh ! mulțumesc, Martial, mulțumesc !

— Vom trăi ca lucrători cinstiți, fii liniștită, vom găsi de lucru, vom munci ca niște robi. Dar cel puțin copiii ăștia nu vor fi niște golani ca tata și ca mama, și nu mi se va mai striga : fiu și frate de ghilotinați, în sfîrșit, nu voi mai trece pe străzile unde lumea te cunoaște... Dar ce ai ?

— Martial, mi-e teamă să nu înnebunesc...

— Să înnebunești ?

— De bucurie.

— De ce ?

— Pentru că, vezi tu, e prea mult.

— Ce anume ?

— Ceea ce-mi spui tu... Oh ! nu, vezi tu, e prea mult. Afară numai dacă salvînd-o pe Guristă, asta să-mi fi adus noroc...

— Ce ai, fată dragă ?

— Ceea ce-mi ceri tu, oh ! Martial ! Martial !

— Ei bine ?

— Mă gîndeam să ți-o cer eu !

— Să pleci din Paris ?...

— Da... răspunse ea înflăcărată, să plec cu tine în pădure, să avem o căsuță curată, copii pe care să-i iubesc ! oh ! o slujbă, se grăbi ea să adauge cu vioiciune. Martial se uită la rîndul lui mirat la Lupoaică, neînțelegînd mare lucru din vorbele ei.

— Despre ce slujbă vorbești ?

— De slujba de pădurar...

— Ce mi s-ar încredința mie ?

— Da...

— Și cine mi-ar da-o ?

— Protectorii fetei pe care am salvat-o.

— Dar nu mă cunosc !

— Nu, însă eu i-am vorbit ei odată de tine, iar ea ne va recomanda protectorilor ei...

— Și cum ți-a venit să-i vorbești de mine ?
— Dar despre ce altceva ai fi vrut să-i vorbesc ?
— Draga mea Lupoaică...
— Și apoi, înțelegi că, în închisoare, capeți încredere în oameni ; și această tînără era atît de drăguță și de blîndă, că fără vina mea m-am simțit atrasă către ea ; mi-am dat de îndată seama că nu e dintr-ai noștri.
— Dar la urma urmei cine e ?
— Nu știu nimic, nu înțeleg nimic, dar niciodată în viața mea n-am văzut o asemenea ființă ; e ca o zînă care citește tot ce ai în inimă ; într-o discuție pe care am avut-o cu ea i-am spus cît îmi ești de drag, și-atîta a fost de-ajuns ca să se intereseze de noi... M-a făcut să mă rușinez de viața mea trecută, dar fără asprime, mi-a vorbit despre munca cinstită, grea, dar liniștită, pe care s-o duc alături de tine, în inima pădurilor. Dar nu ca braconier, ci ca pădurar ; în loc să fiu amanta ta, să-ți fiu soție, și apoi am avea copii frumoși care ți-ar sări înainte seara cînd te-ai înapoia din rond cu cîinii tăi, și cu pușca pe umăr ; și apoi în fața ușii colibei noastre, în răcoarea nopții, sub copacii bătrîni am cina și pe urmă ne-am culca atît de fericiți, atît de liniștiți... Ce vrei să-ți mai spun ?...
— Ah ! exclamă deodată Lupoaica, ridicîndu-se, nu mai știu unde mi-e mintea.
— Cum adică ?
— Această fată... e jos, poate pe moarte și în loc să o ajutăm, stăm aici...
Și Martial, rezemîndu-se de brațul Lupoaicei, coborî la parter.
Înainte ca ei să ajungă la bucătărie, să povestim ce s-a întîmplat de cînd Floarea-Mariei fusese încredințată îngrijirilor celor doi copii.

François şi Amandine o transportaseră pe Floarea-Mariei lîngă focul din bucătărie, cînd domnul de Saint-Rémy şi doctorul Griffon, care sosiseră cu luntrea lui Nicolas, intrară în casă.

Pe cînd copiii aţîţau focul şi aruncau în el vreascuri de plop, care se aprindeau repede şi răspîndeau o flacără vie, doctorul Griffon dădea fetei îngrijirile necesare.

— Nenorocita copilă n-are nici şaptesprezece ani ! exclamă înduioşat contele.

Apoi, adresîndu-se doctorului :

— Ei bine, prietene ?

— De-abia i se mai simte pulsul ; dar lucru ciudat : pielea feţei nu e vînătă, cum se întîmplă de obicei în asemenea cazuri după o asfixie prin înec răspunse imperturbabil doctorul, examinînd-o adînc îngîndurat pe Floarea-Mariei.

Doctorul Griffon era un bărbat înalt, slab, palid şi complet chel, afară de două smocuri de păr negru, rar, pieptănate cu grijă de la ceafă spre tîmple ; obrazul lui zbîrcit, brăzdat de oboselile studiului, era rece, inteligent şi meditativ.

Om cu multă ştiinţă, cu o vastă experienţă, practician priceput şi renumit, medic-şef al unui ospiciu particular (unde îl vom regăsi mai tîrziu) doctorul Griffon n-avea decît un cusur, acela de a face, dacă am putea spune, abstracţie totală de bolnav, neocupîndu-se decît de boală : tînăr sau bătrîn, femeie sau bărbat, bogat sau sărac, puţin îi păsa ; nu se ocupa decît de cazul clinic în sine mai mult sau mai puţin interesant din punct de vedere ştiinţific, pe care i-l oferea bolnavul.

Pentru el nu existau decît cazuri.

— Ce chip fermecător !... Cît este de frumoasă, cu toată îngrozitoarea ei paloare ! zise domnul de Saint-Rémy privind-o pe Floarea-Mariei cu tristeţe ! Văzut-ai vreodată trăsături mai blînde, mai nevinovate, dragă doctore ?... Şi e atît de tînără... atît de tînără !...

— Vîrsta nu înseamnă nimic, răspunse repezit medicul, ca şi prezenţa apei în plămîni, care odinioară era socotită mortală... Era o eroare grosolană ; minunatele experienţe ale lui Goodwin, ale faimosului Goodwin, au dovedit-o de altfel.

— Dar, doctore...

— E un fapt... replică doctorul Griffon absorbit de meseria lui. Ca să descopere prezenţa unui lichid străin în plămîni, Goodwin a scufundat de mai multe ori pisici şi cîini timp de cîteva secunde în hîrdaie cu cerneală, i-a scos de acolo vii, şi după puţin i-a disecat... Ei bine ! s-a convins, prin disecţie, că cerneala pătrunsese în plămîni, dar că prezenţa acestui lichid în organele respiratorii nu cauzase moartea animalelor.

Contele îl cunoştea pe medic, în fond un om excelent, dar pe care patima lui nemăsurată pentru ştiinţă îl făcea să pară cîteodată dur, aproape crud.

— Cel puţin ai oarecare nădejde ? îl întrebă nerăbdător domnul de Saint-Rémy.

— Extremităţile pacientului sînt foarte reci, spuse medicul, deci sînt puţine şanse.

— Ah ! să mori la vîrsta asta... nefericită copilă !... e groaznic.

— Pupila fixă... dilatată — reluă doctorul impasibil, ridicînd cu vîrful degetului pleoapa îngheţată a Floarei-Maria.

— Fiinţă ciudată ! exclamă contele aproape indignat, te-ar crede lumea fără suflet şi eu te-am

văzut veghind lîngă patul meu nopți de-a rîndul... Frate dacă-ți eram și nu mi-ai fi fost mai devotat.

Doctorul Griffon, în timp ce dădea toate ajutoarele posibile Floarei-Maria, răspunse contelui fără a-l privi, cu un calm imperturbabil :

— Vezi bine, doar nu-ți închipui că întîlnești în toate zilele o febră ataxică atît de minunat complicată, atît de interesantă și demnă de a fi studiată, ca aceea pe care ai avut-o ! Era splendid, bunul meu amic, splendid ! Apatie, delir, zvîcniturile tendoanelor, sincope, scumpa dumitale febră întrunea simptomele cele mai variate ; și lucru rar, foarte rar și cu deosebire interesant, ai fost chiar afectat de o stare parțială și trecătoare de paralizie, dacă-mi permiți să-ți spun... Numai prin faptul acesta, boala dumitale avea drept la tot devotamentul meu, îmi ofereai un strașnic obiect de studiu, pentru că, vorbind sincer, dragul meu prieten, tot ce doresc pe lume este să mai întîlnesc o febră atît de interesantă, dar norocul acesta nu se ivește de două ori.

Contele ridică nerăbdător din umeri.

În acel moment Martial cobora sprijinit de brațul Lupoaicei, care îmbrăcase, peste vestmintele ei ude, paltonul în carouri al Tărtăcuței.

Izbit de paloarea amantului Lupoaicei și observînd mîinile lui pline de sînge închegat, contele strigă :

— Cine e omul acesta ?...

— Soțul meu... răspunse Lupoaica privindu-l pe Martial cu o expresie de fericire și de mîndră noblețe, greu de redat.

— Domnule, ai o soție bună și curajoasă, îi spuse contele : am văzut-o salvînd pe această nefericită copilă cu o bărbăție rară.

— Da, domnule, e bună și curajoasă, soția mea, răspunse Martial stăruind asupra acestor ultime cuvinte și uitîndu-se la Lupoaică cu o privire duioasă și pasionată. Da, curajoasă !... pentru că mi-a salvat și mie viața...

— Dumitale ? întrebă mirat contele.

— Uitați-vă la mîinile lui... bietele lui mîini ! strigă Lupoaica ștergîndu-și lacrimile care îmblînzeau scînteierea sălbatică a ochilor ei.

— Ah ! e groaznic ! exclamă contele, acest nenorocit are mîinile ciopîrțite... Uită-te și dumneata, doctore...

Întorcînd puțin capul și aruncînd peste umăr o privire la rănile lui Martial, doctorul Griffon îi spuse :

— Arată-ți palma.

Martial execută această mișcare cu destulă greutate.

Doctorul ridică din umeri, continuă să vadă de Floarea-Mariei și zise disprețuitor, aproape cu părere de rău :

— Rănile acestea nu prezintă nici o gravitate ; nici un tendon nu e atins ; în opt zile, bolnavul se va putea folosi de mîinile lui.

— Adevărat, domnule ? Soțul meu nu va rămîne infirm ? strigă Lupoaica, recunoscătoare.

Doctorul dădu din cap, în semn că nu.

— Dar Gurista, domnule ? Va trăi, nu e așa ? întrebă Lupoaica. Oh ! trebuie să trăiască ! Apoi, întorcîndu-se către Martial : Biata fată... iată pe cea despre care-ți vorbeam... Poate că ea ne va aduce fericirea ; ea mi-a dat ideea să vin la tine și să-ți spun tot ce știi... Și soarta a vrut ca tocmai mie să-mi fie dat s-o salvez și încă aici !...

— E providența noastră... răspunse Martial impresionat de frumusețea Guristei. Ce chip de înger ! oh ! va trăi, nu e așa, domnule doctor ?

— Nu știu încă nimic, zise doctorul ; dar mai întîi trebuie să știu dacă poate rămîne aici ?

— Aici ! strigă Lupoaica, dar aici se ucid oameni !

— Taci ! taci ! îi porunci Martial.

Contele și doctorul o priviră surprinși pe Lupoaică.

— Această casă are o faimă rea în ținut... asta nu mă mîră, spuse cu glasul scăzut, doctorul, adresîndu-se domnului de Saint-Rémy.

— Ai fost deci victima unui atac ? îl întrebă contele pe Martial. Cine ți-a făcut aceste răni ?

— Nu e nimic, domnule... am avut aici o ceartă... apoi a urmat o bătaie... și am fost rănit... dar această tînără țărancă nu poate rămîne în casă, adăugă el cu un aer întunecat, nici eu nu rămîn... nici soția mea... nici fratele, nici sora mea pe care îi vedeți aici... Vom părăsi insula pentru a nu ne mai înapoia niciodată !

— Oh ! ce fericire ! strigară cei doi copii.

— Atunci, cum facem ? întrebă doctorul privind-o pe Floarea-Mariei. Nu ne putem gîndi să transportăm pacienta la Paris, în halul în care se află. Dar de fapt, casa mea e la doi pași ; grădinăreasa mea și fiica ei vor fi niște infirmiere minunate... deoarece această asfixiată prin înec te interesează, dragă Saint-Rémy, vei supraveghea îngrijirile ce i se vor da, și eu o voi vedea zilnic.

— Și te prefaci aspru și neînduplecat ! exclamă contele, cînd ai inima cea mai miloasă, după cum o dovedește această propunere...

— Dacă bolnavul moare, ceea ce e posibil, va fi cazul să se facă o autopsie interesantă, care îmi va

îngădui să întăresc încă o dată afirmațiile lui Goodwin.

— Ceea ce spui e îngrozitor ! strigă contele.

— Pentru cine știe să citească, un cadavru e o carte din care înveți cum poți salva viața bolnavilor, răspunse cu stoicism doctorul Griffon.

— În sfîrșit, ceea ce e important e că faci tot ce poți ajutînd-o, zise domnul de Saint-Rémy cu amărăciune. Motivul nu importă, numai binele să triumfe ! Biată copilă, cu cît o privesc mai mult cu atît îmi stîrnește mai mult interesul.

— Îl și merită, domnule, adăugă cu însuflețire Lupoaica, apropiindu-se.

— O cunoști ? întrebă contele.

— Cum să nu o cunosc, domnule ! Ei îi voi datora fericirea vieții mele ; salvînd-o, am făcut mai puțin pentru ea, decît a făcut ea pentru mine !

Și Lupoaica se uită cu înflăcărare la soțul ei ; nu-i mai zicea „omul" ei.

— Și cine e ? întrebă contele.

— Un înger, domnule, tot ce e mai nobil pe lume. Da, și cu toate că e îmbrăcată țărănește, nu există orășancă, o doamnă care să vorbească atît de frumos ca ea, cu vocea ei blîndă ca o muzică. E o fată deosebită, credeți-mă, curajoasă și bună.

— Dar prin ce accident a căzut în apă ?

— Nu știu, domnule.

— Deci nu e țărancă ? întrebă contele.

— Țărancă ! Dar uitați-vă la mîinile ei mici și albe, domnule.

— E adevărat, încuviință domnul de Saint-Rémy, ce taină ciudată !... Dar numele ei, familia ei ?

— Haidem, reluă doctorul întrerupînd discuția, trebuie să ducem pacienta în barcă.

După o jumătate de oră, Floarea-Mariei, care nu-și revenise încă în simțiri, era dusă în casa

contelui, culcată într-un pat bun și supravegheată cu grijă maternă de grădinăreasa doctorului Griffon, căreia i se asociase și Lupoaica.

Doctorul făgădui contelui Saint-Rémy, din c în ce mai plin de atenție pentru Guristă, că v reveni chiar în aceeași seară s-o viziteze.

Martial plecă la Paris cu François și cu Amandine, Lupoaica nu vru s-o părăsească pe Floarea-Mariei, înainte de a o vedea în afară de primejdie.

Insula rămase pustie.

PORTRETUL

...Jumătate șarpe, jumătate pisică
(Wolfgang, 1, II

Thomas Seyton, fratele contesei Sarah Mac Gregor, se plimba nerăbdător pe unul din bulevardele vecine cu Observatorul, cînd o văzu venind pe Cucuvaie.

Groaznica bătrînă purta pe cap o bonetă albă și era înfășurată în marele ei șal roșu. Vîrful unui stilet rotund, gros și foarte ascuțit, trecuse prin fundul coșului de paie ce-l ținea pe braț descoperind mînerul acestei arme ucigașe care aparținuse Învățătorului.

Thomas Seyton nu observase că Chioara avea la dînsa un pumnal.

— Sună ora trei la Luxemburg, spuse bătrîna, cred că am sosit la țanc, sper.

— Haide ! îi răspunse Thomas Seyton.

Și, luînd-o înaintea ei, traversă cîteva maidane, intră într-o străduță pustie de lîngă strada Cassini, se opri către mijlocul acestui pasaj închis cu o cruce de barieră, deschise o portiță, făcu semn Cucuvelei să-l urmeze și, după cîțiva pași, intrară împreună pe o alee străjuită de arbori deși. El îi zise :

— Așteaptă aici !

Și dispăru.

„De nu m-ar face să aștept mult și bine, își spuse Cucuvaia ; trebuie să fiu la 5 la Braț-Roșu cu Martialii ca s-o achit pe mijlocitoare. Și, pentru că veni vorba, ce fac cu pumnalul meu ? Ah ! ticălosul ! a scos nasul pe fereastră, adăugă bătrîna, zărind vîrful stiletului ieșit prin împletitura coșului. Iată ce înseamnă că nu-i pui astupușul...“ Și, scoțind din coș pumnalul închis într-un toc de lemn, îl puse înapoi în așa fel încît să nu se vadă deloc.

„E scula tîlharului meu, reluă ea. Mi l-a cerut să omoare șobolanii, care își bat joc de el în pivniță... Bietele animale !... Nu-l au decît pe bătrînul fără ochi cu care să se distreze, ținîndu-i tovărășie ! Vine cineva... Uite... cuconița palidă care era îmbrăcată bărbătește în taverna Căpcăunei, cu lunganul ăla de adineauri ; sînt aceiași pe care i-am jefuit, Învățătorul și cu mine, la dărîmăturile de lîngă Notre-Dame, adăugă Cucuvaia, zărind-o pe Sarah apărînd în capul aleei. Mai e de dat o lovitură ; cred că pe socoteala acestei cuconițe am răpit-o noi pe Guriștă de la fermă. Dacă plătește bine, pentru o afacere nouă, n-am decît de cîștigat.“

Apropiindu-se de Cucuvaie, pe care o revedea pentru prima oară de cînd cu întîmplarea de la taverna, chipul Sarei exprima acel dispreț, acel dezgust pe care oamenii dintr-o anumită clasă îl re-

sînt cînd sînt nevoiți să aibă de-a face cu mizerabilii pe care îi folosesc ca unelte sau complici.

Thomas Seyton, care pînă atunci se pretase cu mult zel uneltirilor criminale ale surorii sale, deși le socotea fără șanse de reușită, refuzase să mai joace acest rol infam, consimțind totuși să pună în legătură, pentru ultima oară, pe sora lui cu Chioara, fără să vrea să se mai amestece în noile planuri ce le urzeau amîndouă.

Neputîndu-l recîștiga pe Rudolf pentru dînsa rupînd legăturile sau afecțiunile care îi erau scumpe, contesa spera, după cum am mai spus-o, să-l înducă în eroare printr-o înșelătorie nedemnă, a cărei reușită ar fi putut împlini visul acestei femei încăpățînate, ambițioase și crude.

Sarah voia să-l convingă pe Rudolf că fata pe care o avusese cu dînsa nu murise și în acest scop să-i substituie o orfană în locul copilului lor.

Știm că Jacques Ferrand a refuzat categoric să intre în acest complot, cu toate amenințările Sarei; în schimb, se hotărî să o facă să dispară pe Floarea-Mariei, pe de o parte de teama destăinuirilor Cucuvelei, pe de altă parte din cauza insistențelor stăruitoare ale contesei. Dar aceasta nu renunțase la planul ei, fiind aproape sigură că-l va corupe sau îl va speria pe notar în clipa în care ar fi găsit o fată capabilă să joace rolul ce voia să-i încredințeze.

După un moment de tăcere, Sarah spuse Cucuvelei:

— Ești destul de îndemînatecă, de discretă și de hotărîtă?

— Îndemînatecă da, ca o maimuță, hotărîtă ca un dulău, mută ca un pește, iat-o pe Cucuvaia, așa cum a făcut-o diavolul ca să fie la dispoziția dumitale, dacă se va putea... și se va putea... răs-

punse cu vioiciune bătrîna. Cred că am pus bine mîna pe tînăra ţărancă — acum închisă pentru două luni la Saint-Lazare.

— Nu mai e vorba de ea, ci de altceva...

— După pofta dumitale, cuconiţă ! Numai bani să iasă din ceea ce-mi propui ; şi vom fi alături ca două degete ale unei mîini.

Sarah nu putu să-şi ascundă un gest de dezgust.

— Cunoşti, desigur, începu ea, oameni din popor... oameni nenorociţi ?

— Sînt mai mulţi de ăştia decît milionari... ai de unde alege, slavă Domnului ; e o mizerie straşnică la Paris !

— Trebuie să-mi găseşti o orfană săracă şi mai ales una care să-şi fi pierdut părinţii de mică. Mai trebuie să fie drăguţă, să aibă o fire blîndă, şi nu mai mult de şaptesprezece ani.

Cucuvaia o privi pe Sarah cu uimire.

— O astfel de orfană nu e greu de găsit, reluă contesa, sînt atîţi copii părăsiţi...

— Avem ! dar ia spune, coniţa mea, pe Guristă ai uitat-o ? ...E tocmai ce-ţi trebuie !

— Ce e aia, Guristă ?

— Tinerica aia pe care am răpit-o de la Bouqueval !

— Ţi-am spus că nu mai e vorba de dînsa.

— Dar ascultă-mă, şi mai ales să mă răsplătiţi pentru bunul meu sfat ; vreţi o orfană blîndă ca un miel, frumoasă ca ziua şi care să n-aibă nici 17 ani, nu e aşa ?

— Fără îndoială...

— Ei bine ! luaţi-o pe Gurista cînd o să iasă de la închisoare, e tocmai ce trebuie, parcă ar fi de comandă, fiindcă avea vreo şase ani cînd ticălosul de Jacques Ferrand (sînt zece ani de atunci), mi-a încredinţat-o, oferindu-mi o mie de franci, ca să

scape de ea... dar mi-a adus-o Tournemine, care e acum în închisoare la Rochefort... spunîndu-mi că, fără îndoială, e un copil de care cineva dorea să se descotorosească sau să-l dea drept mort...

— Spui Jacques Ferrand! strigă Sarah cu o voce atît de schimbată, încît Cucuvaia se dădu înapoi înmărmurită. Notarul Jacques Ferrand... repetă Sarah, ţi-a încredinţat acea copilă... şi...

Nu putu termina. Emoţia o gîtuia; mîinile întinse către Cucuvaie tremurau convulsiv; uimirea, bucuria îi alteraseră trăsăturile.

— Dar nu ştiu ce te-a tulburat aşa, coniţa mea, exclamă bătrîna. E totuşi foarte simplu... Sînt zece ani de atunci... Tournemine, o veche cunoştinţă, mi-a spus: „Vrei să porţi de grijă unei fetiţe care trebuie să dispară? Fie că crapă sau că trăieşte, n-are importanţă; e de cîştigat o mie de franci; ai să faci cu copilul ce-o să vrei..."

— Acum zece ani!... strigă Sarah.

— Zece ani...

— O fetiţă blondă?

— O fetiţă blondă...

— Cu ochi albaştri?

— Ca albăstrelele.

— Şi ea e... cea care la fermă...

— Am băgat-o la Saint-Lazare... Trebuie să spun că nu-mi închipuiam de loc s-o regăsesc la ţară...

— Oh! Doamne! Doamne! strigă Sarah, căzînd în genunchi, şi ridicînd braţele şi ochii la cer. Căile Tale sînt de nepătruns... Mă înclin în faţa proniei Tale. Oh! dacă o asemenea fericire ar fi cu putinţă... dar nu, încă nu pot crede... ar fi prea frumos... nu!...

Apoi, ridicîndu-se repede, spuse Cucuvelei care o privea nedumerită:

— Vino...

Și Sarah o luă cu pași grăbiți înaintea bătrînei.

La capătul aleei urcă vreo cîteva trepte care duceau la ușa cu geamuri a unui birou, elegant mobilat.

În clipa cînd Cucuvaia era gata să intre, Sarah îi făcu semn să rămînă afară.

Apoi contesa trase clopotul din răsputeri.

Apăru un servitor.

— Nu sînt pentru nimeni acasă... și să nu intre nimeni la mine... ai înțeles?... Absolut nimeni...

Servitorul ieși.

Pentru mai multă siguranță, Sarah trase și zăvorul. Cucuvaia auzise ordinul dat servitorului și o văzuse pe Sarah închizînd ușa cu zăvorul.

Contesa se întoarse și-i zise :

— Intră repede și... închide ușa.

Cucuvaia intră.

Deschizînd în grabă sertarul unui scrin, Sarah scoase un cufăraș de abanos pe care-l puse pe un birou din mijlocul camerei și făcu semn Cucuvelei să vină lîngă ea.

Cufărașul avea mai multe sertare suprapuse care conțineau bijuterii și pietre scumpe.

Sarah era atît de grăbită să dea de fundul cufărașului, încît aruncă repede pe masă conținutul casetei plină cu coliere, brățări, diademe, în care rubinele, smaragdele și diamantele străluceau cu mii de scînteieri.

Cucuvaia rămase înmărmurită...

Era înarmată, era încuiată singură cu contesa, fuga îi era deci asigurată...

Un gînd diabolic îi trecu prin minte.

Dar ca să execute această nouă ticăloșie, trebuia să scoată stiletul din coșul ei, și să se apropie de Sarah, fără a-i deștepta bănuielile.

Cu perfidia unui tigru care se tîrăşte şi înaintează pe nesimţite spre prada lui, bătrîna se folosi de faptul că Sarah era ocupată, ca să facă pe neobservate ocolul biroului care o despărţea de victimă.

Cucuvaia începuse această manevră trădătoare, dar fu nevoită să se oprească brusc.

Sarah scoase dintr-o cutie cu fundul dublu un medalion, se aplecă peste masă, îl întinse Cucuvelei cu o mînă tremurătoare şi îi spuse :

— Uită-te la portretul ăsta.

— Chiar ea e ! exclamă Cucuvaia, surprinsă de perfecta asemănare ; e fetiţa care mi-a fost încredinţată ; parcă o văd cînd mi-a adus-o Tournemine... cu părul ei blond, cîrlionţat, pe care i l-am tăiat imediat şi l-am vîndut bine, pe legea mea !...

— O recunoşti, eşti sigură că e ea ? Oh ! te implor să nu mă înşeli... să nu mă înşeli !

— Îţi spun, cuconiţă, nu încape îndoială, e ca şi cum aş avea-o înaintea ochilor, răspunse Cucuvaia, căutînd să se apropie de Sarah fără să fie văzută ; acum seamănă şi mai mult cu portretul ăsta... Dacă ai vedea-o, ai fi izbită de atîta asemănare.

Sarah nu scoase nici măcar un strigăt de durere, aflînd că fiica ei trăise părăsită în mizerie timp de zece ani...

Nici o remuşcare la gîndul că ea însăşi o smulsese din paşnicul adăpost pe care Rudolf i-l găsise.

Această mamă denaturată nu puse nici o întrebare, nu arăta nici cea mai mică îngrijorare cu privire la cumplitul trecut al copilului ei. Nu, la Sarah ambiţia înăbuşise de mult sentimentul matern.

Nu bucuria de a-şi regăsi fata o însufleţea, ci nădejdea care-i părea o certitudine că, în sfîrşit,

își va vedea realizat visul ambițios al întregii ei vieți...

Rudolf se interesase de această nefericită copilă, o culesese de pe drumuri, fără a o cunoaște; ce-ar mai fi cînd va afla că este... *fiica* lui !!!

El era liber... Contesa văduvă...

Sarah vedea strălucind în fața ochilor ei coroana de suverană.

Cucuvaia, înaintînd cu precauție, ajunsese la unul din capetele mesei și așează stiletul perpendicular pe coș, cu mînerul în dreptul deschizăturii, cît mai la îndemînă... Nu mai era decît la cîțiva pași de contesă.

— Știi să scrii ? o întrebă deodată Sarah.

Și, dînd la o parte cu mîna cufărașul și bijuteriile, deschise o mapă așezată în fața călimării.

— Nu, doamnă, nu știu să scriu, răspunse Cucuvaia într-o doară...

— Voi scrie deci eu după cum îmi vei spune... Povestește-mi toate împrejurările în care fetița a fost părăsită.

Și Sarah, așezîndu-se într-un fotoliu în fața biroului, luă un condei și făcu semn Cucuvelei să se apropie.

Ochiul bătrînei scînteie.

În sfîrșit... era în picioare, lîngă scaunul Sarei.

Aceasta, aplecată peste masă, se pregătea să scrie...

— Voi citi cu glas tare, zise contesa, și îmi vei spune unde am greșit.

— Da, doamnă, răspunse Cucuvaia, pîndind pe furiș cele mai mici mișcări ale contesei.

Apoi își vîrî mîna dreaptă în coș, ca să ia stiletul fără a fi văzută.

Contesa începu să scrie :

„Declar că...“

Dar, întrerupîndu-se și întorcîndu-se spre Chioară, care apucase între timp mînerul pumnalului, Sarah adăugă :

— La ce epocă ți-a fost predată această copilă ?

— În luna februar 1827.

— Și de către cine ? continuă Sarah, cu fața spre Cucuvaie.

— De către Pierre Tournemine, acum în pușcărie la Rochefort... Doamna Séraphin, menajera notarului, îi încredințase fetița.

Contesa reîncepu să scrie și citi cu glas tare :

„Declar că în luna februarie 1827, numitul...“

Cucuvaia scosese stiletul.

Îl și ridicase să-și lovească victima între umeri...

Sarah se întoarse iar.

Cucuvaia, ca să nu fie surprinsă, își sprijini cu grabă, de speteaza fotoliului, mîna dreaptă în care ținea pumnalul și se aplecă să răspundă la întrebarea următoare.

— Am uitat numele omului care ți-a încredințat copilul, spuse contesa.

— Pierre Tournemine, răspunse Cucuvaia.

„Pierre Tournemine repetă Sarah continuînd să scrie, *actualmente în pușcăria de la Rochefort, mi-a predat copilul care îi fusese încredințat de către menajera lui...“*

Contesa nu putu termina...

Cucuvaia, după ce lăsase să-i cadă coșul la picioare, se aruncă asupra contesei cu tot atîta repeziciune cît și furie, cu mîna stîngă o apucă de ceafă și, apăsîndu-i obrazul pe masă, cu mîna

dreaptă îi împlîntă stiletul între umeri... Această crimă groaznică fusese executată atît de fulgerător, încît contesa nu scosese nici un țipăt, nici un vaiet.

„Aceeași lovitură, ca a Învățătorului dată bătrînului din strada du Roule, își zise baba. Încă una care nu va mai vorbi... și-a încheiat socotelile."

Și Cucuvaia, grăbită să-și strîngă bijuteriile pe care le aruncă în coș, nu-și dădu seama că victima mai respira.

Crima și hoția odată săvîrșite, groaznica bătrînă deschise ușa cu geamuri, dispăru repede în aleea cu copaci verzi, ieși pe portița ce ducea în străduță și ajunse pe terenul viran.

Lîngă Observator, luă o trăsură care o conduse la Braț-Roșu, pe Champs-Elysées. Văduva Martial, Nicolas, Tărtăcuța și Barbillon dăduseră întîlnire, după cum știm, Cucuvelei în cuibul acela de hoți, ca să jefuiască și să ucidă pe mijlocitoarea de diamante.

AGENTUL DE SIGURANȚĂ

Cititorul cunoaște taverna „La Inima însîngerată" de pe Champs-Elysées, situată lîngă Cours-la-Reine, într-una din gropile care, acum cîțiva ani, se învecinau cu această promenadă.

Locuitorii insulei nu apăruseră încă.

După plecarea lui Bradamanti, care, precum știm, însoțise pe mama vitregă a doamnei d'Harville în Normandia, Șontorogul se înapoiase la tatăl său.

Stînd la pîndă în capul scării, șchiopul trebuia să anunțe, printr-un semnal convenit, sosirea Martialilor ; Braț-Roșu se afla în acel moment într-o discuție secretă cu un agent de siguranță pe nume Narcisse Borel, pe care vă amintiți poate că l-ați văzut în spelunca Țaței, cînd venise să aresteze doi tîlhari învinuiți de omor.

Acest agent, om de vreo patruzeci de ani, robust și îndesat, avea fața roșcovană, ochiul vioi și pătrunzător, barba complet rasă, ca să poată folosi diferite deghizări necesare primejdioaselor sale investigații ; căci adeseori era nevoit să unească subtilitatea și talentul figurației actorului, cu energia și curajul cărora trebuia să întrebuințeze șiretenia și dîrzenia. Narcisse Borel era, cu alte cuvinte, unul din elementele cele mai utile și cele mai active ale acelei providențe în miniatură, numită cu modestie și vulgaritate, Poliția.

Să revenim la convorbirea lui Narcisse Borel cu Braț-Roșu convorbire care părea foarte însuflețită.

— Da, spunea agentul de siguranță, ești acuzat că te folosești de jocul dumitale dublu, ca să iei parte, nepedepsit, la furturile unei bande de răufăcători foarte primejdioși, și că dai poliției de siguranță informații false... Ia seama, Braț-Roșu, dacă asta se adevărește, vom proceda fără cruțare împotriva dumitale.

— Vai ! sînt dezolat, dragă domnule Narcisse, răspunse Braț-Roșu dînd obrazului său de viezure o expresie de îndurerare ipocrită. Dar sper că azi mi se va face dreptate și se va ține seamă de buna mea credință.

— Asta se va vedea !

— Cum vă puteți îndoi de mine ? Oare nu v-am dat destule dovezi ? N-am fost eu acela, da sau nu,

care v-a înlesnit să prindeți în flagrant delict pe Ambroise Martial, unul din cei mai primejdioși răufăcători ai Parisului ? Fiindcă, precum se zice, ce naște din pisică, șoareci mănîncă, și neamul lui Martial vine din iad unde se va înapoia, dacă Dumnezeu e drept.

— Toate bune, dar Ambroise fusese prevenit că va fi arestat ; dacă nu veneam mai devreme de ora cînd mi-o indicaseși, ar fi scăpat.

— Mă credeți capabil, domnule Narcisse, să-l fi anunțat în taină de sosirea dumneavoastră ?

— Ceea ce știu e că m-am ales de la tîlharul ăla cu un glonte de pistol care, din fericire, mi-a găurit numai brațul.

— Păi de, domnule Narcisse, e sigur că în meseria dumneavoastră sînteți expus la asemenea neînțelegeri !...

— Ah ! dumneata numești asta neînțelegeri !

— Desigur, fiindcă fără îndoială că banditul voia să vă vîre glonțul în trup.

— În braț, în trup sau în cap, n-are importanță, nu mă plîng de asta ; fiecare slujbă are riscurile ei.

— Dar și plăcerile ei, domnule Narcisse, și plăcerile ei ! De pildă, cînd un om atît de perspicace, de îndemînatec, atît de curajos ca dumneavoastră... este de multă vreme pe urma unei bande de tîlhari, urmărindu-i din cartier în cartier, din speluncă în speluncă, cu un copoi bun ca servitorul domniei-voastre Braț-Roșu, și pe care izbutește să-i fugărească și să-i atragă într-o capcană din care nici unul nu poate scăpa, mărturisiți, domnule Narcisse, că asta e o mare plăcere...

— Aș fi de părerea dumitale, dacă acest copoi ar fi sincer, dar mă tem că nu e.

— Ah ! domnule Narcisse, credeți...

— Cred că în loc să ne indici urma, te amuzi să ne încurci și abuzezi de încrederea pe care o avem în dumneata. În fiecare zi ne făgăduiești că ne vei ajuta să punem mîna pe bandă... și ziua asta nu mai vine niciodată.

— Dar dacă ziua asta sosește azi, domnule Narcisse, după cum sînt convins, și dacă vă fac să puneți mîna pe Barbillon, pe Nicolas Martial, pe văduvă cu fiică-sa și pe Cucuvaie, va fi asta, da sau nu, o adevărată pleașcă ? Vă veți mai feri de mine ?

— Nu ne vei fi făcut un mare serviciu, pentru că avem împotriva acestei bande indicii foarte serioase, bănuieli aproape sigure, dar, din nefericire, nu avem nici o dovadă.

— Așa că un mic flagrant delict, justificînd arestarea lor, vă va ajuta, nu e așa, domnule Narcisse ?

— Fără îndoială... Și mă asiguri că n-a fost din partea dumitale o provocare în lovitura pe care au pus-o la cale ?

— Nu, pe cinstea mea ! Cucuvaia a venit să-mi propună s-o atrag pe negustoreasa de diamante la mine, cînd această chioară a aflat, prin fiul meu, că șlefuitorul Morel, care stă în strada Templului, lucra cu diamante veritabile, nu cu pietre false, și că cumătra Mathieu are adesea asupra ei valori însemnate... Am acceptat afacerea, propunînd Cucuvelei să asocieze, la această lovitură, pe Martiali și pe Barbillon, așa ca să vă cadă în mînă toată șleahta.

— Dar Învățătorul, acest om atît de primejdios, atît de puternic și de sălbatec, care era mereu cu Cucuvaia, unul din clienții obișnuiți ai tavernei ?

— Învățătorul ?... replică Braț-Roșu, prefăcîndu-se mirat.

— Da, un ocnaș evadat din închisoarea Rochefort, un anume Anselme Duresnel, condamnat pe viață. Știm că s-a desfigurat pentru a nu mai fi recunoscut... Nu știi nimic despre el ?

— Nimic... răspunse cu îndrăzneală Braț-Roșu, care avea motivele lui să mintă ; căci Învățătorul era în acel moment închis într-una din pivnițele circiumii.

— Sînt indicii serioase că el este făptuitorul unor recente asasinate. Ar fi o captură importantă.

— De șase săptămîni, nimeni nu mai știe ce e cu el.

— De aceea ți se impută că i-ai pierdut urma.

— Iar imputări, domnule Narcisse.

— Nu ne lipsesc motivele... Și cu contrabanda ?

— Nu trebuie oare să cunosc tot felul de oameni ? Pe contrabandiști ca și pe oricare alții, pentru a vă pune pe urmele lor ?... V-am informat doar despre acea țeavă în care se introduceau băuturi, plasată în afara barierii „du Trône" care răspundea într-o casă din stradă...

— Toate astea le știu, îl întrerupse Narcisse pe Braț-Roșu, dar pentru unul pe care îl denunți, ajuți poate să scape alți zece, și-ți continui astfel, nepedepsit, învîrtelile... Sînt sigur că sugi la două oi, după cum se spune.

— Ah ! Domnule Narcisse... vă asigur că nu sînt atît de hrăpăreț !

— Și mai e ceva ; în strada Templului nr. 17, locuiește o femeie, Burette, care dă împrumuturi pe amanet ; se zice că e tăinuitoarea dumitale personală.

— Ce vreți să fac, domnule Narcisse ? Se spun atîtea lucruri, lumea e atît de rea... Vă repet, sînt

nevoit să întreţin legături cu un număr cît mai mare de ticăloşi, să am chiar aerul că fac ca ei... chiar mai rău decît ei, ca să nu le dau de bănuit... dar sînt dezolat că trebuie să-i imit... sînt dezolat... Se vede că vă sînt prea devotat, ca să mă împac cu o asemenea meserie...

— Bietul de tine, te plîng din toată inima.

— Rîdeţi, domnule Narcisse... Dar dacă credeţi toate astea, de ce nu s-a făcut o descindere la Burette şi la mine ?

— O ştii prea bine... ca să nu-i speriem pe aceşti banditi, pe care de atîta timp ne promiţi să ni-i dai pe mînă.

— Şi vi-i voi da, domnule Narcisse ; pînă într-un ceas vor fi legaţi cobză, şi fără multă bătaie de cap, căci printre ei sînt trei femei ; cît despre Barbillon şi Nicolas Martial, sînt fioroşi ca nişte tigri, dar laşi ca nişte găini.

— Tigri sau găini, replică Narcisse desfăcînd pulpanele lungii sale redingote şi arătîndu-i mînerele a două pistoale ieşind din buzunarele pantalonului, am aici cu ce să le vin de hac.

— Aţi face bine să luaţi cu dumneavoastră doi oameni, domnule Narcisse ; cînd se văd încolţiţi, cei mai fricoşi devin cîteodată turbaţi.

— Voi posta pe doi din oamenii mei în sala alăturată celei în care o vei introduce pe mijlocitoare... La primul ţipăt, voi apărea la o uşă, cei doi oameni ai mei la cealaltă.

— Trebuie să vă grăbiţi, pentru că banda va sosi dintr-o clipă într-alta, domnule Narcisse.

— Fie, mă duc să-mi postez oamenii. Numai de n-ar fi şi de astă dată degeaba.

Convorbirea fu întreruptă de un fluierat, care slujea de semnal.

Braţ-Roşu se apropiă de o fereastră ca să vadă pe cine anunţă Şontorogul.

— Iat-o pe Cucuvaie. Ei bine ! acum mă credeţi, domnule Narcisse ?

— E ceva, dar nu e totul ; în sfîrşit, vom vedea, mă grăbesc să-mi postez oamenii.

Şi agentul de siguranţă dispăru pe o uşă lăturalnică.

CUCUVAIA

Mersul grăbit al Chioarei, ca şi crima pe care o comisese, îi congestionaseră faţa hidoasă ; ochiul ei verde scînteia de o bucurie sălbatică.

Şontorogul venea după ea, sărind şi şchiopătînd.

În clipa cînd cobora ultimele trepte ale scării, fiul lui Braţ-Roşu, din răutate strengărească, puse piciorul pe tivul rochiei Cucuvelei.

Această oprire bruscă o făcu pe bătrînă să se poticnească. Neputîndu-se ţine de rampă, căzu în genunchi, cu ambele mîini întinse, scăpînd preţiosul ei coş, din care alunecă o brăţară de aur împodobită cu smaralde şi perle fine...

Cucuvaia, zdrelindu-şi în cădere degetele, luă de jos brăţara ce nu scăpase vederii agere a Şontorogului, se ridică şi se aruncă furioasă asupra şchiopului care se apropie de ea cu un aer ipocrit, zicîndu-i :

— Ah ! Doamne ! Ce, ţi-ai scrîntit piciorul ?

Fără a-i răspunde, Cucuvaia îl apucă pe Şontorog de păr şi, aplecîndu-se spre obrazul lui, îl muşcă sălbatic ; sîngele ţîşni sub muşcătura ei.

Lucru ciudat ! Șontorogul, cu toată răutatea lui, cu toate că simțea o durere cumplită, nu scosese nici un vaiet, nici un strigăt...

Își șterse obrazul însîngerat și spuse cu un rîs forțat :

— Mi-ar plăcea ca altădată să nu mă mai săruți cu atîta foc...

— Broscoi răutăcios ce ești, de ce-ai pus piciorul pe fusta mea ?

— Eu ? ce-ți veni ! Îți jur că n-am făcut-o dinadins, buna mea Cucuvaie. Niciodată n-am vrut să-ți fac vreun rău... Te iubesc prea mult ; poți să mă bați, să mă îmbrînceștî, să mă muști, îți sînt credincios ca un biet cățel stăpînului său, spuse copilul pe un ton mieros.

Înșelată de ipocrizia Șontorogului, Cucuvaia îl crezu și îi răspunse :

— Perfect ! Dacă te-am mușcat fără să fii vinovat, atunci asta să fie pentru toate cîte le-ai meritat, banditule... Haide, trăiască veselia !... Azi n-am pică pe nimeni... Unde-i pungașul de tată-tău ?

— În casă... Vrei să-l chem ?...

— Nu. Martialii au venit ?

— Nu încă...

— Atunci am vreme să cobor pînă la păcătosul de Învățător, am ceva de vorbit cu el...

— Te duci în beciul Învățătorului ? întrebă Șontorogul, ascunzîndu-și, cu greutate, o bucurie diabolică.

— Ce te interesează ?

— Pe mine ?

— Da, m-ai întrebat asta cu o mutră ciudată.

— Pentru că m-am gîndit la ceva ciudat.

— Ce ?

— Că ar trebui să-i duci cel puțin niște cărți de joc, ca să nu se plictisească, reluă cu șiretenie Șontorogul, asta poate l-ar mai distra... Nu se joacă acum decît cu șobolănii care-l mușcă ! Și în jocul ăsta cîștigă totdeauna dar, pînă la urmă, se satură.

Cucuvaia rîse cu hohote la această glumă proastă și-i spuse șchiopului :

— Ptiu, nu cunosc nici un puști care să fie mai stricat ca golanul ăsta... du-te și adu-mi o lumînare, să-mi luminezi drumul cînd o să cobor la Învățător... Și să mă ajuți să deschid ușa, știi că singură nu pot nici măcar s-o împing.

— Vai ! nu, e prea întuneric în pivniță, răspunse Șontorogul dînd din cap.

— Cum ! cum ! ție care ești afurisit ca un drac, ți-e frică ?... Aș vrea s-o văd și p-asta... Hai, du-te repede și spune-i lui tată-tău că mă înapoiez numaidecît, că sînt cu orbul, că vorbim de nunta noastră... ei ! ei ! ei ! adăugă baba rînjind, haide, grăbește-te, vei fi cavaler de onoare și, dacă ești drăguț, o să-mi ții trena...

Șontorogul, îmbufnat, se duse să caute o lumînare.

Între timp, Cucuvaia, beată de succesul furtului săvîrșit, băgă mîna dreaptă în coș ca să pipăie bijuteriile prețioase dinăuntru.

Voia să coboare în pivnița Învățătorului pentru a ascunde deocamdată comoara, și nu pentru a se bucura, potrivit obiceiului ei, de chinurile noii sale victime.

Vom spune numaidecît de ce Cucuvaia, cu consimțămîntul lui Braț-Roșu, îl aruncase pe Învățător în aceeași tainiță subterană, în care acest tîlhar îl zvîrlise odinioară pe Rudolf.

Șontorogul, ținînd sfeșnicul, reapăru în ușa cîrciumii.

Cucuvaia îl urmă în sala scundă unde se deschidea chepengul lat cu două capace, pe care îl cunoaștem.

Fiul lui Braț-Roșu, ferind flacăra lumînării în căușul palmei, și mergînd înaintea bătrînei, coborî încet o scară de piatră, povîrnită, la capătul căreia se găsea ușa masivă a cavoului care era cît p-aci să fie mormîntul lui Rudolf.

Ajuns la capătul scării de jos, Șontorogul șovăi s-o urmeze pe Cucuvaie.

— Ei bine !... leneș afurisit... înaintează, îl îndemnă ea, întorcîndu-se spre băiat.

— Doamne, cît e de întuneric... Și-apoi mergi atît de repede, Cucuvaio ! Mai bine mă înapoiez și-ți las ție lumînarea.

— Și ușa beciului, prostule ?... Pot oare s-o deschid eu singură ? Vii odată, sau nu ?

— Nu... mi-e tare frică.

— Ia seama să nu viu eu la tine...

— Dacă mă amenințI, mă duc sus...

Și Șontorogul făcu cîțiva pași înapoi.

— Ei, bine ! ascultă, fii cuminte, zise Cucuvaia abia stăpînindu-și furia, și-o să capeți ceva...

— Așa mai înțeleg și eu ! răspunse băiatul apropiindu-se ; dacă-mi vorbești astfel faci din mine ce vrei, mătușă Cucuvaie.

— Hai, ia-o înainte, sînt grăbită...

— Da ; dar făgăduiește-mi că mă lași să-l sîcîi pe Învățător.

— Altă dată, azi n-am vreme.

— Numai nițel ; lasă-mă să-l fac să spumege oleacă de furie.

— Altă dată... Îți spun că azi sînt grăbită...

— Dar de ce vrei să deschizi ușa „apartamentului" lui ?

— Asta nu te privește. Haide, ai isprăvit? Martialii trebuie să fie sus și vreau să vorbesc cu ei... Fii ascultător și n-o să-ți pară rău... Vino.

— Vezi cît de mult te iubesc, Cucuvaio? Fac tot ce vrei, răspunse Șontorogul, înaintînd cu încetineală.

Lucirea palidă, pîlpîitoare a lumînării, aruncînd raze slabe în gangul întunecat, proiecta umbra hidosului infirm pe zidul muced, coșcovit, de pe care picura umezeala.

În fundul gangului, prin semiobscuritate, se vedea bolta joasă, turtită a intrării pivniței, ușa masivă legată în fier și, detașîndu-se din umbră, șalul roșu și boneta albă a Cucuvelei.

Mulțumită sforțărilor ei și ale Șontorogului, ușa se deschise scîrțîind din balamalele ruginite.

O boare umedă răzbi din acea vizuină, întunecată ca noaptea.

Lumînarea pusă jos răspîndea cîteva luciri pe primele trepte ale scării de piatră, restul pierzîndu-se în beznă.

Un țipăt, sau mai bine zis un răget sălbatic se auzi din adîncul cavoului.

— Ah! iată-l pe Ucigaș că dă bună ziua mămicii lui, zise cu ironie Cucuvaia.

Și coborî cîteva trepte ca să ascundă coșul în vreun colț.

— Mi-e foame! strigă Învățătorul cu vocea tremurînd de furie; vreți să mă lăsați să mor ca pe o fiară turbată?

— Ți-e foame, cotoi bătrîn? întrebă Cucuvaia, izbucnind în rîs, ei bine!... Suge-ți degetul...

Se auzi zgomotul unui lanț tras cu violență... Apoi un geamăt de furie reținută.

— Ia seama ! Ia seama ! o să-ţi faci iar o bubă la picior, ca la ferma Bouqueval. Bietul meu tată ! rînji Şontorogul.

— Are dreptate copilul ăsta : stai liniştit, banditule, interveni Chioara ; belciugul şi lanţul sînt solide, sînt de la moş Micou, care nu vinde decît marfă bună. E şi vina ta ; de ce te-ai lăsat legat în timpul somnului ? După treaba asta n-a mai fost nevoie decît să-ţi prindă inelul şi lanţul de picior şi să te coboare aici, la răcoare, ca să te conserve, crai bătrîn !

— E păcat, o să mucezească aici, zise Şontorogul.

Se auzi din nou zgomotul lanţului.

— Ei ! ei ! Învăţătorul sare ca un cărăbuş legat de lăbuţă, zise bătrîna. Parcă-l văd.

— Cărăbuşule ! Porneşte-n zbor, zbor, zbor !... Bărbatul tău e-nvăţător ! începu să fredoneze Şontorogul.

Această digresiune spori veselia Cucuvelei.

Băgîndu-şi coşul într-o adîncitură provenită din surparea zidului, bătrîna urmă, ridicîndu-se :

— Vezi tu, ucigaşule...

— Nu vede, spuse Şontorogul...

— Copilul ăsta are dreptate ! Ei bine, auzi tu, banditule ? Nu trebuia s-o faci pe înduioşatul, cînd ne înapoiam de la fermă, şi să mă împiedici s-o pocesc cu vitriolul meu pe hoţoaica aia. Pe lîngă asta, mi-ai mai vorbit de remuşcări care începeau să te chinuiască. Am văzut că plămada ta de adevărat bandit începea să se acrească, să miroasă a cinste, cum s-ar zice a denunţător, şi că într-o bună zi ai putea să ne înghiţi pe toţi, bătrîn fără minte ce eşti, şi atunci...

— Atunci bătrînul fără vedere te va înghiți mai întîi pe tine, Cucuvaio, fiindcă îi e foame! strigă Șontorogul.

Și deodată, din toate puterile, o împinse pe bătrînă de la spate.

Cucuvaia căzu cu fața înainte scoțînd o înjurătură cumplită.

Se auzi cum se rostogolea pe scara de piatră...

— Sîc... sîc... sîc... ține-te bine, Cucuvaio, ține-te bine... iar tu, bătrîne, aruncă-te pe ea! adăugă Șontorogul.

Apoi, înșfăcînd coșul de unde o văzuse pe bătrînă că-l ascunsese, urcă repede scara și izbucni într-un rîs sălbatic:

— Iată un brînci care face mai mult decît cel de adineauri, nu-i așa, Cucuvaie? De rîndul ăsta nu mă mai poți mușca pînă mi-o da sîngele. Ah! credeai că nu mă răzbun? Mulțumesc, și-acum îmi curge sîngele.

— Am prins-o... oh!... Am prins-o... strigă Învățătorul din fundul cavoului.

— Dacă ai prins-o bătrîne, o împărțim pe din două, strigă Șontorogul, rînjind.

Și se opri pe ultima treaptă a scării.

— Ajutor! gemu Cucuvaia cu vocea gîtuită.

— Mulțumesc... Șontorogule, exclamă Învățătorul, mulțumesc! și se auzi cum scotea un oftat plin de o bucurie înspăimîntătoare.

— Oh! te iert de tot răul ce mi l-ai făcut, și, ca să te răsplătesc, o s-o auzi pe Cucuvaie cîntînd! Ascultă cum cobește a moarte!

— Bravo!... iată-mă în loja de rangul întîi! spuse Șontorogul, așezîndu-se pe treapta de sus a scării.

Șontorogul, aflat pe prima treaptă a scării, ridică luminarea ca să urmărească scena cumplită ce avea să se desfășoare în adîncul pivniței, dar bezna era de nepătruns... o lumină atît de slabă nu o putea risipi.

Fiul lui Braț-Roșu nu putea deslușì nimic.

Lupta dintre Învățător și Cucuvaie era surdă, înverșunată, fără o vorbă, fără un țipăt.

Numai din timp în timp se auzeau gîfîiturile sau răsuflarea înăbușită care însoțește totdeauna eforturile violente.

Șontorogul, așezat pe treapta de piatră, porni atunci să dea din picioare, în ritmul specific spectatorilor nerăbdători să vadă începînd reprezentația, apoi dădu un chiot întocmai ca obișnuiții galeriei teatrelor bulevardiere :

— Hei ! cortina, piesa, muzica !

— Oh ! Acum o să fac din tine ce o să vreau, mormăi Învățătorul din fundul hrubei, și tu o să...

O mișcare disperată a Cucuvelei îi întrerupse vorba. Se zbătea cu energia pe care ți-o dă groaza de moarte.

— Mai tare, nu se aude nimic ! strigă Șontorogul.

— Poți să mă muști de mînă cît poftești, te țin cum vreau, scrîșni Învățătorul.

Apoi, reușind să o stăpînească pe Cucuvaie, adăugă :

— Așa... Acum ascultă...

— Șontorogule, cheamă pe tată-tău ! strigă Cucuvaia cu vocea gîfîită, istovită. Ajutor!... Ajutor!...

— Daţi afară pe bătrînă ! ne împiedică să auzim, strigă micul şchiop, izbucnind în rîs ; să se isprăvească odată !

Strigătele Cucuvelei nu puteau străbate două etaje subterane.

Mizerabila, văzînd că nu poate aştepta nici un ajutor de la fiul lui Braţ-Roşu, voi să facă o ultimă încercare.

— Şontorogule, du-te după ajutor, îţi dau coşul meu, e plin de bijuterii... e acolo sub o piatră.

— Ce dărnicie ! Mulţumesc, doamnă... L-am luat singur... Ascultă cum zornăie... răspunse Şontorogul, clătinîndu-l. Dar dă-mi, de pildă, pentru zece centime o plăcintă caldă, şi alerg să-l aduc pe tata !

— Fie-ţi milă de mine, şi...

Cucuvaia nu mai putu continua.

Se făcu din nou linişte.

Micul şchiop reîncepu să bată cu picioarele măsura pe piatra scării unde era ghemuit, tot repetînd acelaşi strigăt :

— Nu mai începe odată ? Hei, cortina, sau fac scandal ! Piesa ! Muzica !

— Acum, Cucuvaio, nu o să mă mai ameţeşti cu ţipetele tale, continuă după cîteva minute Învăţătorul, în care răstimp reuşise desigur să-i pună un căluş. Înţelegi, reluă el cu o voce cavernoasă, că nu vreau să termin cu tine prea repede. Tortură pentru tortură ! M-ai făcut destul să sufăr. Trebuie să-ţi vorbesc mult înainte de a te omorî... da... mult... asta va fi groaznic pentru tine... Ce agonie, hai ?

— Să nu faci prostii, ei, bătrîne ! strigă Şontorogul ridicîndu-se puţin ; trage-i o bătaie, dar să n-o vatemi prea tare. Spui că vrei s-o omori... E-o glumă, nu e aşa ? Eu ţin la Cucuvaia mea. Ţi-am

încredințat-o, dar să mi-o dai înapoi, să nu mi-o schilodești, nu vreau s-o omori pe Cucuvaie, sau de nu, mă duc să-l chem pe tata.

— Fii liniștit, n-o să aibă decît ce merită... O lecție care o să-i folosească... răspunse Învățătorul ca să-l liniștească pe Șontorog, de teamă ca șchiopul să nu se ducă după ajutor.

— E în regulă, bravo! iată că începe piesa, exclamă fiul lui Braț-Roșu, care nu credea că Învățătorul o amenință serios pe bătrînă.

— Să stăm dar de vorbă, Cucuvaio, continuă Învățătorul, cu glas potolit. Mai întîi, vezi tu, de cînd cu ferma de la Bouqueval, cînd mi-au apărut în fața ochilor toate crimele noastre. s-a petrecut în mine o schimbare ciudată... Da, m-am îngrozit atunci de cruzimea mea din trecut... Întîi nu ți-am îngăduit s-o chinuiești pe Guristă, dar asta încă nu era mare lucru... Încătușîndu-mă aici, în această pivniță, făcîndu-mă să îndur frigul și foamea, dar scăpînd de tine, m-ai lăsat cu totul pradă gîndurilor înspăimîntătoare. Oh! tu nu știi ce înseamnă să fii singur...

— Ia seama, bătrîne, strigă Șontorogul, intri în rolul tragedianului Moessard... Le-am mai auzit! Le-am mai auzit!

Învățătorul nu dădu atenție vorbelor Șontorogului.

— Te miri, Cucuvaio, că mă auzi vorbind așa? Dacă aș fi continuat să mă amețesc, fie prin alte sîngeroase nelegiuiri, fie prin beția sălbatică a vieții de ocnă, niciodată nu s-ar fi petrecut în mine această schimbare fericită, o știu prea bine... Dar singur, dar orb, ros de remușcări care nu iartă, la ce să te gîndești? La noi crime? Cum să le săvîr-

șești ? La o evadare ? Cum să evadezi ? Și dacă aș evada... unde m-aș duce ?... ce aș face cu libertatea ? Nu, trebuie să trăiesc de-acum înainte într-o noapte eternă, între spaimele căinței și groaza de nălucirile care mă urmăresc... Cîteodată totuși... o rază slabă de nădejde... lucește în mijlocul tenebrelor mele... un moment de liniște vine după orele de zbucium... Da... cîteodată izbutesc să alung spectrele care mă înconjoară, opunîndu-le amintirile unui trecut cinstit și pașnic, întorcîndu-mă cu gîndul la primii ani ai tinereții, ai copilăriei mele... Din fericire, vezi tu, ce-i mai mari scelerați au cel puțin, cîțiva ani plini de pace și de puritate pe care îi pot opune anilor de crimă și de sînge. Nu te naști ticălos... Cei mai perverși dintre oameni au avut parte de candoarea gingașă a copilăriei, au cunoscut blîndele bucurii ale acelei vîrste fermecătoare. Astfel, cîteodată, ți-o repet, resimt o mîngîiere amară, zicîndu-mi : Sînt în ceasul de față sortit disprețului tuturor, dar a fost o vreme în care eram iubit, în care eram ocrotit, fiindcă eram bun și nu făceam rău nimănui... Vai ! sînt silit să mă refugiez în trecut... cînd pot... numai acolo găsesc oarecare liniște...

Rostind aceste din urmă cuvinte, glasul Învățătorului își pierduse asprimea ; acest om neînfrînt părea mișcat adînc, și adăugă :

— Uite, vezi tu, salvatoarea înrîurire a acestor gînduri este atît de puternică, încît furia mea se potolește, curajul, forța, voința îmi lipsesc ca să te pot pedepsi... nu... nu mie mi-e dat să-ți vărs sîngele...

— Bravo, bătrîne ! Vezi tu, Cucuvaie, că era o glumă !... strigă Șontorogul, aplaudînd.

— Nu, nu mie mi-e dat să-ți vărs sîngele, repetă Învățătorul, ar fi o crimă, și-mi sînt de-ajuns

trei strigoi și apoi, cine știe, poate într-o zi o să te căiești și tu.

Vorbind astfel, Învățătorul lăsase Cucuvelei puțină libertate în mișcări.

Ea se folosi de acest moment pentru a apuca stiletul pe care, după uciderea Sarei, îl ascunsese în sîn și-i dădu banditului o puternică lovitură. În acest fel credea că va scăpa.

Învățătorul scoase un țipăt de durere.

Reizbucnirea furioasă a urii lui, a setei de răzbunare, a turbării, a instinctelor lui sîngeroase, redeșteptate brusc și întărîtate de acest atac neașteptat, explodară cumplit, întunecîndu-i judecata, și așa destul de tulburată de atîtea zguduiri.

— Ah ! viperă, ți-am simțit colții ! strigă el cu vocea cutremurată de furie, strîngînd-o cu putere pe Cucuvaie, care crezuse o clipă că i-a scăpat din mînă ; te tîrai pe nesimțite, hai ? adăugă el din ce în ce mai rătăcit ; dar te voi strivi, viperă sau cucuvaie... Așteptai, fără îndoială, sosirea fantomelor... Da, pentru că în tîmple îmi zvîcnește sîngele, urechile îmi țiuie, mi se învîrte capul, ca și cînd ar fi să vină... Da, nu mă înșel... Oh ! iată-le... înaintează din adîncul tenebrelor, se apropie... Cît sînt de palide, și sîngele lor cum curge, roșu și aburind... Asta te sperie, te zbați... Ei bine ! fii liniștită, n-o să le vezi, nu, nu vei vedea fantomele... Mi-e milă de tine... Te voi orbi... Vei fi ca mine, fără vedere...

Aici Învățătorul făcu o pauză.

Cucuvaia scoase un țipăt atît de cumplit, încît Șontorogul, speriat, sări în picioare.

Strigătele groaznice ale Cucuvelei păreau să pună vîrf beției furibunde a Învățătorului.

— Cîntă, șopti el, cîntă, Cucuvaie, cîntecul tău de moarte... Ești fericită, nu mai poți vedea cele trei fantome ale victimelor noastre, bătrînelul din strada Roule, femeia înecată, negustorul de vite... Eu îi văd... se apropie, mă ating... Vai ! Cît le e de frig, vai !

Ultima licărire de luciditate a acestui mizerabil se stinse în acest țipăt de spaimă. Apoi învățătorul nu mai rațiună, nu mai vorbi, se puse pe lucru răgînd ca o fiară care nu ascultă decît de instinctul sălbatic al distrugerii, din voluptatea de a distruge.

Se petrecu atunci ceva înspăimîntător în bezna hrubei. Se auzi o tropăială grăbită, întreruptă, la diferite intervale, de un zgomot surd, ca acela provocat de o cutie de os izbită puternic de o piatră.

Vaiete stridente, convulsive și un hohot de rîs diabolic însoțeau fiecare din aceste lovituri.

Apoi se auzi un horcăit de agonie... După care nu se mai auzi nimic. Doar tropăitul furios, loviturile surde și repetate care continuau fără întrerupere...

Curînd un zgomot depărtat de pași și de voci ajunse pînă în adîncul pivniței... Niște raze de lumină se iviră la intrarea pasajului subteran.

Șontorogul, înghețat de groază din pricina scenei demențiale la care asistase fără să vadă, zări deodată mai mulți oameni, purtînd lanterne și coborînd în grabă scara. Într-o clipă, pivnița fu invadată de mai mulți agenți de siguranță, în fruntea cărora se afla Narcisse Borel... Niște gardieni municipali întregeau grupul.

Șontorogul fu surprins pe primele trepte ale beciului, ținînd încă în mînă coșul Cucuvelei.

Narcisse Borel împreună cu cîțiva dintre ai săi coborîră în hruba Învățătorului.

Se opriră brusc, izbiți de un spectacol înfiorător. Înlănțuit cu piciorul de un bolovan enorm, așezat în mijlocul pivniței, Învățătorul, oribil la vedere, monstruos, cu părul zbîrlit, cu barba lungă, cu gura plină de spume, îmbrăcat în zdrențe pline de sînge, se învîrtea ca o fiară sălbatică în jurul tainiței lui, tîrînd de picioare cadavrul Cucuvelei al cărui cap era spart și strivit.

A fost nevoie de o luptă aprigă ca să i se smulgă resturile însîngerate ale complicei sale și ca să poată fi legat.

După o rezistență îndîrjită, reușiră să-l aducă în sala scundă a cîrciumii lui Braț-Roșu, o încăpere întunecoasă, luminată de o singură fereastră.

Acolo se aflau, cu cătușe la mîini și sub o pază strictă, Barbillon, Nicolas Martial, mama și sora lui.

Fuseseră arestați în clipa cînd o tîrau pe mijlocitoarea de diamante ca s-o sugrume.

Aceasta își revenea în simțiri în altă odaie.

Întins la pămînt, de-abia stăpînit de doi agenți, Învățătorul, ușor rănit la braț de Cucuvaie, dar total abrutizat, sufla, mugea ca un taur dus la tăiere. Din cînd în cînd, trupul lui zvîcnea convulsiv. Barbillon, cu capul plecat, cu fața plumburie, cu buzele decolorate, cu privirea fixă și sălbatică, cu părul lui lung și neted căzîndu-i pe gulerul bluzei albastre, ședea pe o bancă. Înfățișarea tinerească a acestui nenorocit (avea abia optsprezece ani), trăsăturile lui de copilandru, de pe acum ofilite, făceau și mai deplorabil aspectul hidos pe care desfrîul și crima îl imprimaseră chipului său.

Nepăsător, nu scotea o vorbă.

Nu puteai ghici dacă această nesimțire aparentă se datora încremenirii sau unei energii neputin-

cioase ; respirația îi era precipitată ; din timp în timp, cu mîinile încătușate, își ștergea sudoarea care îi acoperea fruntea lividă.

Lîngă el ședea Tărtăcuța ; boneta îi fusese smulsă, părul ei gălbui, strîns la ceafă cu un șiret, atîrna în cîteva șuvițe rare și lungi. Mai mult mînioasă decît abătută, cu obrajii scofîlciți și gălbejiți, ușor colorați, își privea cu dispreț fratele care ședea doborît pe un scaun în fața ei.

Prevăzînd soarta care îl aștepta, banditul, prăbușit, cu capul plecat, cu genunchii tremurători, era prăpădit de frică ; dinții îi clănțăneau convulsiv și scotea gemete înăbușite.

Singura care nu pierduse nimic din îndrăzneala ei era mama Martial, văduva ghilotinatului. Cu fruntea sus, arunca în jurul ei priviri înfruntătoare ; această mască de bronz nu trăda nici cea mai mică emoție... Totuși, văzîndu-l pe Braț-Roșu care era adus în sala scundă, după ce fusese pus să asiste la percheziția amănunțită pe care comisarul împreună cu grefierul o operase în toată casa, văzîndu-l, după cum spuneam, pe Braț-Roșu, trăsăturile văduvei se crispară fără să vrea ; ochii ei, de obicei spălăciți, se aprinseră ca la o viperă stîrnită ; buzele ei strînse se decolorară, și își încordă brațele încătușate... Apoi, ca și cum i-ar fi părut rău de această manifestare mută de furie și de ură neputincioasă, își stăpîni emoția și redeveni rece ca gheața.

În timp ce comisarul asistat de grefier, dresa procesele verbale, Narcisse Borel, frecîndu-și mîinile, arunca o privire satisfăcută capturii însemnate ce o făcuse și care scăpa Parisul de o bandă de ucigași primejdioși ; dar, mărturisindu-și cît de folositor îi

fusese Braţ-Roşu în această împrejurare, nu se putu opri de a-i arunca o privire recunoscătoare şi plină de tîlc.

Tatăl Şontorogului trebuia să împartă, pînă la judecată, soarta celor pe care îi denunţase ; avea ca şi ei cătuşe la mîini, tremura chiar mai mult decît ei, era consternat, schimonosindu-şi din răsputeri chipul de viezure, ca să-i dea o expresie deznădăjduită, şi scotea nişte suspine jalnice. Îmbrăţişa pe Şontorog, ca şi cum ar fi căutat o alinare în aceste mîngîieri părinteşti.

Şchiopul părea puţin sensibil la aceste dovezi de dragoste ; aflase că, pînă la noi dispoziţii, va fi transferat în închisoarea tinerilor deţinuţi.

— Ce nenorocire, să-l părăsesc pe fiul meu iubit ! exclamă Braţ-Roşu, simulînd înduioşare ; dumneata şi cu mine, doamnă Martial, sîntem cei mai nenorociţi, fiindcă ne despart de copiii noştri.

Văduva nu-şi mai putu stăpîni sîngele rece, fiind convinsă de trădarea lui Braţ-Roşu, pe care o presimţise, şi strigă :

— Eram sigură că tu l-ai vîndut pe fiul meu de la Toulon. Ţine, Iudă ! Şi-l scuipă în faţă. Ne vinzi capul, fie ! Dar se vor vedea morţi frumoase, morţi demne de adevăraţii Martiali !

— Da, nu vom şovăi în faţa morţii ! adăugă Tărtăcuţa cu o exaltare sălbatică.

Văduva, aruncîndu-i lui Nicolas o privire plină de un dispreţ zdrobitor, spuse fiicei ei :

— Laşul ăsta o să ne compromită pe eşafod !

După cîteva clipe, văduva şi Tărtăcuţa, însoţite de doi agenţi, se urcau într-o trăsură ca să fie duse la Saint-Lazare.

Barbillon, Nicolas și Braț-Roșu fură duși la închisoarea „Force". Învățătorul fu dus la depozitul Prefecturii de Poliție, unde erau celule destinate temporar alienaților.

SOSIREA CECILYEI

„Răul pe care-l fac cei răi fără s-o știe, e adesea mai crud decît cel pe care vor să-l facă."

SCHILLER, *Wallenstein*, actul al II-lea

La cîteva zile după asasinarea doamnei Séraphin, moartea Cucuvelei și arestarea bandei de răufăcători surprinși la Braț-Roșu, Rudolf se duse în casa din strada Templului.

Precum am mai spus, vrînd să se întreacă în șiretenie cu Jacques Ferrand, să descopere crimele lui ascunse, să-l silească să le repare și să-l pedepsească fără cruțare în cazul că, prin iscusință și ipocrizie, mizerabilul ar reuși să scape de sancțiunea legilor, Rudolf adusese, dintr-o închisoare din Germania, o metisă, nedemna soție a negrului David.

Sosită în ajun, această creatură, pe cît de frumoasă pe atît de perversă, pe cît de încîntătoare pe atît de primejdioasă, primise îndrumări amănunțite din partea baronului de Graün.

Am văzut din ultima discuție a lui Rudolf cu madam Pipelet, că aceasta o propusese cu multă dibăcie doamnei Séraphin, ca servitoare la notar în locul Luizei Morel ; menajera se arătase binevoitoare față de aceste recomandări și făgăduise să stea de vorbă cu Jacques Ferrand, ceea ce și făcuse

în termeni cît se poate de favorabil pentru Cecily ; aceasta se întîmplase chiar în dimineața zilei în care doamna Séraphin fusese înecată.

Rudolf venea deci să se intereseze de angajarea Cecilyei.

Spre marea lui mirare, intrînd în loja portarului, îl găsi pe acesta culcat, deși era unsprezece dimineața, și pe Anastasia lîngă patul lui, întinzîndu-i o băutură.

Alfred, cu fruntea și ochii dispărînd sub o bonetă imensă de bumbac, nu răspundea Anastasiei ; aceasta presupuse că omul ei doarme și trase perdelele patului. Întorcîndu-se, îl zări pe Rudolf.

Îndată, după obiceiul ei, luă poziție de drepți, și salută milităreşte cu mîna la perucă.

— Sluga dumitale, rege al locatarilor, mă vedeți tulburată, năucită, istovită. E mare dandana în toată casa... fără a socoti că Alfred e de ieri la pat.

— Dar ce are ?

— Oare se mai poate întreba ?

— Cum ?

— Tot chestia pe care o știi. Monstrul se îndîrjește din ce în ce mai mult împotriva lui Alfred, mi-l scoate din fire, de nu știu ce să mă mai fac cu el...

— Tot Cabrion ?

— Tot.

— Dar ce, e un diavol ?

— Voi sfîrși prin a crede că e, domnule Rudolf ; fiindcă nemernicul ăsta simte mereu cînd sînt plecată... De abia întorc spatele, că hop ! e aici pe capul bătrînului meu drag, care nu se poate apăra nici cît un copil. Nu mai departe decît ieri, pe cînd mă aflam la domnul Ferrand, notarul, unde s-au petrecut și acolo niște chestii...

— Și Cecily ? întrebă repede Rudolf. Veneam să aflu...

— Vă rog, rege al locatarilor mei, nu mă încurcați, am atîtea, atîtea lucruri să-ți spun, încît mă zăpăcesc dacă-mi tai firul vorbei.

— Haide... te ascult...

— Mai întîi, în ce privește casa, închipuie-ți că mama Burette a fost arestată.

— Cămătăreasa de la al doilea ?

— Doamne, da ; pare că avea meserii ciudate, afară de cea de cămătăreasă ! Mai era și tăinuitoare, provocatoare, denunțătoare, hoață, proxenetă, ademenitoare de fete, negustoreasă de vechituri, gheșeftăreasă, în sfîrșit, tot ce ține de pungășie, și ceea ce e mai rău, e că vechiul ei amant, Braț-Roșu, principalul nostru chiriaș, e și el arestat... Îți spun, se cutremură casa !

— Arestat și... Braț-Roșu ?

— Da, în cîrciuma lui de pe Champs-Elysées ; l-au arestat și pe fiul său, Șontorogul, afurisitul ăla de băiat... Și se spune că s-au petrecut niște omoruri, că era acolo o bandă de tîlhari, iar Cucuvaia, una din prietenele mamei Burette, a fost sugrumată și că, dacă poliția nu venea la timp, ar fi fost asasinată și doamna Mathieu, mijlocitoare de pietre scumpe, aceea care dădea de lucru bietului Morel... Ce zici de noutățile astea !

— Braț-Roșu arestat ! Cucuvaia moartă ! își spuse Rudolf uluit ; groaznica bătrînă și-a meritat soarta ; biata Floarea-Mariei e, în sfîrșit, răzbunată.

— Asta despre cele petrecute aici... fără să mai vorbesc de noua ticăloșie a lui Cabrion : o să termin curînd și cu tîlharul ăsta... O să vezi ce-o să pățească ! Cînd a fost arestată mama Burette și cînd am aflat că și Braț-Roșu, principalul nostru chiriaș, a fost ridicat, i-am spus bătrînului meu : „Du-te

numaidecît la proprietar și spune-i că Braț-Roșu e închis". Alfred pleacă. După vreo două ceasuri se întoarce, dar în ce hal, în ce stare, alb ca o rufă și sufiînd ca un bou.

— Ce-a mai fost ?

— O să vezi, domnule Rudolf ; închipuie-ți că, la doi pași de aici, e un zid mare, alb ; Alfred, plecînd de acasă, se uita la întîmplare pe zidul acela și ce vede scris cu cărbune în litere mari ? Pipelet-Cabrion, cele două nume unite printr-o linioară (ei bine, această trăsătură de unire cu acel scelerat îl supărase cel mai mult pe scumpul meu bărbat). Bine, asta începe să-l întoarcă pe dos ; zece pași mai departe, ce vede pe poarta mare de la Temple ? Iar Pipelet-Cabrion, tot cu o trăsătură de unire, mai departe, la fiecare pas, domnule Rudolf, vede scrise aceste blestemate nume pe zidurile caselor, pe uși, peste tot : Pipelet-Cabrion. Bătrînul meu începe să vadă stele verzi, i se părea că toți trecătorii se uitau la el, își trăgea pălăria peste ochi, atît îi era de rușine. O ia pe bulevard, crezînd că golanul de Cabrion și-a limitat provocările la strada Templului ! Da' de unde : pe tot lungul bulevardelor, în fiecare loc pe care se putea scrie, mereu Pipelet-Cabrion, să mori, nu alta ! În sfîrșit, bietul om, a ajuns atît de tulburat la proprietar, că, după ce s-a bîlbîit, s-a zbătut, a bolborosit vrute și nevrute timp de un sfert de ceas în fața acestuia, încît tipul n-a priceput nimic din ceea ce Alfred îi înșirase pînă atunci, l-a dat afară făcîndu-l de prost bătrîn și i-a spus să mă trimită pe mine ca să-i lămuresc chestia. Bine ! Alfred pleacă, și o ia pe alt drum ca să nu mai vadă numele scrise pe ziduri... Ei bine, ce crezi ?...

— Tot Pipelet și Cabrion !

— Chiar așa cum spui ; așa că bietul de el mi-a sosit aici năucit, aiurit, vrînd să fie singur. Îmi povestește tărășenia, îl potolesc cum pot, îl las și plec cu domnișoara Cecily la notar... Fata purta un costum frumos, de țărancă din Germania, ținînd seama că de abia sosise, și nu avusese vreme să se îmbrace altfel, așa cum trebuia să-i spun domnului Ferrand. Crede-mă, dacă vrei, am văzut multe fete frumoase, am avut și eu primăvara mea, dar nicicînd n-am văzut (punîndu-mă și pe mine la socoteală) o tînără care să se poată nici pe departe măsura cu Cecily... Are mai ales în privirea ochilor ei mari, negri și tîlhărești... ceva ceva... în sfîrșit, nu se știe ce e ; dar, de bună seamă... e ceva care te izbește... Ce ochi ! În sfîrșit, iată : pe Alfred nu-l bănuiesc ; ei bine ! prima oară cînd Cecily s-a uitat la el, s-a făcut roșu ca un rac, dragul de el... Preț de un ceas s-a foit pe scaun, ca și cum ar fi șezut pe urzici ; mi-a mărturisit apoi că nu știa de ce, dar privirea Cecilyei îi amintea de nerușinatul de Bradamanti care-l făcea pe prostul de Alfred să roșească povestindu-i despre femeile sălbatice pe care le cunoscuse șarlatanul.

— Dar notarul ? Notarul ?

— Ajung și la el, domnule Rudolf. Era pe la șapte seara cînd am ajuns la domnul Ferrand ; îi spun portarului să-și vestească stăpînul că a venit doamna Pipelet cu servitoarea despre care îi vorbise doamna Séraphin. La aceste vorbe, portarul scoate un suspin și mă întreabă dacă am aflat ce i se întîmplase doamnei Séraphin. I-am spus că nu... Ah ! domnule Rudolf, iacă altă nenorocire !

— Ce anume ?

— Séraphinoaia s-a înecat în timpul unei excursii la țară unde se dusese cu una din rudele ei.

— Înecată!... Excursie la țară iarna !... se miră Rudolf.

— Doamne, da, domnule Rudolf, înecată... Cît despre mine asta mă miră mai mult decît mă îndurerează, că de cînd cu nenorocirea acelei biete Luiza, pe care ea o denunțase, n-o mai puteam suferi pe Séraphinoaia. Așa că, zău, îmi zic : S-a înecat, ei bine, la urma urmei n-o să mor din asta... iată cum sînt eu.

— Și domnul Ferrand ?

— Portarul îmi spune la început că nu crede că-l poț vedea pe stăpînul lui, și mă roagă să aștept, dar, după o clipă, se înapoiază să mă ia... Traversăm curtea și intrăm într-o odaie de la parter.

Nu se afla acolo decît o lumînărică. Notarul ședea lîngă căminul în care mocnea un rest de jăratec... Ce magherniță ! Nu-l văzusem niciodată pe domnul Ferrand... Doamne, Doamne, cît e de urît ! Iată încă unul care în zadar mi-ar fi oferit tronul Arabiei, ca să-l înșel pe Alfred...

— Și notarul a fost impresionat de frumusețea Cecilyei ?

— Poți să știi, cu ochelarii lui verzi ?... Un astfel de țîrcovnic nu pare să se priceapă la femei. Totuși, cînd am intrat amîndouă la el, l-am văzut tresărind ; era fără îndoială mirat să vadă costumul alsacian al Cecilyei ; căci avea înfățișarea (de o sută de miliarde de ori în mai bine), a vînzătoarelor de mături, cu juponul ei scurt și frumoasele ei picioare în ciorapi albaștri cu bordură roșie. Măi, să fie !... ce pulpă !... și glezna atît de subțire !... și pantofii atît de mici !... pînă la urmă notarul se zăpăci privind-o.

— Era desigur ciudățenia portului Cecilyei care l-a surprins ?

— Să o credem, dar momentul picant se apropia. Din fericire, mi-am amintit de zicala dumitale, domnule Rudolf, asta a fost salvarea mea.

— Care zicală ?

— O știi : „E destul ca unul să vrea, iar celălalt să nu vrea sau ca unul să nu vrea, iar celălalt să vrea". Atunci mi-am zis : Trebuie să scap pe regele locatarilor mei de nemțoaica lui, băgînd-o în slujbă la stăpînul Luizei. Curaj ! o să fac o glumă și iată că spun notarului, fără să-i dau răgaz să răsufle : „Scuză-mă, domnule, dacă nepoata mea se prezintă îmbrăcată după moda țării ei ; dar abia a sosit, și n-are decît îmbrăcămintea asta, iar eu n-am cu ce să-i procur alta, mai ales că nu știu dacă va mai fi nevoie ; căci am venit numai fiindcă dumneata ai spus doamnei Séraphin că ești de acord să o vezi pe Cecily, după bunele recomandații ce i le dădusem ; dar nu cred că va fi pe placul dumitale".

— Foarte bine, doamnă Pipelet.

— „Dar de ce nu mi-ar conveni nepoata dumitale ? mă întrebă notarul care se reașezase lîngă foc și părea că se uita la noi pe deasupra ochelarilor." „Fiindcă Cecilyei începe să-i fie dor de acasă. E numai de trei zile aici și vrea să se înapoieze, chiar de ar fi să cerșească pe drum, vînzînd măturele ca fetele din țara ei." „Și dumneata, care ești ruda ei, răspunse domnul Ferrand, ai îngădui așa ceva ?" „De, domnule, sînt ruda ei, e adevărat, dar e orfană, are douăzeci de ani și e stăpînă pe faptele ei." „Ei așa ! stăpînă pe faptele ei, la vîrsta ei trebuie să asculte de rudele sale", reluă el repede. La asta, iată că Cecily începe să smiorcăie și să tremure, lipindu-se de mine ; îi era, desigur, frică de notar...

— Și Jacques Ferrand ?

— Mormăia mereu printre dinți : „Să părăsești o fată la vîrsta asta, înseamnă să o dai pierzării. Să

se înapoieze cerșind în Germania, halal soluție ! și dumneata, mătușa ei, îngădui așa ceva ?"... „Bine, bine, îmi spun eu, cazi în cursă, calicule ; ori ți-o agăț pe Cecily, ori să nu-mi mai zici pe nume !" „Sînt mătușa ei, e adevărat, am răspuns eu îmbufnată, dar pentru mine e o nenorocire așa rubedenie, sînt destul de împovărată, mai bine mi-ar plăcea ca nepoată-mea să plece, decît să o duc în spinare. Pe rudele care îți trimit o fată mare ca asta, fără măcar să-i dea bani de drum ! să le ia dracu." Dintr-o dată, iat-o pe Cecily, care părînd că a înțeles tot, izbucnește în lacrimi... Notarul își ia un glas gros de predicator și începe să spună : „O să dai socoteala lui Dumnezeu de sarcina pe care providența ți-a încredințat-o, ar fi o crimă să expui fata asta pierzării. Consimt să te ajut într-o acțiune caritabilă ; dacă nepoata dumitale îmi făgăduiește să fie harnică, cinstită și evlavioasă, și mai ales să nu iasă niciodată, dar niciodată din casă, voi avea milă de ea și o voi lua în serviciul meu." „Nu, nu, prefer să mă reîntorc la mine acasă", spuse Cecily continuînd să plîngă.

„Perfidia ei primejdioasă, n-a părăsit-o... gîndi Rudolf, creatura asta diabolică a înțeles bine ordinele baronului de Graün."

Apoi prințul reluă cu glas tare :

— Domnul Ferrand părea supărat de rezistența Cecilyei ?

— Da, domnule Rudolf, mormăia printre dinți și îi spuse brusc : „Nu e vorba de ce-ți place mai mult, domnișoară, ci de ceea ce e cinstit, cuviincios ; cerul nu te va părăsi dacă vei avea o purtare bună și dacă îți vei îndeplini îndatoririle religioase. Vei fi aici într-o casă pe cît de austeră pe atît de sfîntă, iar dacă mătușa dumitale te iubește cu adevărat,

va accepta propunerea mea ; vei avea la început o leafă mică, dar dacă prin supunere şi sîrguinţă o vei merita, poate mai tîrziu să-ţi dau mai mult." „Bine, mi-am zis eu, l-am băgat în cofă pe notar ; iat-o pe Cecily cuibărită la tine, zgîrie-brînză bătrîn şi fără inimă ! Séraphinoaia a fost în serviciul tău ani de zile, şi nici măcar nu vrei să-ţi aduci aminte că alaltăieri s-a înecat"... Şi apoi cu glas tare : „Desigur, domnule, locul e bun, dar dacă fetei îi e dor de acasă"... „O să-i treacă, îmi răspunse notarul ; haide, hotărîţi-vă... da, sau nu ? Dacă primiţi, adu-mi-o mîine seară tot la ora asta pe nepoata dumitale şi poate intra în serviciul meu numai decît... portarul o să o îndrumeze... Cît despre leafă, îi dau la început douăzeci de franci pe lună şi mîncare." — „Ah ! Domnule, n-ai putea să mai adaugi cinci franci ?"... „Nu, mai tîrziu... dacă voi fi mulţumit, vom vedea... Dar trebuie să te previn că fata nu va ieşi din casă niciodată, şi nimeni n-are voie să vină să o vadă." „Ei, Doamne, dar cine să vină să o vadă ? La Paris nu mă cunoaşte decît pe mine, şi eu trebuie să păzesc poarta, m-a stînjenit destul că am fost nevoită s-o însoţesc pînă aici, n-o să mă mai vezi, îmi va fi atît de străină, ca şi cum n-ar fi venit niciodată din ţara ei. În ce priveşte condiţia de a nu ieşi în oraş, e un lucru foarte simplu : lăsaţi-i hainele de acasă şi ea nu va avea curajul să iasă în stradă cu îmbrăcămintea asta." „Ai dreptate, îmi răspunde notarul, e vrednic de respect cel ce ţine la portul lui naţional... Va rămîne deci îmbrăcată ca alsaciană." „Haide, îi zic eu Cecilyei care cu ochii în jos scîncea mereu, trebuie să te hotărăşti, fata mea ; un loc bun într-o casă cinstită nu se găseşte în toate zilele ; şi, de altfel,

dacă nu primești, descurcă-te cum vrei, eu nu mă mai amestec." La asta, Cecily răspunde suspinînd, foarte mîhnită că se învoiește să rămînă, dar cu condiția că dacă în cincisprezece zile dorul de acasă o să o chinuiască prea mult, să poată pleca. „Nu vreau să te țin cu totdinadinsul", zise notarul, și nu mi-e greu să găsesc slujnică. Iată o mică arvună ; rămîne ca mătușa dumitale să te aducă aici mîine seară." Cecily nu înceta să lăcrimeze. Am primit pentru ea de la acest bătrîn zgîrcit arvuna de doi franci și ne-am înapoiat aici.

— Foarte bine, doamnă Pipelet ! Nu-mi uit făgăduiala ! Iată ce ți-am promis dacă reușești să găsești un loc acestei biete fete, care mă încurca...

— Așteaptă pînă mîine, perlă a locatarilor mei, răspunse madam Pipelet refuzînd banii lui Rudolf ; fiindcă domnul Ferrand poate se răzgîndește, cînd mă duc diseară cu Cecily...

— Nu cred să se răzgîndească ; dar ea unde e ?

— În odăița care ține de apartamentul comandantului ; așa cum ai cerut, nu se mișcă de-acolo, e resemnată ca un miel.

Rigolette apărînd la intrarea lojei, puse capăt discuției.

— Tocmai veneam la dumneata, vecino, îi spuse Rudolf. Fii bună și așteaptă-mă o clipă.

Apoi, adresîndu-se Anastasiei :

— Nu uita s-o conduci pe Cecily diseară la domnul Ferrand.

— N-avea nici o grijă, domnule Rudolf, la șapte va fi instalată acolo. Acum că soția lui Morel poate să umble, o s-o rog să păzească poarta, fiindcă Alfred n-ar vrea nici în ruptul capului să rămînă singur.

Bujorii din obrajii Rigolettei păleau din ce în ce mai mult ; chipul ei fermecător, plin de frăgezime, ovalul perfect începea să se subţieze ; înfăţişarea ei atrăgătoare, de obicei atît de însufleţită, de vioaie, devenise gravă, şi chiar mai tristă decît fusese la întîlnirea ei cu Floarea-Mariei, la poarta închisorii Saint-Lazare.

— Cît de bucuroasă sînt că te întîlnesc, vecine, se adresă Rigolette lui Rudolf cînd acesta ieşea din loja portăresei. Am atîtea să-ţi spun...

— Mai întîi, vecino, cum te simţi ? În primul rînd, ia să vedem : faţa asta frumoasă... e mereu roză şi veselă ? Vai ! nu ; te găsesc cam palidă... Nu cumva lucrezi prea mult ?...

— Oh ! nu, domnule Rudolf, te asigur că m-am obişnuit să lucrez ceva mai mult ca pînă acum... Arăt astfel numai de supărare. Doamne, da, de cîte ori îl văd pe bietul Germain, mă întristez tot mai mult.

— E tot atît de abătut ?

— Mai mult ca oricînd, domnule Rudolf, şi ceea ce e dureros este că tot ce fac pentru a-l îmbărbăta, se întoarce împotriva mea, parcă e un făcut... şi o lacrimă se prelinse din ochii mari, negri, ai Rigolettei.

— Despre ce e vorba ?

— Ieri, de pildă, mă duc să-l văd şi să-i aduc o carte pe care mă rugase să i-o procur, fiindcă era un roman pe care îl citeam împreună în timpul fericit al vecinătăţii noastre. Cînd a văzut cartea, a izbucnit în plînsi, asta nu mă miră, era firesc... Vezi bine... amintirea serilor noastre atît de liniştite, atît de plăcute la gura sobei, în odă-

ița mea, față de viața cumplită din închisoare... bietul Germain. E foarte dureros.

— Fii pe pace, o sfătui Rudolf. Cînd Germain va fi ieșit din închisoare și nevinovăția lui va fi recunoscută, își va regăsi mama, prietenii și va uita curînd lîngă ei și lîngă dumneata aceste cumplite momente de grea încercare.

— Da ; dar pînă atunci, domnule Rudolf, o să se zbuciume și mai mult. Și apoi, asta nu e tot...

— Ce mai e ?

— Fiind singurul om cinstit în mijlocul acelor bandiți, aceștia au pică pe el, fiindcă nu poate fi la fel cu ei. Gardianul de la vorbitor, un om foarte cumsecade, mi-a spus să-l sfătuiesc pe Germain, în interesul lui, să fie mai puțin mîndru... să caute să se apropie de acești oameni răi... dar el nu poate, e peste puterile lui și tremur ca într-o zi sau alta să nu-i facă vreun rău... Apoi, întrerupîndu-se dintr-o dată și ștergîndu-și o lacrimă, Rigolette urmă : Dar vezi că nu mă gîndesc decît la mine, și uitam să-ți vorbesc de Guristă.

— De Guristă ? exclamă Rudolf, surprins.

— Alaltăieri, ducîndu-mă să văd pe Luiza la Saint-Lazare, am văzut-o...

— Pe Guristă ?

— Da, domnule Rudolf.

— La Saint-Lazare ?

— Ieșea de acolo cu o doamnă în vîrstă.

— E imposibil !... exclamă Rudolf uluit.

— Te asigur că ea era, vecine.

— Poate că te-ai înșelat.

— Nu, nu, deși era îmbrăcată țărănește, am recunoscut-o numaidecît, era tot frumoasă, deși cam palidă, și avea același surîs blînd și trist de odinioară.

— E la Paris... fără să fiu înștiințat! Nu-mi vine să cred. Și ce căuta ea la Saint-Lazare?

— Ca și mine, să vadă vreo deținută, desigur; m-am oprit să stau un pic de vorbă cu ea; numai că doamna în vîrstă, care o întovărășea, părea atît de ursuză și de grăbită... O cunoști și dumneata pe Guristă, domnule Rudolf?

— Desigur.

— Atunci nu mai încape nici o îndoială, de dumneata mi-a vorbit.

— De mine?

— Da, vecine. Închipuiește-ți că îi povesteam nenorocirile Luizei și ale lui Germain, amîndoi atît de buni, atît de cinstiți, și persecutați de acel josnic domn Jacques Ferrand, ferindu-mă a-i spune, după cum mi-ai recomandat, că te interesezi de ei; atunci Gurista mi-a răspuns că dacă o persoană mărinimoasă pe care o cunoștea, ar afla de soarta nenorocită și nemeritată a acestor doi prieteni ai mei, le-ar veni sigur în ajutor; am întrebat-o de numele acestei persoane și te-a numit pe dumneata, domnule Rudolf.

— E ea, cu siguranță...

— Îți dai seama că am fost foarte mirate amîndouă de această descoperire, sau de această asemuire de nume; așa că ne-am făgăduit să ne scriem dacă Rudolf al nostru era una și aceeași persoană... Și pare că așa este.

— Da, e drept că m-am interesat și de această biată copilă... Dar ceea ce-mi spui de prezența ei la Paris, mă surprinde în așa măsură, încît dacă nu mi-ai fi dat atîtea amănunte despre revederea voastră, aș fi fost convins că te înșeli... Dar, te las, vecină; ceea ce mi-ai spus cu privire la Guristă mă silește să te părăsesc... Să fii tot atît

de rezervată în privința protecției pe care niște prieteni necunoscuți o vor acorda Luizei și lui Germain, cînd va sosi momentul. Păstrarea acestui secret este mai necesară ca oricînd. Dar, spune-mi, ce mai face familia Morel ?

— Din ce în ce mai bine, domnule Rudolf ; mama și-a revenit pe deplin ; copiii se întremează văzînd cu ochii. Toți îți datorează viața, fericirea... Ești atît de darnic cu ei !...

— Dar bietul Morel, lui cum îi merge ?

— Mai bine... am avut ieri vești despre el, din timp în timp pare că are momente de luciditate ; sînt speranțe bune că se va vindeca de nebunia lui... Așadar, curaj, vecino, și pe curînd. Nu ai nevoie de nimic ? Ți-ajung banii ce-i cîștigi din munca dumitale ?

— Oh ! da, domnule Rudolf ; lucrez puțin și noaptea, dar nu e mare pagubă, fiindcă aproape că nu mai pot dormi.

— Te las, vecină. Curînd, nădăjduiesc că frumoșii dumitale ochi vor redeveni vioi, obrajii ți se vor îmbujora și cîntecele dumitale vor fi din nou vesele.

— De-ar fi așa cum spui, domnule Rudolf ! răspunse Rigolette cu un suspin adînc. Acum, adio, vecine.

— Adio, vecino, și pe curînd.

Rudolf, neputîndu-și explica faptul că doamna Georges o adusese sau o trimisese pe Floarea-Mariei la Paris fără să-l vestească, se duse acasă spre a trimite un curier la ferma Bouqueval.

În clipa cînd intră în strada Plumet, zări o diligență oprindu-se în fața casei : era Murph care se înapoia din Normandia.

Gentilomul se dusese, după cum se știe, să dejoace proiectele sinistre ale mamei vitrege a doamnei d'Harville și ale lui Bradamanti, complicele ei.

MURPH ȘI POLIDORI

Fața lui Sir Walter Murph exprima satisfacție. Coborînd din trăsură, dădu unuia din servitorii prințului o pereche de pistoale și lepădîndu-și lunga lui redingotă de călătorie, fără a-și mai schimba hainele, îl urmă pe Rudolf care, nerăbdător, intrase în apartament.

— Veşti bune, monseniore, veşti bune! exclamă gentilomul cînd rămase singur cu Rudolf; mizerabilii sînt demascați, domnul d'Orbigny e salvat, m-ați trimis la timp... Dacă mai întîrziam un ceas, s-ar fi săvîrșit o nouă crimă!

— Și doamna d'Harville?

— E fericită că a recîștigat dragostea tatălui ei, și fericită că a sosit la vreme, mulțumită sfaturilor dumneavoastră, pentru a-l salva de la o moarte sigură.

— Așa că, Polidori...

— A fost și de astă dată demnul complice al doamnei Roland. Dar ce monstru, această mamă vitregă! Ce sînge rece! Ce cutezanță! Și acest Polidori! Ah! monseniore, ați avut cîteodată bunăvoința să-mi mulțumiți, pentru ceea ce numeați dovezile mele de devotament...

— Am recunoscut totdeauna dovezile de prietenie ce mi-ai dat, dragul meu Murph...

— Ei bine, monseniore, niciodată, dar niciodată această prietenie nu a fost pusă la o mai grea încercare ca în această împrejurare, răspunse gentilomul pe un ton jumătate serios, jumătate glume.

— Cum așa ?

— Travestirile în cărbunar, peregrinările prin cartierul rău famat și *tutti quanti*, n-au însemnat nimic, monseniore, absolut nimic pe lîngă călătoria ce am făcut-o cu acest infernal Polidori.

— Ce spui ? Polidori ?

— L-am adus cu mine.

— Cu tine ?

— Cu mine... Judecați, vă rog, ce tovărășie timp de douăsprezece ore alături de omul pe care îl disprețuiesc și pe care îl urăsc cel mai mult pe lume. Parcă aș fi călătorit în compania unui șarpe...

— Și unde e Polidori acum ?

— În casa din aleea Văduvelor, sub pază bună și sigură...

— Nu s-a opus deloc să te urmeze ?

— Deloc... L-am lăsat să aleagă între a fi arestat imediat de către autoritățile franceze, sau a fi prizonierul meu în aleea Văduvelor : n-a șovăit nici o clipă.

— Ai dreptate, e mai bine să-l avem astfel în mîinile noastre. Ești un om de aur, dragul meu Murph, dar povestește-mi cum a decurs călătoria ta... Sînt nerăbdător să aflu cum au fost demascați acești doi ticăloși.

— Nimic mai simplu : n-am făcut decît să urmez instrucțiunile dumneavoastră punct cu punct, pentru a-i îngrozi și zdrobi pe acești infami. În această împrejurare, monseniore, ați salvat, ca de obicei, oameni cumsecade și i-ați pedepsit pe cei răi. Sînteți o adevărată providență !...

— Sir Walter, sir Walter, adu-ți aminte de lingușirile baronului de Graün, spuse Rudolf, surîzînd.

— Ei bine, fie, monseniore. Voi începe dar, sau mai bine să citiți întîi această scrisoare a marchizei d'Harville, care vă va informa despre tot ce s-a petrecut, înainte ca sosirea mea să-l fi înfundat pe Polidori.

— O scrisoare ?... Dă-mi-o repede !

Murph, dîndu-i scrisoarea marchizei, adăugă :

— După cum fusese stabilit, în loc să o întovărășesc pe doamna d'Harville la tatăl ei, am descins la un han de popas pentru poștalioane, la doi pași de castel, unde așteptam să fiu chemat de doamna marchiză.

Rudolf citi cele ce urmează, cu o duioasă și nerăbdătoare atenție :

„Monseniore,

Pe lîngă toate cîte vă datorez, vă voi datora acum și viața părintelui meu !... Las faptele să vorbească ; vă vor spune mai bine decît mine ce noi comori de recunoștință am strîns în inima mea pentru dumneavoastră. Prețuind importanța sfaturilor ce mi-ați transmis prin sir Walter Murph, care m-a ajuns din urmă pe drumul Normandiei, chiar la ieșirea mea din Paris, am ajuns în mare grabă la Castelul des Aubiers. Nu-mi dau seama de ce fizionomia oamenilor care m-au întîmpinat mi s-a părut sinistră ; n-am recunoscut printre ei pe nici unul din vechii servitori ai casei noastre ; nu mă cunoștea nimeni ; am fost nevoită să-mi spun numele. Am aflat că, de cîteva zile părintele meu era foarte bolnav și că mama mea vitregă adusese un medic de la Paris. Era, fără îndoială, vorba de doctorul Polidori. Cerînd să fiu condusă

numaidecît la patul tatălui meu, am întrebat de un vechi fecior, la care el ținea foarte mult. Omul părăsise de cîtva timp castelul ; aceste informații mi-au fost date de un intendent care mă condusese în apartamentul meu, spunîndu-mi că se duce să-mi anunțe sosirea mamei mele vitrege.

Să fi fost o impresie greșită, o idee preconcepută ? Mi se părea că venirea mea contraria personalul casei. Totul, în castel, mi se părea sumbru și sinistru. Într-o asemenea stare de spirit, cele mai mici amănunte stîrnesc bănuieli. Am observat peste tot semne de dezordine, de incurie, ca și cum s-ar fi socotit inutil de a se întreține o locuință care urma să fie părăsită în curînd. Neliniștea și temerile mele creșteau cu fiecare clipă.

După ce am instalat fetița și pe guvernanta ei în apartamentul meu, mă pregăteam să mă duc la tata, cînd apăru mama vitregă. Cu toată ipocrizia, cu tot calmul ei aparent obișnuit, păru îngrozită de brusca mea apariție.

— Domnul d'Orbigny nu se aștepta la vizita dumneavoastră, doamnă, îmi spuse ea. E atît de suferind încît o asemenea surpriză i-ar putea fi fatală. Găsesc chiar indicat să-i ascund prezența dumneavoastră aici : nu și-ar putea-o explica în nici un fel și...

Nu am lăsat-o să termine.

— S-a întîmplat o mare nenorocire, doamnă, i-am răspuns eu. Domnul d'Harville a murit, victimă a unei funeste imprudențe. După o întîmplare atît de dureroasă, nu mai puteam sta în casa mea de la Paris, și am venit să-mi petrec primele zile de doliu lîngă tatăl meu.

— Sînteți văduvă !... ah ! dar... e o fericire neașteptată ! strigă înfuriată mama mea vitregă.

După cele ce știți cu privire la nenorocita căsătorie pe care această femeie o pusese la cale ca să se răzbune pe mine, veți înțelege, monseniore, cinismul acestei exclamații.

— Tocmai pentru că mi-e teamă că nu voiți să fiți tot atît de fericită ca mine, doamnă, vin aici, i-am replicat, comițînd poate o imprudență. Vreau să-l văd pe tatăl meu.

— Asta nu e cu putință acum, îmi spuse ea pălind, apariția dumneavoastră i-ar provoca un șoc primejdios.

— Dacă tatăl meu este atît de greu bolnav, am exclamat eu, cum se face că n-am fost anunțată?

— Asta a fost voința domnului d'Orbigny, îmi răspunse mama mea vitregă.

— Nu vă cred, doamnă, și vreau să aflu adevărul, am obiectat eu, făcînd un pas pentru a ieși din camera mea.

— Vă repet că apariția dumneavoastră neașteptată poate provoca un rău ireparabil tatălui dumneavoastră, strigă ea, postîndu-se în fața mea pentru a-mi bara drumul. Nu voi îngădui să vă duceți la el, fără a-l fi prevenit de sosirea dumneavoastră, cu menajamentele pe care starea lui le impun.

Mă aflam într-o groaznică dilemă, monseniore. Într-adevăr, o bruscă revedere ar fi putut provoca tatălui meu o comoție, dar această femeie, pe cît de rece de obicei, pe atît de stăpînită atunci, păru nespus de înspăimîntată de prezența mea; aveam deci destule motive să mă îndoiesc de sinceritatea grijii ce-o purta sănătății celui cu care se căsătorise numai din lăcomia de avere. De asemeni, prezența doctorului Polidori, asasinul mamei mele, totul îmi inspira o groază atît de cumplită încît, socotind viața părintelui meu amenințată,

nu am șovăit între nădejdea de a-l salva și teama de a-i provoca o emoție fatală.

— Îl voi vedea pe tatăl meu imediat, spusei doamnei Roland. Și, deși mă apucase de braț, n-am mai ținut seama de dînsa...

Pierzîndu-și complet capul, această femeie încercă pentru a doua oară, și aproape cu forța, să mă împiedice să ies din camera mea...

Această împotrivire disperată îmi mări și mai mult groaza, așa că m-am smuls din mîinile ei. Cunoscînd apartamentul tatălui meu, am luat-o la fugă și am intrat...

O ! monseniore, toată viața nu voi uita această scenă și tabloul ce-l aveam în fața ochilor...

Tatăl meu, aproape de nerecunoscut, palid, slăbit, cu suferința întipărită pe față, cu capul prăbușit pe o pernă, era întins într-un fotoliu...

În colțul căminului, în picioare, lîngă el, doctorul Polidori se pregătea să-i picure într-o ceașcă pe care i-o întindea o infirmieră, o licoare dintr-un mic flacon de cristal...

Barba crescută, roșcată, dădea o expresie și mai sinistră fizionomiei sale. Intrasem atît de repede, încît doctorul făcu un gest de surprindere, schimbă o privire de înțelegere cu mama mea vitregă care venea în mare grabă după mine și, în loc să dea doctoria pe care o pregătise, puse sticluța pe cămin.

Sub impulsul unui instinct, de care mi-e și acum peste putință să-mi dau seama, primul meu gest a fost să pun mîna pe flacon.

Observînd de îndată uimirea și groaza mamei mele vitrege și a lui Polidori, m-am felicitat de ideea mea. Tatăl meu, înmărmurit, părea supărat că mă vede, de altfel mă așteptam la asta.

Polidori îmi aruncă o privire fioroasă ; cu toate că erau de față tatăl meu și infirmiera, m-am temut ca acest ticălos, văzîndu-și crima aproape descoperită, să nu recurgă la violență contra mea.

În acest moment hotărîtor, am simțit nevoia unui sprijin și am sunat ; unul din servitorii tatălui meu apăru imediat ; l-am rugat să spună valetului meu (care era prevenit), să-mi aducă de la han niște lucruri ce lăsasem acolo ; sir Walter Murph știa că, pentru a nu deștepta bănuielile mamei mele vitrege în cazul că aș fi fost constrînsă să dau anumite ordine în prezența ei, voi folosi acest mijloc ca să-l chem la mine.

Uimirea tatălui meu și a soției sale era atît de mare, încît servitorul plecă înainte ca ei să fi putut scoate un cuvînt ; aveam certitudinea că după cîteva clipe sir Walter Murph va fi lîngă mine.

— Ce înseamnă asta ? îmi spuse tatăl meu cu voce stinsă, dar poruncitoare și mînioasă. Dumneata aici, Clémence... fără să te fi chemat ?... Și apoi, abia sosită, pui mîna pe flaconul care conține poțiunea pe care doctorul urma să mi-o dea... Îmi poți lămuri această nebunie ?

— Pleacă ! porunci mama mea vitregă infirmierei.

Aceasta se supuse.

— Potolește-te, dragul meu, zise mama mea vitregă adresîndu-se tatălui meu ; știi că cea mai mică emoție poate să-ți facă rău. Deoarece Clémence a venit aici împotriva voinței dumitale și cum prezența ei îți este neplăcută, dă-mi brațul și te voi conduce în salonul mic ; în timpul acesta, bunul nostru doctor o va face pe doamna d'Harville să înțeleagă cît de necugetată, ca să nu spun mai mult, a fost purtarea dumisale...

Și aruncă o privire complicelui ei, a cărei intenție am ghicit-o. Voia să-l ia de acolo pe tatăl meu și să mă lase singură cu Polidori, care, disperat cum era, s-ar fi folosit, fără îndoială, de silnicii ca să-mi smulgă flaconul, care putea constitui o probă evidentă a planurilor sale criminale.

— Ai dreptate, răspunse tatăl meu ; deoarece sînt urmărit chiar la mine în casă, fără a se ține seama de voința mea, îi las aici pe inoportuni.

Și ridicîndu-se anevoie, luă brațul ce i-l oferea soția și se îndreptă spre salonul cel mic...

În această clipă Polidori se repezi la mine ; dar apropiindu-mă în grabă de tatăl meu, am exclamat :

— Vei afla explicația sosirii mele neprevăzute și a purtării mele ciudate... De ieri sînt văduvă... Tot de ieri am aflat că zilele dumitale sînt amenințate, tată.

Umbla foarte greu, adus din șale. La aceste vorbe, se opri, își încordă spinarea și, privindu-mă cu o adîncă uimire, exclamă :

— Ești văduvă... Zilele mele sînt în primejdie !... Ce înseamnă asta ?

— Și cine cutează să amenințe zilele domnului d'Orbigny, doamnă ? întrebă cu îndrăzneală doamna d'Orbigny.

— Da, cine le amenință ?... adăugă Polidori.

— Dumneata, domnule ; dumneata, doamnă, le-am răspuns.

— Ce oroare ! strigă mama mea vitregă, făcînd un pas către mine.

— Voi dovedi ceea ce spun, doamnă... i-am răspuns.

— Dar o asemenea învinuire e groaznică ! strigă tatăl meu.

— Părăsesc imediat această casă, unde sînt expus unor calomnii atît de odioase ! strigă doctorul Polidori cu indignarea simulată a unui om atins în onoarea lui. Dîndu-şi seama de situaţia primejdioasă în care se afla, voia probabil să fugă.

În clipa cînd deschise uşa, se găsi faţă în faţă cu sir Walter Murph...“

Rudolf se întrerupse din citit, şi dîndu-i lui Murph mîna, îi zise :

— Foarte bine, vechiul meu prieten, apariţia ta trebuie să fi fost ca un trăsnet pentru acel mizerabil.

— Ăsta e cuvîntul, monseniore... A pălit, a făcut doi paşi înapoi, privindu-mă înmărmurit ; părea distrus... Să dea de mine în fundul Normandiei, şi într-un asemenea moment !... Se credea pradă unui vis rău... Dar continuaţi, monseniore, veţi vedea că această infernală contesă d'Orbigny a simţit că se abate trăsnetul asupra ei. M-am folosit de cele ce mi-aţi comunicat cu privire la vizita ei la şarlatanul Bradamanti-Polidori, în casa din strada Templului, căci la urma urmei, dumneavoastră aţi pus la cale totul, eu nefiind decît executorul planurilor dumneavoastră, aşa că vă jur, în nici o altă împrejurare nu v-aţi substituit cu mai multă dreptate şi succes proniei cereşti ca de astă dată.

Rudolf surîse şi continuă lectura scrisorii doamnei d'Harville.

„La vederea lui sir Walter Murph, Polidori rămase împietrit ; iar mama mea vitregă era din ce în ce mai surprinsă ; tatăl meu, impresionat de această scenă, slăbit de boală, simţi nevoia să se aşeze într-un fotoliu. Sir Walter Murph încuie de două ori uşa pe care intrase, şi, postîndu-se în faţa

aceleia care ducea în alt apartament, pentru ca doctorul Polidori să nu poată scăpa, se adresă bietului meu părinte pe tonul celui mai adînc respect :

— Vă cer mii de scuze, domnule conte, pentru îngăduința ce mi-o iau : dar o necesitate imperioasă, dictată de propriul dumneavoastră interes (și o veți recunoaște numaidecît), mă constrînge să procedez astfel... Mă numesc sir Walter Murph, așa cum poate să v-o confirme acest mizerabil care, văzîndu-mă, tremură din toate mădularele ; sînt consilierul intim al alteței-sale regale monseniorul mare duce domnitor de Gerolstein.

— E adevărat, bîlbîi doctorul Polidori, înnebunit de spaimă.

— Dar atunci, domnule... Ce căutați aici ? Ce doriți ?

— Sir Walter Murph, intervenii eu, adresîndu-mă tatălui meu, vine să mă ajute ca să-i demasc pe mizerabilii, a căror victimă erai pe cale să fii.

Apoi, încredințînd lui sir Walter Murph flaconul de cristal, am adăugat :

— Am avut buna inspirație să pun mîna pe acest flacon în clipa cînd doctorul Polidori se pregătea să picure din licoarea ce-o conține într-o poțiune pe care o întindea tatălui meu.

— Un specialist din orașul vecin va analiza, în fața dumneavoastră, conținutul acestui flacon pe care vi-l predau, domnule conte ; și dacă se va dovedi că, într-adevăr, conține o otravă lentă și sigură, adăugă sir Walter Murph, nu vă veți mai îndoi de primejdia în care v-ați aflat, și pe care dragostea doamnei, fiica dumneavoastră, a zădărnicit-o la timp.

Bietul tata se uita cu priviri rătăcite la noi toți, la soția lui, la doctorul Polidori, la mine și la sir

Walter; trăsăturile feței lui trădau o spaimă nespusă. Citeam pe fața lui torturată lupta cumplită ce-i sfîșia inima. Desigur că ar fi vrut din răsputeri să înlăture bănuielile grozave și din ce în ce mai evidente, temîndu-se să fie constrîns să recunoască ticăloșia soției sale; în sfîrșit, ascunzîndu-și fața în palme, exclamă:

— O, Doamne, Doamne!... Toate astea sînt îngrozitoare... de necrezut. Oare visez?

— Nu, nu e un vis... strigă cu îndrăzneală mama mea vitregă, nimic mai real ca această cruntă calomnie pregătită dinainte pentru a da pierzării o femeie nenorocită a cărei singură crimă a fost că ți-a închinat viața ei. Haide, haide, dragul meu, să nu mai rămînem aici nici un moment, adăugă ea adresîndu-se tatălui meu, poate că fiica dumitale nu va avea îndrăzneala să te rețină cu forța...

— Da, da, să plecăm, spuse tata scos din fire, toate astea nu sînt adevărate, nu pot fi adevărate, nu vreau să le mai aud, mintea mea nu le poate cuprinde, îndoieli grozave s-ar isca în inima mea, mi-ar otrăvi puținele zile ce mai am de trăit și nimic nu mi-ar mai putea alina amărăciunea unor atît de cumplite dezvăluiri.

Tatăl meu părea atît de suferind, atît de deznădăjduit, încît voiam să pun cu orice preț capăt acestei scene atît de crudă pentru el. Sir Walter îmi ghici gîndul, dar vrînd să facă dreptate deplină, răspunse tatălui meu:

— Numai cîteva cuvinte, domnule conte; veți avea penibila durere de a constata că o femeie, pe care o socoteați legată de dumneavoastră prin recunoștință, n-a fost decît un monstru ipocrit; dar vă veți consola cu dragostea fiicei dumneavoastră, care nu s-a dezmințit niciodată.

— Asta depășește toate limitele ! strigă mama mea vitregă, înfuriată la culme ; cu ce drept, domnule, și pe ce dovezi îndrăznești să-ți sprijini asemenea înspăimîntătoare calomnii ? Spuneți că acest flacon ar conține otravă ?... O contest, domnule, și o voi contesta pînă la dovada contrarie ; și chiar dacă doctorul Polidori, din greșeală, ar fi luat un medicament drept altul, e un motiv să fiu acuzată că am vrut... în complicitate cu el... oh ! nu, nu, nu pot termina... O idee atît de cumplită e ca și o crimă ; încă o dată, domnule, te somez să arăți pe ce dovezi, dumneata și doamna îndrăzniți să rostiți o calomnie atît de groaznică... exclamă doamna Roland cu o îndrăzneală nemaipomenită.

— Da, pe ce dovezi ? strigă nenorocitul meu părinte. Trebuie să se sfîrșească odată chinul la care sînt supus.

— Nu am venit aici fără dovezi, domnule conte, interveni sir Walter ; aceste dovezi vor reieși din răspunsurile pe care vi le va da acest mizerabil, chiar acum.

Apoi sir Walter se adresă, în germană, doctorului Polidori care părea să fi recăpătat oarecare siguranță, dar pe care o pierdu imediat.“

— Ce i-ai spus ? întrebă Rudolf, întrerupîndu-și lectura.

— Cîteva vorbe cu tîlc, monseniore ; cam astea : „Ai scăpat prin fugă de sentința pronunțată de justiția marelui ducat ; locuiești în strada Templului sub numele fals de Bradamanti, se știe ce meserie ticăloasă faci ; ai otrăvit-o pe prima soție a contelui ; acum trei zile doamna d'Orbigny te-a adus încoace să-i otrăvești soțul. Alteța-sa regală e la Paris și are dovezi depline despre tot ce afirm.

Dacă mărturisești adevărul ca să demaști pe această mizerabilă femeie, vei putea spera, nu să fii iertat, dar să beneficiezi de o îmblînzire a pedepsei pe care o meriți ; vei merge cu mine la Paris unde vei rămîne într-un loc sigur pînă ce alteța-sa îți va hotărî soarta. Altminteri, din două una : ori alteța-sa regală cere și obține extrădarea ta, sau trimit pe loc să aducă din orașul vecin un anchetator, acest flacon cu otravă îi va fi predat, vei fi arestat imediat, se va face percheziție la tine, în strada Templului, și justiția franceză își va urma cursul... Așadar alege..." Aceste revelații, aceste învinuiri, aceste amenințări pe care le știa adevărate, urmînd una după alta, copleșiră pe acest infam, care nu se aștepta să fiu atît de bine informat. Sperînd că-și poate ușura situația în care se va afla, nu pregetă să-și jertfească complicea și îmi răspunse : „Întrebați-mă, voi spune tot adevărul în ceea ce-o privește pe femeia asta".

— Bine, bine, dragul meu Murph, nu mă așteptam la altceva de la tine.

— În timpul convorbirii mele cu Polidori, trăsăturile doamnei d'Orbigny se schimonoseau îngrozitor, deși nu știa nemțește. Vedea, după descurajarea crescîndă a complicelui ei, după atitudinea sa implorătoare, că-l dominam. Pradă unei groaze cumplite, căuta să întîlnească privirile lui Polidori, ca să-l îmbărbăteze sau să-i cerșească tăcerea, dar acesta evita să se uite la ea.

— Și contele ?

— Emoția lui era de nedescris ; cu degetele crispate strîngea convulsiv brațele fotoliului, sudoarea i se prelingea pe frunte, de-abia mai răsufla, iar ochii lui mă fixau într-una.

Era cuprins de o panică la fel de mare ca aceea a soției sale. Urmarea scrisorii doamnei d'Harville vă va reda sfîrșitul acestei scene, monseniore.

PEDEAPSA

Rudolf continuă să citească scrisoarea doamnei d'Harville.

„După convorbirea care ținu cîteva minute în nemțește, dintre sir Walter Murph și Polidori, sir Walter se adresă acestuia:

— Acum răspunde. Nu-i așa că doamna — și arătă spre mama mea vitregă — în timpul boalei primei soții a domnului conte te-a introdus la ea, ca medic?

— Da, ea m-a introdus... răspunse Polidori.

— Ca să te pretezi ticăloaselor planuri ale... doamnei... n-ai fost oare atît de criminal încît, prin rețetele tale să faci dintr-o boală, la început ușoară, a primei soții a domnului d'Orbigny, una mortală?

— Da, confirmă Polidori.

Tatăl meu scoase un suspin dureros, ridică mîinile la cer și, doborît, se lăsă să cadă.

— Minciună și infamie! strigă mama mea vitregă. Totul e fals; s-au înțeles să mă piardă.

— Tăcere, doamnă, spuse sir Walter Murph, cu vocea poruncitoare.

Apoi, continuînd a se adresa lui Polidori:

— E adevărat că acum trei zile doamna a venit să te ia din strada Templului nr. 17, unde locuiești ascuns sub numele de Bradamanti?

— *E adevărat.*

— *Nu ți-a propus doamna să vii aici ca să-l asasinezi pe contele d'Orbigny, după cum o asasinaseși pe prima lui soție ?*

— *Din păcate, nu pot nega, răspunse Polidori.*

La această cumplită mărturisire, tatăl meu se ridică amenințător în picioare și, cu un gest acuzator, arătă ușa mamei mele vitrege, apoi, întinzîndu-mi brațele, exclamă cu glas întretăiat :

— *În numele nefericitei tale mame, iartă-mă ! iartă-mă !... Am făcut-o să sufere mult... dar ți-o jur... nu știam nimic de crima care a băgat-o în mormînt.*

Și, înainte de a-l putea împiedica, tatăl meu căzu în genunchi. Cînd eu și cu sir Walter l-am ridicat, a leșinat.

Am chemat personalul ; sir Walter îl luă pe doctorul Polidori de braț și ieși cu el, spunînd mamei mele vitrege :

— *Îți dau un sfat, doamnă, să părăsești această casă pînă într-un ceas, altminteri te predau justiției.*

Mizerabila ieși din apartament într-o stare de spaimă și de furie pe care v-o puteți ușor închipui, monseniore.

După ce tatăl meu își reveni în simțiri, tot ce se petrecuse îi părea aidoma unui vis groaznic. M-am aflat în trista situație de a-i împărtăși vechile mele bănuieli cu privire la moartea prematură a mamei mele, bănuieli pe care dumneavoastră, monseniore, grație dezvăluirii primelor crime ale lui Polidori, le-ați schimbat în certitudine.

A trebuit să-i mai spun cum mama vitregă m-a urmărit cu ura ei pînă și în căsătoria mea, și în ce scop a făcut-o, determinîndu-mă să mă mărit cu domnul d'Harville...

Pe cît se dovedise tatăl meu de slab și de orb față de această femeie, pe atît de neîndurător voia să se arate acum; se învinuia, cu durere, că a fost aproape complicele acestui monstru, oferindu-i căsătoria după moartea mamei mele; voia să o trimită pe doamna d'Orbigny în fața justiției, dar i-am arătat ce scandal ar isca un asemenea proces al cărui răsunet s-ar resfrînge și asupra lui; l-am convins să o alunge pentru totdeauna pe această femeie, asigurîndu-i strictul necesar pentru trai, deoarece îi purta numele.

Mi-a fost destul de greu să obțin de la tatăl meu luarea acestor măsuri mai moderate; a vrut să fiu eu aceea care s-o dau afară din casă. Această sarcină, fiindu-mi extrem de penibilă, m-am gîndit că poate sir Walter ar vrea s-o ia asupra sa, ceea ce a consimțit."

— Și am primit, bineînțeles, cu bucurie, monseniore, urmă Murph, nimic nu mi-e mai plăcut decît să-i miruiesc pe asemenea ticăloși.

— Și femeia aia ce a spus?

— Doamna d'Harville a mers cu bunătatea pînă acolo, încît a cerut tatălui ei să-i dea acestei ticăloase o pensie de o sută de ludovici; asta nu mi s-a mai părut bunătate, ci curată slăbiciune; era destul că scăpasem din mîna justiției o creatură atît de primejdioasă. M-am dus la conte și a acceptat obiecțiunile mele; a rămas stabilit că-i va da acestei infame, o dată pentru totdeauna, douăzeci și cinci de ludovici, ca să i se dea putința să aștepte pînă va găsi o slujbă sau de lucru. „Și ce slujbă aș lua, sau ce aș putea lucra, eu, contesă d'Orbigny?" m-a întrebat ea, înfruntîndu-mă. „Treaba dumitale, vei fi un fel de infirmieră sau guvernantă; dar, crede-mă, caută meseria cea mai modestă, cea

mai obscură, căci dacă ai avea îndrăzneala să-ţi spui numele, nume pe care-l datorezi unei crime, lumea se va mira să o vadă pe contesa d'Orbigny redusă la o asemenea situaţie ; va începe să se informeze, şi îţi dai seama de consecinţe, dacă vei fi atît de nesocotită încît să răscoleşti trecutul. Ascunde-te deci departe, fă aşa ca lumea să te uite, să devii madam Pierre sau madam Jacques şi căieşte-te... dacă poţi." „Şi credeţi, domnule, îmi răspunse ea păstrînd desigur pentru final această lovitură de teatru, că nu voi reclama drepturile ce-mi conferă contractul de căsătorie ?" „De ce nu, doamnă ! e foarte drept, ar fi nedemn din partea domnului d'Orbigny să nu-şi îndeplinească făgăduielile şi să uite tot ce ai făcut şi mai ales ce ai fi vrut să faci pentru el... Încearcă să reclami... încearcă... adresează-te justiţiei ; nu mă îndoiesc că-ţi va da dreptate împotriva soţului dumitale..." Un sfert de ceas după convorbirea noastră, ticăloasa era pe drum către oraşul învecinat...

— Ai dreptate, e dureros să laşi aproape nepedepsită o astfel de scorpie, dar de scandalul unui proces, pentru un bătrîn atît de slăbit, nici nu poate fi vorba.

„L-am convins uşor pe tatăl meu să plece de la Aubiers chiar în ziua aceea, reluă Rudolf, continuînd să citească scrisoarea doamnei d'Harville ; *amintiri prea triste l-ar obseda aici. Cu toate că sănătatea lui e şubredă, o călătorie de cîteva zile putea să-i alunge gîndurile negre, apoi schimbarea aerului nu putea decît să-i priiască, a spus medicul, — acela pe care doctorul Polidori îl înlocuise, şi pe care tata îl rechemase de urgenţă din oraşul vecin.*

Tatăl meu fără a-i relata cele petrecute, a vrut ca el să facă imediat analiza conținutului flaconului; medicul răspunse că nu o putea face decît la el acasă, și că înainte de două ore vom avea rezultatul. Răspunsul a fost că mai multe doze din acel lichid, combinat cu o artă infernală, puteau într-un timp anumit să provoace moartea, fără a lăsa alte urme decît cele ale unei boli obișnuite pe care medicul a și numit-o.

În cîteva ore, monseniore, plec cu tata și cu fiica mea la Fontainebleau; vom sta acolo cîtva timp, apoi, după dorința tatălui meu, vom reveni la Paris, dar nu la mine; mi-ar fi peste putință să mai locuiesc acolo, după tristul accident care s-a petrecut.

Așa după cum v-am mai spus, monseniore, adresîndu-vă această scrisoare, faptele relatate într-însa dovedesc cît de îndatorată vă sînt pentru nemăsurata solicitudine ce mi-ați arătat... Prevenită de dumneavoastră, ajutată de sfaturile ce mi-ați dat și îmbărbătată de sprijinul bunului și curajosului sir Walter, am putut salva pe tatăl meu de la o moarte sigură și nutresc speranța să-i recîștig dragostea.

Adio, monseniore, nu vă pot spune mai mult, mi-e inima prea plină, prea multe emoții o năpădesc și n-aș fi în stare să vă exprim tot ceea ce simte

D'Orbigny D'Harville

Mă grăbesc să redeschid plicul acestei scrisori, monseniore, pentru a repara o omisiune pe care o regret mult. Urmînd nobilele dumneavoastră îndemnuri, căutînd să cultiv binele, m-am dus la închisoarea Saint-Lazare, să vizitez bietele deținute; am găsit acolo o copilă nenorocită de care știu că

vă interesați... Blîndețea ei angelică, resemnarea ei pioasă, insuflă admirație femeilor respectabile care supraveghează prizonierele... Aducîndu-vă la cunoștință unde se găsește acum Gurista (cred că astfel e poreclită), o fac pentru ca să fiți în măsură de a-i obține cît mai grabnic eliberarea ; această nenorocită vă va povesti prin ce concurs de împrejurări sinistre, răpită din adăpostul în care ați plasat-o, a fost aruncată în această închisoare, unde s-a remarcat prin bunătatea și candoarea caracterului ei.

Îngăduiți-mi, monseniore, să vă amintesc de cele două viitoare protejate ale mele, acea nefericită mamă cu fiica ei, jefuite de notarul Ferrand... Unde se găsesc ele acum ? Ați aflat ceva despre soarta lor ? Oh ! vă implor, căutați să le dați de urmă, ca la înapoierea mea să-mi pot plăti datoria pe care am contractat-o față de toți acești nenorociți..."

— Deci Gurista a plecat de la ferma Bouqueval, monseniore ? exclamă Murph, tot atît de mirat ca și Rudolf de această nouă știre.

— De curînd mi s-a mai spus că a fost văzută ieșind de la Saint-Lazare, răspunse Rudolf. Nu mai înțeleg nimic, tăcerea doamnei Georges mă derutează și mă neliniștește... Biata Floarea-Mariei ! Ce noi nenorociri au mai lovit-o ? Trimite imediat un om călare, să se ducă în grabă la fermă, și scrie-i doamnei Georges că o rog să vină fără întîrziere, la Paris ; spune-i de asemenea lui de Graün să-mi obțină un permis de intrare la Saint-Lazare... Din cele relatate de doamna d'Harville, Floarea-Mariei s-ar afla acolo. Dar nu, continuă Rudolf, după o clipă de gîndire, nu mai e prizonieră, căci Rigolette a văzut-o plecînd din închisoare cu o femeie

în vîrstă. Să fie doamna Georges ? Dacă nu e dînsa, atunci cine poate fi ? Unde s-a dus Gurista ?

— Răbdare, monseniore ; încă în astă seară veți ști despre ce e vorba, apoi, mîine, va trebui să-l interogați pe acel mizerabil de Polidori ; după cum spune, vrea să vă facă destăinuiri importante, dar numai dumneavoastră personal...

— Mi-e silă de această întrevedere, răspunse cu mîhnire Rudolf ; căci nu l-am mai revăzut pe acest individ din ziua fatală în care...

Rudolf nu putu termina și își acoperi fruntea cu mîna.

— În definitiv, monseniore, de ce să consimțiți să stați de vorbă cu Polidori ? Amenințați-l cu justiția franceză sau cu extrădarea imediată, se va resemna și-mi va spune mie ceea ce nu vrea să vă destăinuiască decît dumneavoastră.

— Ai dreptate, dragul meu, deoarece prezența acestui mizerabil ar face și mai dureroase amintirile cumplite de care se leagă atîtea suferințe iremediabile, de la moartea tatălui meu, pînă la aceea a bietei mele fetițe... Nu știu, dar se pare că, pe măsură ce înaintez în vîrstă, simt tot mai mult lipsa acestui copil... Cît l-aș fi adorat ! Cît de drag și de scump mi-ar fi fost acest rod minunat al primei mele dragoste, al încrederii mele fără margini în oameni, sau mai bine zis al tinerelor mele iluzii !... Aș fi revărsat asupra acestei nevinovate făpturi comorile de afecțiuni pe care odioasa ei mamă nu le merita ; și apoi, îmi pare că, așa cum am visat-o, această copilă, prin puritatea ei sufletească, prin farmecul însușirilor ei, ar fi alinat și potolit toate durerile, toate remușcările legate, vai, de trista ei naștere...

— Dar, monseniore, văd cu părere de rău cît de mult vă preocupă aceste amintiri, pe cît de sterpe, pe atît de dureroase.

După cîteva clipe de tăcere, Rudolf spuse :

— Îţi pot face acum o mărturisire, vechiul meu prieten : iubesc... da, iubesc din tot sufletul o femeie vrednică de afecţiunea cea mai nobilă şi mai devotată... Şi de cînd inima mea încearcă din nou emoţiile dragostei, de cînd înclin spre sentimente gingaşe, resimt şi mai dureros pierderea fiicei mele... mă temeam că o legătură de dragoste să nu slăbească amărăciunea acestor păreri de rău... Dar n-a fost aşa ; toate pornirile mele de tandreţe au sporit, mă simt mai bun, mai darnic, şi, mai mult ca oricînd, sînt îndurerat că nu o am pe fiica mea lîngă mine...

— Nimic mai simplu, monseniore, şi iertaţi-mi comparaţia : aşa cum unii oameni au beţia jovială şi prietenoasă, dumneavoastră sînteţi bun şi generos în dragoste.

— Totuşi ura mea împotriva celor răi e şi mai aprigă ; aversiunea mea faţă de Sarah creşte, fără îndoială, prin durerea ce mi-a pricinuit-o moartea fiicei mele. Îmi închipui că această mamă denaturată, cînd a văzut ambiţioasele ei nădejdi spulberate prin a doua mea căsătorie, a părăsit-o în nemilosul ei egoism, dînd-o pe mîna unor indivizi plătiţi ; şi astfel fiica mea poate că a murit din lipsă de îngrijire... E şi greşeala mea, n-am înţeles atunci cît de mari sînt sfintele îndatoriri ale paternităţii... Cînd mi s-a dezvăluit brusc adevăratul caracter al Sarei, ar fi trebuit să-i iau copilul şi să veghez asupra lui cu dragoste şi grijă. Trebuia să prevăd că Sarah nu va fi niciodată altceva decît o mamă fără suflet... E greşeala mea, oh, e greşeala mea...

— Monseniore, durerea vă derutează. Aţi fi putut oare, după funestul eveniment pe care-l cunoaşteţi, să amînaţi măcar cu o zi lunga călătorie care v-a fost impusă drept o...

— Drept o ispăşire ! Ai dreptate, prietene, spuse zdrobit Rudolf.

— N-aţi mai auzit vorbindu-se de contesa Sarah, de cînd am plecat, monseniore ?

— Nu, de cînd cu denunţurile infame care erau în două rînduri să o piardă pe doamna d'Harville, nu am mai avut nici o ştire despre ea... Prezenţa ei aici mă apasă, mă urmăreşte, îmi pare că un demon e lîngă mine, că mă ameninţă o nouă nenorocire.

— Răbdare, monseniore, răbdare... Din fericire în Germania nu se poate duce, iar pe noi, Germania ne aşteaptă...

— Da... vom pleca în curînd. Cel puţin în scurtul răstimp cît am stat la Paris, îmi voi fi împlinit un legămînt sacru, voi fi înaintat cu cîţiva paşi pe drumul cinstit pe care o voinţă supremă şi clemenţă mi l-a trasat spre mîntuirea mea... De îndată ce fiul doamnei Georges, nevinovat şi liber, îi va fi redat mamei, de îndată ce Jacques Ferrand va fi demascat şi pedepsit pentru crimele sale, de îndată ce voi fi asigurat viitorul acelor fiinţe cinstite şi harnice care prin resemnarea, curajul şi cinstea lor au meritat grija ce le-am purtat, ne vom înapoia în Germania ; cel puţin călătoria mea nu va fi fost zadarnică.

— Mai ales după ce veţi izbuti să demascaţi pe acest abominabil Jacques Ferrand, monseniore, fundamentul şi pivotul atîtor fărădelegi.

— Cu toate că scopul scuză mijloacele şi că nu trebuie să ai scrupule faţă de acest scelerat, cîteodată îmi pare rău că am fost nevoit să o bag pe

Cecily în această acțiune de pedepsire dreaptă și răzbunătoare.

— Trebuie să sosească dintr-o clipă într-alta ?

— A sosit.

— Cecily ?

— Da... N-am vrut s-o văd ; de Graün i-a dat instrucțiuni foarte amănunțite, și ea a făgăduit că le va urma.

— Își va ține oare promisiunea ?

— Mai întîi totul o obligă : o îmblînzire a soartei ei în viitor și teama de a nu fi trimisă imediat înapoi în închisoarea din Germania ; căci de Graün n-o va slăbi din ochi și la cea mai mică abatere, va obține extrădarea ei.

— E adevărat, a sosit aici ca evadată ; cînd se va afla ce crime au motivat detențiunea ei pe viață, extrădarea va fi imediat aprobată. Și chiar dacă interesul ei nu ar sili-o să servească planurilor noastre, sarcina ce i s-a impus, neputînd fi realizată decît prin șiretenie, perfidie și seducții diabolice, Cecily trebuie să fie încîntată (și chiar este, mi-a confirmat baronul), de prilejul care i s-a dat de a-și pune în valoare detestabilele însușiri cu care a fost din plin înzestrată.

— E tot atît de frumoasă, monseniore ?

— De Graün o găsește mai atrăgătoare ca oricînd ; a fost, mi-a spus, orbit de frumusețea ei, pe care costumul alsacian ce și l-a ales o făcea și mai ațîțătoare. Mai spunea că privirea acestei drăcoaice are mereu aceeași expresie de adevărată vrajă...

— Monseniore, n-am fost niciodată ceea ce se numește un zvăpăiat, un om fără inimă și fără moralitate ; ei bine ! dacă la douăzeci de ani aș fi întîlnit-o pe Cecily, chiar de aș fi știut cît e de primejdioasă și de perversă, n-aș mai fi fost stăpîn

pe mine stînd mai multă vreme sub văpaia ochilor ei mari și negri care scînteiază în obrazul palid și pătimaș. Da, pe Dumnezeul meu, nu știu unde m-ar fi tîrît o dragoste ca asta...

— Nu mă mir, dragul meu Murph, căci o cunosc pe această femeie. De altfel, baronul a fost aproape îngrozit de agerimea cu care Cecily a înțeles, sau mai bine zis a ghicit rolul ațîțător și totuși platonic pe care trebuie să-l joace pe lîngă notar.

— Dar va reuși oare să intre în serviciul lui, atît de lesne cum nădăjduiți, monseniore, mulțumită recomandării doamnei Pipelet ? Oameni de categoria acelui Jacques Ferrand sînt atît de bănuitori !

— Mă bizuisem, și cu drept cuvînt, pe înfățișarea lui Cecily, care putea combate și învinge neîncrederea notarului.

— A văzut-o ?

— Ieri. Din cele spuse de madam Pipelet, nu mă îndoiesc că a fost fascinat de creolă, deoarece a angajat-o numaidecît.

— Atunci, monseniore, am cîștigat partida.

— Așa cred ; o lăcomie fioroasă, o desfrînare sălbatică, l-au împins pe călăul Luizei Morel la fărădelegile cele mai groaznice... Își va afla o pedeapsă cumplită în desfrînarea, în lăcomia lui, pedeapsă care nu va fi fără efect pentru victimele sale, deoarece știi ce țel trebuie să atingă toate sforțările Cecilyei.

— Cecily !... Cecily !... Nicicînd o răutate mai mare, o corupție mai primejdioasă, nicicînd un suflet mai întunecat n-au contribuit la împlinirea unui plan de o moralitate mai înaltă, la un sfîrșit mai echitabil... Dar David, monseniore ?

— E în totul de acord ; la culmile de dispreț și de oroare pe care le-a atins față de această creatură, el nu vede într-însa decît unealta unei drepte răzbunări... „Dacă această ființă blestemată ar putea cîndva merita oarecare îndurare după tot răul ce mi l-a făcut, mi-a spus el, ar fi numai dacă ar ajuta la pedepsirea nemiloasă a acelui scelerat, al cărui demon distrugător trebuie să fie ea."

Un ușier bătu ușor în ușă ; Murph ieși și se înapoie imediat, aducînd două scrisori, dintre care numai una era pentru Rudolf.

— E o știre de la doamna Georges, exclamă acesta din urmă, parcurgînd grăbit scrisoarea.

— Ei bine, monseniore, Gurista ?...

— Nu mai încape nici o îndoială, răspunse Rudolf după ce citise scrisoarea ; e din nou vorba de o uneltire tenebroasă. În ziua cînd această biată copilă a dispărut de la fermă și în clipa cînd doamna Georges voia să mă înștiințeze despre întîmplare, un om călare, pe care nu-l cunoștea, dîndu-se drept curier trimis de mine, a liniștit-o, spunîndu-i că eu știu de brusca dispariție a Floarei-Maria și că, în cîteva zile, se va înapoia la fermă. Cu toate acestea, doamna Georges, neliniștită de tăcerea mea, n-a putut rezista dorinței de a avea vești despre iubita ei fiică, așa cum o numește ea pe Guristă.

— Totul mi se pare straniu, monseniore.

— În ce scop a fost răpită Floarea-Mariei ?

— Monseniore, spuse dintr-o dată Murph, contesa Sarah nu e străină de această răpire.

— Sarah ? Și ce te face să crezi asta ?...

— Legați această întîmplare de denunțurile contra doamnei d'Harville.

— Ai dreptate, exclamă Rudolf, străfulgerat de un gînd, e evident... înțeleg acum... da, mereu tot același calcul. Contesa se încăpățînează să creadă că, reușind să înlăture toate afecțiunile ce mi le atribuie, mă va face să mă apropii de ea. Este tot atît de odios cît e de absurd. Trebuie totuși ca această ticăloasă persecuție să ia sfîrșit. Nu e vorba numai de mine, dar această femeie atacă pe toți cei care merită respect, interes și milă. Să trimiți numaidecît, în mod oficial, pe de Graün la contesă, să-i spună că sînt convins că a luat parte la răpirea Floarei-Maria și că, dacă nu ne ajută s-o regăsim pe această nenorocită copilă, voi fi neînduplecat, iar baronul se va adresa justiției.

— După scrisoarea doamnei d'Harville, Gurista s-ar afla la Saint-Lazare.

— Da, dar Rigolette afirmă că a văzut-o liberă, ieșind din închisoare. E aici o taină care trebuie dezlegată.

— Voi da imediat ordinele necesare baronului de Graün, monseniore ; dar dați-mi voie să deschid această scrisoare ; e de la corespondentul meu din Marsilia căruia i l-am recomandat pe Cuțitar ; urma să ușureze acestui amărît trecerea în Algeria.

— Ei bine, a plecat ?

— Monseniore, e ceva ciudat !

— Ce anume ?

— După ce a așteptat multă vreme la Marsilia un vas care să plece în Algeria, Cuțitarul, părînd din ce în ce mai trist și mai îngrijorat, a declarat deodată, în chiar ziua fixată pentru îmbarcare, că preferă să se înapoieze la Paris.

— Ce ciudățenie !

— Deși corespondentul meu, după cum ne înțelesesem, îi pusese la dispoziție o sumă frumoasă, Cuțitarul n-a luat decît ce era absolut necesar ca

să ajungă la Paris, unde nu va întîrzia să sosească, din cît mi se spune.

— Atunci ne va explica el însuși schimbarea hotărîrii sale ; dar trimite îndată pe de Graün la contesa Mac Gregor, și du-te tu personal la Saint-Lazare, să vezi ce e cu Floarea-Mariei.

După un ceas, baronul de Graün se înapoie de la contesa Sarah Mac Gregor.

Cu tot calmul lui obișnuit și oficial, diplomatul părea zguduit ; abia îl introdusese ușierul, că Rudolf îi observă paloarea feței.

— Ei bine, de Graün, ce ai ? Ai văzut-o pe contesă ?

— Ah ! monseniore !...

— Ce e ?

— Alteța-voastră regală să se aștepte la o veste foarte dureroasă.

— Ce mai e ?

— Doamna contesă Mac Gregor...

— Ei bine !...

— Alteța-voastră regală să mă ierte că-i comunic așa, fără menajamente, o întîmplare atît de funestă, atît de neprevăzută, atît de...

— Nu cumva a murit ?

— Nu, monseniore, dar viața îi e în primejdie... A fost rănită cu o lovitură de pumnal.

— Ah ! e groaznic ! exclamă Rudolf, cuprins de milă, cu toată aversiunea ce o avea față de Sarah. Și cine a comis crima ?

— Nu se știe, monseniore, acest asasinat a fost însoțit de furt, cineva a intrat în apartamentul contesei și i-a sustras un mare număr de bijuterii.

— Și în clipa asta în ce stare e ?

— Starea ei este aproape deznădăjduită, monseniore... Nu și-a recăpătat cunoștința... Fratele ei e consternat.

— Trebuie să te duci în fiecare zi să vezi cum îi merge, dragul meu de Graün.

În acel moment Murph se întorcea de la Saint-Lazare.

— Să-ţi dau o ştire tristă, îi spuse Rudolf ; asupra contesei Sarah s-a încercat un asasinat... Viaţa îi e în cea mai mare primejdie.

— Ah ! monseniore, cu toate că e foarte vinovată, nu poţi să nu o plîngi.

— Da, un astfel de sfîrşit ar fi groaznic ! Şi Gurista ?

— A fost pusă în libertate de ieri, monseniore, se bănuieşte că prin protecţia doamnei d'Harville.

— Dar e imposibil ! Doamna d'Harville, dimpotrivă, mă roagă să fac demersurile necesare pentru a o scoate din închisoare pe această nenorocită copilă.

— Fără îndoială, monseniore... Şi totuşi o femeie în vîrstă, cu o înfăţişare respectabilă, a venit la Saint-Lazare, aducînd un ordin de eliberare pentru Floarea-Mariei. Amîndouă au părăsit închisoarea.

— Aşa mi-a spus şi Rigolette, dar cine e această femeie care a venit să o ia pe Floarea-Mariei ? Încotro s-au dus amîndouă ? Ce taină mai e şi asta ? Numai contesa Sarah ar putea-o limpezi, şi ea e într-o astfel de stare încît nu poate da nici o lămurire. Numai de nu ar duce cu dînsa, în mormînt, acest secret !

— Dar poate că fratele ei, Thomas Seyton, ne-ar putea da oarecari informaţii. A fost dintotdeauna sfătuitorul contesei.

— Sora lui e pe moarte, e vorba de o nouă intrigă şi el nu va vorbi ; dar, urmă Rudolf gîndin-

du-se puțin, trebuie să aflăm numele persoanei care s-a interesat de Floarea-Mariei, pentru a o scoate de la Saint-Lazare.

— E adevărat, monseniore.

— Trebuie deci să cunoaștem și să vedem, cît mai curînd posibil, pe această persoană, iubitul meu de Graün ; dacă nu izbuteşti, pune pe Badinot al dumitale în mișcare, nu cruța nimic pentru a da de urma acestei biete copile.

— Alteța-voastră regală se poate bizui pe zelul meu.

— Monseniore, spuse Murph, e poate bine că se înapoiază Cuțitarul ; serviciile lui ne pot fi foarte folositoare, în cercetările noastre.

— Ai dreptate, și acum sînt nerăbdător să-l văd sosit la Paris pe bravul meu salvator, căci niciodată nu voi uita că-i datorez viața.

BIROUL NOTARULUI

Trecuseră cîteva zile de cînd Jacques Ferrand o angajase pe Cecily în serviciul său.

Vom conduce pe cititor (care cunoaște această casă), în biroul notarului la ora dejunului copiștilor.

Lucru nemaiauzit, senzațional, formidabil : în locul tocanei sarbede și puțin apetisante, servită acestor tineri în fiecare zi de către răposata doamnă Séraphin, un enorm curcan, pus pe o tavă improvizată dintr-un vechi carton de dosare, trona în mijlocul biroului, străjuit de două pîini proaspete, de brînză de Olanda și de trei sticle de vin înfun-

dat : o veche călimară de plumb, umplută cu piper și sare, slujea drept solniță ; acesta era menu-ul.

Fiecare copist, prevăzut cu un cuțit și cu o mare poftă de mîncare, cu nerăbdarea flămîndului aștepta ora ospățului ; unii din ei înghițeau în sec, blestemînd absența șefului de birou, fără de care, respectîndu-se ierarhia, nu se puteau așeza la masă.

Un progres, sau mai bine zis o revoluție în mîncarea obișnuită a copiștilor lui Jacques Ferrand însemna o mare perturbare în mersul gospodăriei.

— Ce de schimbări în biroul nostru !

— Cît de mirat ar fi bietul Germain dacă i-ar spune cineva : „Închipuie-ți, băiete, că patronul ne dă cîte doi franci pentru masa noastră de prînz !" „Ah ! e imposibil !", „E atît de posibil, încît mie, Chalamel, mi-a spus-o personal." „Glumești ?" „Ba nu glumesc deloc ! Iată cum s-au petrecut lucrurile : timp de două, trei zile, după moartea lui madam Séraphin, n-am căpătat nimic de mîncare, era mai bine așa, pe de-o parte fiindcă scăpasem de mîncarea cea proastă, iar pe de altă parte, masa ne costa bani ; totuși, așteptam zicîndu-ne : patronul nu mai are nici menajeră, nici servitoare, cînd o să angajeze una, o să ni se dea din nou oribila amestecătură. Ei, bine, n-a fost deloc așa, dragă Germain ; patronul a angajat o servitoare, dar dejunul nostru a continuat să fie dat uitării. Atunci am fost, cum s-ar spune, delegat să prezint patronului revendicările pîntecului nostru. Era cu șeful de birou. «Nu vreau să vă mai hrănesc, a spus el cu glas morocănos, ca și cum s-ar fi gîndit la alt-

ceva : servitoarea mea n-are vreme să se ocupe de prînzul vostru». «Dar, domnule notar, ne-am înțeles să ne dați mîncarea de prînz.» «Ei bine, vă veți comanda prînzul din afară și eu îl voi plăti. Cît vă trebuie ? Doi franci de fiecare ?» adăugă el cu gîndul aiurea, spunînd doi franci ca și cum ar fi spus un franc sau cincizeci de centime. «Da, domnule, doi franci ajung», am exclamat eu repede ca să nu se răzgîndească. «Fie, șeful de birou se va însărcina cu această cheltuială și mă voi socoti cu el.» Și asupra acestor zise, mi-a închis ușa în nas." Recunoașteți, domnilor, că Germain ar fi fost foarte mirat de atîta dărnicie.

— Germain ar spune că patronul era băut.

— Și că e o risipă.

— Chalamel, preferăm proverbele tale.

— Vorbind serios, cred că patronul e bolnav. De zece zile e de nerecunoscut, obrajii îi sînt scofîlciți, de poți băga pumnul în ei.

— Și distrat ! Numai să-l vezi. Ieri și-a ridicat ochelarii pe frunte ca să citească un act, avea ochii roșii și învăpăiați ca niște cărbuni aprinși.

— Era în dreptul lui, vorba aia : „Socotelile cinstite, mențin prietenia".

— Lasă-mă să vorbesc. Vă spun, domnilor, că e un lucru foarte ciudat. Îi prezint dar patronului acest act ca să-l citească, dar el ținea capul plecat.

— Patronul ? E într-adevăr straniu. De ce ținea capul plecat ?

— Oh, cît e de obositor acest Chalamel ; îți spun că i-am prezentat actul să-l citească, dar de-a-ndoaselea.

— O, ce-o mai fi mîrîit !

— Da' de unde, nici nu și-a dat seama ; s-a uitat fix la document vreo zece minute, cu ochii înroșiți, pe urmă mi l-a înapoiat, zicînd : „E în regulă !"

— Tot cu capul plecat ?

— Tot !

— Deci nici n-a citit actul ?

— Vezi bine ; afară doar dacă știe să citească de-a-ndoaselea.

— Caraghios lucru !

— Patronul avea în clipa aceea o înfățișare atît de posomorîtă și de plină de răutate, încît n-am cutezat să-i spun ceva și am plecat ca și cum nimic nu s-ar fi întîmplat.

— Dar și eu, acum patru zile, eram în camera șefului de birou ; sosește un client, sosesc doi, trei clienți, cărora patronul le fixase oră. Pierdură răbdarea așteptînd și, la cererea lor, bat în ușa cabinetului ; nu răspunde nimeni, intru...

— Ei bine ?

— Domnul Jacques Ferrand, cu ambele brațe încrucișate pe birou, cu fruntea lui cheală și respingătoare rezemată pe ele, nici nu s-a clintit.

— Dormea ?

— Așa credeam și eu. Mă apropii : „Domnule, sînt alături clienții cărora le-ați dat întîlnire..." Dar el nici nu se mișcă. Repet : „Domnule !..." Nici un răspuns. În sfîrșit, îi ating umărul, sare-n sus ca mușcat de șarpe și, la această mișcare bruscă, ochelarii verzi îi cad de pe nas și văd... Nu mă veți crede niciodată...

— Ei bine, ce-ai văzut ?

— Lacrimi...

— Ah ! ce glumă !

— Și încă una bună !

Această interesantă discuție fu întreruptă de șeful de birou care intra foarte preocupat ; sosirea lui fu salutată cu aclamații și toți ochii se îndreptară, cu simpatie și nerăbdare, spre curcan.

— Fără supărare, maestre, dar al dracului de mult ne-ai făcut să așteptăm ! spuse Chalamel.

— Ia seama : altă dată, nu vom mai putea frîna atîta timp pofta noastră de mîncare.

— Ei ! domnilor, nu e din vina mea... Mi-am făcut mai mult sînge rău decît voi... Pe cinstea mea, cred că patronul a înnebunit.

— Cînd vă spuneam !

— Dar asta nu ne împiedică să mîncăm...

— Dimpotrivă !

— Putem foarte bine vorbi și cu gura plină.

— Am vorbi chiar mai bine, exclamă practicantul, în timp ce Chalamel, tăind curcanul, se adresă șefului :

— Dar din ce deduci că patronul e nebun ?

— Avem de mai mult timp motive să-l socotim iresponsabil, de-atunci de cînd ne-a alocat doi franci de cap pentru prînzul nostru zilnic.

— Vă mărturisesc că asta m-a surprins și pe mine, domnilor ; dar asta încă nu-i nimic, absolut nimic, față de ce s-a petrecut adineauri.

— Hai, spune odată !

— Adineauri mă duc în cabinetul patronului să-i cer cîteva semnături. În clipa cînd puneam mîna pe clanță, mi se pare că aud voci, mă opresc, și aud două sau trei țipete înfundate, s-ar fi zis niște vaiete înăbușite. După ce, timp de o clipă, am șovăit să intru, Doamne, m-am temut să nu se fi întîmplat vreo nenorocire, deschid ușa...

— Ei bine ?

— Ce văd ? Patronul în genunchi, pe podea...
— În genunchi ?
— Pe podea ?
— Da... Cu fruntea în mîini și cu coatele rezemate pe unul din vechile lui fotolii...

Am rămas pe loc... foarte stingherit, cînd deodată omul se ridică și se întoarce ; avea între dinți o batistă veche cu pătrățele, ochelarii îi rămăseseră pe fotoliu... Nu... nu, domnilor, în viața mea n-am văzut un chip asemănător, făcea impresia unui posedat. M-am dat înapoi, îngrozit, pe cinstea mea ! îngrozit. Atunci el...

— Te-a apucat de gît ?
— N-ați ghicit. La început mă privește cu ochi rătăciți, apoi, lăsînd să-i cadă batista, pe care desigur că o sfîșiase scrîșnind din dinți, strigă, aruncîndu-se în brațele mele : „Ah ! Cît sînt de nenorocit !"
— Ce comedie !
— Ce comedie ! Ei bine ! cu toată fața lui de mort, cînd a rostit aceste vorbe, glasul îi era atît de sfîșietor, aș spune aproape duios...
— Duios... aida-de... Nu e pe lume hîrîitoare, sau cîrîit de huhurez răgușit care să nu pară muzică în comparație cu vocea patronului !
— E posibil, dar asta nu înseamnă că, în clipa aceea vocea lui n-a fost atît de jalnică, încît am fost aproape mișcat, cu atît mai mult cu cît domnul Ferrand nu e de obicei prea expansiv. „Domnule, i-am spus eu, credeți-mă că..." „Lasă-mă ! Lasă-mă ! m-a întrerupt el, te simți mai consolat cînd poți spune cuiva cît suferi..." Desigur că mă lua drept altul. Mi-am revenit și i-am spus : „Potoliți-vă, domnule !... potoliți-vă !... Sînt eu !" S-a

uitat la mine ca un om beat. „Ce vrei de la mine ?“ mi-a spus el. Şi, la fiecare întrebare, îşi trecea mîna pe frunte, ca şi cum ar fi vrut să alunge un nor care îi întuneca mintea. „Ce cauţi la mine ? Eşti de mult aici ?... Nu pot sta în biroul meu fără a fi înconjurat de spioni ? Ce-am spus ? Ce-ai auzit ? Răspunde !... Răspunde !“ Pe cinstea mea, părea atît de înverşunat, încît i-am răspuns : „N-am auzit nimic, domnule, am intrat chiar în clipa asta“. „Nu mă minţi ?“ „Nu, domnule.“ „Ei bine, atunci ce vrei ?“ „Să vă cer cîteva semnături, domnule.“ „Dă-mi hîrtiile !“ Şi iată că începe să semneze, să semneze, fără să le citească, vreo jumătate de duzină de acte de notariat, el, care nu-şi punea iscălitura pe nici un document fără ca să-l fi puricat literă cu literă, şi de două ori, de la un cap la altul. Am observat că, din cînd în cînd, mîna i se oprea în mijlocul semnăturii, ca obsedat de o idee fixă, apoi reîncepea şi iscălea repede, repede, convulsiv. Cînd a terminat, mi-a spus să plec, şi l-am auzit coborînd pe scăriţa care ducea din cabinetul lui, în curte.

— Dar tot nu m-am dumerit... ce poate să aibă ?

— Poate că-i pare rău după madam Séraphin.

— Aida-de !... Lui să-i pară rău după cineva !

— Asta îmi aminteşte de portar care a spus că preotul şi vicarul de la Bunavestire au venit de cîteva ori să-l vadă pe patron, dar n-au fost primiţi. Asta e surprinzător ! Ei care nu se mai clinteau de aici !

— Eu aş fi curios să aflu ce lucrări a făcut tîmplarul şi lăcătuşul la pavilionul din curte.

— Fapt este că au lucrat trei zile în şir.

— Şi apoi, într-o seară, s-au adus mobile într-un camion mare, acoperit.

— Cît despre mine, nu mă amestec ! N-o mai fac pe ghicitorul.

— Poate e chinuit de remuşcări că l-a băgat pe Germain în puşcărie.

— El şi remuşcări !...

— Domnilor... păzea, păzea ! vine patronul ! strigă practicantul, intrînd în birou şi ţinînd în mînă oasele curcanului.

Tinerii îşi ocupară în grabă locul la mesele lor de lucru mînuind condeiele, în timp ce practicantul ascundea oasele într-un bibliorаft plin de dosare.

Jacques Ferrand apăru.

De sub tichia lui veche de mătase neagră, părul său roşcat, amestecat cu şuviţe cenuşii, se ivea ciufulit la ambele tîmple ; cîteva vine congestionate îi brăzdau ţeasta, în timp ce faţa turtită şi obrajii scofîlciţi erau de o paloare bolnăvicioasă. Nu i se putea vedea, de sub ochelarii mari, expresia ochilor verzi ; dar totala schimbare a trăsăturilor sale trădau ravagiile unei pasiuni mistuitoare.

Străbătu cu paşi înceţi biroul, fără a adresa un singur cuvînt copiştilor, părînd chiar că nici nu-i vede, intră după aceea în odaia şefului, trecu prin ea şi pe urmă prin cabinetul său, coborî grăbit scăriţa care dădea în curte.

Jacques Ferrand lăsă în urma sa toate uşile deschise. Funcţionarii se mirau cu drept cuvînt de ciudata transformare a patronului lor, care urcase o scară, coborîse o alta, fără să se fi oprit în vreuna din odăile prin care trecuse aproape maşinal.

...Dar în loc să mă mulțumesc cu ceea ce e mai luminos și mai curat în acest lăcaș al duhurilor străjuit de prietenie, fundul mocirlos al desfrînării mele, răscolit de ascuțișul voluptății care iese la iveală, stîrnea la vîrsta mea miasme ce-mi întunecau judecata.

...Mă lăsam tîrît fără măsură de poftele trupești, a căror arșiță, ca o smoală clocotitoare, îmi frigea inima și istovea tot ce avea în ea ca voință și vigoare.

...Cînd îmi vedeam prietenii lăudîndu-se cu orgiile lor, și o făceau cu o atît mai mare plăcere, cu cît erau mai infame, mi-era rușine că nu făcusem și eu la fel.

(Confesiunile Sfîntului Augustin, cartea II, cap. II și III)

E noapte.

Adînca tăcere care domnește în locuința lui Jacques Ferrand este întreruptă din timp în timp de gemetele vîntului și ale ploii care se revarsă în torente.

Zgomote dezolante par să întregească singurătatea acestei case.

Într-o cameră de culcare de la catul întîi, foarte confortabil mobilată de curînd și acoperită de un covor gros, o tînără femeie stă în picioare în fața unui cămin în care arde un foc viu.

Lucru destul de ciudat : în mijlocul uşii bine zăvorite care e în faţa patului, se vede o mică ferestruică de cinci sau şase ţoli care se poate deschide din afară.

O lampă cu oglindă aruncă o lumină palidă în această cameră tapetată cu hîrtie de un roşu închis ; perdelele patului, ale ferestrei, ca şi macatul de pe sofaua lată sînt din damasc de mătase şi lînă, de aceeaşi culoare.

Stăruim, intenţionat, asupra acestor detalii ale unui lux moderat, introdus de curînd în locuinţa notarului, deoarece acesta trădează o transformare completă în deprinderile lui Jacques Ferrand, pînă atunci de o zgîrcenie murdară şi de un dispreţ spartan (mai ales cînd era vorba de alţii), faţă de tot ce priveşte bunul trai.

Deci pe acest tapet roşu închis, se profilează figura Cecilyei, pe care vom încerca s-o zugrăvim. De statură înaltă şi zveltă, creola e în floarea vîrstei. Umerii ei frumoşi şi coapsele pline, fac să-i pară mijlocul atît de subţire, încît s-ar putea crede că Cecily îşi poate folosi colierul drept cingătoare.

Pe cît de simplu, pe atît de cochet, costumul ei alsacian e de un gust exotic, cam teatral, şi deci cu atît mai potrivit cu efectul pe care voia să-l producă.

Corsajul acestui costum de caşmir negru, pe jumătate deschis pe sînii ei tari şi plini, are o talie lungă, mîneci ajustate, cu spatele întins, brodat cu lînă roşie la cusături şi împodobit cu un rînd de nasturi mici de argint cizelaţi ; o fustă scurtă de merinos portocaliu, părînd de o lărgime exagerată, deşi e strîns lipită pe forme de o bogăţie sculpturală, îngăduie să se vadă genunchiul fermecător al creolei şi ciorapii stacojii cu albastru, ca în tablou-

rile bătrînilor pictori flamanzi care arată cu atîta dezinvoltură pînă și jartierele robustelor matroane.

Niciodată un artist n-a visat un contur atît de pur, ca acela al gleznelor Cecilyei ; nervoase, delicate, sub pulpele pline, culminează cu piciorușul mic și bine arcuit, încălțat într-un pantof minuscul de marochin negru, cu paftale de argint.

Cecily e în picioare în fața oglinzii de deasupra căminului... Deschizătura corsajului scoate la iveală un gît elegant și plinuț, de o albeață orbitoare, dar mată.

Luîndu-și de pe cap scufița de catifea cireșie, ca să-și pună o basma de lînă cu mătase, își descoperi părul des și minunat de un negru bătînd în albastru, care, despărțit de o cărare în mijlocul frunții și încîrlionțat natural, nu depășea curbura gîtului.

Trăsăturile Cecilyei sînt dintr-acelea ce nu se pot uita niciodată.

O frunte semeață, puțin bombată, domină ovalul ei de o rară perfecțiune ; pielea feței are o albeață mată, prospețimea satinată a unei petale de camelie aurită vag de o rază de soare ; ochii, de o mărime neobișnuită, au o expresie stranie, deoarece pupila enormă, neagră și scînteietoare, abia te lasă să întrezărești la cele două colțuri ale pleoapelor tivite cu gene lungi, transparența albăstrie a globului ochiului ; bărbia are un contur precis, nasul drept și subțire se sfîrșește cu două nări mobile care vibrează la cea mai mică emoție ; gura obraznică și senzuală e de un carmin viu. Să ne închipuim dar această față pură, cu privirea întunecată care scînteiază, cu buzele roșii pline și umede ca mărgeanul lucitor.

Cecily, am mai spus-o, de cum a sosit în Germania, a fost de la început pervertită de un bărbat

desfrînat, fără ca David s-o bănuiască. David, iubind-o cu tot atîta devotament cît şi cu orbire, femeia putu să desfăşoare şi să practice viciile ei primejdioase ; dar curînd scandalul ruşinos al aventurilor ei fu dat în vileag ; s-au descoperit pe seama ei delicte groaznice şi această femeie a fost condamnată la închisoare pe viaţă.

Să adăugăm la aceste antecedente o minte ageră, mlădioasă, ipocrită, o inteligenţă rară, deoarece într-un singur an învăţase franceza şi germana cu cea mai mare uşurinţă, vorbind cîteodată cu un dar înnăscut al elocinţei ; să ne închipuim, în fine, un desfrîu demn de reginele curtezane ale vechii Rome, o cutezanţă şi un curaj neşovăielnic, instincte diabolice, şi ne vom putea face, poate, o imagine despre noua servitoare a lui Jacques Ferrand... fiinţa dîrză care s-a aventurat în vizuina lupului.

Şi totuşi, ce anomalie ! Aflînd de la domnul de Graün de rolul ademenitor şi *platonic* ce avea să joace pe lîngă notar, şi la ce scopuri de răzbunare trebuia să contribuie prin manevrele ei, Cecily făgăduise să întruchipeze cu pasiune personajul sau, mai bine zis, să fie dominată de o ură teribilă împotriva lui Jacques Ferrand. Ea fu cuprinsă de o sinceră indignare la auzul infamiilor pe care notarul le comisese împotriva Luizei, nelegiuiri despre care creola trebuia să ştie ca să fie prevenită faţă de ipocritele tentative ale monstrului.

Cîteva cuvinte privitoare la trecutul apropiat sînt necesare pentru înţelegerea poziţiei notarului.

Cînd Cecily i-a fost prezentată de către doamna Pipelet drept o orfană faţă de care nu voia să-şi asume nici o îndatorire, nici o supraveghere, el

fusese mai puțin izbit de frumusețea creolei, cît fascinat de privirea ei căreia nu i se putea rezista.

Caracterul sobru, obiceiurile și antecedentele lui Jacques Ferrand fiindu-ne cunoscute, frumusețea provocatoare a creolei, așa cum am încercat să o descriem, precum și alte fapte pe care le vom expune mai jos, ne vor da putința să înțelegem patima subită, de neînfrînt, ce o resimți notarul pentru această făptură seducătoare și primejdioasă.

Cu toate că Jacques Ferrand nu avea nici o șansă să fie fericit, creola se ferea să-i risipească orice nădejde ; dar iluziile vagi și depărtate cu care îl ademenea, erau prețul atîtor capricii, încît alcătuiau o nouă tortură și îngreunau și mai mult lanțul de foc care îl încătușa.

Dacă ne mirăm că un om de teapa și de îndrăzneala lui nu a recurs imediat la șiretenie sau la violență ca să înfrîngă rezistența calculată a Cecilyei, înseamnă că am pierdut din vedere că aceasta nu era o a doua Luiză.

De altfel, a doua zi după intrarea în slujba notarului, ea jucase, după cum vom arăta mai jos, cu totul alt rol decît cel cu ajutorul căruia se introdusese în casa stăpînului : căci acesta nu s-ar fi lăsat păcălit de o servitoare.

Informată de către baronul de Graün de soarta Luizei și aflînd prin ce mijloace criminale nenorocita fiică a șlefuitorului Morel devenise prada notarului, creola, intrînd în acea casă singuratică, își luase precauțiuni bine chibzuite, ca să petreacă prima noapte în deplină siguranță.

În chiar seara sosirii, rămasă singură cu Jacques Ferrand, acesta, ca să n-o sperie, se prefăcea că nici nu se uită la ea și îi porunci cu severitate să se ducă la culcare ; Cecily îi declară cu naivitate

că noaptea se teme de hoți, dar că era viguroasă, hotărîtă și pregătită să se apere.

— Cu ce ? întrebă Jacques Ferrand.

— Cu ăsta... răspunse creola, scoțînd de sub haina ei largă de lînă un mic stilet foarte ascuțit, la vederea căruia notarul căzu pe gînduri.

Totuși, convins că noua servitoare nu se teme decît de hoți, o condusese în camera pe care urma să o ocupe (fosta cameră a Luizei). După ce privi în jurul ei cu atenție, Cecily îi spuse tremurînd și cobortnd ochii că, din pricina aceleiași temeri, va petrece noaptea pe un scaun, deoarece nu vede la ușă nici zăvor, nici broască.

Jacques Ferrand, de pe acum subjugat de farmecul ei, dar nevrînd să riște o compromitere, deșteptînd bănuieli în mintea Cecilyei, îi spuse pe un ton îmbufnat că e o proastă și o nebună dacă îi e frică, dar îi făgădui că, a doua zi, ușa va avea broască și zăvor.

Creola nu se culcă.

Dimineața, notarul o puse în curent cu îndatoririle ei. Se hotărî să păstreze în primele zile o rezervă absolută față de noua lui servitoare ca să-i cîștige încrederea ; dar, izbit de frumusețea ei, care în plină zi părea și mai strălucitoare, zăpăcit, orbit de poftele care îl chinuiau de pe acum, bîlbîi cîteva laude cu privire la talia și frumusețea fetei.

Dotată cu o rară agerime, Cecily observase de la prima întrevedere cu notarul că acesta se afla cu totul sub vraja ei. După ce-i mărturisise pasiunea de care era cuprins, ea găsi potrivit să se dezbrace pe loc de timiditatea-i aparentă și, după cum am spus, să-și schimbe tactica. Creola adoptă dintr-o dată o atitudine insolentă.

Jacques Ferrand rămase extaziat de frumusețea trăsăturilor feței și de trupul ei încîntător. Cecily îi spuse, privindu-l de sus :

— Uită-te bine la mine ! Deși sînt îmbrăcată ca o țărancă alsaciană, arăt ca o servitoare ?

— Ce vrei să spui ? exclamă Jacques Ferrand.

— Privește mîna asta... Crezi că e deprinsă cu munci grele ? Și-i arătă o mînă albă, gingașă, cu degete fine și lungi, cu unghii ca de agate trandafirii și lustruite, dar avînd la bază un mic arc ușor gălbui trădînd sîngele amestecat.

— Și piciorul ăsta e, oare, un picior de servitoare ?

Și descoperi un picioruș minunat, cochet încălțat, pe care pînă atunci notarul nu-l observase, și pe care nu-l mai slăbi din ochi, decît ca să o contemple înmărmurit pe Cecily.

— Am spus mătușii mele Pipelet ce mi-a convenit ; ea nu-mi cunoaște trecutul, așa că a putut să mă creadă că sînt redusă la o asemenea situație, prin moartea părinților mei, și să considere că sînt o simplă servitoare, dar sper că ești destul de inteligent ca să nu faci aceeași greșeală, scumpul meu stăpîn !

— Dar, la urma urmei, cine ești ? strigă Jacques Ferrand, din ce în ce mai surprins de acest limbaj.

— Asta e taina mea... Pentru motive cunoscute numai de mine, am fost nevoită să părăsesc Germania în aceste haine de țărancă : voiam să stau ascunsă cîtăva vreme la Paris și cît mai în siguranță cu putință. Mătușă-mea, crezîndu-mă în mizerie, mi-a propus să intru aici, în serviciu, mi-a vorbit de viața retrasă din casa dumitale și m-a prevenit că nu voi avea voie să ies în oraș. Am primit imediat. Fără să știe, mătușă-mea îmi împlinea cea

mai vie dorință. Cine ar putea să mă caute și să mă descopere aici ?

— Te ascunzi !... Și ce-ai făcut oare ca să fii nevoită să te ascunzi ?

— Dulci păcate... Dar și asta este o taină a mea.

— Și ce intenții ai, domnișoară ?

— Mereu aceleași. Dacă nu-mi făceai complimente atît de stăruitoare cu privire la talia și frumusețea mea, nu ți-aș fi făcut această mărturisire, pe care, de altfel, felul dumitale de comportare ar fi provocat-o mai curînd sau mai tîrziu... Ascultă-mă, dar, bine, scumpul meu stăpîn : am acceptat deocamdată situația sau mai bine zis rolul de servitoare ; împrejurările mă silesc să-l îndeplinesc pînă la capăt... Voi suferi toate urmările, te voi sluji cu vrednicie, zel și respect ca să-mi păstrez locul, adică un adăpost sigur și necunoscut de nimeni. Dar la cel mai mic avans, la cea mai mică libertate ce ți-ai lua față de mine, te părăsesc, nu din prefăcătorie, nimic la mine nu aduce a mironosiță...

Și îl săgetă cu o privire încărcată de electricitate senzuală, care pătrunse pînă în fundul sufletului notarului, făcîndu-l să tresară.

— Nu, nu sînt o mironosiță, reluă ea cu un surîs atîțător, arătîndu-și dinții minunați. Pe Dumnezeul meu ! Cînd dragostea mă mușcă, bacantele sînt niște sfinte față de mine... Dar fii drept... și ai să-ți dai seama că modesta dumitale angajată nu vrea decît să-și facă cinstit datoria de servitoare. Acum cunoști taina mea, sau cel puțin în parte. Vrei, așadar, să te porți ca un gentilom ? Mă găsești prea frumoasă ca să te servesc ? Vrei să schimbăm rolurile și să devii sclavul meu ? Fie ! Sincer vorbind, aș prefera... dar cu aceeași con-

diție : să nu ies niciodată din casă și să ai pentru mine o grijă pur părintească... Asta nu te va împiedica să-mi spui că mă găsești fermecătoare ; va fi răsplata pentru devotamentul și discreția dumitale...

— Singura ? Singura răsplată ? întrebă Jacques Ferrand, bîlbîindu-se.

— Singura !... Afară numai dacă singurătatea și diavolul nu mă vor înnebuni... ceea ce nu se va întîmpla, fiindcă vei fi lîngă mine, și, în calitatea dumitale de om evlavios, vei izgoni diavolul. Haide, hotărăște-te, nu vreau situații neclare, sau te servesc ca să mă servești, sau, de nu, părăsesc această casă și o rog pe mătușă-mea să-mi găsească alt loc... Toate astea trebuie să ți se pară ciudate, fie ; dar dacă mă iei drept o aventurieră, fără mijloace de existență, te înșeli amar ; pentru ca mătușă-mea să-mi fie complice fără să știe, am lăsat-o să creadă că eram atît de lipsită de mijloace încît nu aveam cu ce să-mi cumpăr alte haine... Totuși am, după cum vezi, o pungă plină : de o parte aur, de cealaltă diamante... (Și Cecily arătă notarului un săculeț de mătase roșie plin cu monezi de aur, și unde se mai zăreau strălucind cîteva pietre prețioase) ; din nefericire, toate averile din lume nu mi-ar da un adăpost atît de sigur ca locuința dumitale, atît de izolată chiar prin izolarea în care trăiești... Acceptă, așadar, una sau alta din propunerile mele, îmi faci un serviciu. După cum vezi, sînt la discreția dumitale, căci îți spun : mă ascund, deci sînt urmărită... Dar sînt sigură că nu mă vei trăda, chiar în cazul în care ai putea s-o faci...

Această destăinuire romanțioasă, această neașteptată schimbare a personajului, răsturnară socotelile lui Jacques Ferrand

Cine putea fi femeia asta ? De ce se ascunde ? Oare numai hazardul a adus-o la dînsul ? Sau dacă, dimpotrivă, venise cu un scop anume ? Şi care ar fi scopul acela ?

Printre toate ipotezele pe care această ciudată aventură le iscau în mintea notarului, nici una nu se apropia de adevăratul motiv al prezenţei creolei în casa lui. Nu avea sau nu-şi cunoştea alţi duşmani, decît victimele desfrînării şi lăcomiei lui ; dar toate se aflau în condiţii atît de nenorocite sau într-o astfel de mizerie, încît nu puteau fi bănuite că i-ar întinde o cursă în care Cecily să fie momeala...

Şi apoi, în ce scop să-i întindă această cursă ?

Nu, neaşteptata schimbare de atitudine a Cecilyei nu inspira lui Jacques Ferrand decît o singură teamă : se gîndea că dacă această femeie minte, se putea să fie o aventurieră care, crezîndu-l bogat, se introdusese în casa lui ca să-l amăgească, să-l exploateze şi poate să-l facă să se însoare cu ea.

Dar, cu toate că zgîrcenia şi lăcomia lui se revoltaseră la o asemenea idee, îşi dădu seama, cutremurîndu-se, că aceste bănuieli şi calcule erau tardive... căci, în definitiv, cu o singură vorbă ar fi putut pune capăt neîncrederii lui, concediind-o.

Dar această vorbă nu-i spuse !...

Ideea că această fiinţă seducătoare l-ar putea părăsi, i se părea de neconceput ; simţea ghimpele unei gelozii sălbatice la gîndul că Cecily ar putea acorda altora comorile de voluptate pe care lui, poate, i le refuza ; încerca, totuşi, o tristă mîngîiere, zicîndu-şi :

„Atîta vreme cît va fi sechestrată la mine, nimeni nu-o va avea !“ Limbajul îndrăzneţ al acestei femei, focul privirilor, atîţătoarea libertate a

purtărilor ei dovedeau, după cum de altfel o spunea chiar ea, că nu era o sfîntă. Această convingere dînd notarului oarecari nădejdi, asigura şi mai mult atotputernicia Cecilyei.

Cu un cuvînt, desfrînarea lui Jacques Ferrand împiedicîndu-l să mai judece normal, se lăsa tîrît ca un orb de puhoiul poftelor sale neînfrînate.

Rămaseră înţeleşi că Cecily va fi servitoarea lui numai în aparenţă, astfel prezenţa ei nu va bate la ochi ; mai mult, pentru siguranţa ei, nu va mai lua altă servitoare, se va resemna să se servească singur şi s-o servească şi pe dînsa ; un birtaş vecin le va aduce mîncarea, prînzul copiştilor va fi plătit în bani, iar portarul va fi însărcinat cu deretecatul biroului. Tot portarul va mobila la catul întîi o odaie după gustul ei. Ea vru să-i achite costul mobilei dar notarul nu acceptă şi cheltui el două mii de franci...

Această dărnicie era fantastică şi dovedea pornirea anormală a patimii sale.

Din clipa aceea începu pentru acest mizerabil o viaţă cumplită.

Închis în singurătatea de nepătruns a locuinţei sale, inaccesibilă pentru alţii, din ce în ce mai mult sub jugul unui amor nestăvilit, renunţînd să mai dezlege taina acestei femei ciudate, din stăpîn deveni rob ; ajunsese valetul Cecilyei, îi servea masa şi îi deretica apartamentul.

Prevenită de baron că Luiza fusese siluită sub influenţa unui narcotic, creola nu bea decît apă foarte limpede şi nu mînca decît feluri ce nu puteau fi drogate ; alesese cu grijă camera pe care avea s-o locuiască şi se asigurase că pereţii nu ascundeau nici o uşă secretă.

De altfel, Jacques Ferrand îşi dădu curînd seama că Cecily nu era femeia care putea fi luată prin

surprindere sau violentată. Era puternică, sprintenă și primejdios înarmată ; numai un delir frenetic ar fi putut să-l determine la o tentativă disperată, dar femeia se pusese la adăpost de asemenea încercări...

Totuși ca patima notarului să nu poată obosi sau slăbi, creola părea citeodată mișcată de îngrijirile lui și se simțea măgulită de puterea ce o exercita asupra notarului.

Dîndu-i speranța că, mulțumită dovezilor de devotament și de abnegație pe care el i le arăta, ea ar putea trece peste urîțenia și vîrsta lui, își făcea o plăcere sadică din a-i descrie, în imagini de o cutezanță arzătoare, nespusa voluptate ce i-ar putea-o oferi, dacă vreo minune a dragostei s-ar împlini vreodată.

La aceste vorbe ieșite din gura unei femei atît de tînără și de frumoasă, Jacques Ferrand simțea citeodată că-și pierde mințile... Închipuiri răscolitoare îl urmăreau peste tot.

Pradă acestor chinuri fără nume, notarul își pierdea sănătatea, pofta de mîncare, somnul.

Citeodată, noaptea, cu tot frigul și ploaia, cobora în grădină și căuta, prin preumblări grăbite, să-și potolească, să-și stingă văpăile inimii.

Alteori, timp de ceasuri întregi își îndrepta privirea înflăcărată spre odaia unde dormea creola, căci ea îi acordase demonica favoare ca, în ușa ei, să fie tăiată o ferestruică, pe care o deschidea adeseori, fiindcă Cecily n-avea decît un scop : acela de a atîța în continuare patima acestui om, fără a i-o satisface, a-l exaspera pînă la nebunie, pentru ca astfel să poată executa ordinele ce le primise...

Această clipă părea că vine curînd.

Pedepsirea lui Jacques Ferrand părea din zi în
nai apropiată.
Suferea chinurile iadului. Rînd pe rînd absor-
, năucit, scos din fire, nesocotindu-şi cele mai
emnate interese, pînă şi menţinerea reputaţiei
om aspru, grav şi pios, reputaţie falsă, dar obţi-
ă prin ani lungi de prefăcătorie şi de şiretenie,
uimea funcţionarii prin incoerenţa purtării
e; îşi nemulţumea clienţii, refuzînd să-i pri-
ască; îi îndepărta cu brutalitate pe preoţii
e, amăgiţi de făţărnicia omului, îi fuseseră pînă
nci sprijinitorii cei mai fervenţi.
După toropeli apăsătoare care îi smulgeau la-
ni, urmau izbucniri furioase; cînd frenezia lui
ıgea paroxismul, urla în singurătate ca o fiară
tuită; accesele de turbare se sfîrşeau printr-un
de înfrigurare dureroasă a întregii lui fiinţe şi
se putea bucura nici de acea inerţie care de obi-
e efectul anihilării gîndirii; clocotul sîngelui
stui om în plină maturitate nu-i lăsa nici răgaz,
i odihnă, tulburîndu-i judecata.
Am spus că Cecily se pieptăna pentru noapte în
a oglinzii.
La auzul unui zgomot uşor, venind din vestibul,
parse capul către uşă.

FERESTRUICA

Cu tot zgomotul pe care îl auzise, Cecily îşi con-
uă liniştită pregătirile de culcare; scoase de
corsaj un stilet lung de cinci-şase ţoli, vîrît
-un toc de piele neagră şi prevăzut cu un mic
ıer de abanos împodobit cu ornamente de ar-
t, unealtă foarte simplă care se putea mînui
r.

Nu era un stilet de lux.

Cecily scoase cu precauție stiletul din toc și îl așeză pe marmura căminului ; lama, de cea mai bună calitate și din cel mai fin oțel, era triunghiulară, cu muchiile tăioase, iar vîrful ca ascuțișul unui ac, ar fi putut străpunge o monedă fără să se frîngă.

Îmbibat cu o otravă puternică și de durată, cea mai ușoară înțepătură a pumnalului putea fi mortală.

Jacques Ferrand, punînd într-o zi la îndoială primejdioasa însușire a acestei arme, creola făcu în fața lui o experiență pe viu, adică pe nenorocitul cîine al casei, care, înțepat ușor la bot, muri în convulsiuni înfiorătoare.

O dată stiletul așezat pe cămin, Cecily scoțîndu-și pieptarul de stofă neagră, rămase cu umerii, sînii și brațele goale, ca o doamnă în toaletă de bal.

După obiceiul celor mai multe dintre fetele de culoare, purta, în loc de corset, un al doilea corsaj dintr-o țesătură tare care îi strîngea mijlocul ; totul alcătuia o îmbrăcăminte mai puțin sobră și se potrivea de minune cu ciorapi stacojii și cu basmaua. Nimic mai pur, mai desăvîrșit ca linia brațelor și umerilor ei, cărora două gropițe și o aluniță neagră, mică și catifelată acordau femeii o grație în plus.

Un suspin adînc atrase atenția Cecilyei.

Surîse, răsucind cu degetele ei subțiri cîțiva cîrlionți care scăpaseră din cutele basmalei.

— Cecily !... Cecily !... murmură o voce aspră și totodată jalnică.

Și prin deschizătura îngustă a ferestruicii apăru fața lividă și țeșită a lui Jacques Ferrand ; pupilele lui scînteiau în întuneric.

Cecily, care tăcuse pînă atunci, începu să îngîne un cîntec creol.

Cuvintele melodiei erau suave și expresive. Deși reținută, vocea joasă de contralto a fetei acoperea zgomotul ploii torențiale și răbufnirile puternice ale vîntului care păreau să zguduie vechea casă din temelii.

— Cecily !... Cecily !... repetă Jacques Ferrand cu un glas rugător.

Creola se opri dintr-o dată, întoarse repede capul și prefăcîndu-se că aude pentru prima oară vocea notarului, se apropie alene de ușă.

— Cum ! scumpe maestre (îl numea așa, în derîdere), ești aici ? întrebă femeia cu un ușor accent străin care dădea și mai mult farmec vocii sale pătrunzătoare.

— Oh ! Ce frumoasă ești așa ! murmură notarul.

— Găsești ? răspunse creola. Basmaua asta se potrivește cu părul meu negru, nu-i așa ?

— Te găsesc din zi în zi mai frumoasă !

— Și brațul meu, uită-te cît e de alb.

— Monstrule... pleacă ! pleacă !... strigă Jacques Ferrand, furios.

Cecily începu să rîdă în hohote.

— Nu, nu, sufăr prea mult... Oh ! de nu m-aș teme de moarte !... strigă, sufocat, notarul. Dar să mor, asta înseamnă să nu te mai pot vedea ! Și ești atît de frumoasă ... Mai bine sufăr, numai să te pot privi !

— Privește-mă... ferestruica, de aia e făcută... și ca să putem sta de vorbă ca doi prieteni, să ne alinăm astfel singurătatea de care e adevărat că nu sufăr prea mult... Ești atît de bun, maestre !... Iată mărturisiri periculoase pe care le pot face fără risc, numai prin ferestruică.

— Şi uşa nu vrei s-o deschizi ? Vezi totuşi cît sînt de supus ! În seara asta aş fi putut încerca să intru la dumneata în odaie, dar n-am făcut-o !...

— Eşti cuminte din două motive. Întîi, fiindcă ştii că, silită de primejdiile vieţii mele rătăcitoare, port un stilet, că mînuiesc cu o mînă sigură această armă otrăvitoare, mai ascuţită decît colţii unei vipere... Mai ştii de asemenea că în ziua în care aş avea să mă plîng de purtarea dumitale, aş părăsi pentru totdeauna această casă, lăsîndu-te de o mie de ori mai îndrăgostit, fiindcă ai binevoit a face umilei dumitale servitoare cinstea de a te îndrăgosti de ea.

— Servitoarea mea ! Dar eu sînt robul dumitale... un rob batjocorit, dispreţuit...

— E adevărat...

— Şi asta nu te înduioşează ?

— Dimpotrivă, mă distrează... Zilele şi... mai ales nopţile... sînt atît de lungi !...

— Oh ! blestemato !

— Nu, vorbesc serios, pari atît de năucit, trăsăturile ţi s-au schimbat într-atît încît sînt măgulită... E o izbîndă destul de modestă, dar, eşti singurul bărbat aici...

— Să auzi toate astea... şi să nu poţi decît să te mistui într-o turbare neputincioasă !

— Că puţină minte mai ai ! ! Poate că niciodată nu ţi-am spus ceva mai drăguţ...

— Bate-ţi joc... da, da, bate-ţi joc...

— Nu-mi bat joc, dar n-am văzut pînă acum un om de vîrsta dumitale, îndrăgostit în halul ăsta.

— Îndrăgostit e puţin spus...

— Ei bine, dacă ai fi în stare să mă convingi mai temeinic de pasiunea dumitale, voi avea poate bizara fantezie să joc eu însămi acest rol supranatural... M-ai înţeles ?

— Înțeleg că iar îți bați joc de mine... mereu și fără milă !

— Poate... singurătatea dă loc la asemenea stranii fantezii !...

Tonul Cecilyei fusese pînă atunci sardonic, dar ea rostise aceste ultime cuvinte cu o seriozitate calculată și le întovărășise cu o privire adîncă ; asta îl făcu pe notar să tresară.

— Taci ! nu te mai uita așa la mine : mă înnebunești !... Aș prefera să-mi spui : Niciodată !... Cel puțin aș putea să te urăsc, să te alung din casa mea ! strigă Jacques Ferrand, care se lăsase iar pradă unei nădejdi deșarte. Fac tot ce pot ca să-ți fiu pe plac... Vrei să nu te vadă nimeni — nu te vede nimeni, poate cu riscul de a mă compromite grav, fiindcă, la urma urmei, nu știu cine ești, îți respect taina, și nu-ți vorbesc niciodată de asta... Te-am întrebat despre trecutul dumitale... nu mi-ai răspuns... Ce trebuie să fac ? Vorbește, cel puțin. Te slujesc ca ultimul servitor, pentru dumneata îmi neglijez cele mai sacre îndatoriri, nu mai știu ce fac... am ajuns un subiect de senzație și de batjocură pentru funcționarii mei... clienții ezită să-mi încredințeze interesele lor... Am rupt legăturile cu cele cîteva persoane evlavioase pe care le vedeam... nu mai țin seama de ce crede lumea despre schimbarea obiceiurilor mele... Dar nu știi, nu, nu cunoști tristele consecințe pe care patima mea nebună o poate avea pentru mine. Astea sînt totuși dovezi de devotament, de sacrificii... Mai vrei și altele ?... Vorbește ! Îți trebuie aur ?

— Ce vrei să fac cu aurul dumitale ? spuse Cecily întrerupîndu-l și ridicînd din umeri ; ca să stau în odaia asta... la ce-mi trebuie aurul... ai prea puțină imaginație !...

— Dar nu ești prizonieră din vina mea... Nu-ți place camera asta? O vrei mai elegantă? Vorbește... și ordonă...

— La ce bun, încă o dată, la ce bun?... Oh! dacă ar fi să aștept o ființă adorată... arzînd de dragostea pe care o inspiră și o împărtășește, aș vrea aur, mătase, flori, parfumuri, toate splendorile luxului.

— Oh, această femeie mă înjosește, această femeie e înarmată, această femeie stă sub cheie! strigă notarul înfuriat.

— Ei bine! Treci peste disprețul acestei femei, fă să-i cadă pumnalul din mînă, silește-o să deschidă ușa care te desparte de ea... și asta nu prin forță brutală... căci n-ar ajuta la nimic.

— Dar prin ce, atunci?

— Prin puterea pasiunii tale...

— Pasiune... dar aș putea, oare, să i-o insuflu, Dumnezeule?

— Vezi, tu nu ești decît un biet notar, cu suflet de tîrcovnic... mi-e milă de tine... Oare eu trebuie să te învăț ce ai de făcut? Ești urît... fii cumplit, ți se va uita urîțenia. Ești bătrîn... fii energic, ți se va uita vîrsta. Ești respingător... amenință! Fii tigru, un tigru bătrîn care rage în toiul carnajului, are totuși frumusețea lui... Tigroaica îi răspunde din fundul pustiului.

La aceste vorbe care nu erau lipsite de o elocință firească și îndrăzneață, Jacques Ferrand fu izbit de expresia sălbatică, aproape feroce a trăsăturilor Cecilyei, care, cu pieptul palpitînd, cu nările agitate, cu gura plină de senzualitate, își ațintea asupra lui ochii-i negri și arzători.

Niciodată nu i se păruse mai frumoasă...

— Vorbește, mai vorbește, strigă el cu exaltare, de rîndul ăsta vorbești serios... oh ! dacă aș putea !...

— Poți, dacă vrei, spuse repede Cecily.

— Dar...

— Dar îți spun că ori cît de bătrîn și de respingător ai fi, aș vrea să fiu în locul tău și să lupt pentru a seduce o femeie frumoasă, plină de foc, tînără, pe care singurătatea mi-ar fi scos-o în cale, o femeie care înțelege totul, poate fiindcă e în stare de orice... da, aș seduce-o.

Și se depărtă de ferestruică.

— Cecily... revino ! o imploră Jacques Ferrand cu glas rugător.

— Nu, nu, mai tîrziu... cînd voi putea-o face fără să mă pierd... Dar lumina lămpii îmi obosește ochii... O dulce toropeală îmi îngreuiază pleoapele... Nu știu ce emoție mă agită... Mi-ar plăcea un semi-întuneric... S-ar spune că am ajuns la apogeul voluptății...

Și Cecily se îndreptă spre cămin, stinse lampa, luă o ghitară atîrnată în perete și aținți focul ale cărui flăcări luminară încăperea.

Prin ferestruica îngustă unde rămăsese nemișcat, iată tabloul pe care îl vedea Jacques Ferrand :

În mijlocul zonei luminate de pîlpîirile din cămin, Cecily, într-o atitudine molatecă și languroasă, culcată într-o rînă pe un divan mare de damasc vișiniu, ținea în mîini ghitara din care scoase cîteva arpegii armonioase.

Focul înviorat arunca reflexe roșietice, iar creola apărea intens luminată în mijlocul întunericului din odaie.

Pentru a desăvîrși efectul acestui tablou, cititorul să-și amintească aspectul misterios, aproape

ireal al unei camere unde flacăra căminului luptă contra umbrelor care tremură pe tavan și pereți...

Furtuna se înteţea, se auzea mugind afară.

Mîngîind strunele ghitarei, Cecily își ațintea stăruitor privirea ei magnetică asupra lui Jacques Ferrand care, fascinat, nu o pierdea din ochi.

— Iată, stăpîne, reluă creola, ascultă acest cîntec din ţara mea; noi nu știm să facem versuri, îngînăm un simplu recitativ fără rime, și, între fiecare pauză, improvizăm, așa cum putem, o cantilenă potrivită cu ideea din cuplet; e foarte naiv și pastoral, îți va plăcea, sînt sigură, stăpîne... Acest cîntec se numește *Femeia îndrăgostită.*

Și Cecily începu un fel de recitativ, mai accentuat prin expresia glasului decît prin modulațiile cîntecului. Cîteva acorduri duioase și înfiorate serveau drept acompaniament.

Iată cîntecul Cecilyei:

Flori, flori peste tot...
Iubitul meu va să vină! Aşteptarea fericirii mă frînge și mă tulbură.
Să potolim lumina zilei, voluptatea caută o umbră străvezie...
Iubitul meu preferă răsuflarea mea fierbinte parfumului florilor...
Strălucirea zilei nu-i va obosi ochii, fiindcă pleoapele lui vor rămîne coborîte sub sărutările mele...
Ingerul meu, oh! vino... sînul meu tresaltă, sîngele meu clocoteşte...
Vino... vino... vino...

Aceste cuvinte pronunţate cu atîta înfocată nerăbdare, ca și cum ar fi fost adresate unui amant invizibil, fură apoi transpuse într-o temă melodică încîntătoare; degetele ei fine scoteau din ghitară vibrații pline de o suavă armonie.

Chipul însufleţit al Cecilyei, ochii ei voalaţi, umezi, mereu aţintiţi asupra lui Jacques Ferrand, exprimau o aşteptare aprinsă de dorinţă.

Vorbe de dragoste, muzică ameţitoare, priviri înflăcărate, frumuseţe de o sensualitate ideală, afară linişte, noapte... totul contribuia în clipa aceea să-l zăpăcească pe notar. Aşa că, înnebunit, strigă :

— Fie-ţi milă... Cecily !... fie-ţi milă !... îmi pierd mintea !... Taci, că mă omori !... Oh ! aş vrea să fiu nebun !...

— Ascultă cuvintele celui de al doilea cuplet, stăpîne, spuse creola, preludiind din nou.

Şi ea continuă recitativul pătimaş :

Şi dacă iubitul meu ar fi aici şi mîna lui mi-ar atinge umărul gol, m-aş înfiora şi aş muri...
Dacă ar fi aici şi părul lui mi-ar atinge obrazul, obrazul meu atît de palid s-ar îmbujora...
Obrazul meu atît de palid s-ar înflăcăra...
Suflet al sufletului meu, dacă ai fi aici, buzele mele uscate, buzele mele lacome n-ar scoate o vorbă...
Viaţa vieţii mele, dacă ai fi aici, de-aşi fi muribundă nu ţi-aş cere cruţare...
Pe cei pe care îi iubesc, cum te iubesc, îi ucid...
Îngerul meu, oh ! vino, sînul meu tresaltă, sîngele meu clocoteşte...
Vino... vino... vino...

Dacă Cecily nuanţase prima strofă cu o voluptate languroasă, ea pusese în aceste ultime cuvinte toată ardoarea amorului antic... Şi, ca şi cum muzica n-ar fi fost în stare să exprime delirul ei impetuos, creola aruncă ghitara... şi ridicîndu-se pe jumătate, întinzînd braţele către uşa unde se afla Jacques Ferrand, repetă cu glas stins, sfîrşit :

— Oh !... vino... vino... vino...

E cu neputință de redat privirea de foc cu care însoțea aceste vorbe.

Jacques Ferrand scoase un țipăt teribil.

— Oh ! moarte celui pe care l-ai iubi astfel căruia i-ai spune aceste cuvinte învăpăiate ! urlă zgîlțîind ușa într-o pornire de gelozie și de furie sălbatică. Oh !... averea mea, viața mea pentru o clipă din această voluptate ucigătoare, pe care o zugrăvești cu accente de foc.

Mlădioasă ca o panteră, Cecily fu dintr-un salt lîngă ferestruică și ca și cum și-ar fi stăpînit cu greu pornirile ei simulate, îi spuse lui Jacques Ferrand cu vocea joasă, concentrată, palpitantă :

— Ei bine !... Ți-o mărturisesc, m-am aprins eu însămi, la cuvintele înfocate ale acestui cîntec. Nu voiam să mai revin la această ușă și iată-mă, fără voia mea, căci mai aud vorbele tale de adineuri : „Dacă mi-ai spune : love̦ște... aș lovi..." Mă iubești deci, atît de mult ?

— Vrei aur, tot aurul meu ?

— Nu... Am destul...

— Ai vreun dușman ? Îl ucid.

— Nu am nici un dușman...

— Vrei să fii soția mea ? Te iau în căsătorie...

— Sînt măritată !...

— Dar atunci, ce vrei ? Doamne !... Ce vrei, oare ?...

— Dovedește-mi că patima ta pentru mine e oarbă, impetuoasă, că i-ai putea jertfi totul !

— Totul ! da, totul, dar cum ?

— Nu știu... Dar mai înainte strălucirea ochilor tăi m-a fascinat... Dacă acum mi-ai da una din acele dovezi de dragoste nebună care exaltă închipuirea unei femei pînă la delir, nu știu de ce aș

fi în stare !... Grăbește-te ! am toane, mîine poate că emoția de adineauri se va potoli.

— Dar ce dovadă pot să-ți dau, aici, în această clipă ? strigă mizerabilul, frîngîndu-și mîinile. E un chin cumplit ! Ce dovadă ? Spune, ce dovadă vrei ?

— Nu ești decît un prost ! răspunse Cecily depărtîndu-se, cu o expresie de ciudă și supărare. M-am înșelat ! Te credeam capabil de un devotament fără seamăn. Noapte bună... Păcat...

— Cecily... oh !... nu pleca... revino... Dar ce să fac ? Spune-mi, cel puțin, oh ! mi se rătăcește mintea... Ce să fac ? Ce să mai fac ?

— Caută...

— Doamne ! Dumnezeule !

— Eram pe cale să mă las sedusă, dacă ai fi vrut... Nu te vei mai întîlni cu un asemenea prilej.

— Dar în sfîrșit... Spune ce vrei ! strigă notarul, aproape scos din minți.

— Ghicește...

— Explică-te... ordonă...

— Ei ! dacă m-ai dori atît de pătimaș cum spui, ai găsi mijlocul să mă convingi... Noapte bună...

— Cecily !

— O să închid ferestruica în loc să deschid ușa...

— Fie-ți milă ! Ascultă...

— Pentru o clipă am crezut că mintea mea se înfierbîntă, focul din cămin se stinge... ar fi venit întunericul... nu m-aș mai fi gîndit decît la dovada devotamentului tău ; atunci acest zăvor... dar, nu... tu nu vrei.... oh ! nu știi ce pierzi... Noapte bună, sfîntule...

— Cecily... ascultă... rămîi... am găsit... exclamă Jacques Ferrand, după o clipă de tăcere și cu o explozie de bucurie, greu de redat.

Mizerabilul fu cuprins de ameţeală.

Un abur impur îi întunecă raţiunea ; pradă poftelor oarbe şi necontrolate ale brutei, pierdu orice măsură, orice prudenţă, orice raţiune ; instinctul de conservare îl părăsi...

— Ei bine ! care e dovada dragostei tale ? întrebă creola apropiindu-se de cămin ca să ia stiletul şi să revină încet lîngă ferestruica luminată slab de flacăra căminului... Apoi, fără ca notarul să bage de seamă, cercetă dacă un lanţ de fier care lega două piroane, din care unul era bătut în uşă, iar celălalt în pervaz, e bine fixat.

— Ascultă, zise Jacques Ferrand, cu vocea răguşită şi sacadată, ascultă... Dacă mi-aş pune onoarea... averea... viaţa la picioarele tale... aici... pe loc... vei fi convinsă că te iubesc ? Această dovadă a pasiunii nebune ţi-ar fi de ajuns ? Spune ?

— Onoarea ta, averea ta, viaţa ta ? Nu te înţeleg.

— Dacă-ţi încredinţez o taină care mă poate duce la eşafod, vei fi a mea ?

— Tu, criminal ? Îţi baţi joc de mine... Şi austeritatea ta ?

— Minciună...

— Cinstea ta ?

— Minciună...

— Evlavia ta ?

— Minciună...

— Te crede lumea un sfînt şi eşti cumva un diavol ? Te lauzi... Nu există om atît de rafinat, de o perseverenţă atît de calculată, de o cutezanţă atît de cinică, încît să poată astfel înşela încrederea şi capta respectul oamenilor... Ar fi o ironie diabolică, o teribilă sfruntare aruncată în obrazul societăţii !

— Eu sînt omul acela... Am aruncat această provocare și am înfruntat societatea ! strigă monstrul, într-un acces de trufie sinistră.

— Jacques !... Jacques !... nu vorbi așa ! spuse Cecily cu o voce stridentă și cu sînul palpitînd, mă înnebunești...

— Mi-aș da capul pentru mîngîierile tale... Vrei ?

— Ah ! iată în sfîrșit o pasiune adevărată !... exclamă Cecily. Uite... ia pumnalul meu... mă dezarmezi...

Jacques Ferrand luă cu precauție, prin fereastruică, periculoasa armă și o aruncă departe, în coridor.

— Cecily... mă crezi acum ? strigă el cu avînt.

— Sigur că te cred ! răspunse creola strîngînd cu mîinile ei fermecătoare degetele crispate ale lui Jacques Ferrand. Da, te cred, căci regăsesc privirea ta de adineaori, acea privire care m-a fermecat... Ochii tăi strălucesc cu o văpaie sălbatică... Jacques...

— Cecily ! ! !

— Probabil că spui adevărul...

— Sigur că spun adevărul !... Oh ! o să vezi.

— Fruntea ta e amenințătoare... Fața ta e de temut... Uite, ești înspăimîntător și frumos ca un tigru înfuriat... Dar spui adevărul, nu e așa ?

— Am comis crime, crede-mă !

— Cu atît mai bine... dacă prin mărturisirea lor îmi dovedești dragostea ta...

— Și dacă îți spun tot ?

— Îți dau tot... Căci dacă ai în mine această încredere oarbă, curajoasă, vezi tu, Jacques, nu mai e vorba de amantul ideal din cîntec pe care

l-aș chema, ci pe tine, pe tigrul meu, ție ți-aș spune : Vino... vino... vino...

Rostind aceste vorbe cu o expresie de femeie avidă și înflăcărată, Cecily se apropiase atît de aproape, atît de aproape de ferestruică, încît Jacques Ferrand simți pe obrazul lui suflarea dogoritoare a creolei și, pe degetele lui părooase, atingerea electrică a buzelor ei proaspete și pline.

— Oh ! Vei fi a mea... Și voi fi tigrul tău ! strigă el. Și apoi, dacă vrei, poți să mă dezonorezi, să faci să-mi cadă capul... Cinstea, viața mea, totul îți aparține acum.

— Cinstea ta ?

— Cinstea mea ! Ascultă. Acum zece ani mi s-a încredințat o copilă și suma de două sute de mii de franci ce-i aparțineau. Am părăsit copila, am făcut-o să fie socotită moartă, printr-un act de deces fals și mi-am însușit banii...

— Ai fost abil și îndrăzneț... Cine ar fi crezut așa ceva despre tine ?

— Ascultă mai departe. Îl uram pe casierul meu ; într-o seară a luat de la mine cîteva monezi de aur, pe care mi le-a înapoiat a doua zi, dar, ca să-l înfund pe acest nenorocit, l-am învinuit că mi-a furat o sumă mare. Am fost crezut ; el a fost aruncat în închisoare... Acum este onoarea mea în mîna ta ?

— Oh !... mă iubești, Jacques, mă iubești, ca să-mi dezvălui astfel tainele tale ! Oare atîta putere am eu asupra ta ?... Nu voi fi ingrată... dă-mi fruntea în care s-au născut aceste gînduri infernale, să ți-o sărut...

— Oh ! strigă notarul bîlbîind, de-ar fi eșafodul ridicat aici, în fața mea, și nu m-aș da înapoi... Dar n-am terminat... Această copilă părăsită mi

s-a ivit iar în cale... Mă temeam de ea... am pus să fie ucisă...

— Tu ?... Şi cum ?... Unde ?...

— Sînt puţine zile de atunci... lîngă podul de la Asnières... pe insula Ravageur... un oarecare Martial a înecat-o într-o barcă cu supapă... Iată destule amănunte ? Mă crezi acum ?

— Oh ! diavol ce eşti... diavol din infern... mă înspăimînţi şi totuşi mă atragi... Mă tulburi... În ce constă puterea asta a ta ?

— Ascultă mai departe... Cîndva, un om îmi încredinţase o sută de mii de taleri... I-am întins o cursă... i-am zburat creierii... Am dovedit că se sinucisese şi nu am recunoscut depozitul pe care sora lui îl reclama. Acum viaţa mea e în mîinile tale... deschide.

— Jacques, te ador ! rosti creola cu însufleţire.

— O, de-aş avea în faţă de o mie de ori moartea, aş înfrunta-o ! strigă notarul într-o beţie de nedescris. Da, aveai dreptate, dacă aş fi tînăr, fermecător, şi încă n-aş simţi această fericire triumfătoare... Cheia !... aruncă-mi cheia !... trage zăvorul...

Creola scoase cheia din broască şi o întinse notarului prin ferestruică zicîndu-i pierdută :

— Jacques, sînt nebună !

— Eşti a mea, în sfîrşit ! mugi el, sălbatic, încercînd să descuie uşa.

Dar uşa, închisă cu zăvorul, nu se deschidea.

— Vino, tigrul meu ! vino, continuă Cecily cu vocea sfîrşită.

— Zăvorul... zăvorul... strigă Jacques Ferrand.

— Dar dacă mă înşeli ? zise deodată creola. Dacă tainele tale le-ai născocit ca să mă înşeli ?

Notarul rămase o clipă înmărmurit. Credea că e pe punctul de a-şi realiza dorinţele, dar această împotrivire puse vîrf furiei lui dezlănţuite.

Duse repede mîna la piept, îşi desfăcu vesta, rupse cu grabă un lănţişor de oţel de care era atîrnat un mic săculeţ roşu, îl luă, i-l arătă prin ferestruică Cecilyei şi îi spuse, gîfîind cu vocea sugrumată :

— Iată cu ce poţi să mă duci la eşafod ! Trage zăvorul şi săculeţul e al tău...

— Dă-mi-l, tigrul meu ! strigă Cecily.

Şi trăgînd violent zăvorul cu o mînă, apucă săculeţul cu cealaltă...

Dar Jacques Ferrand nu-l slăbi din mînă decît cînd simţi uşa cedînd sub apăsarea lui...

Dar dacă uşa se urni, ea se întredeschisese numai pe o lărgime de cîţiva centimetri, fiind reţinută de lanţ şi de belciuge.

La acest neprevăzut obstacol, Jacques Ferrand se aruncă asupra uşi şi o zgîlţîi într-un efort desperat.

Cecily, cu iuţeala gîndului, apucă săculeţul între dinţi, deschise fereastra, aruncă în curte un palton şi, pe cît de sprintenă, pe atît de curajoasă, folosindu-se de o funie cu noduri legată din timp de balcon, se lăsă să alunece de la catul întîi în curte, iute şi uşoară ca o săgeată care ar cădea la pămînt...

Apoi, îmbrăcînd în grabă paltonul, alergă la loja portarului, o deschise, trase cordonul, ieşi în stradă şi sări într-o trăsură, care o aştepta, pentru orice împrejurare, din ordinul baronului de Graün, în fiecare seară, la zece paşi de locuinţa notarului ; asta de cînd intrase Cecily în serviciul lui Jac-

ques Ferrand. Trăsura porni în galopul a doi cai puternici.

Ajunsese în bulevard înainte ca Jacques Ferrand să-şi fi dat seama de fuga Cecilyei.

Să revenim la acest monstru.

Prin întredeschizătura uşii, el nu putea vedea fereastra de care se servise creola ca să-şi pregătească şi să-şi asigure fuga. Cu o ultimă lovitură furioasă a umerilor săi puternici, Jacques Ferrand făcu să sară lanţul care ţinea uşa întredeschisă.

Se repezi în odaie...

Nu găsi pe nimeni...

Funia cu noduri se legăna încă la balconul ferestrei, peste care notarul se aplecă...

În cealaltă parte a curţii, la lumina lunii care ieşea din norii îngrămădiţi de furtună, zări, în adîncul bolţii de la intrare, poarta de serviciu deschisă.

Jacques Ferrand ghici totul.

Îi rămînea o ultimă rază de speranţă.

Energic şi hotărît, încălecă balconul şi se lăsă la rîndu-i să cadă în curte, cu ajutorul funiei şi ieşi în fugă din casă.

Strada era pustie...

Nu văzu pe nimeni.

Nu auzi decît uruitul depărtat al trăsurii care o ducea în goană pe creolă.

Notarul crezu că era o caleaşcă întîrziată şi nu dădu nici o atenţie acestui amănunt. Aşa că nu mai exista pentru el nici o şansă de a o regăsi pe Cecily care ducea cu ea dovada crimelor sale !...

Faţă de această certitudine, căzu trăsnit pe o bornă din faţa porţii.

Rămase acolo multă vreme, mut, nemişcat, împietrit.

Cu ochii ficși, pierduți, cu dinții strînși, cu gura spumegîndă, sfîșiindu-și cu unghiile pieptul care sîngera, simțea că mintea i se rătăcește, se prăbușește într-o prăpastie fără fund.

Cînd își mai reveni din stupoare, își tîrî pașii nesiguri ; totul îi juca înaintea ochilor ca și cum s-ar fi trezit dintr-o beție adîncă...

Trînti cu putere poarta de la stradă și reintră în curte...

Ploaia încetase.

Vîntul continua să sufle cu violență, gonea norii cenușii care învăluiau luna fără să o întunece și, în razele ei palide, clădirea se profila fantomatic.

Oarecum potolit de aerul tare și rece al nopții, Jacques Ferrand, sperînd să combată agitația de care era cuprins, își grăbi pașii, se adînci în aleile noroioase ale grădinii, călcînd apăsat și ducîndu-și, din cînd în cînd la frunte, pumnii încleștați.

Mergînd așa, la întîmplare, ajunse la capătul unei alei lîngă o seră în ruină.

Deodată, se împiedică de un morman de pămînt răscolit de curînd.

Se aplecă, privi pămîntul, fără să vrea și zări acolo cîteva albituri însîngerate.

Se găsea lîngă groapa pe care Luiza Morel o săpase ca să-și ascundă copilul ei mort...

Copilul ei, care era și al lui.

Cu toată firea lui necruțătoare, cu toate grozavele temeri de care era stăpînit, Jacques Ferrand se cutremură de spaimă. Era ceva fatal în această coincidență.

Urmărit de fantoma răzbunătoare a lubricității întîmplarea îl aducea lîngă mormîntul copilului, rod nefast al silniciei și al desfrînării sale !...

În orice altă împrejurare, Jacques Ferrand ar fi călcat în picioare, cu o nepăsare nemiloasă, acest mormînt, dar istovindu-şi energia sălbatică în scena pe care am povestit-o mai sus, se simţi cuprins de o slăbiciune şi de o groază neaşteptată...

Fruntea îi fu năpădită de o sudoare rece, genunchii îi tremurară şi se îndoiră sub dînsul şi, fără să poată face vreo mişcare, se prăbuşi alături de acel mormînt deschis.

ÎNCHISOAREA „LA FORCE"

...Eroare inexplicabilă, eroare nedreaptă ! Eroare crudă !

Situată în strada Regele Siciliei, în cartierul Marais, aspectul acestei case de detenţie nu avea nimic întunecat, nimic sinistru.

În mijlocul uneia din primele curţi se zăreau cîteva ridicături de pămînt plantate cu arbuşti, în jurul cărora se iveau ici şi colo mlădiţele verzi şi timpurii ale ciuboţelei cucului şi ghioceilor ; un peron acoperit de o boltă cu zăbrele pe care se caţără crengile noduroase ale viţei de vie, duce la una din cele şapte sau opt curţi destinate plimbării deţinuţilor.

Clădirile mari care înconjoară aceste curţi seamănă mult cu cele ale unei cazărmi sau ale unei fabrici bine îngrijite.

Faţadele largi de piatră albă sînt prevăzute cu ferestre mari şi înalte prin care aerul proaspăt şi curat intră din belşug. Dalele şi pavajul curţilor sînt de o curăţenie desăvîrşită.

La parter, încăperi vaste, încălzite iarna, răcoroase vara, servesc în timpul zilei ca loc de întîlnire, atelier sau sală de mîncare pentru deținuți.

Etajele superioare sînt rezervate unor dormitoare imense, înalte de zece-douăsprezece picioare, pavate cu lespezi curate și lucioase, pe care se înșiră cîte două rînduri de paturi de fier, cu mindir de paie, o saltea moale și groasă, o pernă de căpătîi, cearșafuri de pînză albă și o pătură călduroasă de lînă.

Să pătrundem acum în vorbitorul închisorii, unde Rigolette tocmai intra.

Gardianul, om de patruzeci de ani, fost soldat cu fața aspră și energică, purta uniformă, șapcă și pantaloni albaștri ; două steluțe de argint erau brodate pe guler și pe mînșete.

La vederea Rigolettei, fața lui se lumină și căpătă o expresie de caldă bunăvoință ; fusese totdeauna impresionat de grația, de gingășia și de afecțiunea cu care Rigolette îl îmbărbăta pe Germain cînd venea să-l vadă.

La rîndul lui, Germain nu era un deținut ca oricare altul, discreția, blîndețea și tristețea lui trezeau o simpatie deosebită funcționarilor închisorii, dar se fereau să i-o manifeste de teamă să nu-l expună persecuției din partea hidoșilor lui camarazi care, după cum am mai spus, îl priveau cu ură și neîncredere.

Ploua cu găleata, dar mulțumită cizmulițelor înalte și umbrelei, Rigolette putuse înfrunta curajoasă vîntul și umezeala.

— Ce vreme urîtă, biata mea domnișoară ! o întîmpină gardianul cu compasiune. Trebuie să ai un suflet prea bun ca să ieși din casă pe un timp ca ăsta.

— Cînd te gîndești tot drumul la bucuria ce o vei face unui biet deținut, nu-ți mai pasă de cum e vremea, nu-i așa, domnule ?

— Nu e nevoie să te mai întreb pe cine vrei să vezi...

— Desigur... Și ce mai face bietul meu Germain ?

— Iată, draga mea domnișoară, am văzut mulți deținuți în viața mea ; erau triști, triști, o zi, două, și apoi treptat se obișnuiau cu felul de viață al celorlalți, și cei care în primele zile erau grozav de abătuți, sfîrșeau prin a fi cei mai veseli. Cu domnul Germain e altceva, pare din ce în ce mai împovărat.

— E ceea ce mă sperie și pe mine.

— Cînd sînt de serviciu în curte, îl privesc uneori cu coada ochiului, e totdeauna singur... Ți-am mai spus-o, ar trebui să-l sfătuiești să nu se izoleze pînă într-atît, să încerce să vorbească cu ceilalți ; în curînd o să le fie ca un spin în ochi... Curțile pentru plimbare sînt supravegheate, dar o lovitură pe la spate e ușor de dat.

— Ah ! Dumnezeule, e deci în primejdie mare ? exclamă Rigolette.

— Nu chiar ; dar bandiții ăștia simt că el nu e de-ai lor, îl urăsc pentru firea lui cinstită și mîndră.

— Și l-am sfătuit, totuși să facă așa cum spui, domnule, să încerce să stea de vorbă, măcar cu cei mai puțin răi, dar e peste puterile lui, nu-și poate înfrînge sila.

— Rău face... rău face... o încăierare se poate pune ușor la cale.

— Doamne ! Dumnezeule ! dar, oare, nu poate fi despărțit de ceilalți ?

— De două, trei zile, mi-am dat seama de relele lor intenții față de el, l-am sfătuit să se ceară într-o celulă, adică într-o odaie separată.

— Ei bine ?

— Dar uitasem un lucru : că un șir întreg de celule sînt în reparație, iar celelalte sînt ocupate.

— Dar oamenii ăștia răi sînt în stare să-l ucidă ! strigă Rigolette izbucnind în plîns. Și dacă din întîmplare ar avea protectori, ce-ar putea face ei pentru dînsul ?

— Nimic altceva decît să obțină ceea ce doresc deținuții care pot plăti : o încăpere separată.

— Vai !... atunci e pierdut, dacă ceilalți prind pică pe el...

— Fii liniștită, îl vom păzi cu strășnicie... dar îți repet, dragă domnișoară... sfătuiește-l să fie mai prietenos... orice început e greu !

— Voi stărui din toate puterile mele, domnule, dar pentru o fire bună și cinstită, e greu, vezi dumneata, să se lege cu oameni de teapa asta.

— Din două rele preferi pe cel mai mic. Haide, mă duc să-l chem pe domnul Germain. Dar stai puțin, urmă gardianul oprindu-se, nu mai sînt decît doi vizitatori, așteaptă pînă pleacă ăștia... Alții nu mai vin astăzi... deoarece e ora două... o să-l anunț pe domnul Germain și o să puteți vorbi mai în voie... Cînd veți fi singuri, o să-l las să intre în coridor, așa că nu veți fi despărțiți decît de un singur grilaj în loc de două ; tot e ceva.

— Ah ! domnule, cît ești de bun... cum să-ți mulțumesc !

— Sst ! să nu te audă cineva, asta ar stîrni gelozie. Așază-te acolo, la capătul băncii și, îndată

ce omul ăsta și femeia vor pleca, mă voi duce să-l anunț pe domnul Germain.

Gardianul își reluă locul în interiorul coridorului ; Rigolette se îndreptă tristă spre banca vizitatorilor.

În timp ce lucrătoarea aștepta sosirea lui Germain, vom face pe cititor să asiste pe rînd la convorbirile dintre deținuții care rămăseseră în vorbitor.

Cuprins

Partea a cincea

Sfaturi	7
Capcana	16
Reflecţii	22
Planuri de viitor	26
Dejun între bărbaţi	37
Saint-Lazare	52
Mont-Saint-Jean	65
Protectoarea	76
Cecily	91
Testamentul	105
Insula - căutătorului de fiare vechi	120

Partea a şasea

Piratul de apă dulce	131
Mama şi fiul	150
François şi Amandine	169
Camere mobilate	176
Victimele unui abuz de încredere	189
Strada Chaillot	204
Contele de Saint-Rémy	216
Convorbirea	231

Percheziția 249
Bun rămas 270
Amintiri 274
Luntrea 279

Partea a șaptea

Fericirea revederii 293
Lupoaica și Martial 305
Doctorul Griffon 312
Portretul 318
Agentul de siguranță 327
Cucuvaia 333
Cavoul 340
Sosirea Cecilyei 349
Vecin și vecină 359
Murph și Polidori 363
Pedeapsa 376
Biroul notarului 391
Să nu fii desfrinat... 399
Ferestruica 411
Închisoarea „La Force" 429

Scanare și prelucrare digitală

de

Anonim

și

CAT Graur

Antwerpen

2024